

Aluehallintovirasto

Peruspalvelujen arviointi 2021

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva
peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

7/8 Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Etelä-Suomen
aluehallintovirasto

Itä-Suomen
aluehallintovirasto

Lapin
aluehallintovirasto

Lounais-Suomen
aluehallintovirasto

Länsi- ja Sisä-Suomen
aluehallintovirasto

Pohjois-Suomen
aluehallintovirasto

Peruspalvelujen arviointi 2021

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva
peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto,
aluehallintovirastot,
peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen koordinaatioryhmä

Aluehallintovirastojen julkaisuja 144/2022

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-68-2

Oulu
2022

KUVAILEHTI

Julkaisusarjan nimi ja numero Aluehallintovirastojen julkaisuja 144/2022			
Tekijät Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, aluehallintovirastot, peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen koordinaatioryhmä		Julkaisuaika 2022	
		Toimeksiantaja(t) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä -	
Julkaisun nimi Peruspalvelujen arviointi 2021 - Kunnallisen nuorisotyön saatavuus			
Tiivistelmä <p>Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 2 momentin nojalla aluehallintovirastojen tehtävä. Asianomaiset ministeriöt ja keskushallinnon virastot ohjaavat arviointia omalla toimialallaan. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto koordinoi valtakunnallisen raportin valmistelua.</p> <p>Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet on ryhmitelty aluehallintovirastojen ydinprosessien mukaisesti. Arvioinnille ei tällä kertaa asetettu yhteistä valtakunnallista teemaa.</p> <p>Arviointikohteena olevilla peruspalveluilla tarkoitetaan sellaisia palveluja, jotka koskevat suurta määrää ihmisiä ja vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja joiden puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia. Arvioinnin keskeisenä näkökulmana on selvittää, miten alueellinen yhdenvertaisuus palvelujen saamisen kohdalla toteutuu maan eri osissa.</p> <p>Pääasiallisina tietolähteinä on käytetty Tilastokeskuksen ja Sotkanetin avointa dataa. Taulukoissa ja graafeissa on tarkasteltu useampia vuosia trendien havainnollistamiseksi. Myös muuta avointa dataa on hyödynnetty, esimerkiksi kirjasto- ja liikuntatietokantoja.</p> <p>Niissä tapauksissa, joissa arvioinnin kannalta tärkeää tietoa ei ole muualta saatavissa, on tehty kuntiin suunnattuja ja arviointikohteen mukaan räätälöityjä sähköisiä kyselyjä. Muiden käytettyjen aineistojen tapaan myös nämä ovat alueellisesti vertailukelpoisia.</p> <p>Arviointi painottuu määrälliseen tarkasteluun. Arviointituloksia visualisoidaan monipuolisesti karttaesityksen ja graafien käytön avulla. Arvioinnin tulokset esitetään arviointikohteesta riippuen tarkoitukseenmukaisilla aluejaoilla.</p> <p>Valtakunnallisen peruspalvelujen arvioinnin lisäksi aluehallintovirastot valmistelevat arviot, joiden pohjana on aluehallintoviraston oma toimialue.</p>			
Asiasanat (YSA:n mukaan) peruspalvelut....			
ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5900-68-2
Kokonaissivumäärä 196		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

INFORMATIONSSIDA
Regionförvaltningsverkens publikationer 144/2022

Sammanställd av Regionförvaltningsverket i Norra Finland regionförvaltningsverken riksomfattande samordningsgruppen för basserviceutvärderingen		Utgivningsdatum 2022	
		Uppdragsgivare Regionförvaltningsverket i Norra Finland	
		Datum för tillsättandet av organet -	
Publikationens titel Unvärdering av basservicen 2021 - Regionförvaltningsverkens utvärdering 2021 av den regionala tillgången till basservice			
Referat <p>Enligt 4 § 2 mom. i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) ska regionförvaltningsverken utvärdera den regionala tillgången till basservice. Vederbörande ministerier och ämbetsverk inom centralförvaltningen styr utvärderingen inom den egna sektorn. Regionförvaltningsverket i Norra Finland samordnar beredningen av den riksomfattande rapporten.</p> <p>Utvärderingsmålen för regionförvaltningsverkens utvärdering år 2021 är grupperade enligt regionförvaltningsverkens kärnprocesser. Den här gången utvärderades inget gemensamt riksomfattande tema.</p> <p>Sådan basservice som är mål för utvärderingen är service som gäller en stor grupp människor, som påverkar medborgarnas vardagliga liv och som då den saknas medför avsevärda problem. Utvärderingens centrala fokus ligger på att ta reda på hur regional likvärdighet uppfylls gällande tillgången till service i olika delar av landet.</p> <p>Statistikcentralens och Sotkanets öppna data har använts som huvudsakliga informationskällor. För att åskådliggöra trender granskas i tabellerna och graferna flera år. Också andra öppna data har använts, till exempel biblioteks- och idrottsdatabaser.</p> <p>I de fall där viktig information med tanke på utvärderingen inte annars fanns att tillgå gjordes elektroniska enkäter som skraddarsyddes efter utvärderingsmålet till kommunerna. Liksom det övriga materialet som användes är också dessa regionalt jämförbara.</p> <p>Utvärderingens tyngdpunkt ligger på kvantitativ granskning. Utvärderingsresultaten visualiseras på ett mångsidigt sätt med hjälp av kartor och grafer. Resultaten av utvärderingen presenteras med ändamålsenlig områdesindelning beroende av utvärderingsobjektet.</p> <p>Utöver den riksomfattande utvärderingen av basservice förbereder regionförvaltningsverken utvärderingar på basis av regionförvaltningsverkens egna verksamhetsområden.</p>			
Ämnesord -			
ISSN (tryckt) -	ISBN (tryckt) -	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5900-68-2
Sidantal 196	Språk		Pris -
Utgivare Regionförvaltningsverket i Norra Finland		Tryckeri -	

Sisältö - Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Peruspalvelujen arviointi antaa tietoa toiminnankehittämiseen	6
Valtakunnallinen arviointi.....	10
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	42
Itä-Suomen aluehallintovirasto	67
Lapin aluehallintovirasto	94
Lounais-Suomen aluehallintovirasto	117
Länsi-Ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	142
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	172

Peruspalvelujen arviointi antaa tietoa toiminnan kehittämiseen

Mitä kuuluu maamme opetustoimelle ja varhaiskasvatukselle, kulttuuripalveluille, kirjastoille, nuorisotoimelle, liikuntatoimelle ja pelastustoimelle? Millaisia palveluja kansalaiset saavat?

Yhteiskuntamme on jatkuvassa liikkeessä. Kuntien peruspalveluihin vaikuttavat väestön ikärakenteen muutos, syntyvyyden lasku, kustannusten kasvu sekä alueellinen eriytyminen. Yllättävät ulkoiset kriisit luovat myös haasteita peruspalvelujen järjestämiseen eri puolilla Suomea. Yhteisenä haasteenamme on, miten kykenemme toimimaan nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja ennakoimaan tulevaa.

Aluehallintovirastojen peruspalvelujen arvioinnissa verrataan ja analysoidaan eri lähteistä saatujen tietojen perusteella, miten peruspalvelut on tuotettu ja toteutuuko kansalaisten yhdenvertaisuus Suomessa. Peruspalvelujen arvioinnin avulla saadaan monipuolista vertailutietoa palvelujen tilasta ja saatavuudesta. Tuloksia voidaan hyödyntää palvelujen suunnittelussa, päätöksenteossa ja vaikutusten ennakoinnissa.

Vuotta 2021 koskevassa peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arvioinnissa selvitettiin valtakunnallisesti ja alueellisesti määrättyjen palvelujen tilaa opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa, kulttuuripalveluissa, kirjastoissa, nuorisotoimessa, liikuntatoimessa ja pelastustoimessa.

Peruspalvelujen arvioinnissa on hyödynnetty aluehallintovirastojen laajaa alueellista asiantuntemusta ja monipuolista kokemusta.

Ensimmäinen peruspalvelujen arviointi valmistui vuonna 1996. Vuodesta 2013 lähtien peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on tehty joka toinen vuosi. Aluehallintovirastot ovat toteuttaneet arvioinnin 23 kertaa.

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto vastaa arvioinnin koordinoinnista ja prosessin menetelmällisestä kehittämisestä.

Peruspalvelujen arvioinnissa tuodaan esiin palvelujen järjestämiseen liittyviä käytännön haasteita ja johtopäätöksiä sekä kehittämisehdotuksia. Tällä arviointikierröksellä esitetään kymmenittäin toimenpide-ehdotuksia palvelujen laadun ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi.

Ylijohtaja Terttu Savolainen

Vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet ovat seuraavat:

- Esiopetus- ja täydentävän varhaiskasvatuksen saaminen
- Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt
- Erityisopetuksen tila
- Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen
- Kulttuuripalvelut
- Käyttömaksu- ja käyttövuoropoliittikan vaikutukset liikuntapaikkojen tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen saavutettavuuteen
- Kunnallisen nuorisotyön saatavuus
- Pelastustoimen nopean avun saanti

Raportti julkaistaan kahdeksassa osassa avi.fi/peruspalvelujen-arviointi verkkosivustolla suomeksi ja ruotsiksi. Aikaisemmat arvioinnit löytyvät edelleen Patio-järjestelmästä, josta ne siirtyvät tämän vuoden aikana uuteen osoitteeseen. Arvioiden sisällöstä julkaistaan kootusti valtakunnallinen tiedote, sekä oma tiedote jokaisesta kahdeksasta arviointikohteesta.

Kiitokset yhteistyöstä valtiovarainministeriölle (VM), opetus- ja kulttuuriministeriölle (OKM), sisäministeriölle (SM), Kulttuuripoliittikan tutkimuskeskus Cuporelle, Opetushallitukselle ja Tilastokeskukselle sekä muille tiedontuottajille.

Erityiskiitos laajalle asiantuntijajoukolle, joka on ollut mukana arviointityön valmistelussa, kirjoittamisessa ja julkaisussa.

Toivon, että raportista ja suosituksista on hyötyä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja palvelujen kehittämisessä.

Terttu Savolainen, ylijohtaja,
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Arvioinnin toimeksianto ja työn organisointi

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 2 momentin nojalla aluehallintovirastojen tehtävä. Asianomaiset ministeriöt ja keskushallinnon virastot ohjaavat arviointia omalla toimialallaan.

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet on ryhmitelty aluehallintovirastojen ydinprosessien mukaisesti. Arvioinnille ei tällä kertaa asetettu yhteistä valtakunnallista teemaa. Arvioinnin kohteet on hyväksytty aluehallintovirastojen tulosohjausryhmän kokouksessa 6.9.2021 ja ne on käsitelty aluehallintovirastojen ylijohtajakokouksessa 14.9.2021.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto koordinoi valtakunnallisen raportin valmistelua. Aluehallintovirastot valmistelevat aluekohtaiset arviot, joiden pohjana on aluehallintovirastojen toimialue. Vuotta 2021 koskeva peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi toteutetaan siten, että valtakunnallinen analyysi valmistellaan ensin ja alueelliset arviot sen pohjalta. Nämä analyysit yhdistetään lopulta samaan sähköiseen dokumenttiin. Arvioinnin ohjeellinen valmistumisaika on 31.5.2022.

Vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet ovat seuraavat:

- Esiopetus- ja täydentävän varhaiskasvatuksen saaminen
- Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt
- Erityisopetuksen tila
- Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen
- Kulttuuripalvelut
- Käyttömaksu- ja käyttövuoropoliittikan vaikutukset liikuntapaikkojen tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen saavutettavuuteen
- Kunnallisen nuorisotyön saatavuus
- Pelastustoimen nopean avun saanti

Peruspalvelujen arvioinnin kehittämiseksi perustettu Peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen koordinaatioryhmä kokoontuu säännöllisesti ja edesauttaa arviointiprosessin onnistumista työpanoksellaan. Koordinaatioryhmän puheenjohtajana toimii Tommi Lantto (Pohjois-Suomen AVI) ja sihteerinä Olli Aulaskari (Pohjois-Suomen AVI).

Aineistot ja menetelmät

Vuotta 2021 koskevan peruspalvelujen arvioinnin toimintaympäristöosuuden kartat, graafit ja taulukot pohjautuvat pääosin vuoden 2020 aineistoihin. Pääasiallisina tietolähteinä on käytetty Tilastokeskuksen ja Sotkanetin avointa dataa. Taulukoissa ja graafeissa on tarkasteltu useampia vuosia trendien havainnollistamiseksi. Myös muuta avointa dataa on hyödynnetty, esimerkiksi kirjasto- ja liikuntatietokantoja. Teemakartat on laadittu Paikkatietoikkunan Karttaikkuna -toiminnolla. Teemakarttojen lähdeaineistot on siirretty avoimen rajapinnan kautta Karttaikkunassa muokattaviksi. Graafit on luotu Excel - ja Tableau -ohjelmistoja hyödyntäen. Arviointi painottuu määrälliseen tarkasteluun, jossa menetelminä käytetään suoria jakaumia ja ristiintaulukointia.

Arviointikohteiden analyysissä sekä tausta-analyysissä on hyödynnetty tuoreinta (2018–2021) käytettävissä olevaa avointa dataa. Arvioinnissa käytetty aineisto voidaan jakaa maksulliseen dataan (Tilastokeskuksen maksulliset aineistot) ja avoimien rajapintojen kautta kerättyyn dataan (esim. Tilastokeskus, Sotkanet, Kirjastot.fi ja Liikuntapaikat.fi). Lisäksi arvioinnissa on käytetty aluehallintovirastojen omia rekisteritietoja. Niissä tapauksissa, joissa arvioinnin kannalta tärkeää tietoa ei ole muualta saatavissa, on tehty kuntiin suunnattuja ja arviointikohteen mukaan räätälöityjä sähköisiä kyselyjä. Muiden käytettyjen aineistojen tapaan myös nämä ovat alueellisesti vertailukelpoisia.

Peruspalvelujen arvioinnin julkaisutapa muuttuu vuotta 2021 koskevalla arviointikierroksella siten, että se tuotetaan aluehallintoviraston julkaisupohjalle. Keskeisenä syytä muutokseen on se, että tehdyn Pation saavutettavuusauditoinnin mukaan palvelu ei kaikin osin täytä saavutettavuuden vaatimuksia. Tällä arviointikierroksella kirjoittajien tekstit viedään esivalmistelluille pohjille ja kartat, graafit sekä taulukot luodaan saavutettavuusohjeiden mukaan. Valmiit aineistot tallennetaan Tiimeriin tehtyihin rakenteisiin. Tämän vaiheen jälkeen tuotetut aineistot kootaan yhteiselle AVI -julkaisupohjalle ja konvertoidaan pdf-muotoon. Patio.fi -sivustolle tehdään oma Pepa 2021 -alisivusto, josta on linkit julkaisuun ja tiedotteisiin.

Peruspalvelujen arvioinnilla on yhtymäkohdat myös tiedolla johtamisen jatkohankkeeseen. Arvioinnin yhteydessä testataan erillisen pilotoinnin avulla, kuinka arviointiaineistoja voidaan hallita nykyistä paremmin sekä hyödyntää niitä interaktiivisesti Julkaisusivuston kautta. Esimerkkinä toteutettavassa pilotoinnissa käytetään kirjaston arviointikohdetta. Pilotoinnin tarkoituksena on osoittaa käytännössä mitä mahdollisuuksia uusi julkaisualusta tarjoaa vanhaan alustaan verrattuna.

**Kunnallisen nuorisotyön
saatavuus**

Valtakunnallinen arviointi

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Valtakunnallinen arviointi

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	12
Arviointiasetus.....	14
Johdanto	14
Toimintaympäristö	17
Tiivistelmä.....	18
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	19
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	26
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?	31
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	36
Arviointiryhmä	39
Tietolähteet	40
Kuvat ja taulukot.....	41

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Kaikki avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka, vaikka niitä ei enää määritellä vuoden 2017 alusta voimaan astuneessa nuorisolaissa. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön saatavuuden vähenemisen kahtena viime vuotena. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodoista ainoastaan digitaalisen nuorisotyön ja verkko-nuorisotyön saatavuus on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuoteen 2021 saakka. Tämä on ymmärrettävää, koska koronaviruspandemian aikana nuorisotyötä kaikinensa toteutettiin paljolti digitaalisen ja verkkonuorisotyön keinoin.

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Työpajaverkosto on vuosien ajan ollut suhteellisen muuttumaton ja nuorten työpajatoiminnan kattavuus on säilynyt korkeana. Koronavuodet lisäsivät jalkautuvaa työtettä lähes kaikkialla Suomessa.

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalla, jonne se on perinteisesti kohdistunut. Esimerkiksi kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on vuosien varrella lisääntynyt.

Nuorisoyhdistysten tukipalveluja (pois lukien avustustoiminta) tarjoaa yli 40 prosenttia kunnista koko maassa. Vuoden 2019 peruspalvelujen arviointiin verrattuna nämä tukipalvelut ovat vähentyneet. On mahdollista, että koronaviruspandemia on vähentänyt yhdistysten tarvetta tukipalveluihin, esimerkiksi tiloihin.

Kunnat ovat alkaneet tunnistaa aikaisempaa enemmän vapaita nuorten toimintaryhmiä ja niiden tarvitsemia tukipalveluja. Tosin tässä on isoja vaihteluita eri alueiden välillä.

Nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. Kasvua on ollut vuoteen 2015 verrattuna 11 prosenttia. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kuitenkaan kasvanut.

Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kasvaa kunnan koon kasvaessa, vaikkakin kaikkein suurimmissa kaupungeissa nuorten määrä henkilötyövuotta kohden taas pienenee. Tässä on tärkeää ottaa huomioon, että pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu on suurinta. Useissa pienissä kunnissa nuorisotyöhön on varattu henkilöresursseja reilusti alle yhden henkilötyövuoden.

Nuorisotilojen määrä koko maassa on laskenut viime vuosina, vaikka 13–18-vuotiaiden nuorten määrä on jonkin verran lisääntynyt. Kunnallisten nuorisotilojen määrän muutos suhteessa nuorten määrään näyttää hieman vaihtelevan kunnan koosta riippuen. Pienimmissä ja keskikokoisissa kunnissa sekä nuorten että nuorisotilojen määrä ovat molemmat vähentyneet. Nuorisotilojen määrä on vähentynyt kuitenkin paljon nopeammin kuin nuorten määrä. Isoimmissa, yli 50 000 asukkaan kunnissa, nuorten määrä on kasvanut verrattuna vuoteen 2015. Silti niissä on suljettu joka kymmenes nuorisotila.

Toimenpide-ehdotukset

Kuntien nuorisopalveluja koskevan monialaisen yhteistyön tulee jatkua rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuoret tulee jatkossakin ottaa mukaan kunnan nuorisopalvelujen suuntaamiseen ja kehittämiseen.

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä sekä peruskouluissa että ammatillisella toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivelvaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Vapaaehtoisuus on nuorisotyön keskeinen eettinen periaate. Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyön digitalisoituminen tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja tulee kehittää ja lisätä. Nuorisotyön tulee tukea vahvemmin nuorten omaehtoista nuorisotoimintaa ja edistää nuorten osallisuutta ja edellytyksiä toimia yhteisöissä, kunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa.

Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Tilojen vähentämisen ja sulkemisen sijaan tulee edistää tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää. Esimerkkejä tästä ovat pop-up -nuorisotilat ostoskeskuksissa ja nuorille suunnatut tilat kirjastoissa.

Arviointiasetelma

Arviointi- kohde	Kriteerit	Arviointiky- symykset	Indikaattorit	Palveluta- voitteet/ hyvä palve- lutaso	Tietolähteet
Kunnallisen nuorisotyön saatavuus	Nuoriso- työn pal- velujen saatavuus	Mitä nuoriso- työn palvelu- ja kunnassa on saatavilla? Kuinka tilan- ne on muut- tunut vuosina 2015–2021?	Nuorisotyön toimintamu- odot	Nuorille on tarjolla mo- nipuolisesti nuorisolain mukaisia nuorisotyön palveluja.	Nuorisotyö kunnissa -ky- selyt vuosina 2015–2021 Tilastokeskuk- sen tilastot
Kunnallisen nuorisotyön saatavuus	Nuoriso- työn talous-, henkilös- tö- ja tila- resurssit	Mitkä ovat nuoriso- työn käyt- tömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käy- tettävissä olevat nuo- risotilat? Kuinka tilan- ne on muut- tunut vuosina 2015–2021?	Nuorisotoi- men netto- käyttömenot (osuus kun- nan netto- käyttöme- noista) Nuorisotoi- men netto- käyttömenot, €/nuori Muu kuin kunnan rahoitus nuo- risotyöhön	Nuorisotyön resurssit mahdollista- vat nuoriso- lain mukaisen nuorisotyön toteutumisen kunnissa.	Nuorisotyö kunnissa -ky- selyt vuosina 2015–2021 Tilastokeskuk- sen tilastot

Johdanto

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Edellisen ker-
ran kunnallisen nuorisotyön palvelujen saatavuutta arvioitiin omana arviointikohtee-

naan vuonna 2015. Vuonna 2019 arvioitiin nuorisotyön palvelujen riittävyyttä osana kunnan muita nuorille suunnattuja palveluja.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisolaissa myös edellytetään, että kunta on tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016) todetaan, että kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, minkä vuoksi ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Esityksessä viitataan kuntalakiin (410/2015, 8–9 §), jonka mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämistä vastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta. Hallituksen esityksessä on lueteltu esimerkinomaisesti kuntien nuorisotyön piiriin kuuluvia tehtäviä. Näitä ovat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö. Käytännössä näiden hallituksen esityksessä lueteltujen tehtävien rinnalle on vahvasti noussut koulunuorisotyö, jota on myös valtionavustuksilla tuettu.

Kunnallisen nuorisotyön dokumentoinnissa ja tilastoinnissa on nähty kehittämistarvetta. Tähän tarpeeseen vastaa kunnallisen nuorisotyön dokumentointijärjestelmä (nuo-Do), jonka tarkoituksena on auttaa kuvaamaan kunnallista nuorisotyötä ja -toimintaa määrällisesti ja laadullisesti. Kuntien toimijat voivat tuottaa järjestelmään paikallista tietoa nuorisotyön toiminnasta, toimintaympäristöistä, kunnallisen nuorisotyön järjestämisestä sekä käytössä olevista resursseista. Dokumentointijärjestelmän avulla kunnallista nuorisotyötä kyetään kuvaamaan aiempaa monipuolisemmin ja työtä koskeva päätöksenteko perustuu entistä vahvemmin paikalliseen ja kansalliseen tietoon. Dokumentointijärjestelmän on kehittänyt opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksen tuella Suomen kuntaliitto ry:n Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Järjestelmä on kunnille maksuton. (Kuntaliitto, 2022.)

Tässä arvioinnissa kunnallisen nuorisotyön saatavuutta tarkasteltiin arviointiaselman mukaisesti nuorisotyön palvelujen saatavuuden sekä nuorisotyön talous-, henkilöstö- ja tilaresurssien näkökulmasta. Hyvä palvelutaso on saavutettu, jos kunnassa on nuorille tarjolla monipuolisesti nuorisolain mukaisia nuorisotyön palveluja ja nuorisotyön resurssit mahdollistavat nuorisolain mukaisen nuorisotyön toteutumisen kunnissa. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Aluehallintovirastot tekevät vuosittain kyselyn kunnille nuorisotyön palveluista. Kyselyistä saadut tiedot julkaistaan nuorisotilastot.fi-sivustolla. Näitä tietoja on käy-

tettävissä vuodesta 2015 lähtien. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki 293 Manner-Suomen kuntaa. Kuntakyselyistä saatuja tietoja on käytetty tämän arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä. Lisäksi on hyödynnetty Tilastokeskuksen ja Kuntaliiton tietoja sekä valikoituja muita lähteitä.

Lähitulevaisuuden näkymät

Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia, sota Ukrainassa – ajankohtainen maailmantilanne tuo nuorten näköpiiriin monenlaisia uhkakuvia. Nuorisobarometrin 2021 tulosten mukaan nuorten tyytyväisyys elämäänsä ei koronaviruspandemiasta huolimatta ole kuitenkaan laskenut dramaattisesti. Nuorten tulevaisuususkon on jopa ennätysellisen korkealla tasolla. Tämä viestii nuorisobarometrin tekijöiden mielestä sitä, että tulevaisuudenuskon ja toivon säilyttäminen on mahdollista myös tilanteessa, jossa yhteiskunta kohtaa muutoksia ja jossa erityisesti ilmastoasioissa näköpiirissä on vaikeita valintoja ja mahdollisia vaaratilanteita. Tämän toivon ylläpitämisessä onnistuminen on yksi nuorisopolitiikan keskeisiä tehtäviä. (Kiilakoski 2022, 6–7.) Koska haastatellut nuorisobarometriä varten suoritettiin vuoden 2020 lopulla ja vuoden 2021 alussa, Ukrainan sodan vaikutukset nuorten elämään ja tulevaisuususkoon eivät luonnollisesti vielä olleet tiedossa.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen ja toimintojen järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. Tällaisia ovat muun muassa nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, nuorisolain mukainen ohjaus- ja palveluverkosto, hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ja ehkäisevä päihdetyö. (Ahonen-Walker 2022.) Erittäin toivottavaa on, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeistä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat.

Sote-uudistuksen lisäksi TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitettu siirtämään vastuulle vuoden 2024 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä. Isoista, nuoria ja siten myös nuorisotyötä koskevista muutoksista on vielä mainittava oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen. Korotus astui voimaan vuonna 2021.

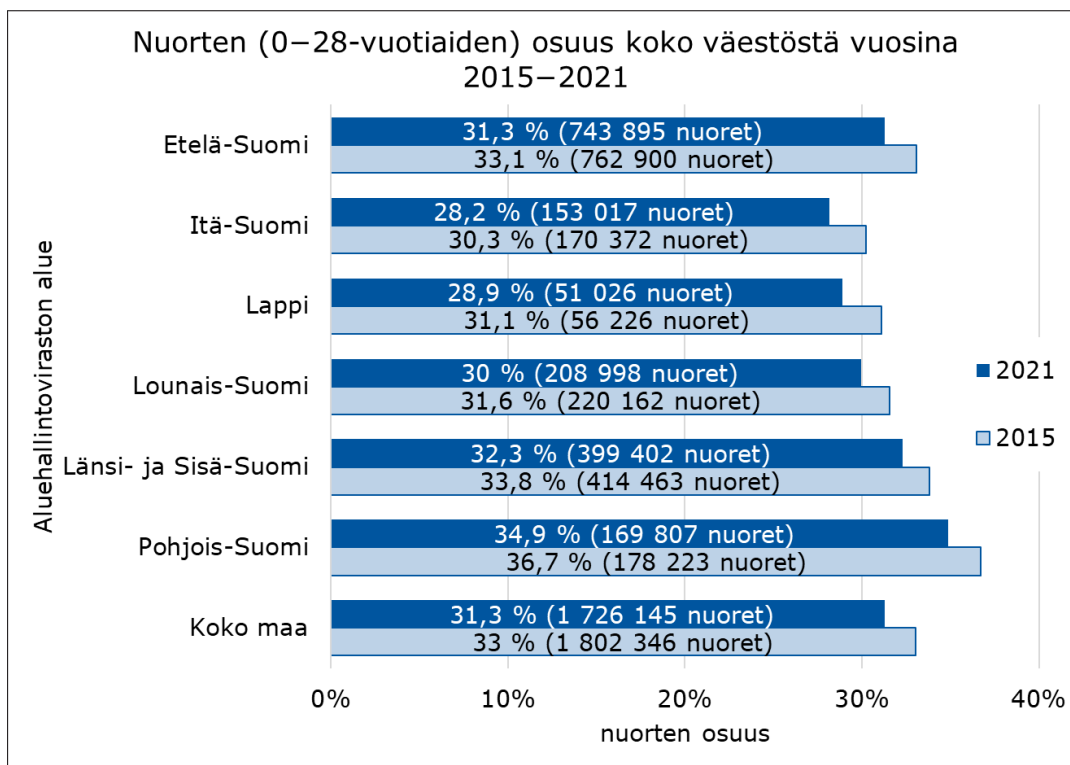
Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden kehityskulkua. Tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa ensinnäkin siltä, että nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää ja toiseksi sille on keskeistä vahvistuva moniammatillinen yhteistyö. Kolmantena keskeisenä kehitys-

kulkuna nousee esiin nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukailleen. Neljänneksi nuorisotyössä kasvavat sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi. Malmi mukaan nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat viisi nuorisotyön ulkopuolelta nousevaa kehityskulkua: teknologian kehitys, ilmastonmuutos, nuoruuden paineistuminen, polarisaatio ja alueelliset erot. Hän pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa, että näidenkin kohdalla nuorisotyö omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa tulevaisuutta, ei ainoastaan kohtaa sitä. Kymmenentenä ja viimeisenä tulevaisuuden nuorisotyötä koskevana havaintona Malmi nostaa esille nuorten osallisuuden, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoiman ytimessä. Hän arvioi, että nuorten osallisuus on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

Toimintaympäristö

Manner-Suomessa on 293 kuntaa. Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien. Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalais-toimintaa. Tämä tapahtuu nuorisolain tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat ovat tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Kuvio 8.4.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Koko maassa alle 29-vuotiaiden määrä on alentunut 76 201 hengellä eli 4,2 prosenttia vuosina 2015–2021. Vähenemistä on tapahtunut kaikkien aluehallintovirastojen alueella. Suurinta väheneminen on ollut Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella, jossa nuorten määrä on vähentynyt 10,2 prosenttia viimeisen kuuden vuoden aikana. Vähiten (2,5 prosenttia) nuorten määrä on vähentynyt Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Kuviossa 8.4.1 näkyy nuorten lukumäärän muutos vuosien 2015 ja 2021 välillä eri aluehallintovirastojen alueilla. Samasta kuvioista myös selviää, miten nuorten osuus koko väestöstä on muuttunut mainittuna aikana. Nuorten osuus koko väestöstä on pienentynyt viimeisen kuuden vuoden aikana 1,7 prosenttiyksikköä. Alenemista on tapahtunut kaikkien aluehallintovirastojen alueilla. Eniten osuus on pienentynyt Lapin ja Itä-Suomen aluehallintovirastojen alueilla, joissa nuorten osuus koko väestöstä on laskenut yli kaksi prosenttiyksikköä. Suurin nuorten osuus vuonna 2021 oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella, missä nuorten osuus koko väestöstä oli noin 35 prosenttia.

On hyvä ottaa huomioon, että nuorisolain mukainen ikäryhmä ei ole kokonaisuudessaan pienentynyt. Tilastokeskuksen tietojen mukaan kunnallisen nuorisotyön kannalta keskeinen 10–17-vuotiaiden ikäryhmä on kasvanut vuoden 2015 jälkeen. Eniten eli noin kymmenen prosenttia on kasvanut 13-vuotiaiden määrä. Toisaalta taas alle 6-vuotiaiden ikäluokat ovat niin paljon pienentyneet, että tulevaisuudessa myös nyt kasvussa olleet ikäluokat tulevat pienenemään. Maahanmuutto voi tätä kehitystä toki jonkin verran tasoittaa. Vaikka ikäluokkien kohdalla on alueellisia eroja, kehitys on ollut samantyyppistä koko maassa.

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki 293 Manner-Suomen kuntaa.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihteli kunnittain, mutta lähes kaikissa kunnissa oli tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön. Myös jalkautuva nuorisotyö lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua koronaviruspandemian myötä.

Suuria kaupunkeja lukuun ottamatta kansainvälistä nuorisotyötä oli melko vähäisesti tarjolla vuonna 2021. Ymmärrettävästi tämä toiminta oli monessa kunnassa tauolla koronaviruspandemian vuoksi. Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toi-

menpide-ehdotuksena oli lisätä kansainvälistä nuorisotyötä kunnissa. Tämä toteutui-kin vuoteen 2019 saakka, jonka jälkeen saatavuus kääntyi laskuun kuten kävi muil-
lekin avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palveluille lukuun ottamatta digitaalista ja verkossa toteutettavaa nuorisotyötä.

Kunnan nuorten määrällä oli vaikutusta siihen, kuinka paljon kunta käytti varoja nuorisotyöhön. Nuorisotyön käyttömenot nuorta kohden olivat suurimmat pienissä, alle 2 000 asukkaan kunnissa. Vuonna 2020 kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 106 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Se on kymmenen euroa enemmän kuin vuonna 2015. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toiminta-kuluista ei ole kasvanut, vaan on pysynyt noin puolessa prosentissa.

Kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 2 147 henkilötyövuotta. Nuorisotoimen henkilöstöstä valtaosa työskenteli nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Keskimäärin koko maassa oli 804 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Pienissä kunnissa nuorten määrä henkilötyövuotta kohden oli merkittävästi pienempi kuin isommissa kunnissa. Pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu oli kuitenkin suurinta. Useassa alle 5 000 asukkaan kunnassa nuorisotyöhön oli varattu henkilöresursseja reilusti alle yksi henkilötyövuosi. Nuorisotoimen henkilöstön määrä oli vuonna 2021 suurempi kuin vuonna 2015, mutta se oli vähentynyt vuosiin 2019 ja 2020 verrattuna.

Kunnallisia nuorisotiloja oli 787 vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 959. Näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja. Isoimmissa, yli 50 000 asukkaan kunnissa, nuorten määrä on jonkin verran lisääntynyt. Silti niissä on suljettu joka kymmenes nuorisotila. Pienemmissä kunnissa nuorisotilojen määrä on vähentynyt paljon nopeammin kuin nuorten määrä. Tiloja löytyy kuitenkin edelleen ympäri Suomen lähes jokaisesta kunnasta.

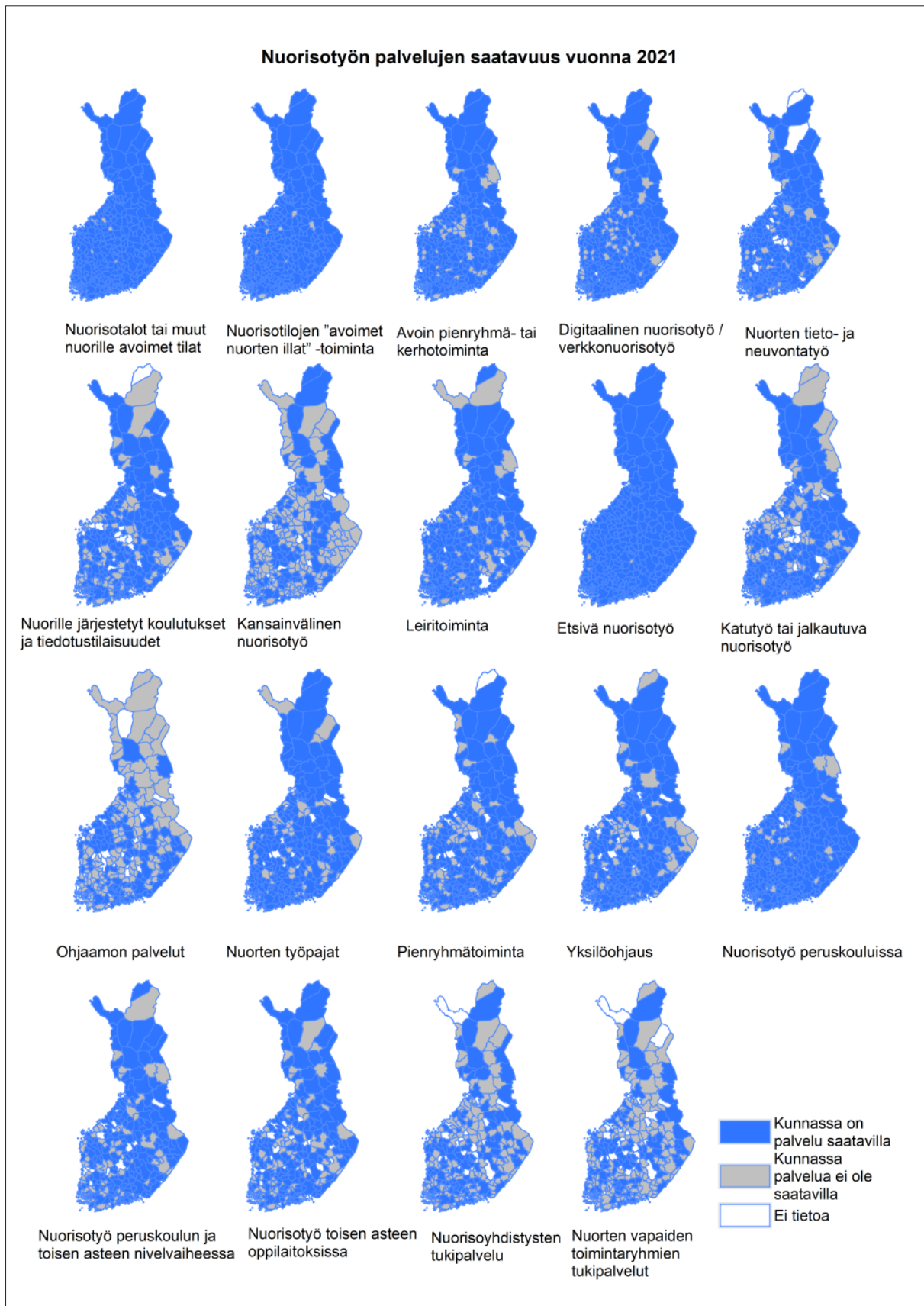
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihtelee kunnittain, mutta lähes kaikissa kunnissa on tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyö peruskouluissa on myös hyvin yleistä, samoin kuin koronaviruspandemian myötä nopeasti laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Kartta 8.6.1. Nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021

Lähde: Aluehallintovirasto (Nuorisotyö kunnissa kysely)

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kuntien nuorisotoimilta kysyttiin, saavatko kunnan nuoret tarvitessaan kyseisiä palveluja. Palvelujen saatavuutta tarkasteltiin tässä arvioinnissa myös kuntakoon mukaan. Kunnat jaettiin pieniin (alle 10 000 asukasta), keskisuuriin (10 000–50 000 asukasta) ja suuriin (yli 50 000 asukasta) kuntiin. Manner-Suomessa pieniä kuntia on 197, keskisuuria 75 ja suuria 21. Lähes kaikissa yli 50 000 asukkaan kunnissa oli tarjolla kaikkia kysytyjä palveluja. Kartassa 8.6.1. näkyy nuorisotyön palvelujen saatavuus kunnittain vuonna 2021

Avoin ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen kyselyssä avoimeksi tai yhteisölliseksi nuorisotyöksi oli määritelty

- nuorisotalot tai muut nuorille avoimet tilat
- nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta
- avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta
- digitaalinen nuorisotyö/verkkonuorisotyö
- nuorten tieto- ja neuvontatyö
- nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet
- kansainvälinen nuorisotyö
- leiritoiminta.

Nuorten tiloja ja niissä järjestettäviä nuorten avoimia iltoja oli tarjolla lähes kaikissa ja kaikenkokoisissa kunnissa. Vain viisi pientä kuntaa kertoi vastauksessaan, ettei tiloja ole. Avovastauksissa kerrottiin, että tilat ovat remontissa tai muuten työn alla tai että nuoret käyvät lähikunnan tai toisen toimijan tarjoamissa tiloissa.

Avoin pienryhmä- ja kerhotoiminta, nuorten tieto- ja neuvontatyö sekä leiritoiminta ovat vakiinnuttaneet asemansa nuorisotyön osana. Avointa pienryhmä- ja kerhotoimintaa oli saatavilla 84 prosentissa, nuorten tieto- ja neuvontapalveluja 82 prosentissa ja leiritoimintaa 80 prosentissa kaikista kunnista.

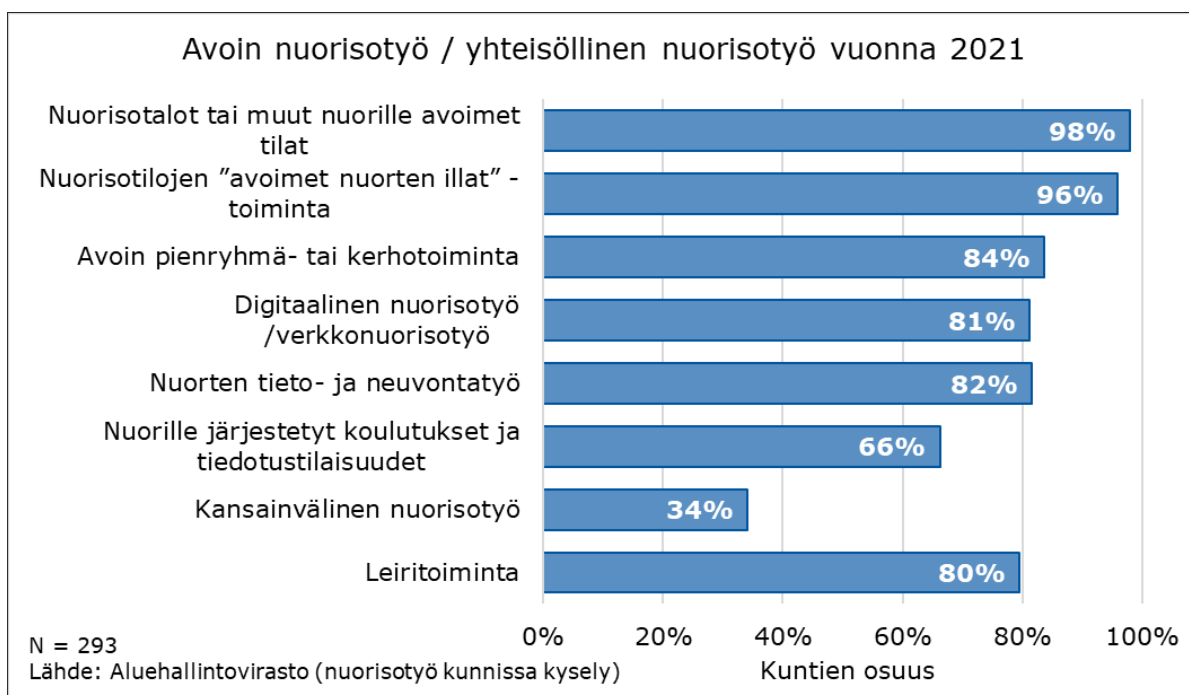
Nuorille järjestettiin koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia vain kahdessa kolmasosassa kuntia. Avovastauksissa kerrottiin, että yhdistykset ja nuorisovaltuustot järjestävät kaikenlaista koulutusta, ja paljon tehdään myös yhteistyössä ja tarpeen mukaan. Tällaisia koulutuksia olivat muun muassa leiri- ja kerho-ohjaajakoulutukset, kesätyöinfot, perinteiset ehkäisevän päihdetyöviikon koulutukset ja oppitunnit sekä ”tukarien” koulutukset. Vastauksissa todettiin myös, että ”Tiedottaminen tapahtuu kunnan ja nuorisopalveluiden sivuilla ja sosiaalisessa mediassa, ei niinkään erillisissä tilaisuuksissa.”

Pienissä (alle 10 000 asukasta) ja keskisuurissa (10 000–50 000 asukasta) kunnissa erityisesti kansainvälistä nuorisotyötä oli tarjolla melko vähäisesti. Vain 27 prosenttia pienistä kunnista ja 40 prosenttia keskisuurista kunnista ilmoitti, että nuoret saavat palvelua tarvitessaan. Avovastauksista kävi ilmi, että koronaviruspandemian vuoksi toiminta on tauolla monessa kunnassa. Lisäksi osa vastaajista kertoi, että koulut järjestävät kansainvälistä toimintaa, vaikka nuorisopalveluissa sitä ei ole tarjolla. Suurista kaupungeista 76 prosentissa oli kansainvälistä nuorisotyötä saatavilla.

Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava

nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön, kun perinteisemmän kohtaamistyön muodot olivat tauolla koronarajoitusten vuoksi. Digitaalinen nuorisotyö ja verkkonorisotyö oli kyselyssä määritelty digitaalisen median ja teknologian hyödyntämiseksi tai käsittelemiseksi nuorisotyössä, mikä voi tapahtua joko fyysisessä tai digitaalisessa ympäristössä. Kaikissa suurissa kunnissa ja pienistäkin kolmessa neljästä kunnasta sitä ilmoitettiin olevan tarjolla nuorille. Kyselystä ei käy ilmi toiminnan määrä eikä laatu, vaan ainoastaan se, onko kunnan nuorille kyseistä palvelua tarjolla. Kuviossa 8.6.1. on esitetty avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021.

Kuvio 8.6.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kohdennetuksi ja erityisnuorisotyöksi oli määritelty

- etsivä nuorisotyö
- nuorten työpajatoiminta
- ohjaamatoiminta
- jalkautuva nuorisotyö, katutyö
- pienryhmätoiminta
- yksilöohjaus.

Nuorisolain mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallin-

taa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivää nuorisotyötä toteutetaan eri tavoin: kunnan omana työnä, useamman kunnan yhteistyönä tai ostopalveluna. Vuonna 2021 etsivä nuorisotyö oli laajentunut koko Suomeen ja tavoitti 20 321 nuorta (Etsivän nuorisotyön raportti 2021, alustava tieto).

Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun hänen tarvitsemaansa palveluun. Nuorille suunnattua työpajatoimintaa tarjosi kaikkiaan yli 75 prosenttia kunnista. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjänä voi toimia kunta, kuntayhtymä, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys tai säätiö. Valtaosa työpajoista toteutetaan muuna kuin kunnan omana toimintana (Peruspalvelujen arviointi 2019). Kaikista yli 50 000 asukkaan kunnista löytyi nuorten työpajapalvelu. Vuonna 2021 nuorten työpajatoiminnassa oli mukana 11 848 alle 29-vuotiasta nuorta valmentautujaa. (Nuorten työpajatoiminnan raportti 2021, alustava tieto.)

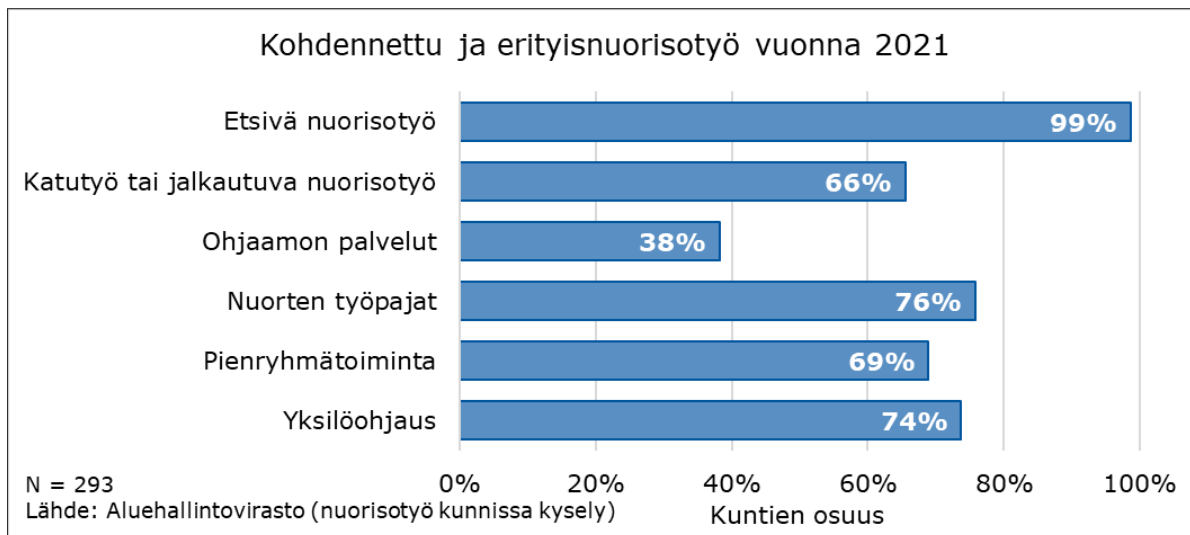
Jalkautuvalla nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten vapaa-ajan ympäristössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehtävää nuorisotyötä, jonka tavoitteena on kohdata nuoria, kartoittaa ilmiöitä ja hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi (Papunen 2021, 9). Koronaviruspandemian myötä jalkautuva nuorisotyö työmuotona lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua. Nuorisotyöllä on tarve tavoittaa nuoret siellä missä he liikkuvat kuten kauppakeskuksissa tai koulujen loppumisen ja juhlapyhien aikaan. Mukana toiminnassa on myös nuorten asioista kiinnostuneita vapaaehtoisia aikuisia, järjestöjä ja seurakuntia. Lisäksi erityisesti Saapas-, Walkers- ja WAUTO-toiminta mainittiin jalkautuvan nuorisotyön toimintamalleina.

Ohjaamo on paikka, johon on pyritty kokoamaan erilaisia alle 30-vuotiaille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Nuoret voivat saada tietoa ja ohjausta omien tarpeidensa mukaan työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. Reilussa kolmanneksessa kaikista kunnista oli saatavilla ohjaamon palveluja. Vaihtelu tarjonnassa oli suurta eri aluehallintovirastojen toimialueiden välillä: Etelä-Suomen kunnista 58 prosentissa toimii ohjaamo, kun taas Lapissa palvelu oli saatavilla vain Kemissä ja Rovaniemellä. Näyttäisikin, että ohjaamojen määrä on suorassa suhteessa väestötiheyteen - tiheimmin asutuilla alueilla kunnat ilmoittavat, että ohjaamon palvelut ovat kunnan nuorten käytettävissä. Tähän kyselyyn vastanneista kunnista yhteensä 112 ilmoitti, että palvelu on käytettävissä, vaikka ohjaamo.fi -sivuston mukaan Suomessa toimii 70 ohjaamoja. Avovastauksista käykin ilmi, että kunnilla on yhteisiä seutukunnallisia ohjaamoja tai että kaupunkien ohjaamojen palveluja käytetään kuntarajojen yli.

Pienryhmätoimintaa eli suljettuja nuorten ryhmätoimintoja järjesti 69 prosenttia kunnista. Useimmiten se oli erityisnuorisotyön, etsivän nuorisotyön tai koulujen kanssa tehtävän yhteistyön merkeissä toteutettu työmuoto, joka kohdentui erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Nuorten yksilöohjausta puolestaan tarjosi kaksi kolmasosaa kunnista. Siinä missä pienryhmätoimintaa järjestettiin kaikissa yli 50 000 asukkaan kunnassa, yksilöohjausta puolestaan oli tarjolla eniten keskisuurissa (20 000–50 000 as.) kunnissa.

Kuviossa 8.6.2. on esitetty kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021.

Kuvio 8.6.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021

Nuorisotyö koulussa

Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava nuorisotyö ei ole uusi työmuoto, vaikka sitä on tällä tavoin eriteltynä kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vasta kolmena viime vuotena. Koulussa työskentelee opettajien lisäksi joukko nuorten hyvinvointia tukevia ammattilaisia, joiden joukkoon ovat 2000-luvulla tulleet mukaan myös kuntien nuorisotyöntekijät. (Jurvanen ym., 2021.) Moniammatillisen yhteistyön ja erityisesti nuorisotyön vahvistaminen perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on yksi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 alatavoitteista tavoitekokonaisuudessa ”Nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen – syrjäytyminen vähenee” (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 15–16).

Nuorisotyö tunnustetaan toimijaksi, jolla on myös koulun arjessa mahdollisuus tukea nuorten hyvinvointia niin yksilö- kuin ryhmätasolla (Jurvanen ym., 2021). Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti aluehallintovirastojen jaettavaksi noin 6,5 miljoonan euron erityisavustuksen kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen osana koronaviruskriisin jälkeisiä elvytystoimia. Avustuksen tarkoituksena oli lievittää etäopetuksen kielteisiä vaikutuksia sekä sujuvoittaa lasten ja nuorten paluuta lähiopetukseen sekä mahdollista uudelleensiirtymistä etäopetukseen, mikäli koronavirustilanne pahenisi. (Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.)

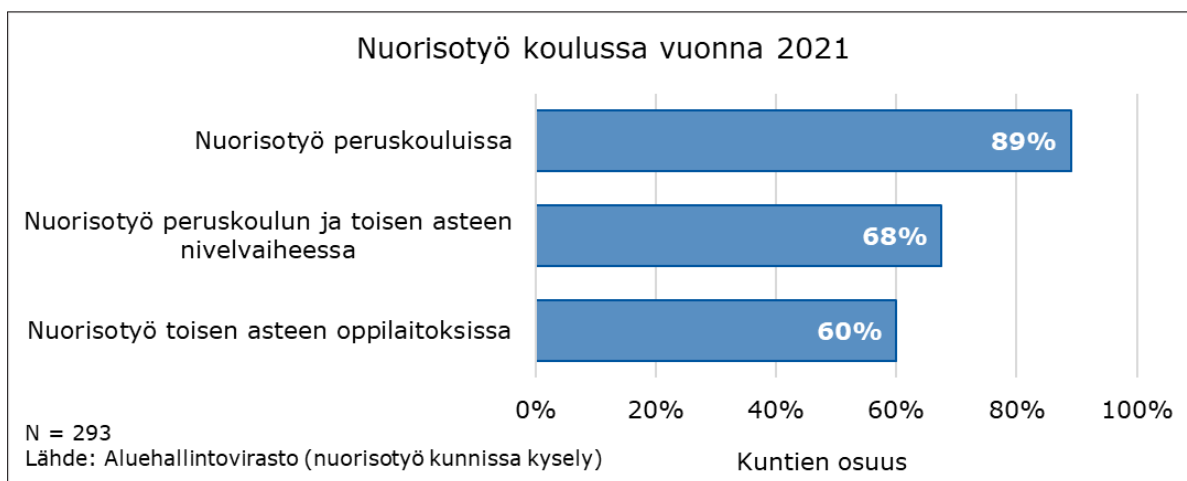
Kuviosta 8.6.3. näkyy, kuinka suuri osuus Suomen kunnista tarjosi nuorisotyötä kouluissa tai oppilaitoksissa vuonna 2021. Nuorisotyötä oli peruskouluissa saatavilla noin yhdeksässä kunnassa kymmenestä koko maassa. Kunnilta kysyttiin erikseen myös peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa tehtävästä nuorisotyöstä, joka oli myös

hieman lisääntynyt. Useassa avovastauksessa mainittiin, että etsivä nuorisotyö hoitaa nivelvaihteyden tai on käytettävissä tässä vaiheessa. Yhdessä vastauksessa kyseinen tukitehtävä määriteltiin koulun tehtäväksi: "Nuorisotyöntekijöillä ei ole roolia koulun prosesseissa; yläkoulut ovat toisella paikkakunnalla. Nivelvaiheen nuoret tavoitetaan avoimen toiminnan kautta nuorisotilalla." Toisen asteen oppilaitoksissa kolme neljästä suuresta ja keskisuuresta kunnasta tarjoaa nuorisotyön palveluja, pienistä vain vähän yli puolet. Tätä selittää suurimmaksi osaksi se, ettei kaikissa pienissä kunnissa ole toisen asteen oppilaitoksia. Myös toisella asteella nuorisotyötä hoitavat avovastausten mukaan useassa kunnassa etsivät nuorisotyöntekijät:

"Etsivä nuorisotyö ja erityisnuorisotyö kyllä vierailee ja tekee tiivistä yhteistyötä, mutta kouluilla ei olla päivittäin ja arjessa mukana."

"Etsivä nuorisotyö ja jalkautuva nuorisotyö toteuttavat osana tehtäväkuvaansa"

Kuvio 8.6.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021

Vuosille 2020–2023 on nimetty nuorisualan osaamiskeskus Nuoska, jonka tehtävänä on kehittää alueellisesti ja valtakunnallisesti sovellettavia nuorisotyön toimintamalleja kouluihin ja oppilaitoksiin. Osaamiskeskusten tehtävät on määritelty valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 painopisteiden mukaisesti.

Nuoska määrittelee oman tehtävänsä nettisivuillaan näin:

"Perusasteen, nivelvaiheen ja oppilaitosnuorisotyön tarkoituksena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamista luomalla valmiuksia ja mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Nuorisotyö vahvistaa oppilaitosten kasvattajayhteisöä, jonka tehtävänä on tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista. Osaamiskeskus Nuoska kartoittaa nykytilan ja kehittää sen perusteella alueellisesti ja valtakunnallisesti sovellettavia toimintamalleja." (<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/osaamiskeskus-nuoska-nuorisotyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa/23.3.2022>)

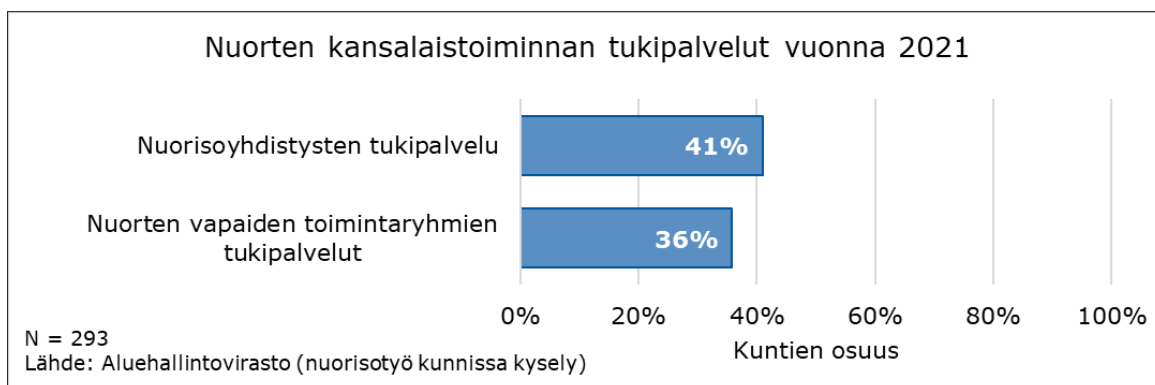
Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että vapaille toimintaryhmille olivat tilojen maksuton käyttö sekä viestintä-, materiaali- ja varustetuki. Lisäksi työntekijät antoivat ohjausta ja neuvontaa avustusten haussa tai järjestivät koulutusta.

Nuorisoyhdistysten tukipalveluja (tässä tapauksessa muu kuin avustustoiminta) ilmoitti tarjoavansa reilut 40 prosenttia kunnista koko maassa. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 on esitetty kuviossa 8.6.4. Edelliseen peruspalvelujen arviointiin (2019) verrattuna nämä tukipalvelut olivat vähentyneet. Kyselyssä ei tarkemmin selvitetty, onko kuntien nuorisotoimissa tapahtunut muutoksia suhtautumisessa yhdistysten toimintaan vai onko mahdollisesti koronaviruspandemia vähentänyt yhdistysten tarvetta tukipalveluihin, kuten tiloihin, esimerkiksi kokoontumisrajoitusten vuoksi. Avoimissa vastauksissa nostettiin esille myös kuntien nuorisotoimen ja järjestöjen yhteistyö ja -toiminta erityisesti yhteisten tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyssä.

Kunnat ovat alkaneet tunnistaa aikaisempaa enemmän vapaita nuorten toimintaryhmiä ja niiden tarvitsemia tukipalveluja. Tosin tässä on isoja vaihteluita eri maakuntien välillä. Vastausten mukaan Uudellamaalla, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa oli selkeästi muita maakuntia enemmän tunnistettu myös nuorten vapaampi kansalaistoiminta eli ei rekisteröityjen nuorisoryhmien tukeminen. Esimerkkeinä vapaita toimintaryhmiä ovat nuorten bänditoiminta tai nuorten ideoita ja omia projekteja tukevat tilat ja paikat. Lisäksi erilaiset skeitti- ja katutaideprojektit ovat tyypillisiä vapaita nuorten kansalaistoiminnan ryhmittymiä.

Kuvio 8.6.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Kaikki avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka. Etsivä nuorisotyö laajentui hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia vähensi kunnallisen nuorisotyön saatavuutta kahtena viime vuotena,

vaikka nuorisotoimiala siirtyi nopeasti käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Peruspalvelujen arvioinnilla selvitettiin, mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla. Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Palvelujen muutoksen arviointiajaksi valittiin vuodet 2015–2021, koska haluttiin tarkastella, onko vuonna 2016 voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen.

Vuonna 2016 tuli voimaan uudistettu nuorisolaki, jossa ei enää säädetty yksityiskohdaisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu. Muutoksella oli tarkoitus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa itse päättämällään ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Koska kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädettyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

Suurin yksittäinen olosuhdemuutos tapahtui vuonna 2020 maaliskuun 18. päivä, kun Suomen hallitus julisti poikkeustilan globaalin koronaviruspandemian vuoksi ja lähes kaikki palvelut suljettiin ja muun muassa koulut siirtyivät etäopetukseen. Nuorisotoimiala havahtui nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittaisen kyselyn mukaan kaikki avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka, vaikka niitä ei enää määritelty nuorisolaissa. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön saatavuuden vähenemisen kahtena viime vuotena. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 näkyy kuvassa 8.7.1.

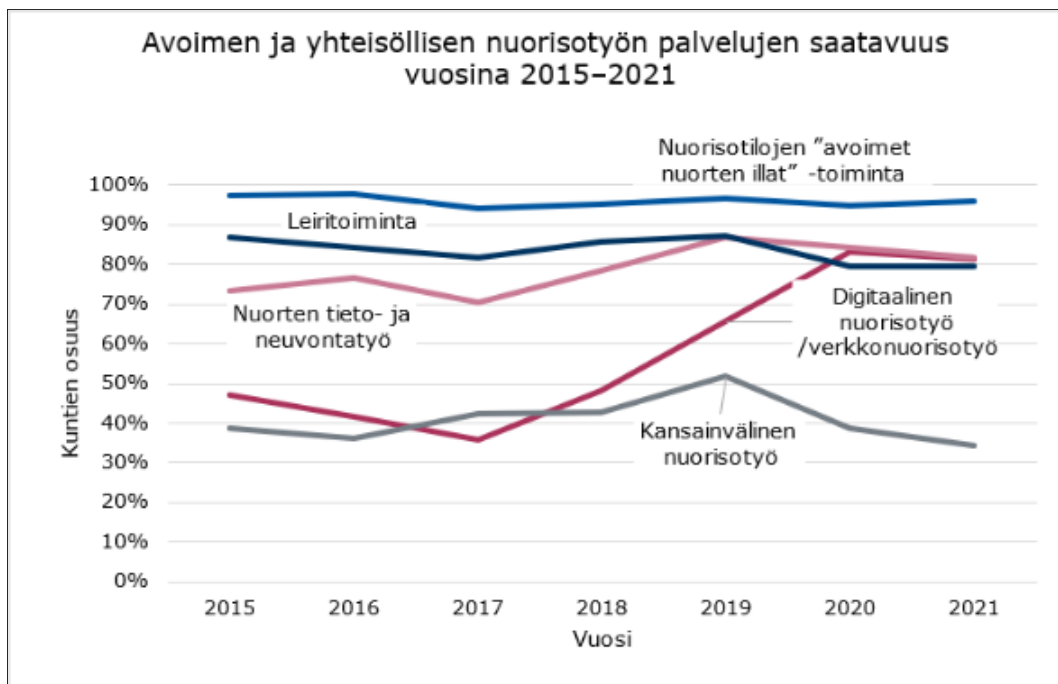
Avointa pienryhmä- ja kerhotoimintaa tarjoavien kuntien määrä on lisääntynyt 72 prosentista 86 prosenttiin vuosina 2015–2019. Kahtena viime vuotena saatavuus on pudonnut vain pari prosenttia. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen saatavuus putosi myös hieman vuoden 2019 jälkeen, vaikka palveluilla oli todennäköisesti kysyntää koronaviruspandemian vuoksi.

Nuorten leiritoiminnan saatavuus on pysynyt vuodesta toiseen melko vakaana. Kahtena viime vuonna senkin saatavuudessa on ollut vähäinen pudotus. Leiritoiminnan tarjonnassa ei myöskään ollut suuria eroja eri kokoisten kuntien välillä.

Ainoastaan digitaalinen nuorisotyö ja verkkonuorisotyö olivat työmuotoja, joiden saatavuus on kyselyn mukaan lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuoteen 2021 saakka. Koronaviruspandemian myötä nuorisotyön digitalisaation avulla toteutettiin muita nuorisotyön muotoja, kuten yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa etäyhteyksillä, järjestettiin tapaamisia chatissa ja Discord-alustalla sekä käytettiin sosiaalista mediaa eri tavoin nuorten tavoittamisessa.

Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että kunnallisen nuorisotyön kansainvälisiä yhteyksiä tulee lisätä kansainvälisten kokemusten tarjoamiseksi nuorille. Lisäksi tulee tarjota mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen nuorisotyöhön ja EU:n nuorisotoimintaohjelman hyötyjä tulee käyttää aktiivisemmin hyödyksi. Kansainvälinen nuorisotyö oli kunnissa noususuunnassa vuoteen 2019 saakka. Vuonna 2019 sitä oli saatavissa jopa yli puolessa kaikista kunnista, mutta saatavuus kääntyi sitten jälleen laskuun. Vuonna 2019 kaikissa suurissa kaupungeissa oli kansainvälistä nuorisotyötä saatavilla, mutta vuonna 2021 enää kolmessa neljästä.

Kuvio 8.7.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Kuntakyselyyn vastanneiden mukaan etsivää nuorisotyötä on ollut saatavilla koko tarkastelujakson ajan vuosina 2015–2021 kaikissa kunnissa Etelä-Karjalan, Kainuun ja Päijät-Hämeen maakunnissa. Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi.

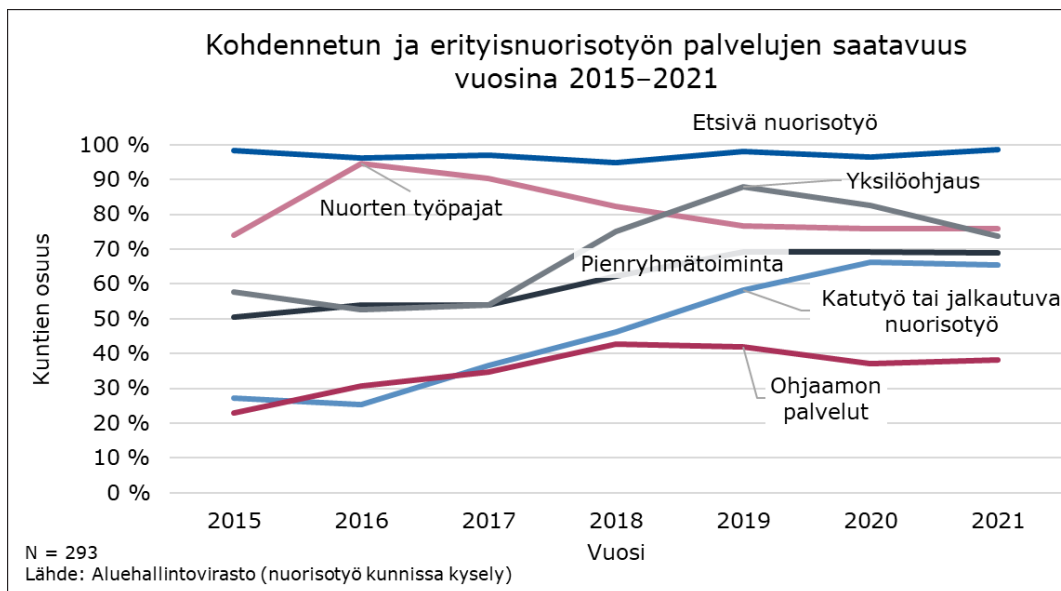
Nuorten työpajatoiminta ja toiminnan valtionavustuskelpoisuus kirjattiin nuorisolakiin ja -asetukseen nuorisolain uudistamisen myötä vuonna 2016. Nuorten työpajatoiminnan valtionavustuskelpoisuushaku on tarkoitettu niille nuorten työpajoille, jotka järjestävät työpajatoimintaa ja aikovat hakea valtionavustusta toimintaansa. Valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt nuorten työpajan valtionavustuskelpoiseksi. Työpajaverkosto on vuosien ajan ollut suhteellisen muuttumaton ja palvelun kattavuus on säilynyt korkeana.

Ohjaamoiden tukena työn kehittämiseksi ja käynnistämiseksi sekä työn vakiinnuttamiseksi toimi Kohtaamo-hanke, joka oli osa nuorisotakuun toimeenpanoa ja sai

rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta hankekaudella 2014–2020. Hankkeen myötä ohjaamoverkosto on säilynyt ja toteuttaa hyvin sille tarkoitettua tehtävää. Myös uusia ohjaamoja on käynnistynyt ja monialaisten nuorten palvelujen tarve on tunnistettu.

Jalkautuvaa nuorisotyötä on alettu mallintaa ja luoda työmuodolle periaatteet. Jalkautuva nuorisotyö ja katutyö nuorisotyön työmuotona on tarkasteltavien vuosien mittaan selkeästi kasvanut koko ajan. Työmuoto on ollut erityisen suosittua Kanta-Hämeessä ja Uudellamaalla. Palvelun saatavuus vaihtelee paljon maakuntien välillä. Turvallisen aikuisen läsnäololla pyritään ennaltaehkäisemään haasteiden kärjistymistä, tunnistamaan ilmiöitä ja kohtaamaan nuoret. Pienryhmätoiminta on lisääntynyt työmuotona eniten pienissä alle 10 000 asukkaan kunnissa vuodesta 2015 vuoteen 2021. Isoissa kaupungeissa sitä on tehty lähes aina. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 on esitetty kuviossa 8.7.2.

Kuvio 8.7.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021

Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-aikana, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

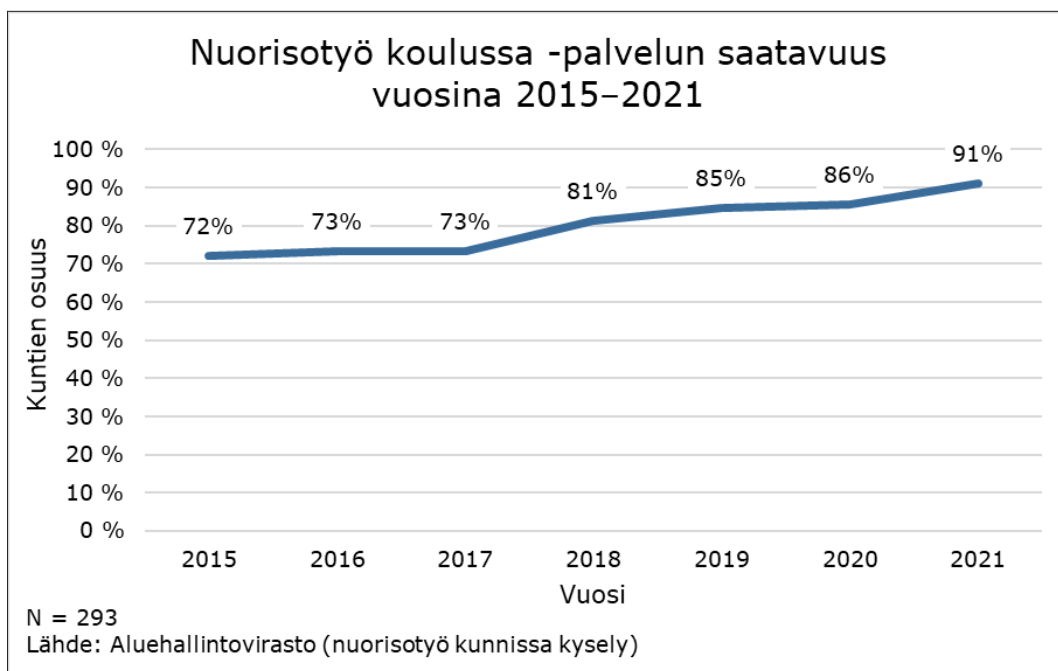
Vuosina 2015–2018 kuntakyselyssä kysyttiin vain yleisesti, onko kunnassa saatavilla koulunuorisotyötä erittelemättä sitä mitenkään. Tämän arvioinnin kohteena olevana aikana, vuosina 2015–2021, kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on kasvanut (kuvio 8.7.3.). Vuoden 2020 lopulla aluehallintoviraston myöntämällä avustuksella palkattiin kouluihin uusia nuorisotyöntekijöitä lieventämään koronaviruspandemian aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia. Vuonna 2021 kunnista 89 prosenttia ilmoitti peruskouluissa tehtävän nuorisotyön olevan nuorten käytettävissä. Kuntakoon mukaan tarkasteltuna kaikissa yli 50 000 asukkaan kunnissa tehtiin nuorisotyötä peruskouluissa.

Erityisesti ammatillisella toisella asteella nuorisotyön saatavuuden kasvu on ollut

huomattavaa. Aluehallintovirastojen kyselyssä ei ole eritelty toista astetta lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen, mutta on yleisesti tiedossa, ettei lukioissa juurikaan ole nuorisotyön palveluja saatavissa.

Nuorisotyö on hakenut paikkaansa ja toimintatapojaan yhteistyössä kuntien koulujen kanssa ilman erillistä valtiovallan panostusta tai tunnustusta toimintaan jo 2000-luvun alusta alkaen (Jurvanen ym., 2021). Parhaimmillaan nuorisotyön menetelmät on nähty arvokkaana koulun arjessa ja nuorisotyöntekijät nuorten kohtaamisessa tärkeänä osana koulun moniammatillista työyhteisöä. Parhailaan eletään kouluissa tehtävän nuorisotyön vakiinnuttamispyrkimysten aikaa, mutta vielä on epävarmaa, kuinka moni kunta jatkaa toimintaa työhön myönnetyn erityisavustuksen päätyttyä.

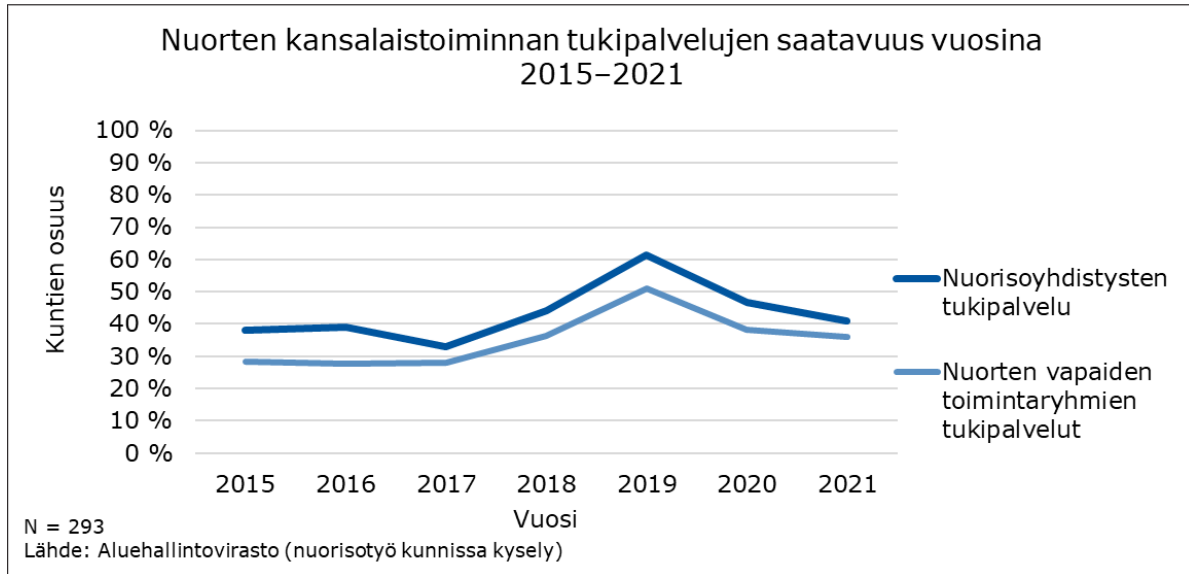
Kuvio 8.7.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Nuorisoyhdistyksille annettavien tukipalvelujen saatavuus ei ole vuosien saatossa juurikaan muuttunut (kuvio 8.7.4.). Avustustoiminta jää tämän arvioinnin ulkopuolelle. Noin 40 prosenttia kunnista ilmoitti, että nuorisoyhdistyksiä tuetaan eri keinoin toteuttamaan nuorisotoimintaa. Tukea annettiin selkeästi eniten Kymenlaaksossa, hyvänä kakkosena erottautui muista Etelä-Pohjanmaa. Nuorten vapaiden toimintaryhmien tukeminen oli yleisintä Etelä-Suomessa – Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä ja Uudellamaalla. Arviointituloksessa erityisesti vuosi 2019 erottautuu poikkeavan isoina prosentteina verrattuna muihin vuosiin. Vuoden 2019 peruspalvelujen arviointikyselyssä kysyttiin palvelujen riittävyttä palvelujen saatavuuden lisäksi. Kyselyn asetelma rajoittaa vertailukelpoisuutta.

Kuvio 8.7.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021

Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2020 kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 106 euroa nuorta kohden. Keskimäärin koko maassa oli 804 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Nuorisotiloja löytyy ympäri Suomen lähes jokaisesta kunnasta.

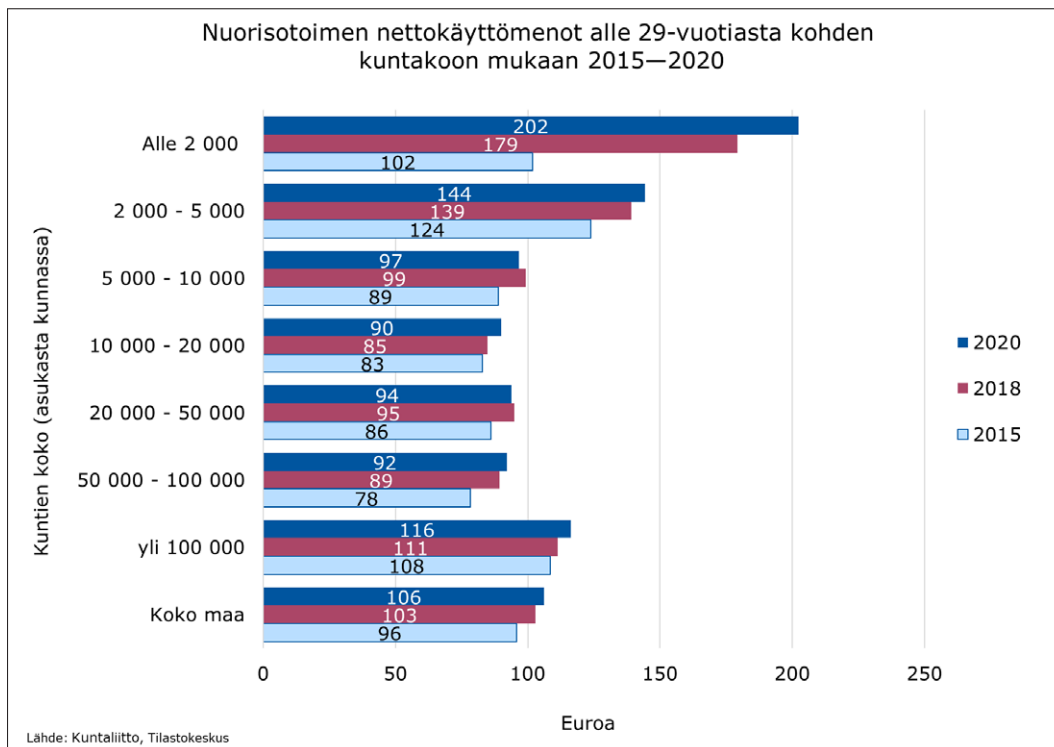
Nuorisotyön käyttömenot

Kunnan oman verotuloista saatavan rahoituksen lisäksi, kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuorisohjelmat (Erasmus+ nuorisotalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön.

Suomen kunnista 93 prosenttia sai valtionavustusta etsivän nuorisotyön toteuttamiseen vuonna 2021. Hakijoina olivat joko kunnat tai kuntien hyväksymät palveluntuottajat. Nuorten työpajatoimintaa toteutti aluehallintoviraston myöntämällä valtionavustuksella 80 prosenttia kunnista. Toteuttajina voivat olla joko kunnat itse, järjestöt tai säätiöt. Aluehallintovirastot myönsivät vuonna 2021 lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustusta lähes jokaiseen Suomen kuntaan. Järjestöt, kunnat ja seurakunnat järjestivät harrastus- ja päiväleiritoimintaa 95 prosentissa kunnista.

Kuntien taloustiedot vuodelta 2021 eivät ole vielä tätä arviointia tehdessä käytettävissä, joten uusimmat tiedot nuorisotoimen käyttömenoista ovat vuodelta 2020. Vuonna 2020 kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 106 euroa alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Kunnan nuorten määrällä oli vaikutusta siihen, kuinka paljon kunta käytti varoja nuorisotyöhön. Nuorisotyön käyttömenot olivat suurimmat pienissä alle 2 000 asukkaan kunnissa, joissa käytettiin 202 euroa nuorta kohden. Vähiten nuorisotyöhön nuorta kohden (90 euroa) käyttivät 10 000–20 000 asukkaan kunnat. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot nuorta kohden on esitetty kuntakoon mukaan kuviossa 8.8.1.

Kuvio 8.8.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden kuntakoon mukaan vuosina 2015–2020

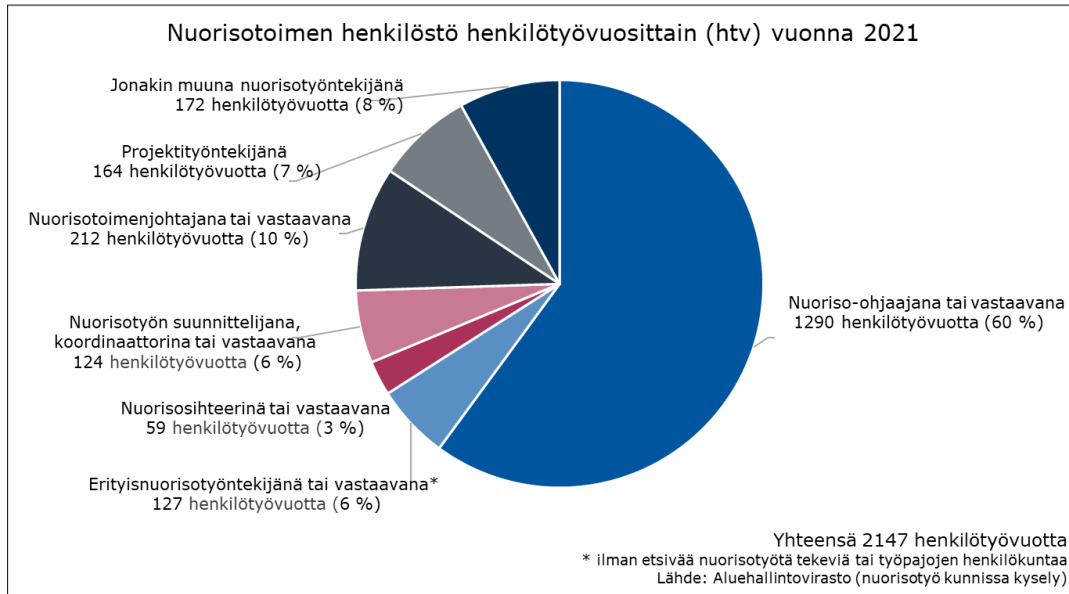
Henkilöstön määrä

Kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 2 147 henkilötyövuotta. Tähän määrään on laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esimerkiksi vapaa-aikasihteerit. Nuorten työpajoissa työskentelevä ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ole mukana luvuissa.

Kuntien nuorisotoimen henkilöstöstä valtaosa työskenteli vuonna 2021 nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Heitä oli 60 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat nuorisotoimenjohtajat tai vastaavat, joita oli 10 prosenttia

nuorisotoimen henkilötövuosista. Muiden henkilöstöryhmien osuus jäi alle kymmeneen prosenttiin. Pienin oli nuorisosihteerien osuus, sillä heitä oli vain kolme prosenttia nuorisotoimen henkilötövuosista. Kuviossa 8.8.2 näkyy kuntien nuorisotoimen henkilöstö henkilötövuosittain vuonna 2021.

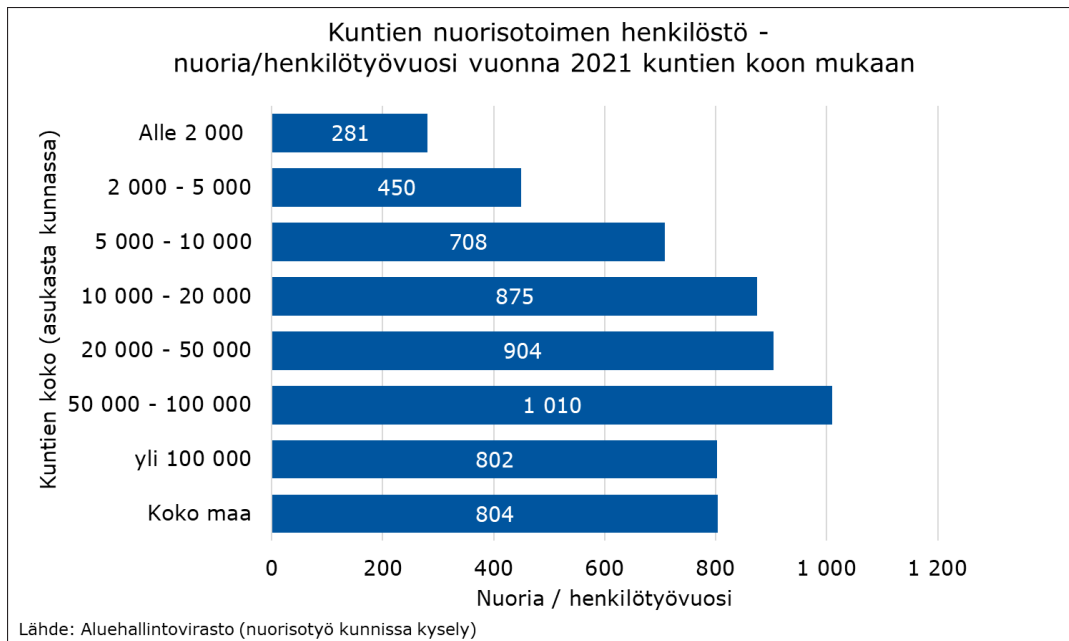
Kuvio 8.8.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötövuosittain

Keskimäärin koko maassa oli 804 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötövuotta kohden. Pienissä, varsinkin alle 2 000 asukkaan kunnissa nuorten määrä henkilötövuotta kohden oli merkittävästi pienempi kuin isommissa kunnissa. Jo 5 000–10 000 asukkaan kunnissa nousi nuorten määrä henkilötövuotta kohden lähelle koko maan keskimääräistä tasoa. Nuorten määrä henkilötövuotta kohden oli suurin 50 000–100 000 asukkaan kunnissa. Kaikkein suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kunnissa, oli henkilötövuotta kohden vähemmän nuoria kuin kolmen pienemmän kokoluokan kunnissa. Kuviossa 8.8.3. on esitetty nuorten määrä kunnan nuorisotoimen henkilötövuotta kohden kuntien koon mukaan vuonna 2021.

Pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu oli suurinta. Useassa alle 5 000 asukkaan kunnassa oli nuorisotyöhön varattu henkilöresursseja reilusti alle yksi henkilötövuosi. Esimerkkinä tällaisesta on kunta, jossa toimii 0,1 henkilötövuoden resurssilla nuorisotoimenjohtaja tai vastaava eikä muuta nuorisotyön henkilöstöä ole. Yhdessä alle 2 000 asukkaan kunnassa ja yhdessä 2 000–5 000 asukkaan kunnassa ei ollut lainkaan nuorisotoimen henkilöstöä. Kannattaa muistaa myös se, että vaikka isommissa kunnissa on nuorisotyön resurssia suhteessa nuorten määrään vähemmän kuin pienissä kunnissa, isommissa kunnissa on todennäköisesti monipuolisemmin tarjolla myös muita nuorten palveluja.

Kuvio 8.8.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa kuntien koon mukaan vuonna 2021

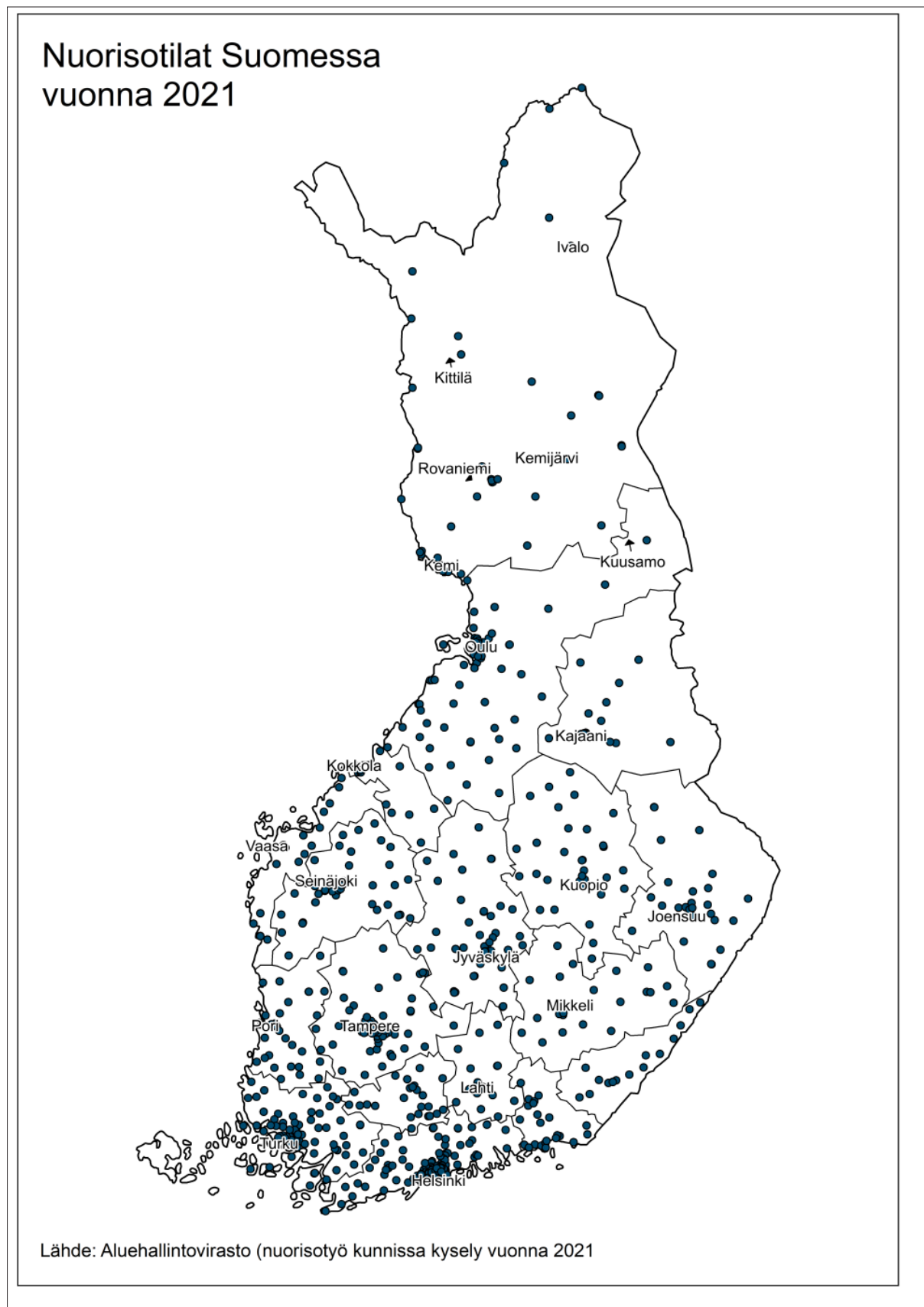

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kuntakyselyn mukaan lähes jokaisessa kunnassa on nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. Valtakunnallisesti katsottuna nuorisotiloja on saatavilla kattavasti. (Kartta 8.8.1.)

Vuonna 2021 viiden aluehallintoviraston alueella kaikissa kunnissa oli nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. Hieman alhaisempi kattavuus oli Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella, jossa 93 prosentilla vastanneista kunnista oli avoin tila nuorille. Länsi- ja Sisä-Suomen alueen maakunnat myös erottuivat vuoden 2021 vastauksissa. Alueen kaikissa maakunnissa avoimien tilojen osuus oli pienempi kuin Suomen muissa maakunnissa. Kaikkein pienin nuorille avoimien tilojen osuus oli Keski-Pohjanmaan maakunnassa (88 prosenttia).

Kartta 8.8.1. Nuorisotilat Suomessa vuonna 2021

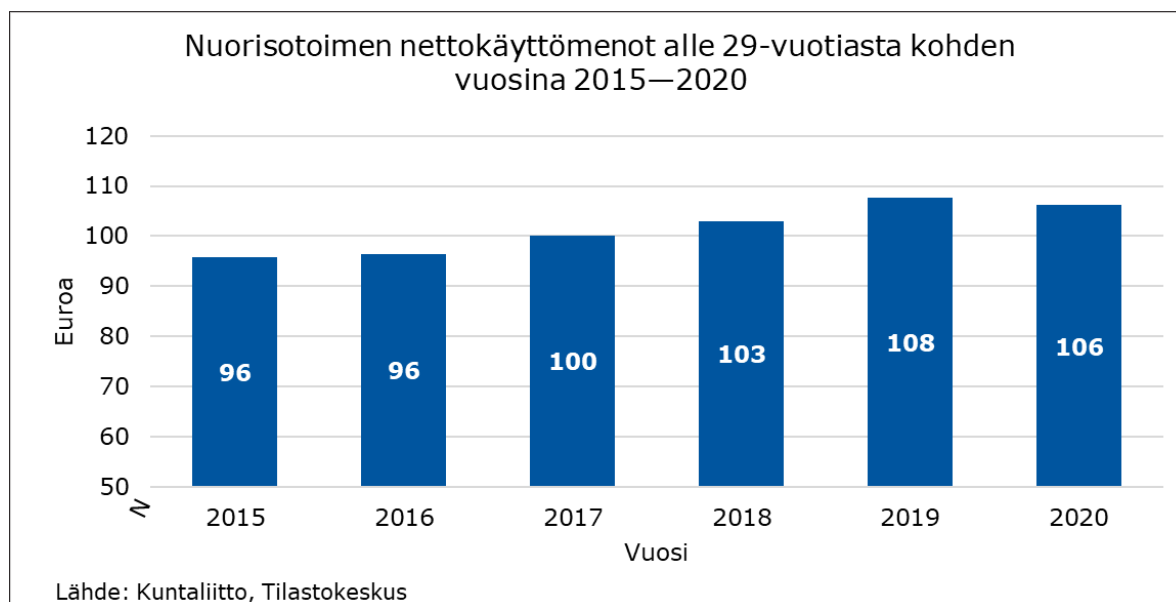
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista on pysynyt noin puolessa prosentissa, mutta menot nuorta kohden ovat nousseet hieman. Nuorisotoimen henkilöstön määrä on suurempi kuin vuonna 2015, mutta se on pienentynyt kahtena viime vuotena. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt.

Nuorisotyön käyttömenot

Kuntien nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista on ollut 0,5–0,6 prosenttia vuosien 2015–2020 aikana. Osuus on pysynyt siis lähes samana. Sen sijaan nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. (Kuvio 8.9.1.)

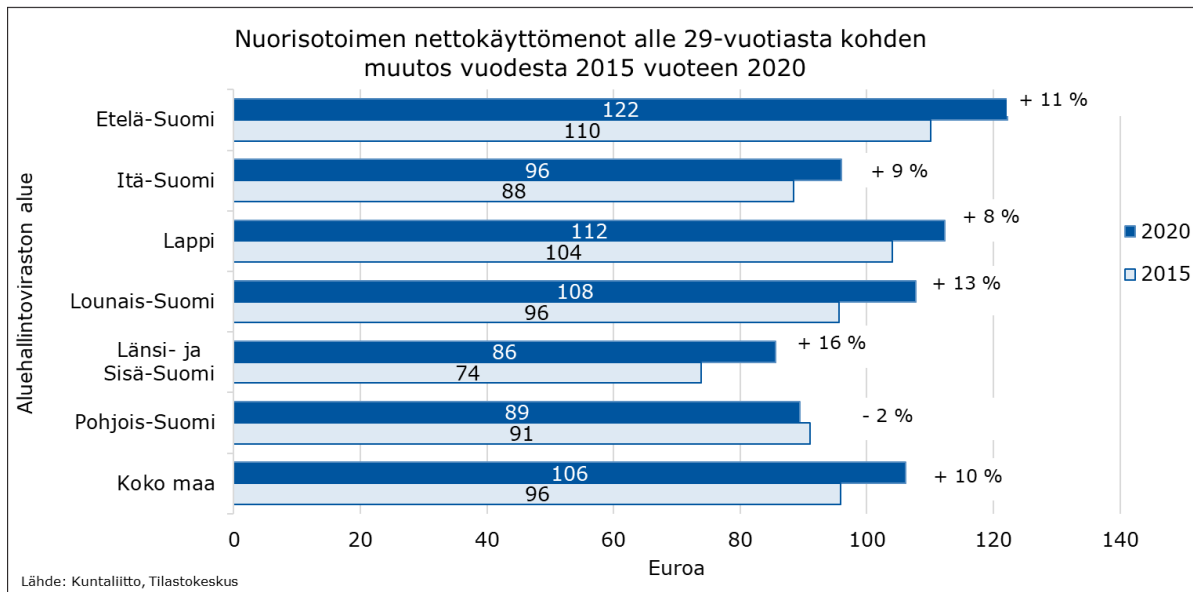
Kuvio 8.9.1 Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020.

Alueellisesti tarkasteltuna käyttömenojen muutos vuosien 2015 ja 2020 välillä näkyy selkeästi. Joillakin aluehallintoviraston alueilla käyttömenot ovat kasvaneet ja toisilla taas pienentyneet. Kuviossa 8.9.2. esitetyt muutosprosentit on laskettu suhteuttamalla nettokäyttömenot aluehallintoviraston alueen 0–28-vuotiaiden nuorten määrään.

Kuntien nuorisotoimet käyttivät vuonna 2020 alle 29-vuotiasta nuorta kohden keskimäärin kymmenen euroa enemmän kuin vuonna 2015. Tämä merkitsee, että käyttömenojen osuus nuorta kohden on kasvanut 10 prosenttia. Muutos vaihtelee eri aluehallintovirastojen alueilla. Suhteellisesti suurin muutos on tapahtunut Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella, jossa käyttömenojen osuus nuorta kohden on kasvanut 16 prosenttia. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alue poikkeaa muista, sillä siellä käyttömenot nuorta kohden ovat hieman vähentyneet verrattuna vuoteen 2015. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenojen muutos nuorta kohden on esitetty aluehallintovirastoittain kuviossa 8.9.2.

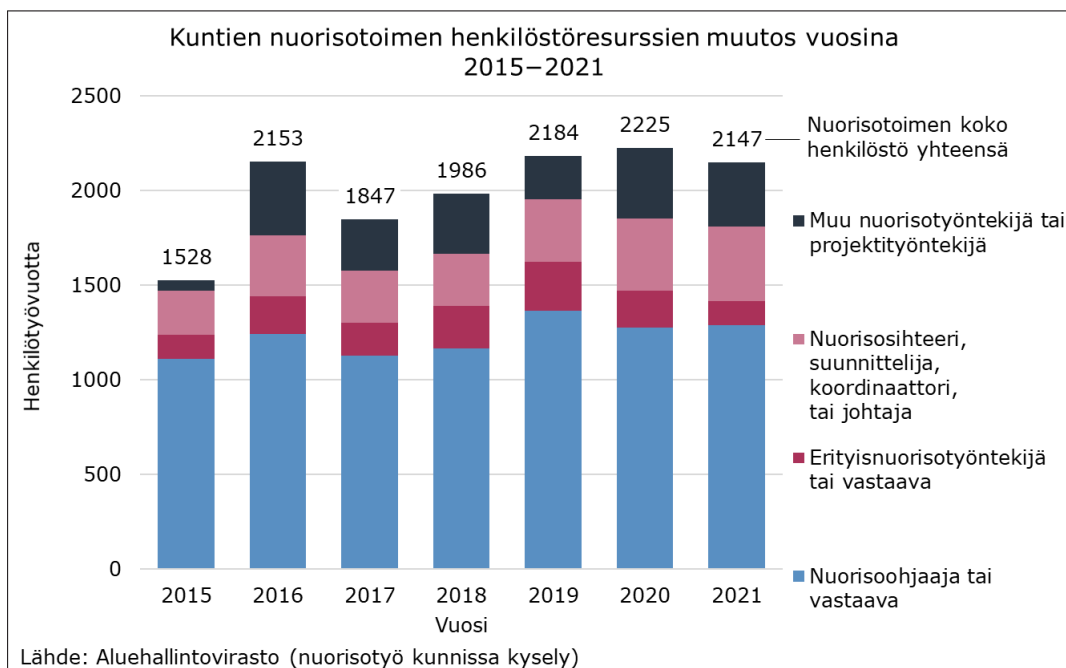
Kuvio 8.9.2. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden, muutos vuodesta 2015 vuoteen 2020

Henkilöstön määrä

Nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä vuonna 2021 oli pienentynyt kahteen edelliseen vuoteen nähden. Vuoteen 2015 verrattuna nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli noussut. Korkeimmillaan nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli vuonna 2020, jonka osittain selittää se, että projektityöntekijöiden henkilötyövuosimäärää on kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vuodesta 2020 alkaen.

Kuvio 8.9.3. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021

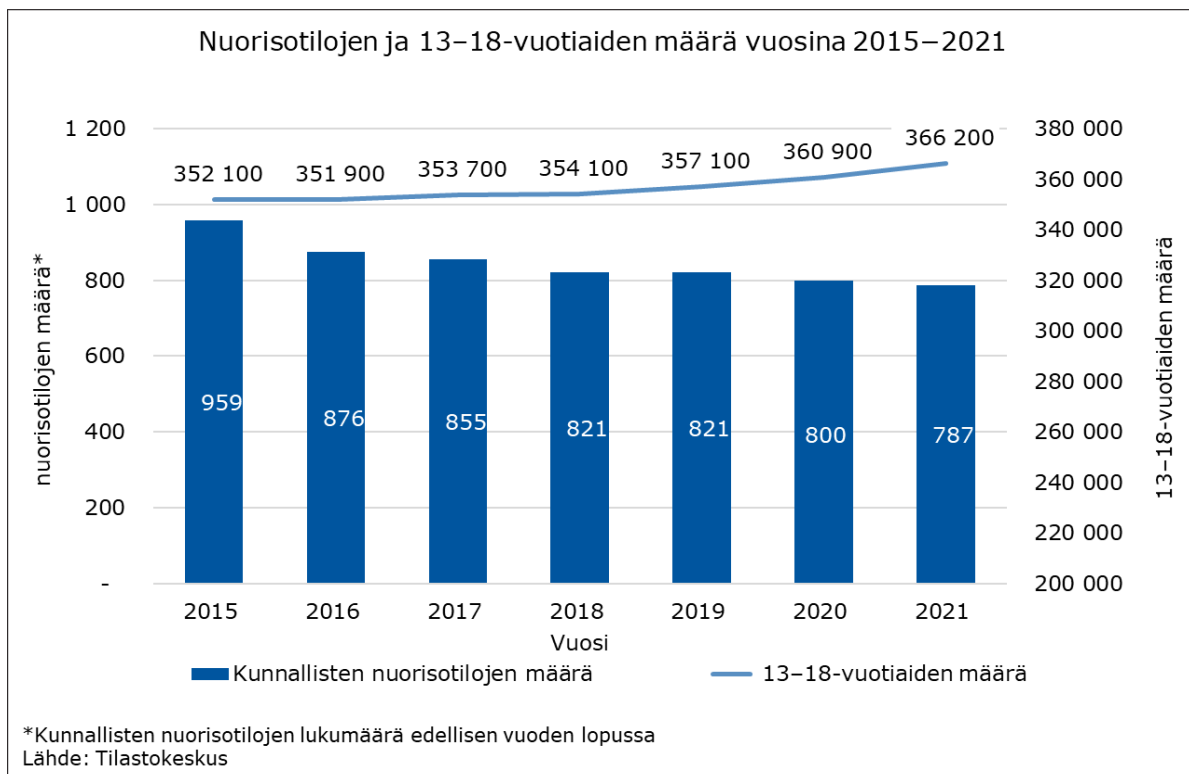
Huomion arvoista on, että jonakin muuna nuorisotyöntekijänä (tähän ryhmään on yhdistetty myös projektityöntekijät) työskentelevien määrä on kasvanut lähes vuosittain vuodesta 2015. Erityisnuorisotyöntekijänä tai vastaavana työskentelevien määrä on laskenut erityisesti vuonna 2021. Esimiestason työntekijöiden, suunnittelijoiden ja koordinaattoreiden määrä on hiukan kasvanut vuosien varrella. Nuoriso-ohjaajien tai vastaavien määrä on jonkin verran kasvanut vuodesta 2020 vuoteen 2021, ja määrä on ollut lievässä kasvusuunnassa jo vuodesta 2015 lähtien. Kuviossa 8.9.3. on näkyvillä kuntien nuorisotoimen henkilöresurssien muutos vuosina 2015–2021.

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt koko Suomessa vuodesta 2015 alkaen (kuvio 8.9.4.). Vuonna 2021 nuorisotiloja oli 787, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 959. Kuntaliiton tilastoista löytyy kunnallisten nuorisotilojen määrä, mutta näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja.

Nuorisotilojen määrä on vähentynyt melko voimakkaasti vuosina 2016–2018. Vuonna 2019 tilojen väheneminen tasoittui, kun taas vuosina 2020–2021 nuorisotilojen väheneminen alkoi uudestaan. Vuosien 2020 ja 2021 nuorisotilojen väheneminen saattaa osaltaan johtua koronaviruspandemiasta. Kun koronaviruspandemia alkoi vuonna 2020, monet tiloista menivät väliaikaisesti kokonaan kiinni. Samaan aikaan kunnat kehittivät voimakkaasti erilaisia nuorisotyön muotoja, kuten digitaalista nuorisotyötä. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, minkälainen tarkoitus perinteisillä nuorisotiloilla tulee olemaan, kuinka paljon nuorisotiloja tarvitaan ja miten niitä hyödynnetään.

Kuvio 8.9.4. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021

Kunnallisten nuorisotilojen määrän muutos suhteessa nuorten määrään näyttää hie-
man vaihtelevan kunnan koosta riippuen (taulukko 8.9.1.). Koko maassa nuorisotilo-
jen määrä on laskenut 18 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Samaan aikaan nuor-
ten määrä on jonkin verran lisääntynyt. Pienimmissä ja keskikokoisissa kunnissa sekä
nuorten että nuorisotilojen määrä ovat molemmat vähentyneet vuoteen 2015 verrat-
tuna. Nuorisotilojen määrä on vähentynyt kuitenkin paljon nopeammin kuin nuorten
määrä, mikä on lisännyt nuorisotilojen käyttöastetta. Pienissä ja keskikokoisissa kun-
nissa on viimeisen kuuden vuoden aikana suljettu noin joka viides nuorisotila. Isoim-
missä, yli 50 000 asukkaan kunnissa, nuorten määrä on kasvanut noin 10 prosenttia,
mutta tästä huolimatta joka kymmenes nuorisotila on suljettu.

Taulukko 8.9.1 Nuorisotilojen ja nuorten määrä kunnan koon mukaan vuosina 2015–2021

Kunnan koko	Mittari	2015	2018	2021	Muutos 2015–2021
		määrä			%
Alle 10 000 asukasta	13–18-vuotiaiden määrä	61 221	59 331	57 662	-6 %
	Nuorisotilat*	354	279	275	-22 %
	Nuoret/nuorisotila	173	213	210	21 %
10 000–50 000 asukasta	13–18-vuotiaiden määrä	122 969	118 613	121 596	-1 %
	Nuorisotilat*	293	239	230	-22 %
	Nuoret/nuorisotila	420	496	529	26 %
yli 50 000 asukasta	13–18-vuotiaiden määrä	167 926	176 140	186 987	11 %
	Nuorisotilat*	312	303	282	-10 %
	Nuoret/nuorisotila	538	581	663	23 %
Koko Maa	13–18-vuotiaiden määrä	352 116	354 084	366 245	4 %
	Nuorisotilat*	959	821	787	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	367	431	465	27 %

Lähde: Tilastokeskus

*Kunnallisten nuorisotilojen lukumäärä edellisen vuoden lopussa

Arviointiryhmä

Nuorisotoimen ylitarkastaja, KM Marja Hanni,
puhelin +358 295 017 393, marja.hanni@avi.fi

Ylitarkastaja, YTM Kaija Blom,
puhelin +358 295 016 265, kaija.blom@avi.fi

Nuorisotoimen ylitarkastaja, sosionomi (YAMK) Kirsi Kohonen,
puhelin +358 295 016 514, kirsi.kohonen@avi.fi

Nuorisotoimen ylitarkastaja, FM Annika Palola,
puhelin +358 295 018 817, annika.palola@avi.fi

Nuorisotoimen ylitarkastaja, PeM Niclas Risku,
puhelin +358 295 018 051, niclas.risku@avi.fi

Nuorisotoimen ylitarkastaja, KTM Kirsi-Marja Stewart,
puhelin +358 295 017 652, kirsimarja.stewart@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Kysely Manner-Suomen kunnille tammikuussa 2022. Vastausprosentti sata (293 kuntaa).

Kuntaliitto: Kustannusrakenne ja nuorisotilatiedot.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö.

Tilastokeskus: Väestörakenne.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmasta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.

Jurvanen ym., 2021. Mitä koulunuorisotyö on? Tutkimuskatsaus koulunuorisotyön määritelmiin ja tavoitteisiin. Nuorisotutkimusseura ry.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Kuntaliitto 2022. Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Suomen Kuntaliitto ry. <https://www.kuntaliitto.fi/kunnallisen-nuorisotyon-dokumentaatio-hanke>

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 119. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Helsinki.

Papunen, Tiina 2021. Yhteisin askelin - Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.

Peruspalvelujen arviointi 2019. Aluehallintovirastot.

Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2.

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.4.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021

Kuvio 8.6.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021

Kuvio 8.6.2. Kohdennettu ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021

Kuvio 8.6.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021

Kuvio 8.6.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021

Kuvio 8.7.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021

Kuvio 8.7.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021

Kuvio 8.7.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021

Kuvio 8.7.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021

Kuvio 8.8.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden kuntakoon mukaan vuosina 2015–2020

Kuvio 8.8.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötövuosittain

Kuvio 8.8.3. Nuorten määrä henkilötövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa kuntien koon mukaan vuonna 2021

Kuvio 8.9.1 Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020.

Kuvio 8.9.2. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden, muutos vuodesta 2015 vuoteen 2020

Kuvio 8.9.3. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöressurssien muutos vuosina 2015–2021

Kuvio 8.9.4. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021

Taulukko 8.9.1 Nuorisotilojen ja nuorten määrä kunnan koon mukaan vuosina 2015–2021

Kartta 8.6.1. Nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021

Kartta 8.8.1. Nuorisotilat Suomessa

**Kunnallisen nuorisotyön
saatavuus**

**Etelä-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	44
Arviointiasetus.....	45
Johdanto	45
Toimintaympäristö	46
Tiivistelmä.....	48
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	49
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	54
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?	58
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	62
Arviointiryhmä	65
Tietolähteet	65
Kuvat ja taulukot.....	66

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät Etelä-Suomen kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka, vaikka niitä ei enää määritellä vuoden 2017 alusta voimaan astuneessa nuorisolaissa. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön saatavuuden hienoisen vähenemisen kahtena viime vuonna. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodoista ainoastaan digitaalisen nuorisotyön ja verkko-nuorisotyön saatavuus on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuoteen 2021 saakka. Tämä on ymmärrettävää, koska koronaviruspandemian aikana nuorisotyön eri työmuotoja toteutettiin paljolti digitaalisen ja verkkonuorisotyön keinoin.

Etsivä nuorisotyö kattaa kaikki Etelä-Suomen kunnat. Työpajaverkosto on vuosien ajan ollut suhteellisen muuttumaton ja nuorten työpajatoiminnan kattavuus on säilynyt korkeana. Koronavuodet lisäsivät selvästi jalkautuvaa työtettä.

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalla, jonne se on perinteisesti kohdistunut. Esimerkiksi kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on vuosien varrella lisääntynyt.

Nuorisoyhdistysten tukipalveluja tarjoaa 47 prosenttia kunnista Etelä-Suomessa. Kunnat ovat alkaneet tunnistaa aikaisempaa enemmän myös vapaita nuorten toimintaryhmiä ja niiden tarvitsemia tukipalveluja. Tässä on kuitenkin suuria vaihteluita maakuntien välillä.

Nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat kasvaneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. Vuonna 2021 Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 122 euroa nuorta kohden. Kasvua on ollut vuoteen 2015 verrattuna 11 prosenttia. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kuitenkaan kasvanut.

Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimien henkilöstön määrä koostui vuonna 2021 yhteensä 967 henkilötyövuodesta, mikä oli 45 prosenttia koko Suomen nuorisotoimien henkilötyövuosimäärästä. Nuorisotoimen henkilöstöstä kaksi kolmasosaa työskenteli nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Keskimäärin Etelä-Suomessa oli laskennallisesti 769 alle 29-vuotiasta nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden.

Nuorisotiloja löytyy Etelä-Suomessa jokaisesta kunnasta. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt viime vuosina, vaikka niiden pääasiallisen käyttäjäryhmän eli 13–18-vuotiaiden nuorten määrä on jonkin verran lisääntynyt.

Toimenpide-ehdotukset

Kuntien nuorisopalveluja koskevan monialaisen yhteistyön tulee jatkua myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Nuoret tulee jatkossakin ottaa mukaan kunnan nuorisopalvelujen suuntaamiseen ja kehittämiseen.

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä peruskouluissa ja ammatillisella toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivel-

vaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Vapaaehtoisuus on nuorisotyön keskeinen eettinen periaate. Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyön digitalisoituminen tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja tulee kehittää ja lisätä. Nuorisotyön tulee tukea vahvemmin nuorten omaehtoista nuorisotoimintaa ja edistää nuorten osallisuutta ja edellytyksiä toimia yhteisöissä, kunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa.

Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Nuorisotilojen sulkemisen sijaan tulee edistää erilaisten tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen kuten kirjastojen ja ostoskeskusten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Lähitulevaisuuden näkymät

Ajankohtainen maailmantilanne tuo nuorten näköpiiriin ja kokemusmaailmaan monenlaisia uhkakuvia. Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia ja sota Ukrainassa ovat tämän arvioinnin kirjoittamishetkellä kaikki akuutteja asioita.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen kuten nuorten työpajatoiminnan, ohjaamatoiminnan, nuorisolain mukaisen ohjaus- ja palveluverkoston, hyvinvointialueen nuorisovaltuuston ja ehkäisevän päihdetyön järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. (Ahonen-Walker 2022.) On toivottavaa, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeitä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat.

TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitus siirtää kuntien vastuulle vuoden 2024

aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä.

Oppivelvollisuuden laajentumista koskeva laki tuli voimaan vuonna 2021. Oppivelvollisuus laajeni ja toisen asteen opinnoista tuli maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia. Tavoitteena on myös se, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon. (OKM tiedote 30.12.2020)

Karla Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa, että nuorisotyö myös luo ja rakentaa tulevaisuutta omalla toiminnallaan, ei ainoastaan kohtaa sitä. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden kehityskulkua sekä niitä ohjaavia nuorisotyön ulkopuolelta tulevia asioita:

1. nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää
2. moniammatillinen yhteistyö vahvistuu
3. nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukaillen
4. sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi kasvaa
5. teknologian kehitys
6. ilmastonmuutos
7. nuoruuden paineistuminen
8. polarisaatio
9. alueelliset erot
10. nuorten osallisuus, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoiman ytimessä.

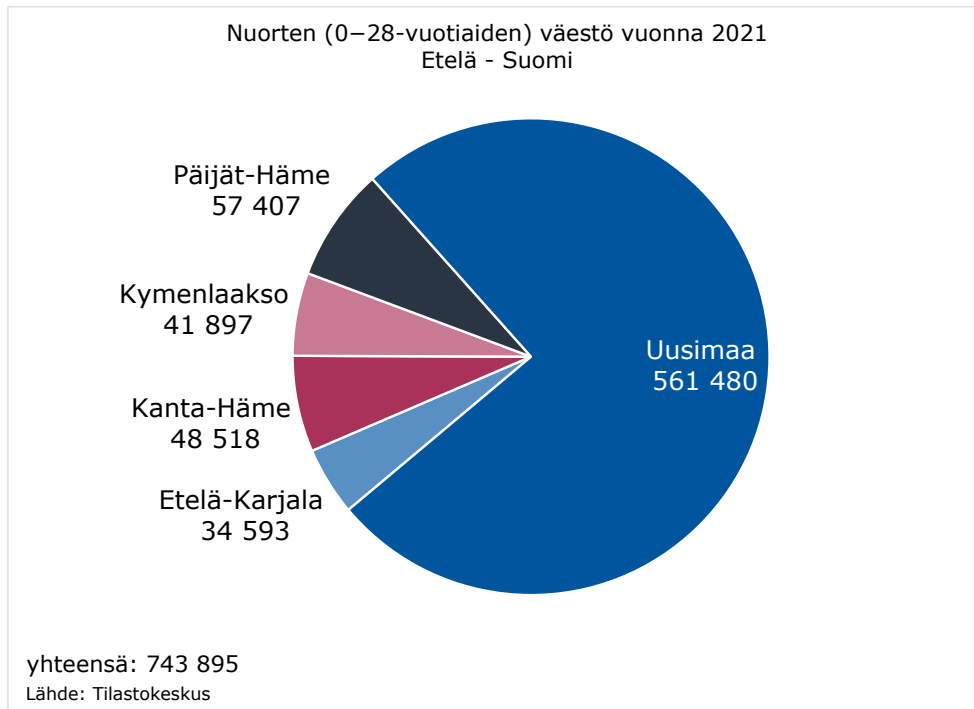
Toimintaympäristö

Etelä-Suomessa on 62 kuntaa viidessä maakunnassa. Maakunnat ovat hyvin eri kokoisia: Etelä-Karjalassa on yhdeksän kuntaa, Kymenlaaksossa kuusi, Kanta-Hämeessä yksitoista, Päijät-Hämeessä kymmenen ja Uudellamaalla 26 kuntaa. Myös väestö jakautuu maakuntien kesken epätasaisesti. Uudellamaalla asuu 75 prosenttia Etelä-Suomen alueen väestöstä ja maakuntaan sijoittuvat myös maamme väestörikkaimmat kaupungit Helsinki, Espoo ja Vantaa. Kuvassa 8.4.1.1. on esitetty 0–28-vuotiaiden nuorten väestön jakautuminen maakuntien kesken.

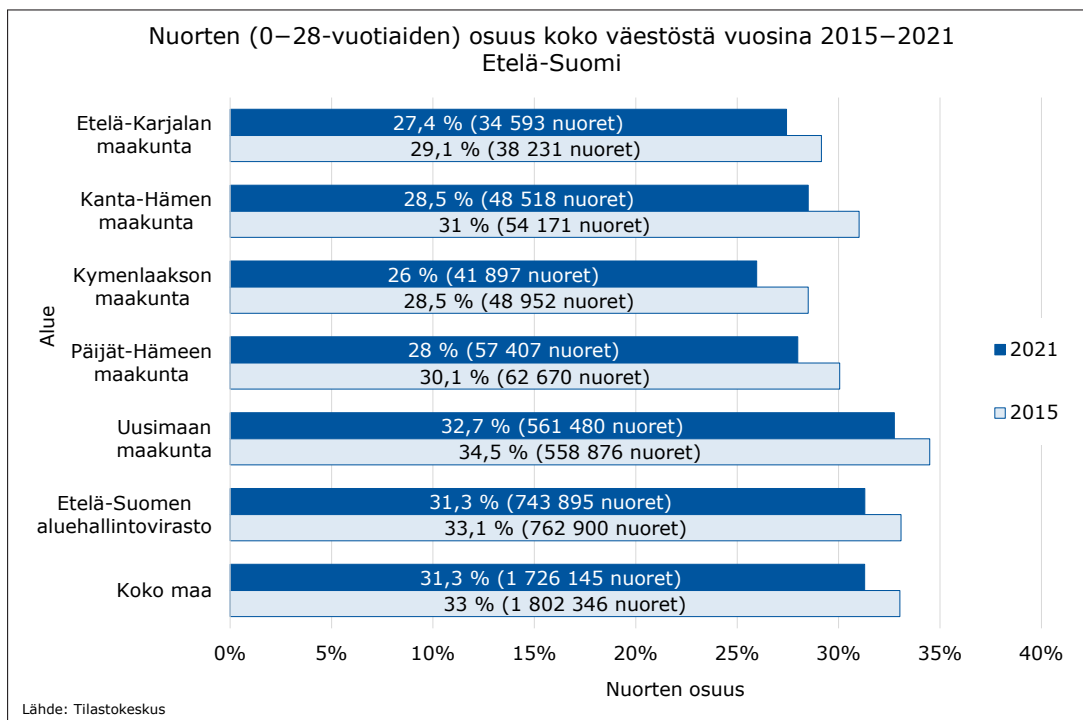
Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien. Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tämä tapahtuu nuoriso-

lain tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottamalla huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat ovat tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Kuvio 8.4.1.1. Nuorten (0-28 -vuotiaiden) väestö vuonna 2021 Etelä-Suomi

Kuvio 8.4.1.2. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Vuonna 2021 Etelä-Suomessa asui 743 895 alle 29-vuotiasta nuorta, mikä on 43 prosenttia kaikista Suomen nuorista. Tarkastelujakson (vuosien 2015–2021) aikana nuorten lukumäärä on vähentynyt 19 000 nuorella. Samaan aikaan nuorten suhteellinen osuus väestöstä on myös pienentynyt noin kaksi prosenttiyksikköä, mikä johtunee väestön ikääntymisestä ja vanhempien ikäluokkien kasvusta sekä syntyvyyden vähenemisestä. Kaikissa maakunnissa sekä nuorten että koko väestön määrä on vähentynyt tarkastelujakson aikana. Kuvassa 8.4.1.2. on esitetty 0–28-vuotiaiden nuorten määrät ja osuudet vuosina 2015–2021 Etelä-Suomen maakunnissa.

On hyvä huomata, että nuorisolain mukainen ikäryhmä ei ole kokonaisuudessaan pienentynyt. Tilastokeskuksen tietojen mukaan kunnallisen nuorisotyön kannalta keskeinen 10–17-vuotiaiden ikäryhmä on kasvanut vuoden 2015 jälkeen. Eniten on kasvanut 13-vuotiaiden määrä. Toisaalta taas alle 6-vuotiaiden ikäluokat ovat pienentyneet niin paljon, että tulevaisuudessa nyt kasvussa olleet ikäluokat tulevat pienenemään. Maahanmuutto voi tasoittaa tätä kehitystä jonkin verran.

Suurin yksittäinen toimintaympäristömuutos tapahtui vuonna 2020 maaliskuun 18. päivä, kun Suomen hallitus julisti poikkeustilan globaalien koronaviruspandemian vuoksi ja lähes kaikki palvelut suljettiin ja muun muassa koulut siirtyivät etäopetukseen. Nuorisotoimiala havahtui nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa. Nähtäväksi jää, mitä kaikkia vaikutuksia ja seurauksia pandemia-ajalla on nuoriin tulevaisuudessa.

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki 62 Etelä-Suomen kuntaa.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Etelä-Suomessa nuorisopalvelujen saatavuus vaihteli kunnittain, mutta kaikissa kunnissa oli tarjolla nuorisotiloja, nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön. Myös jalkautuva nuorisotyö lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua koronaviruspandemian vuoksi.

Kansainvälistä nuorisotyötä oli melko vähäisesti tarjolla vuonna 2021. Ymmärrettävästi tämä toiminta oli monessa kunnassa tauolla koronaviruspandemian vuoksi. Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli lisätä kansain-

välistä nuorisotyötä kunnissa. Tämä toteutuikin vuoteen 2019 saakka, minkä jälkeen saatavuus kääntyi laskuun, kuten kävi muillekin avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palveluille lukuun ottamatta digitaalista ja verkossa toteutettavaa nuorisotyötä.

Vuonna 2020 Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 122 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Se on 12 euroa enemmän kuin vuonna 2015 ja 16 euroa enemmän kuin muualla Suomessa keskimäärin. Nuorisotoimialan netto-käyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kasvanut, vaan on pysynyt noin 0,7 prosentissa.

Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 967 henkilötyövuotta, mikä oli 45 prosenttia koko Suomen nuorisotoimien henkilötyövuosista. Nuorisotoimen henkilöstöstä kaksi kolmasosaa työskenteli nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Keskimäärin Etelä-Suomessa oli laskennallisesti 769 alle 29-vuotiasta nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden.

Etelä-Suomen kunnissa oli 264 kunnallista nuorisotilaa vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 298. Näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita tiloja kuten esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja. Nuorisotiloja löytyy kuitenkin edelleen jokaisesta Etelä-Suomen kunnasta.

Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihtelee kunnittain, mutta kaikissa Etelä-Suomen kunnissa on tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyö peruskouluissa on myös hyvin yleistä, samoin kuin koronaviruspandemian myötä nopeasti laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kuntien nuorisotoimilta kysyttiin, saavatko kunnan nuoret tarvitessaan kyseisiä palveluja. Kaikki Etelä-Suomen kunnat vastasivat kyselyyn.

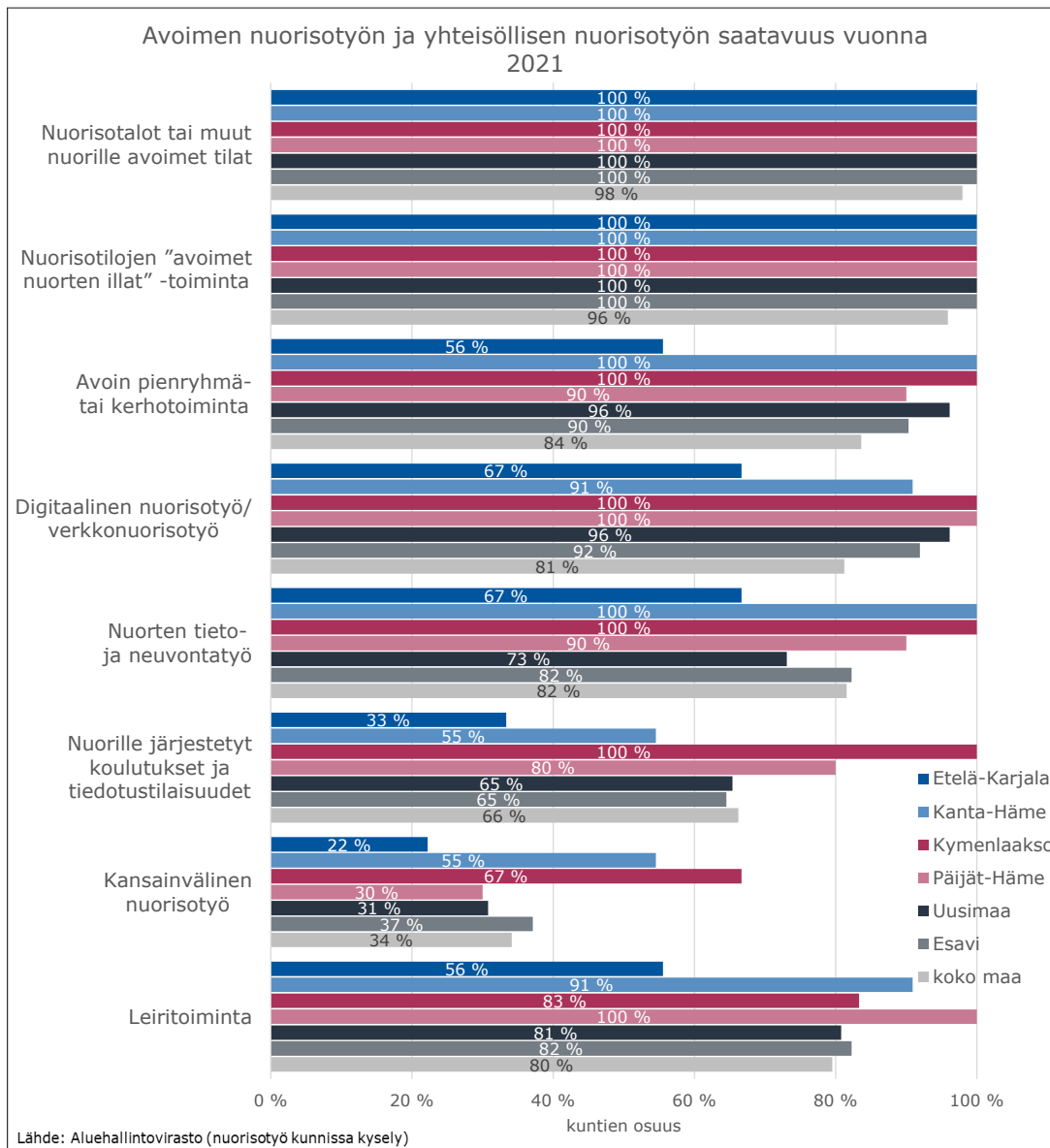
Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen kyselyssä avoimeksi tai yhteisölliseksi nuorisotyöksi oli määritelty:

- Nuorisotalot tai muut nuorille avoimet tilat
- Nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta

- Avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta
- Digitaalinen nuorisotyö/verkkonuorisotyö
- Nuorten tieto- ja neuvontatyö
- Nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet
- Kansainvälinen nuorisotyö
- Leiritoiminta

Kuvio 8.6.1.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Etelä-Suomen kunnissa oli avoimen nuorisotyön palveluja saatavilla keskimäärin useammassa kunnassa kuin muualla maassa. Ainoastaan nuorille järjestettyjä koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia oli muualla maassa keskimäärin hieman enemmän saatavilla. Nuorisotaloja tai muita nuorille avoimia tiloja sekä niissä järjestettäviä avoimia

nuorten iltoja oli saatavilla kaikissa alueen kunnissa. Maakuntien välillä eri palvelujen saatavuudessa oli suuriakin eroja. Kansainvälistä nuorisotyötä oli saatavilla vähiten kaikista avoimen nuorisotyön palveluista. Sitä selittää suurimmaksi osaksi koronaviruspandemia. Kymenlaaksossa kansainvälistä nuorisotyötä tehtiin neljässä kuudesta kunnasta. Kuvassa 8.6.1.1. on esitetty avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa.

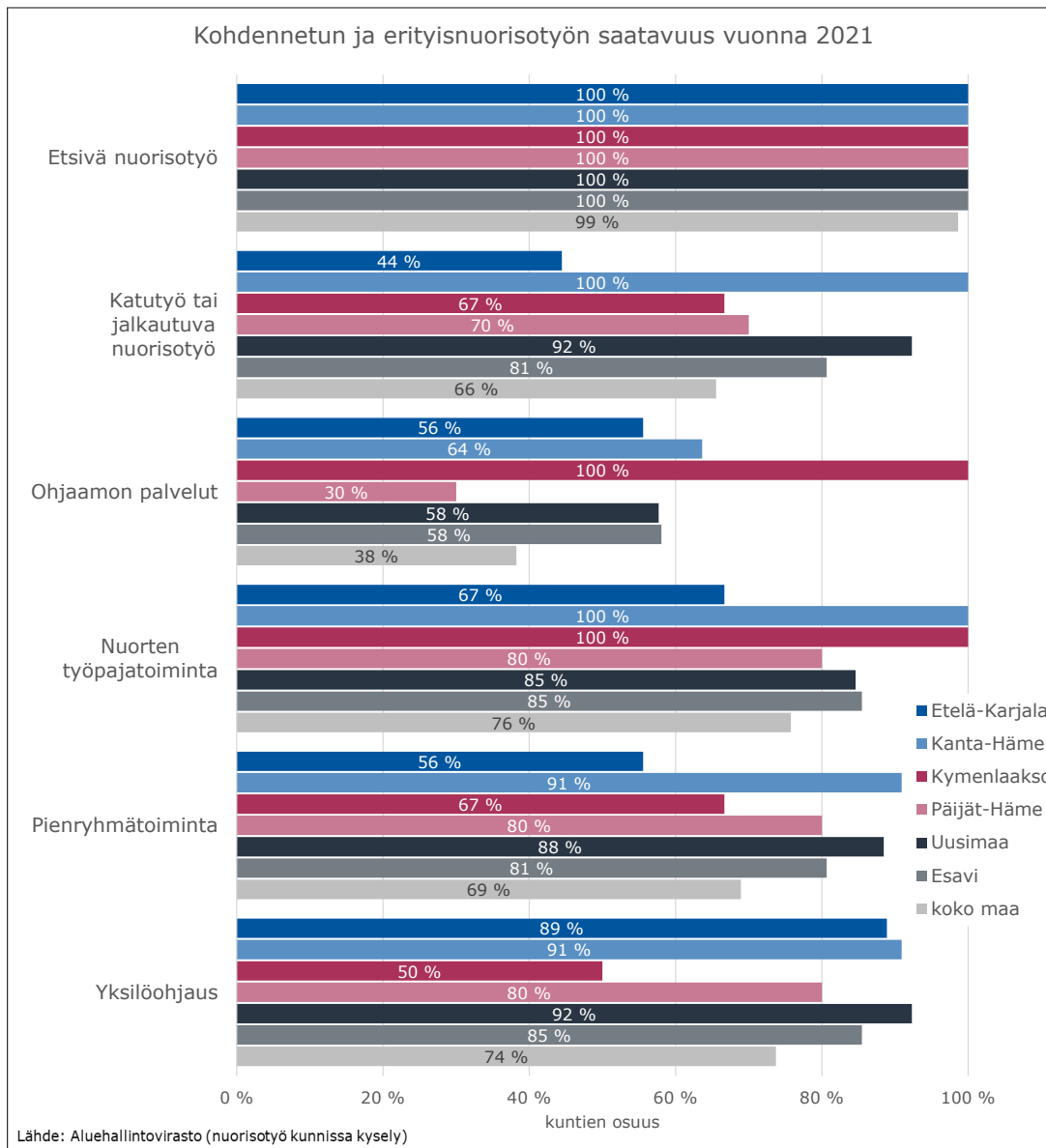
Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kohdennetuksi ja erityisnuorisotyöksi oli määritelty:

- Etsivä nuorisotyö
- Nuorten työpajatoiminta
- Ohjaamatoiminta
- Jalkautuva nuorisotyö, katutyö
- Pienryhmätoiminta
- Yksilöohjaus

Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palveluja oli Etelä-Suomen kunnissa saatavilla reippaasti keskimäärin useammassa kunnassa kuin valtakunnallisesti, kuten kuvasta 8.6.1.2., jossa on esitetty kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa, käy ilmi, Etsivän nuorisotyön palveluja nuoret saivat tarvitessaan joka kunnassa. Etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa tuettiin Etelä-Suomen aluehallintovirastosta vuonna 2021 yhteensä liki 9 miljoonalla eurolla. Reilussa puolessa Etelä-Suomen kunnista oli saatavilla myös Ohjaamon palveluja. Ohjaamo toimi useimmiten isoimmissa kunnissa ja palveluja käytettiin yli kuntarajojen, mikä kävi ilmi kyselyn avoimista vastauksista. Katutyötä ja jalkautuvaa nuorisotyötä tehtiin koronaviruspandemian vuoksi aiempaa enemmän – Kanta-Hämeessä jopa kaikissa yhdessätoista kunnassa.

Kuvio 8.6.1.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa

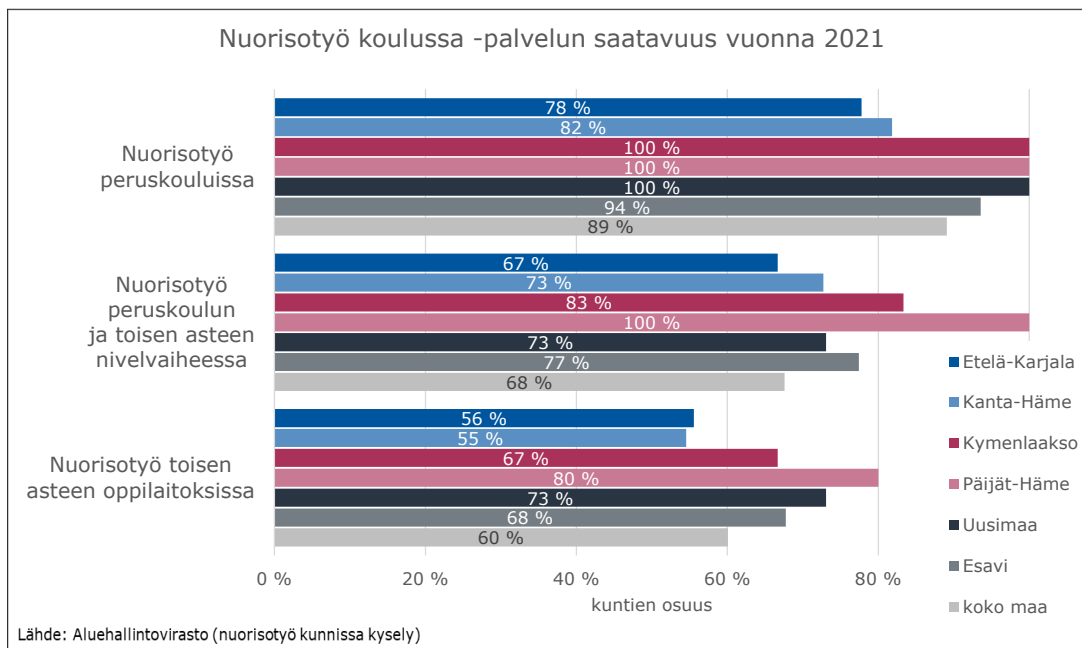
Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyö tunnustetaan toimijaksi, jolla on myös koulun arjessa mahdollisuus tukea nuorten hyvinvointia niin yksilö- kuin ryhmätasolla (Jurvanen ym., 2021). Nuorisotyötä peruskouluissa tehtiin kaikissa Kymenlaakson, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan kunnissa. Päijät-Hämeen kaikissa kunnissa oli nuoren saatavilla nuorisotyötä myös peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa.

Kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävä nuorisotyö lisääntyi myös koronaviruspandemian myötä, kun siihen oli haettavissa valtionavustusta vuoden 2020 syksyllä osana pandemian aiheuttaman kriisin elvytystoimia. Etelä-Suomessa avustusta myönnettiin 1,9 miljoonaa euroa 18 kuntaan.

Etelä-Suomessa myös toisen asteen oppilaitoksissa tehtävää nuorisotyötä oli saatavilla keskimäärin useammassa kunnassa kuin valtakunnallisesti. Kaikissa kunnissa ei ole muuta toisen asteen oppilaitosta lukion lisäksi ja lukioissa ei useinkaan ole nuorisotyön palveluja saatavilla. Kuvassa 8.6.1.3. on esitetty nuorisotyön saatavuus kouluissa ja oppilaitoksissa sekä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa vuonna 2021 Etelä-Suomessa.

Kuvio 8.6.1.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Etelä-Suomessa

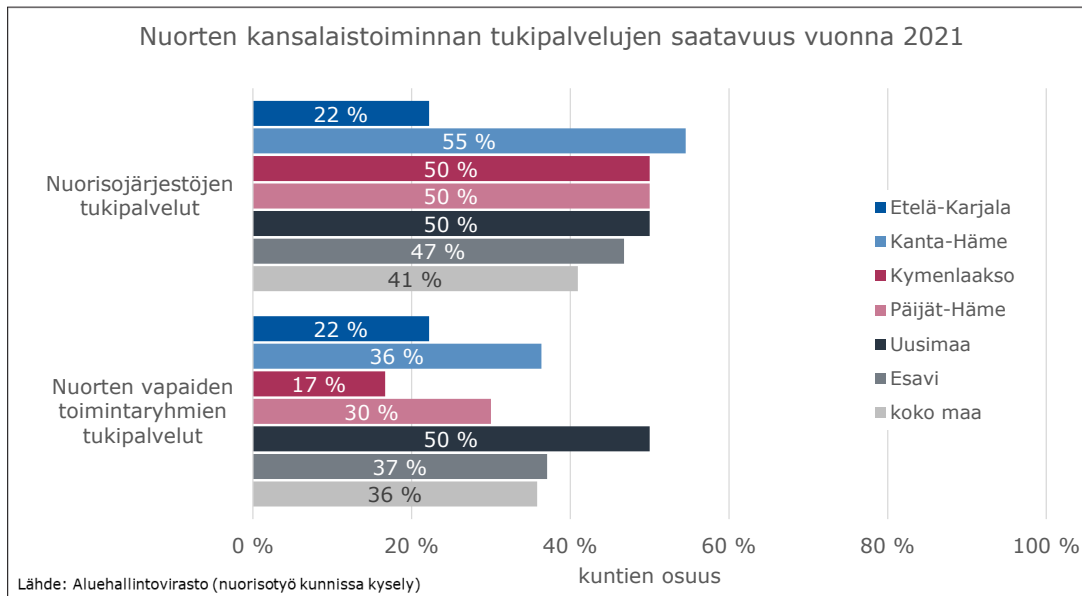

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että vapaille toimintaryhmille olivat tilojen maksuton käyttö sekä viestintä-, materiaali- ja varustetuki. Lisäksi työntekijät antoivat ohjausta ja neuvontaa avustusten haussa tai järjestivät koulutusta. Etelä-Karjalassa oli vain kahdessa kunnassa yhdeksästä saatavilla nuorisojärjestöjen tukipalveluja. Muissa maakunnissa niitä oli puolessa kaikista kunnista. Tällaisia tukipalveluja olivat muun muassa tilojen tarjoaminen järjestöjen käyttöön sekä neuvonta ja ohjaaminen.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja oli niukemmin saatavilla. Tässä oli suurta vaihtelua eri maakuntien välillä. Vastausten mukaan Uudellamaalla oli selkeästi muita maakuntia enemmän tunnistettu myös nuorten vapaampi kansalaistoiminta eli ei rekisteröityjen nuorisoryhmien tukeminen. Esimerkkeinä vapaista toimintaryhmistä ovat nuorten bänditoiminta tai nuorten ideoita ja omia projekteja tukevat tilat ja paikat. Lisäksi erilaiset skeitti- ja katutaideprojektit ovat tyypillisiä vapaita nuorten kansalaistoiminnan ryhmittymiä. Avoimissa vastauksissa määriteltiin nuorten tukipalvelujen sisältävän samoja asioita kuin järjestöjen tukipalvelujen. Kuvassa 8.6.1.4. on esitetty nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa.

Kuvio 8.6.1.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät Etelä-Suomen kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia vähensi kunnallisen nuorisotyön saatavuutta kahtena viime vuonna, vaikka nuorisotoimiala siirtyi nopeasti käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Peruspalvelujen arvioinnilla selvitettiin, mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla. Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Palvelujen muutoksen arviointiajaksi valittiin vuodet 2015–2021, koska haluttiin tarkastella, onko vuonna 2017 voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen.

Vuonna 2017 tuli voimaan uudistettu nuorisolaki, jossa ei enää säädetty yksityiskohteisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu. Muutoksella oli tarkoitus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa itse päättämällään ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Koska kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädettyjä tehtäviä itse tai sopia järjestämismääräyksen siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

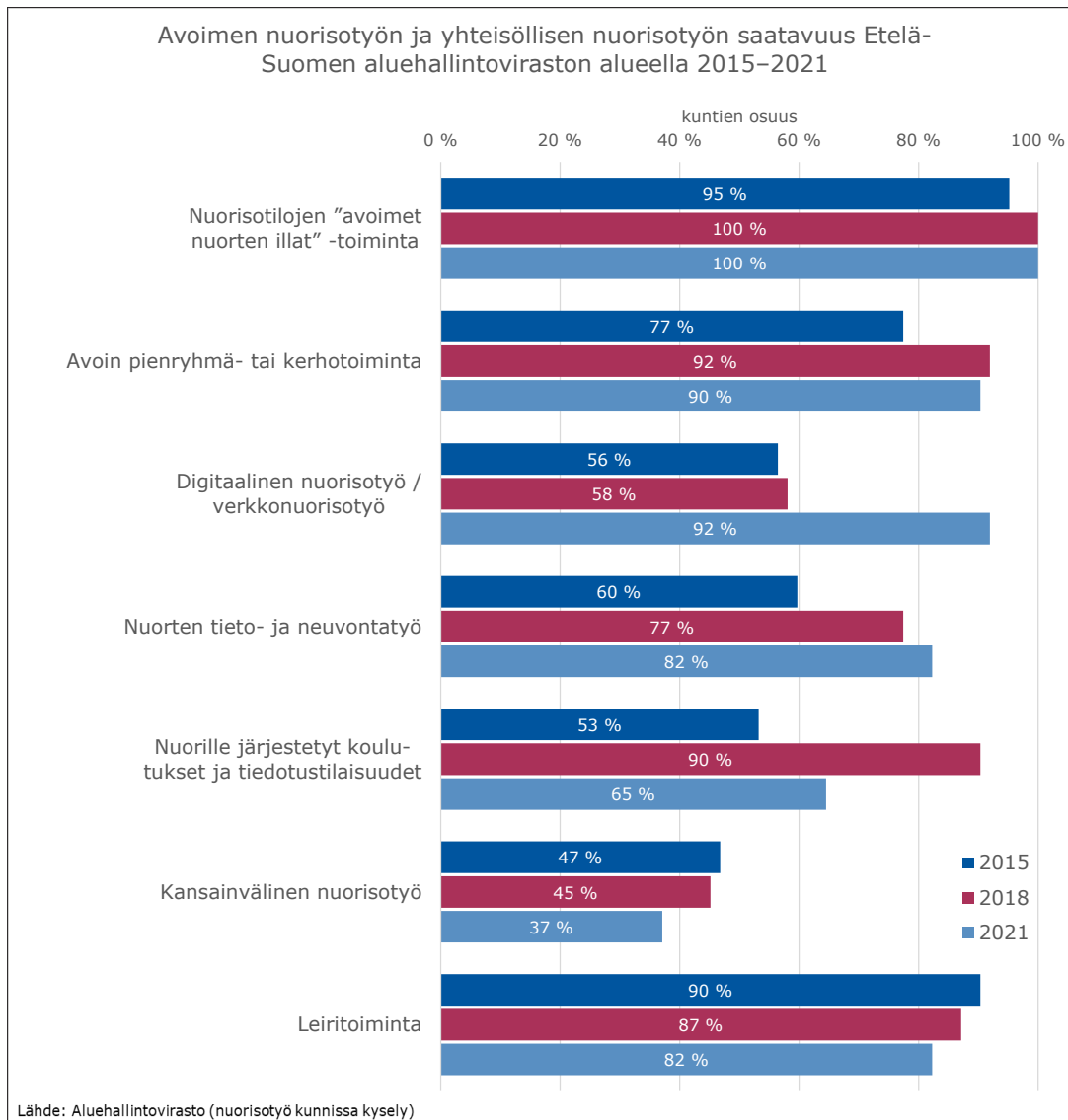
Nuorisolain muutoksella ei näyttäisi olleen supistavaa vaikutusta järjestettäviin palveluihin vaan kaikkien kyselyssä kysytyjen palvelujen saatavuus on vuoden 2015 jälkeen kasvanut lukuun ottamatta kansainvälistä nuorisotyötä ja leiritoimintaa.

Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittaisen kyselyn mukaan kaikki avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät Etelä-Suomen kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka, vaikka niitä ei enää määritelty nuorisolaissa. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön palvelujen saatavuuden vähenemisen kahden viime vuotena. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 näkyy kuvassa 8.7.1.1.

Nuorten leiritoiminnan saatavuus on pysynyt vuodesta toiseen melko vakaana ja korkealla tasolla, vaikka senkin saatavuudessa on ollut vähäistä hiipumista.

Kuvio 8.7.1.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

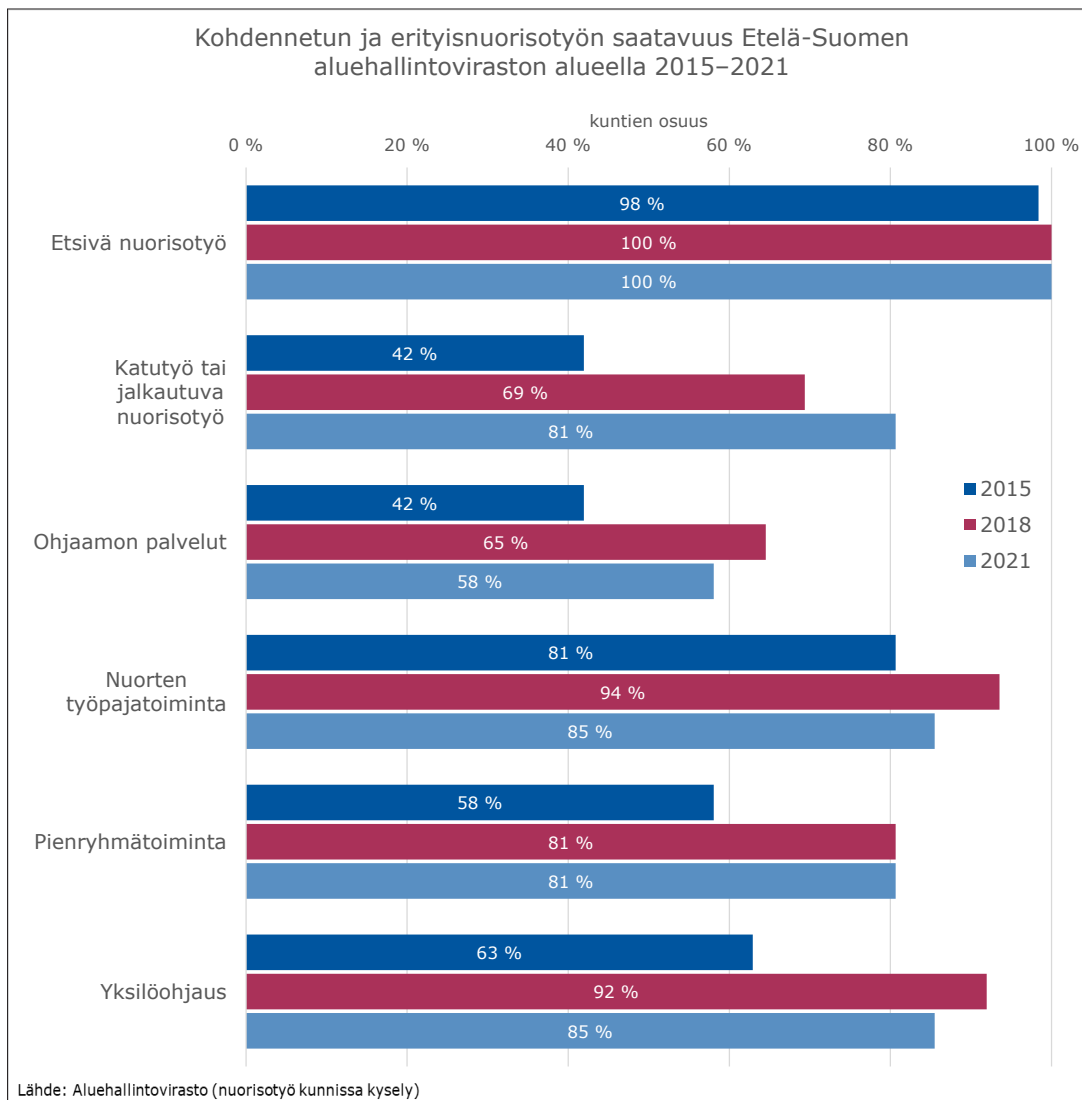
Ainoastaan digitaalinen nuorisotyö ja verkkonuorisotyö olivat työmuotoja, joiden saatavuus on kyselyn mukaan lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuo-

teen 2021 saakka. Myös nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen saatavuus on kasvanut vuodesta 2015 lähtien. Koronaviruspandemian myötä nuorisotyön digitalisaation avulla toteutettiin muita nuorisotyön muotoja, kuten yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa etäyhteyksillä, järjestettiin tapaamisia chatissa ja Discord-alustalla sekä käytettiin sosiaalista mediaa eri tavoin nuorten tavoittamisessa.

Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että kunnallisen nuorisotyön kansainvälisiä yhteyksiä tulee lisätä kansainvälisten kokemusten tarjoamiseksi nuorille. Lisäksi tulee tarjota mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen nuorisotyöhön ja EU:n nuorisotoimintaohjelman hyötyjä tulee käyttää aktiivisemmin hyödyksi. Tällä toimenpide-ehdotuksella ei näyttäisi olleen suurta vaikutusta. Tosin koronaviruspandemia on vaikuttanut nimenomaan kansainväliseen nuorisotyöhön siten, että sitä ei ole voitu toteuttaa halutulla tavalla.

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Kuvio 8.7.1.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan saatavuus on pysynyt Etelä-Suomessa lähes samalla korkealla tasolla koko tarkastelujakson ajan. Etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa on rahoitettu aluehallintovirastosta ja etsivä nuorisotyö on laajentunut kattamaan koko alueen muun muassa hallitusohjelmakirjausten vuoksi.

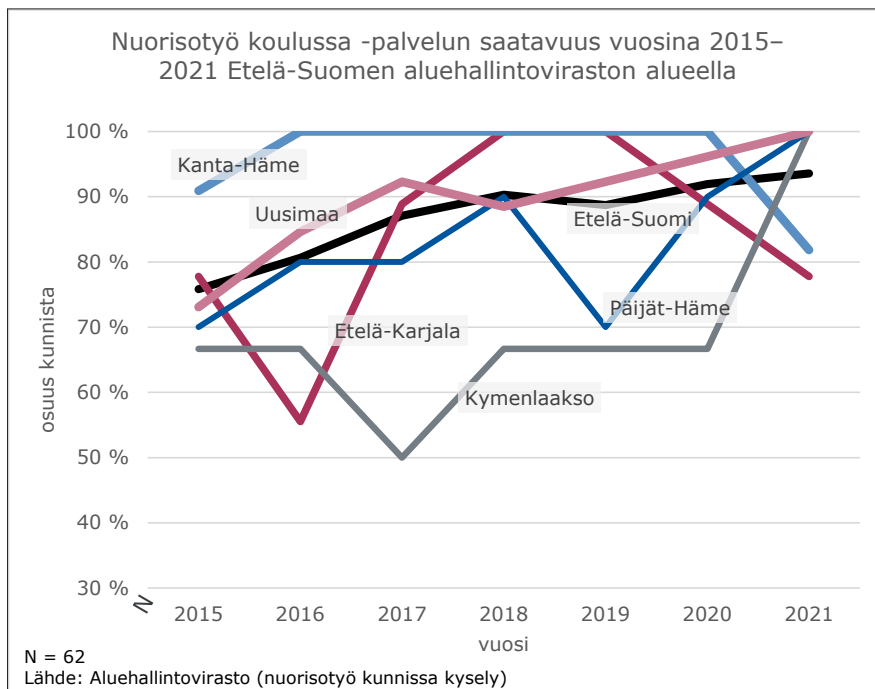
Katutyö ja jalkautuva nuorisotyö sekä pienryhmätoiminta olivat ainoita nuorisotyömuotoja, joiden saatavuus kasvoi tarkastelujakson aikana ja erityisesti koronaviruspandemian aikana. Kuvassa 8.7.1.2. on esitetty kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2015, 2018 ja 2021 Etelä-Suomessa.

Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-aikalla, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Vuosina 2015–2018 kuntakyselyssä kysyttiin vain yleisesti, onko kunnassa saatavilla koulunuorisotyötä erittelemättä sitä mitenkään. Tämän arvioinnin kohteena olevana aikana, vuosina 2015–2021, kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on keskimäärin kasvanut (kuviot 8.7.1.3.). Vuonna 2021 Etelä-Suomen kunnista 94 prosenttia ilmoitti peruskouluissa tehtävän nuorisotyön olevan nuorten käytettävissä. Kanta-Hämeessä sitä oli vuodesta 2016 vuoteen 2020 kaikissa kunnissa. Muissa maakunnissa kehitys on ollut epätasaisempaa ja vasta vuonna 2021 Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä ja Uudellamaalla koulunuorisotyötä oli saatavilla kaikissa kunnissa.

Kuvio 8.7.1.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

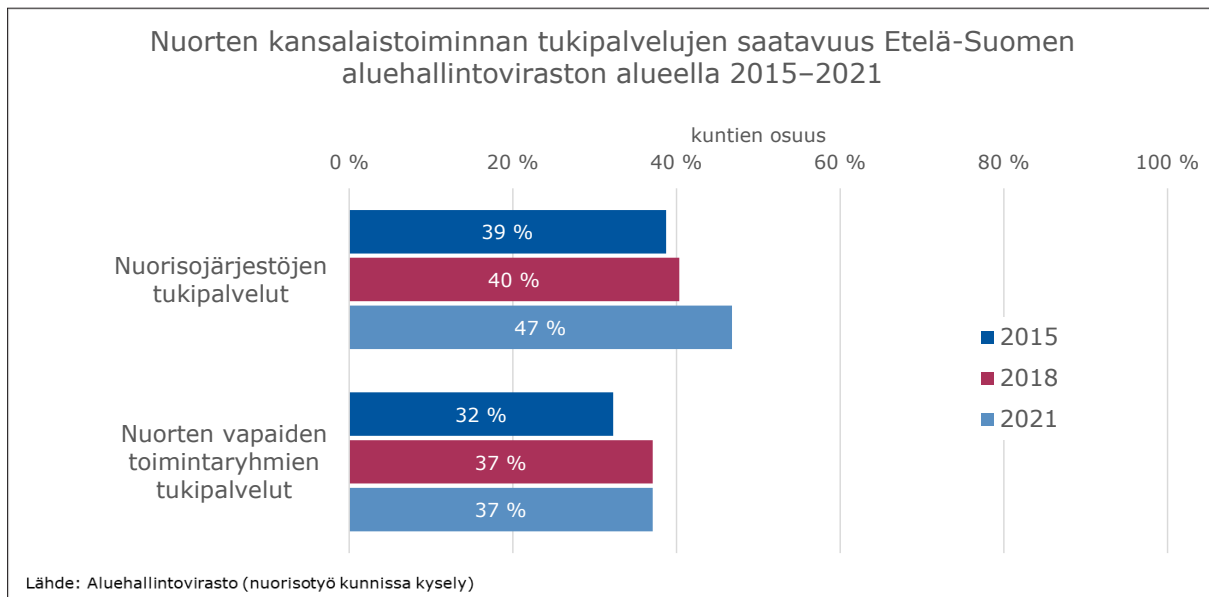
Vuoden 2020 lopulla aluehallintoviraston myöntämällä avustuksella palkattiin kouluihin uusia nuorisotyöntekijöitä lieventämään koronaviruspandemian aiheuttamia kieltei-

siä vaikutuksia. Nuorisotyö on hakenut paikkaansa ja toimintatapojaan yhteistyössä kuntien koulujen kanssa ilman erillistä valtiovallan panostusta tai tunnustusta toimintaan jo 2000-luvun alusta alkaen (Jurvanen ym., 2021). Parhaimmillaan nuorisotyön menetelmät on nähty arvokkaana koulun arjessa ja nuorisotyöntekijät nuorten kohtaamisessa tärkeänä osana koulun moniammatillista työyhteisöä. Parhaillaan eletään kouluissa tehtävän nuorisotyön vakiinnuttamispyrkimysten aikaa, mutta vielä on epävarmaa, kuinka moni kunta jatkaa toimintaa työhön myönnetyn erityisavustuksen päätyttyä.

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Nuorisoyhdistyksille annettavien tukipalvelujen saatavuus on kasvanut vain vähän vuodesta 2015 (kuvio 8.7.1.4.). Kuntien harjoittama yhdistysten avustustoiminta jää tämän arvioinnin ulkopuolelle. Noin 47 prosenttia kunnista ilmoitti, että nuorisoyhdistyksiä tuetaan eri keinoin nuorisotoiminnan toteuttamisessa. Tukea annettiin selkeästi eniten Kymenlaaksossa. Nuorten vapaiden toimintaryhmien tukeminen oli yleisintä Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä ja Uudellamaalla.

Kuvio 8.7.1.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2021 Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 122 euroa nuorta kohden. Keskimäärin kunnissa oli 769 alle 29-vuotiasta nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Nuorisotiloja löytyy Etelä-Suomessa jokaisesta kunnasta.

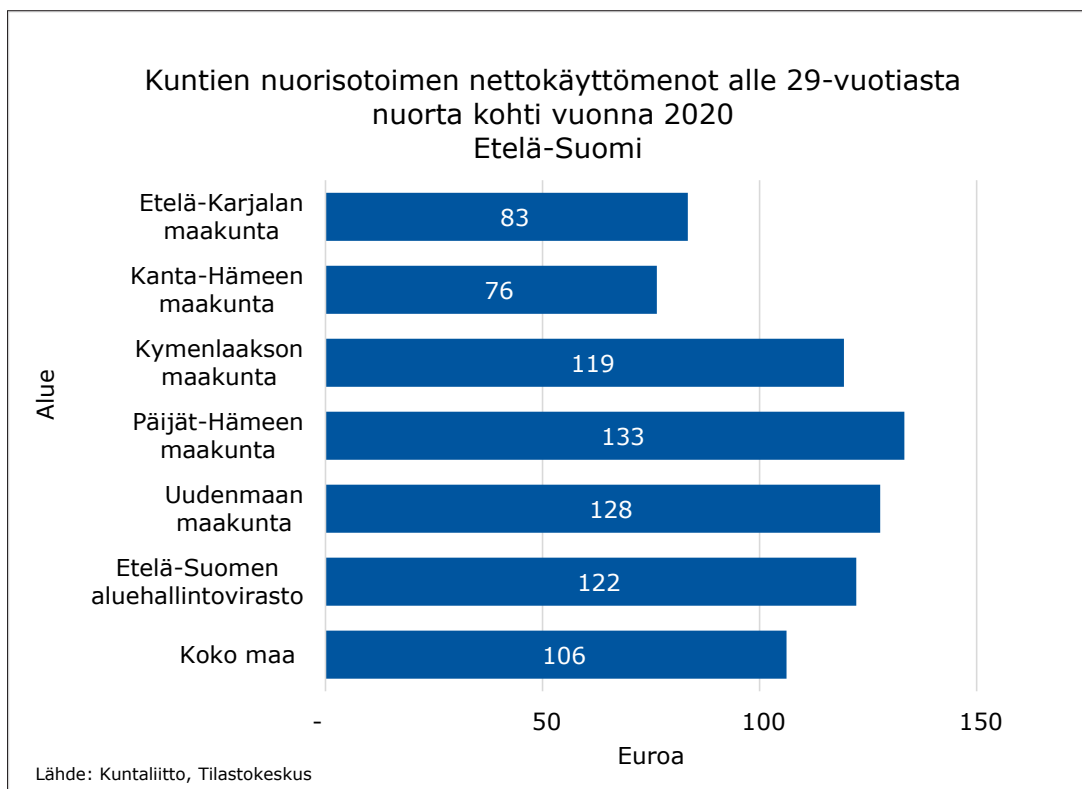
Nuorisotyön käyttömenot

Kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta oman verotuloista saatavan rahoituksen lisäksi. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuoriso-ohjelmat (Erasmus+ nuorisoalalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön.

Uusimmat käytettävissä olevat tiedot kuntien nuorisotoimien käyttömenoista ovat vuodelta 2020. Nuorisotoimien nettomenojen osuus kunnan toimintakuluista oli Etelä-Suomessa keskimäärin noin 0,7 prosenttia. Tässäkin oli maakuntien välillä vaihtelua Etelä-Karjalan 0,36 prosentista Päijät-Hämeen 0,75 prosenttiin.

Vuonna 2020 Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 122 euroa kunnassa asuvaa alle 29-vuotiasta nuorta kohden, mikä on enemmän kuin koko Suomen 106 euroa per nuori. Maakuntien välillä oli keskiarvoissa suuria eroja. Kanta-Hämeessä kunnat käyttivät keskimäärin 76 euroa per nuori ja Päijät-Hämeessä lähes kaksinkertaisen määrän eli 133 euroa per nuori. Kuvassa 8.8.1.1. on esitetty nuorisotoimien nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden vuosina 2020 Etelä-Suomessa.

Kuvio 8.8.1.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2020 Etelä-Suomessa

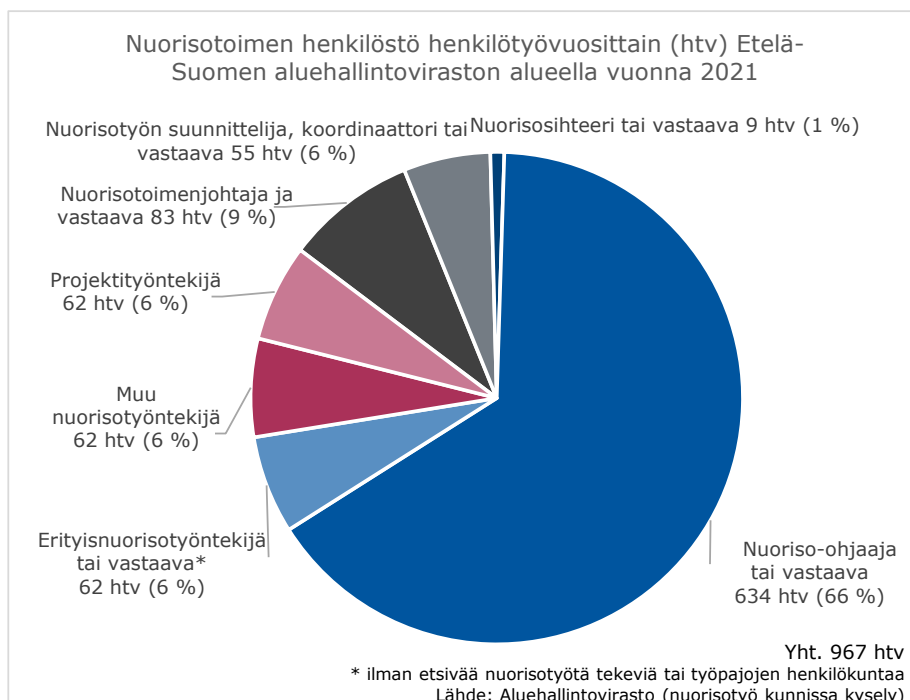

Henkilöstön määrä

Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimien henkilöstön määrä koostui vuonna 2021 yhteensä 967 henkilötyövuodesta, mikä oli 45 prosenttia koko Suomen nuorisotoimien henkilötyövuosimäärästä. Reilu kolmasosa Etelä-Suomen nuorisotoimen henkilöstöstä työskenteli Helsingin kaupungin palveluksessa (341 henkilötyövuotta). Henkilötyövuosimäärään oli laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esimerkiksi vapaa-aikasihteereitä. Nuorten työpajoissa työskentelevä ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ollut mukana luvuissa.

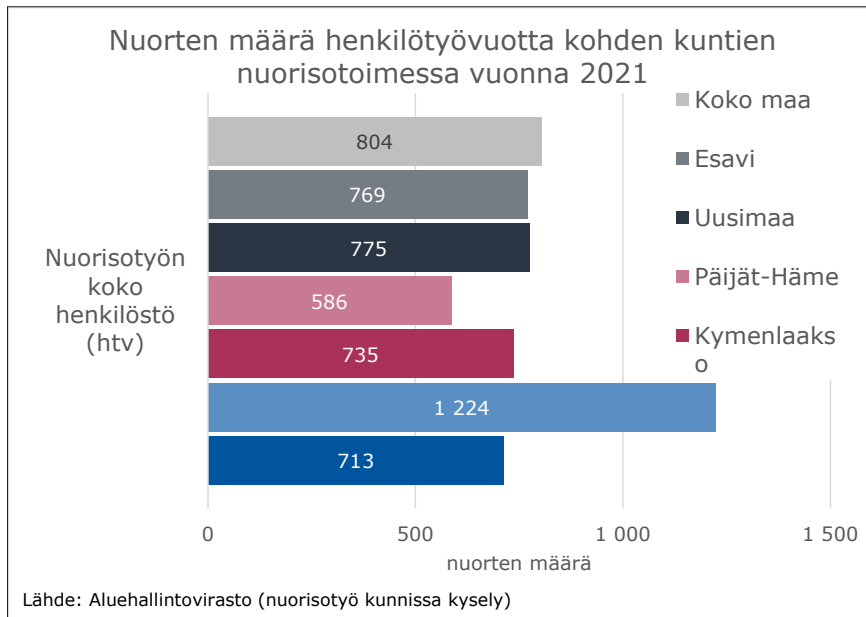
Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimien henkilöstöresursseista kohdistui kaksi kolmasosaa nuoriso-ohjaajien tai vastaavien työhön, kuten kuvasta 8.8.1.2. käy ilmi.

Kuvio 8.8.1.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain Etelä-Suomessa

Etelä-Suomen maakunnista Kanta-Hämeessä nuorisotyön yhtä henkilötyövuotta kohden on laskennallisesti alle 29-vuotiaita nuoria suurin määrä 1244 nuorta. Paras tilanne oli viereisessä maakunnassa Päijät-Hämeessä, jossa vastaava luku oli 586 nuorta. Keskimäärin Etelä-Suomessa oli 769 alle 29-vuotiasta nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Koko maan keskiarvo oli 804 nuorta per yksi henkilötyövuosi. Kanta-Hämettä lukuun ottamatta kaikkien Etelä-Suomen maakuntien tilanne on muuta maata parempi. Kuvassa 8.8.1.3. on esitetty, kuinka monta nuorta oli yhtä nuorisotoimen henkilötyövuotta kohden Etelä-Suomessa vuonna 2021.

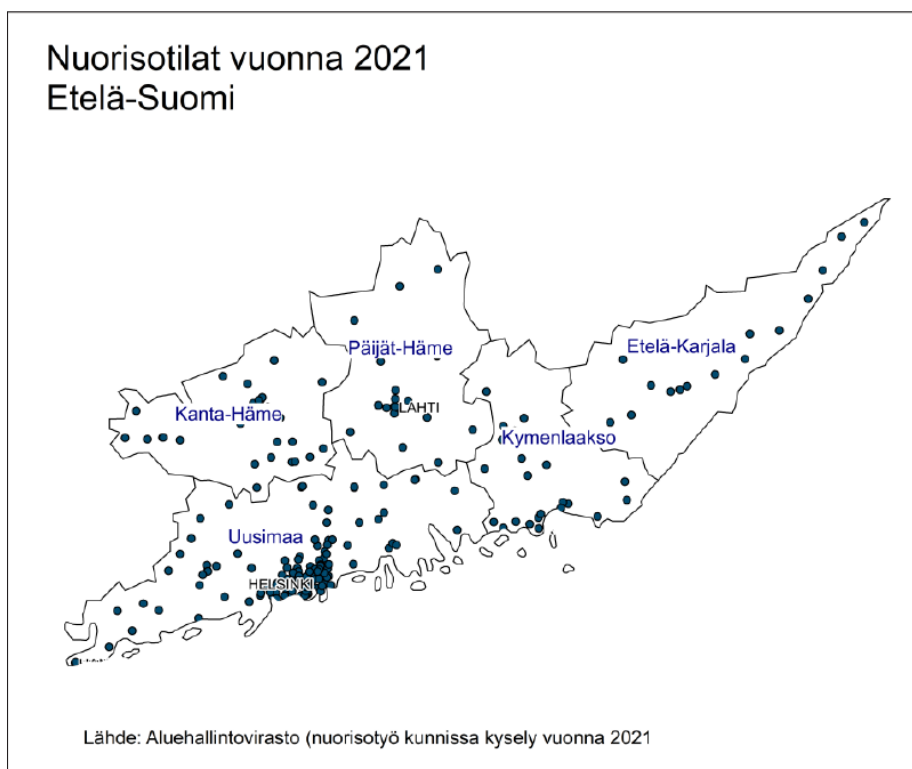
Kuvio 8.8.1.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kuntakyselyn mukaan jokaisessa Etelä-Suomen kunnassa on vähintään yksi nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. Kunnassa oli vuonna 2021 tilastokeskuksen mukaan yhteensä 264 nuorisotilaa. Kartassa 8.8.1.1. näkyy pisteinä Etelä-Suomen alueella sijaitsevat nuorisotilat.

Kartta 8.8.1.1. Nuorisotilat Etelä-Suomessa vuonna 2021

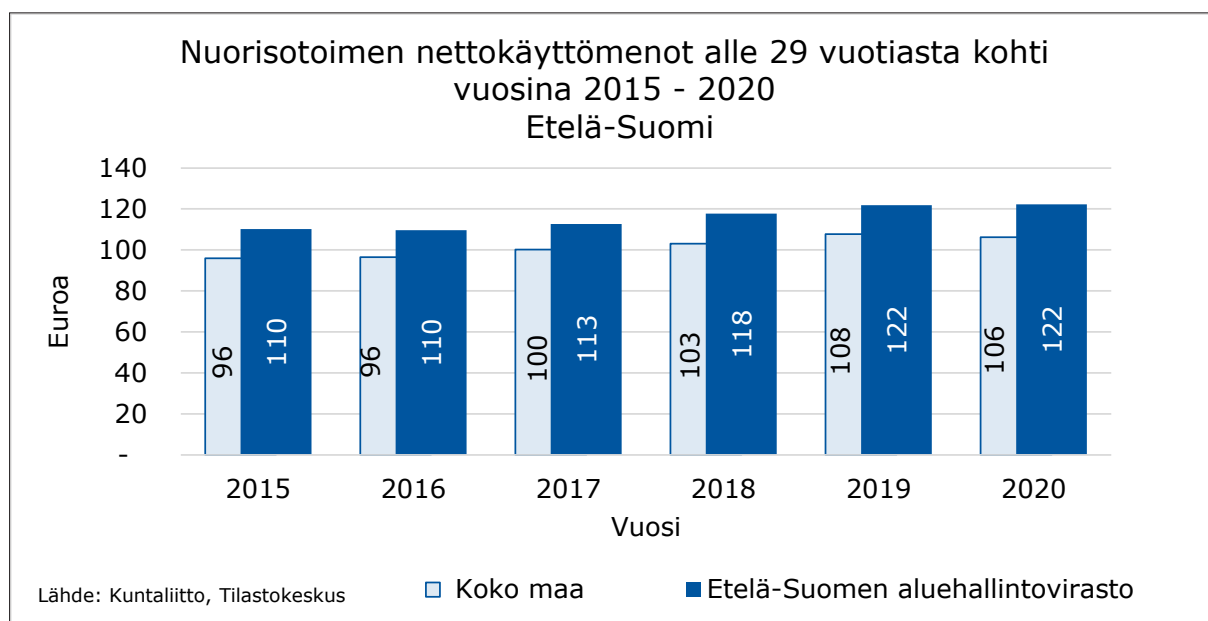
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömienojen osuus kuntien toimintakuluista on pysynyt noin 0,7 prosentissa, mutta menot nuorta kohden ovat nousseet hieman. Nuorisotoimen henkilöstön määrä on kasvanut vuodesta 2015. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt.

Nuorisotyön käyttömenot

Kuntien nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat kasvaneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. Etelä-Suomen kuntien nettokäyttömienojen keskiarvot per nuori olivat tarkasteluajankohtana korkeammat kuin koko maan keskiarvot. (Kuva 8.9.1.1.) Nuorisotoimen nettokäyttömienojen osuus on pysynyt tarkastelujaksolla keskimäärin 0,7 prosentin osuudessa kunnan toimintamenoista, vaikka nettokäyttömenot ovatkin olleet hienoisessa kasvussa.

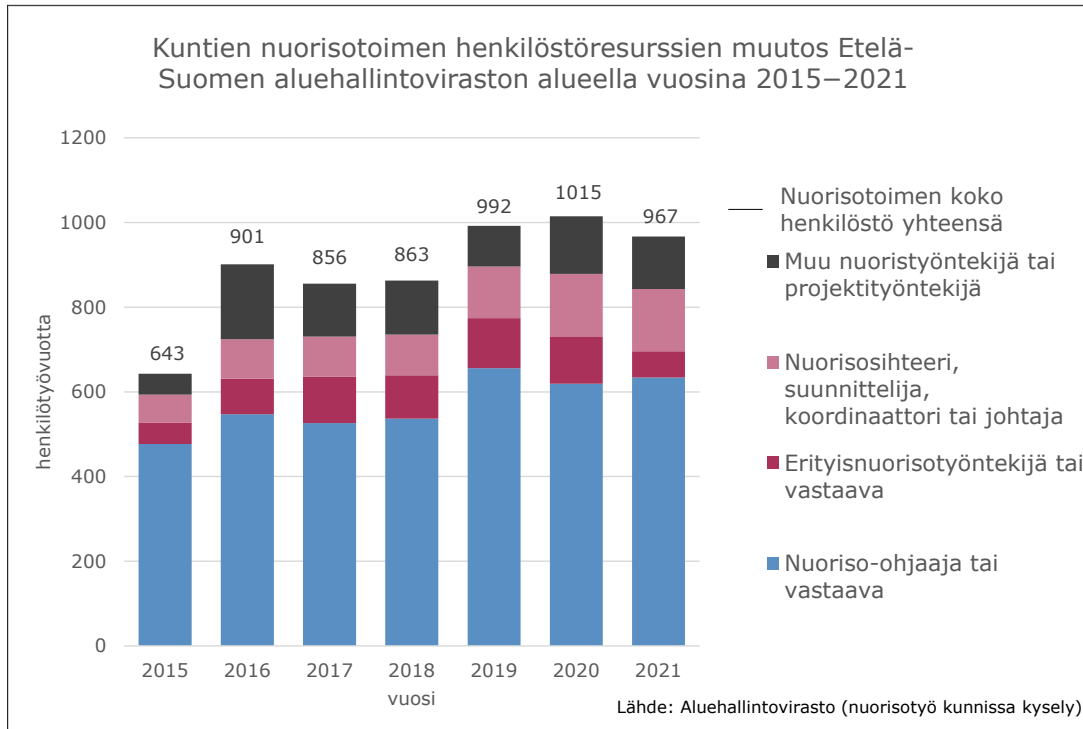
Kuvio 8.9.1.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020 Etelä-Suomessa

Henkilöstön määrä

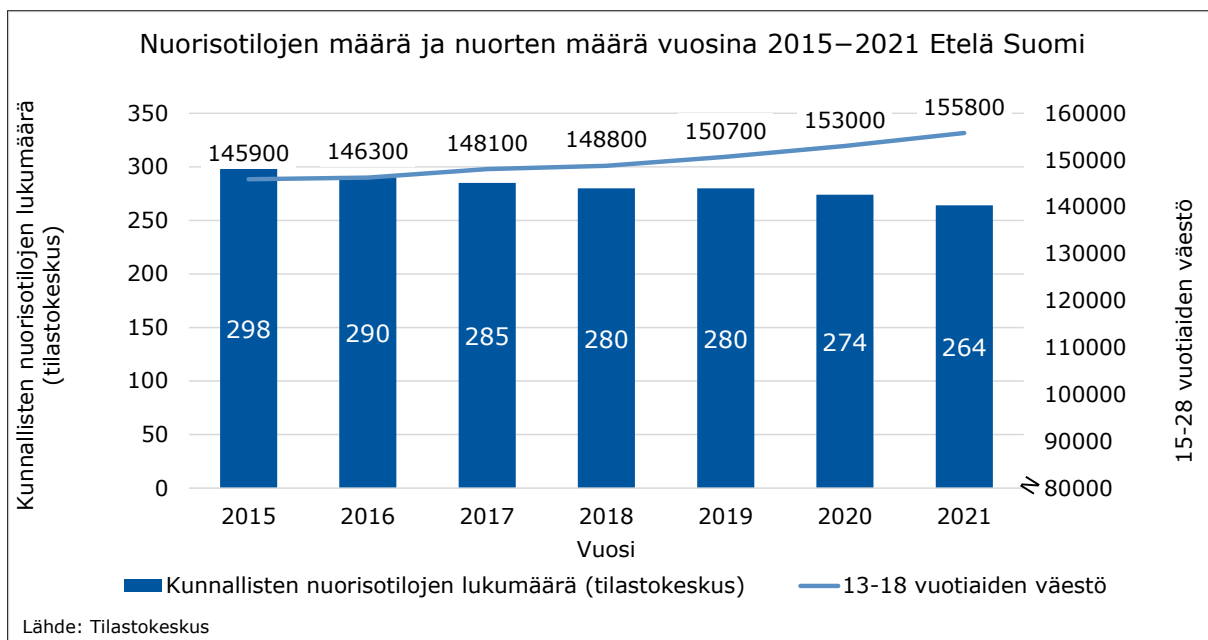
Etelä-Suomessa nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli korkeimmillaan vuonna 2020, mikä johtunee osittain siitä, että myös projektityöntekijöiden henkilötyövuosimäärää on kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vuodesta 2020 alkaen. Muutokset henkilötyövuosien kasvun vuosivertailussa ovat samansuuntaisia kuin valtakunnallisestikin. Kuviossa 8.9.1.2. näkyy Etelä-Suomen kuntien nuorisotoimen henkilöresurssien muutos vuosina 2015–2021.

Kuvio 8.9.1.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kuvio 8.9.1.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Nuorisotilojen lukumäärä on vähentynyt tasaisesti 34 nuorisotilalla vuodesta 2015 lähtien Etelä-Suomessa. Samaan aikaan vuodesta 2015 lähtien 13–18-vuotiaiden nuor-

ten määrä on kasvanut 9000 nuorella kuten kuviosta 8.9.1.3. voidaan nähdä. Nuorten määrä on kasvanut ainoastaan Uudellamaalla, muissa Etelä-Suomen maakunnissa se on joko vähentynyt tai pysynyt suunnilleen ennallaan.

Taulukossa 8.9.1.1. näkyy Etelä-Suomen maakuntien nuorisotilojen ja 13–18 -vuotiaiden nuorten määrät vuosina 2015, 2018 ja 2021. Taulukossa on myös laskennallinen suhdeluku, joka ilmaisee, kuinka paljon nuoria maakunnassa on yhtä nuorisotilaa kohden. Uudenmaan korkeinta suhdelukua selittää ikäluokan kasvu ja erityisesti pääkaupunkiseudun kuntien nuorten suuri määrä.

Taulukko 8.9.1.1. Nuorisotilojen ja nuorten määrä vuosina 2015-2021 Etelä-Suomessa

Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021					
Etelä-Suomi					
Alue	Mittari	2015	2018	2021	Muutos 2015– 2021
		määrä			%
Etelä-Karjala	13–18-vuotiaiden määrä	7 883	7 553	7 506	-5 %
	Nuorisotilat*	23	17	17	-26 %
	Nuoret/nuorisotila	343	444	442	29 %
Kanta-Häme	13–18-vuotiaiden määrä	11 829	11 566	11 790	0 %
	Nuorisotilat*	31	25	25	-19 %
	Nuoret/nuorisotila	382	463	472	24 %
Kymenlaakso	13–18-vuotiaiden määrä	10 813	10 271	9 831	-9 %
	Nuorisotilat*	42	30	29	-31 %
	Nuoret/nuorisotila	257	342	339	32 %
Päijät-Häme	13–18-vuotiaiden määrä	13 291	13 251	13 480	1 %
	Nuorisotilat*	30	26	23	-23 %
	Nuoret/nuorisotila	443	510	586	32 %
Uusimaa	13–18-vuotiaiden määrä	102 103	106 120	113 205	11 %
	Nuorisotilat*	172	182	170	-1 %
	Nuoret/nuorisotila	594	583	666	12 %
Etelä-Suomi	13–18-vuotiaiden määrä	145 919	148 761	155 812	7 %
	Nuorisotilat*	298	280	264	-11 %
	Nuoret/nuorisotila	490	531	590	21 %
Koko Maa	13–18-vuotiaiden määrä	352 116	354 084	366 245	4 %
	Nuorisotilat*	959	821	787	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	367	431	465	27 %

Lähde: Kuntaliitto, Tilastokeskus

*Kunnallisten nuorisotilojen lukumäärä (Tilastokeskus)

Arviointiryhmä

Kaija Blom, YTM,
p. +358 295 016265, kaija.blom@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esityksessä eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Kysely Manner-Suomen kunnille tammikuussa 2022. Vastausprosentti sata (293 kuntaa).

Kuntaliitto: Kustannusrakenne ja nuorisotilatiedot.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö.

Tilastokeskus: Väestörakenne.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmasta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.

Jurvanen ym., 2021. Mitä koulunuorisotyö on? Tutkimuskatsaus koulunuorisotyön määritelmiin ja tavoitteisiin. Nuorisotutkimusseura ry.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Kuntaliitto 2022. Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Suomen Kuntaliitto ry. <https://www.kuntaliitto.fi/kunnallisen-nuorisotyon-dokumentaatio-hanke>

Verke 2021 Kunnallisen nuorisotyön digitalisaatio 2021 <https://www.verke.org/julkaisut/kunnallisen-nuorisotyon-digitalisaatio-2021/>

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 119. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Helsinki.

Papunen, Tiina 2021. Yhteisin askelin - Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.

Peruspalvelujen arviointi 2019. Aluehallintovirastot.

Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2.

Valtioneuvosto. OKM Tiedote 30.12.2020 (<https://valtioneuvosto.fi/-//1410845/>)

oppivelvollisuuden-laajentamista-koskeva-laki-vahvistettiin-hakeutumiselvoite-voimaan-jo-1.1.2021) Viitattu 3.5.2022

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.4.1.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) väestö vuonna 2021 Etelä-Suomi

Kuvio 8.4.1.2. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.6.1.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.6.1.2. Kohdennettu ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.6.1.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.6.1.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.7.1.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.7.1.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.7.1.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.7.1.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.8.1.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2020 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.8.1.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain Etelä-Suomessa

Kuvio 8.8.1.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.9.1.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.9.1.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kuvio 8.9.1.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Taulukko 8.9.1.1. Nuorisotilojen ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Etelä-Suomessa

Kartta 8.8.1.1. Nuorisotilat Etelä-Suomessa vuonna 2021

**Kunnallisen nuorisotyön
saatavuus**

**Itä-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	69
Arviointiasetus.....	70
Johdanto	70
Toimintaympäristö	72
Tiivistelmä.....	73
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	73
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	80
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?.....	85
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	89
Arviointiryhmä	92
Tietolähteet	92
Kuvat ja taulukot.....	93

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Nuorisotilojen avointen ovien toiminta on säilyttänyt suosionsa nuorisotyön palveluna. Jokaisessa itäsuomalaisessa kunnassa on vähintään yksi nuorisotila. Digitaalisen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön saatavuus on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuoteen 2021 saakka. Koronaviruspandemian aikana nuorisotyötä kaikinensa toteutettiin paljolti digitaalisen ja verkkonuorisotyön keinoin. Itä-Suomessa digiosaamisen teemoihin käsitteleviin koulutuksiin on oltu kiinnostuneita osallistumaan ja kehittämään digitaalisen nuorisotyön sisältöjä sekä lisäämään työntekijöiden osaamista.

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Itä-Suomen kattavaksi toiminnaksi. Työpajaverkosto on vuosien ajan ollut suhteellisen muuttumaton ja nuorten työpajatoiminnan kattavuus on säilynyt korkeana. Koronavuodet lisäsivät jalkautuvaa työtettä lähes kaikkialla Itä-Suomessa.

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalla, jonne se on perinteisesti kohdistunut. Esimerkiksi kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on vuosien varrella lisääntynyt.

Nuorisoyhdistysten tukipalveluja (pois lukien avustustoiminta) tarjoaa yli 40 prosenttia kunnista koko maassa. Vuoden 2019 peruspalvelujen arviointiin verrattuna nämä tukipalvelut ovat vähentyneet. Itä-Suomessa sekä nuorisoyhdistysten että vapaiden nuorten toimintaryhmien tukipalvelut ovat matalammalla tasolla kuin valtakunnallisesti. On mahdollista, että koronaviruspandemia on vähentänyt yhdistysten tarvetta tukipalveluihin, esimerkiksi mahdollisuutta tilojen käyttöön.

Nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. Itä-Suomessa vuonna 2020 nettokäyttömenot ovat samansuuruiset kuin valtakunnallisesti vuonna 2015. Tällä hetkellä nettokäyttömenot ovat 10 euroa pienemmät kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kuitenkaan kasvanut.

Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden on hyvin vaihteleva Itä-Suomen kunnissa. Etelä-Savossa on työläin tilanne, sillä nuoria on 888 nuorta / henkilötyövuosi, valtakunnallisen luvun ollessa 804. Pitää kuitenkin muistaa, että useissa pienissä kunnissa nuorisotyöhön on varattu henkilöresursseja reilusti alle yhden henkilötyövuoden. Henkilöstöresursseista ei ole varaa vähentää Itä-Suomessa missään maakunnassa.

Toimenpide-ehdotukset

Nuorisotyön henkilöstöresurssit ja rahoitus on kunnissa turvattava. Jotta nuorisotyön palveluja voidaan järjestää laadukkaasti, on pidettävä huolta, että nuoriso-ohjaajia rekrytoidaan tarvittava määrä.

Kuntien nuorisopalveluja koskevan monialaisen yhteistyön tulee jatkua rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille.

Nuoret tulee jatkossakin ottaa mukaan kunnan nuorisopalvelujen suuntaamiseen ja kehittämiseen.

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä sekä peruskouluissa että ammatillisella toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivelvaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Vapaaehtoisuus on nuorisotyön keskeinen eettinen periaate. Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyön digitalisoituminen tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään. Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Tilojen vähentämisen ja sulkemisen sijaan tulee edistää tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää. Esimerkkejä tästä ovat pop-up -nuorisotilat ostoskeskuksissa ja nuorille suunnatut tilat kirjastoissa.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Lähitulevaisuuden näkymät

Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia, sota Ukrainassa – ajankohtainen maailmantiilanne tuo nuorten näköpiiriin monenlaisia uhkakuvia. Nuorisobarometrin 2021 tulosten mukaan nuorten tyytyväisyys elämäänsä ei koronaviruspandemiasta huolimatta ole kuitenkaan laskenut dramaattisesti. Nuorten tulevaisuususkon on jopa ennätyskorkealla tasolla. Tämä viestii nuorisobarometrin tekijöiden mielestä sitä, että tulevaisuudenuskon ja toivon säilyttäminen on mahdollista myös tilanteessa, jossa yhteiskunta kohtaa muutoksia ja jossa erityisesti ilmas-toasioissa näköpiirissä on vaikeita valintoja ja mahdollisia vaaratilanteita. Tämän toivon ylläpitämisessä onnistuminen on yksi nuorisopolitiikan keskeisiä tehtäviä. (Kiilakoski 2022, 6–7.) Koska haastatellut nuorisobarometriä varten suoritettiin vuoden 2020 lopulla ja vuoden 2021 alussa, Ukrainan sodan vaikutukset nuorten elämään ja tulevaisuususkoon eivät luonnollisesti vielä olleet tiedossa. Itä-Suomessa on myönnetty erityisavustusta nuorisoalan alueellisen ja paikallisen toiminnan kehittämishankkeisiin, joissa teemana ovat olleet mm. nuorten ympäristötietouden lisääminen, luontosuhteen vahvistaminen, nuorten ilmastotoimijuuden kehittäminen ja kestävä nuorisotyön osaamisen vahvistaminen. Lisäksi nuorisotyöntekijöiden tukena on toiminut aluekoordinaattorin kokoama ilmas-

tonuorisotyön verkosto. Lähitulevaisuudessa näihin teemoihin liittyvää koulutusta ja yhteistyötä nuorisotyöntekijöiden kanssa on syytä jatkaa.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen ja toimintojen järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. Tällaisia ovat muun muassa nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, nuorisolain mukainen ohjaus- ja palveluverkosto ja ehkäisevä päihdetyö. (Ahonen-Walker 2022.) Erittäin toivottavaa on, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeistä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat. Hyvinvointialueiden tehtäviin jatkossa kuuluu huolehtia nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista mm. perustamalla hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä. Itä-Suomessa on jo toimivat maakunnalliset nuorisovaltuustot Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa, jotka siirtyvät sellaisenaan hyvinvointialueille. Pohjois-Savossa nuorten vaikuttajaryhmätoimintaa käynnistellään. Kuntien näkökulmasta on tärkeää huolehtia kunnallisista nuorten vaikuttajaryhmätoiminnasta ja niiden elinvoimaisuuteen ja laadukkaaseen toimintaan on syytä tulevaisuudessa panostaa. Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ja kuntien vaikuttajaryhmätoiminta nivoutuvat hyvin yhteen ja hyödyntävät toistensa toimintaa käytännössä.

Sote-uudistuksen lisäksi TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitus siirtää kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä. Isoista, nuoria ja siten myös nuorisotyötä koskevista muutoksista on vielä mainittava oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen. Korotus astui voimaan vuonna 2021.

Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden kehityskulkua. Tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa ensinnäkin siltä, että nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää ja toiseksi sille on keskeistä vahvistuva moniammatillinen yhteistyö. Kolmantena keskeisenä kehityskulkuna nousee esiin nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukailleen. Neljänneksi nuorisotyössä kasvavat sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi. Malmin mukaan nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat viisi nuorisotyön ulkopuolelta nousevaa kehityskulkua: teknologian kehitys, ilmastonmuutos, nuoruuden paineistuminen, polarisaatio ja alueelliset erot. Hän pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa, että näidenkin kohdalla nuorisotyö omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa tulevaisuutta, ei ainoastaan kohtaa sitä. Kymmenentenä ja viimeisenä tulevaisuuden nuorisotyötä koskevana havaintona Malm nostaa esille nuorten osallisuuden, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoi-

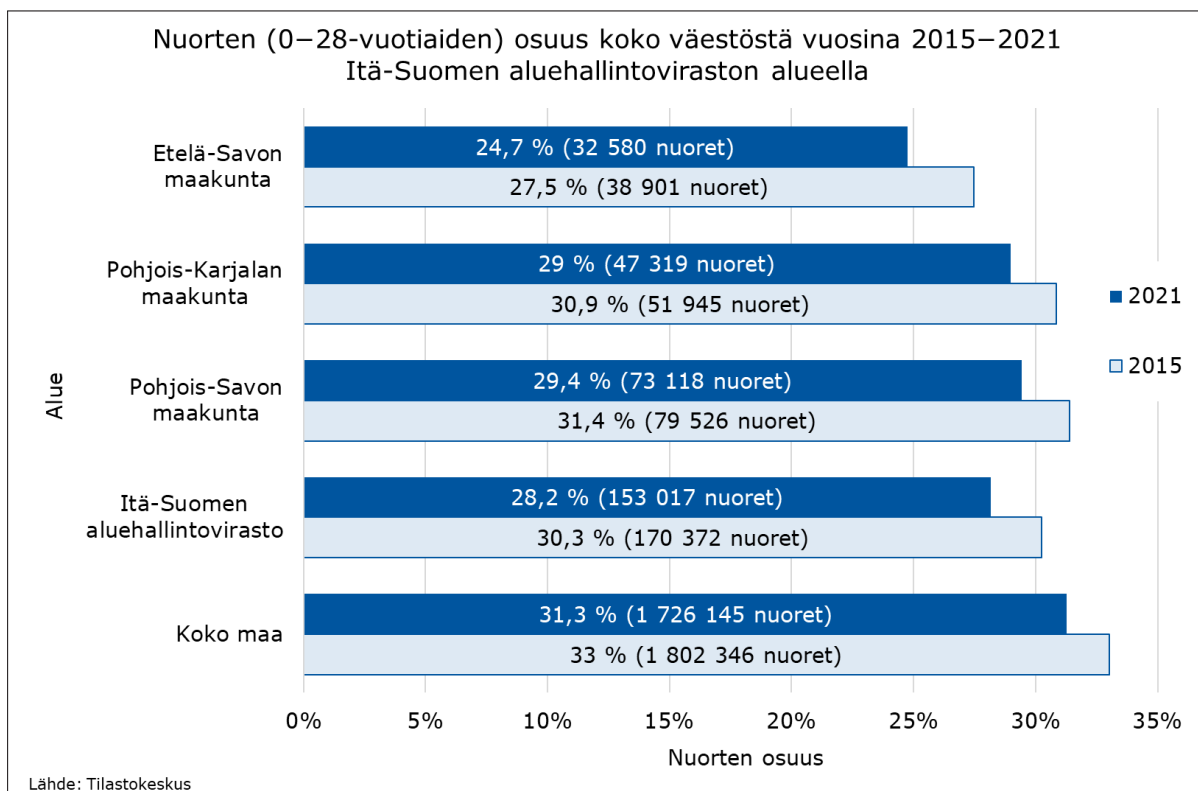
man ytimessä. Hän arvioi, että nuorten osallisuus on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

Toimintaympäristö

Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella on 44 kuntaa sekä kolme maakuntaa Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo. Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun hyvinvointialueet alkavat toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien. Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tämä tapahtuu nuorisolain tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat ovat tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Alle 29-vuotiaita oli vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella 153 017 henkilöä. Alle 29 -vuotiaiden osuus väestöstä oli 28,2 prosenttia. Kuviossa 8.4.5.1. näkyy, että alle 29-vuotiaiden määrä on laskenut 17 355 henkilöllä eli 2,1 prosenttiyksikköä vuosina 2015–2021. Vähennemistä on tapahtunut kaikissa maakunnissa. Suurinta väheneminen on ollut Etelä-Savossa (2,8 prosenttia). Eniten Etelä-Savosta muuttaa 19–25 - vuotiaita nuoria. Kuvioista 8.4.2.1. näkee, että nuorten osuus väestöstä on pienentynyt myös koko maassa.

Kuvio 8.4.2.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021. Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki 44 Itä-Suomen kuntaa. Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Itä-Suomessa nuorisopalvelujen saatavuus vaihteli kunnittain, mutta kaikissa kunnissa oli tarjolla nuorisotiloja ja etsivää nuorisotyötä. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön. Myös jalkautuva nuorisotyö lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua koronaviruspandemian vuoksi.

Kansainvälistä nuorisotyötä oli melko vähäisesti tarjolla vuonna 2021. Ymmärrettävästi tämä toiminta oli monessa kunnassa tauolla koronaviruspandemian vuoksi. Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli lisätä kansainvälistä nuorisotyötä kunnissa. Tämä toteutuikin vuoteen 2019 saakka, minkä jälkeen saatavuus kääntyi laskuun, kuten kävi muillekin avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palveluille lukuun ottamatta digitaalista ja verkossa toteutettavaa nuorisotyötä. Vuonna 2020 Itä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 96 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohti. Se on 8 euroa enemmän kuin vuonna 2015 ja 10 euroa vähemmän kuin muualla Suomessa keskimäärin. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista noin 0,4 prosentissa. Itä-Suomen kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 185 henkilötyövuotta, mikä oli noin 9 prosenttia koko Suomen nuorisotoimien henkilötyövuosista. Nuorisotoimen henkilöstöstä 52 prosenttia työskenteli nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Keskimäärin Itä-Suomessa oli laskennallisesti 827 alle 29-vuotiasta nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden.

Itä-Suomen kunnissa oli 95 kunnallista nuorisotilaa vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 116. Näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita tiloja kuten esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja. Nuorisotiloja löytyy kuitenkin edelleen jokaisesta Itä-Suomen kunnasta.

Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihtelee kunnittain, mutta lähes kaikissa kunnissa on tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyö peruskouluissa on myös hyvin yleistä, samoin kuin koronaviruspandemian myötä nopeasti laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Nuorisotaloja ja nuorille suunnattuja avoimia tiloja oli kaikissa ja kaikenkokoisissa kunnissa Itä-Suomessa. Nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” toimintaa järjestettiin kaikissa Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan kunnissa sekä Pohjois-Savossa yhtä kuntaa lukuun ottamatta. Avointa pienryhmä- ja kerhotoimintaa oli saatavilla 86 prosentissa sekä nuorten tieto- ja neuvontatyötä liki 87 prosentissa kaikista kunnista. Esimerkiksi Varkaudessa nuorten tieto- ja neuvontapalvelu oli erityisesti yhden nuorisotyöntekijän työnkuvassa mainittuna, ”mutta käytännössä toiminta kulkee työotteena monen muunkin nuorisotyöntekijän toiminnassa”. Leiritoiminnan suosio oli Pohjois-Karjalassa selkeästi yli valtakunnallisen keskiarvon, kun taas puolestaan Etelä- ja Pohjois-Savossa sitä oli selvästi vähemmän.

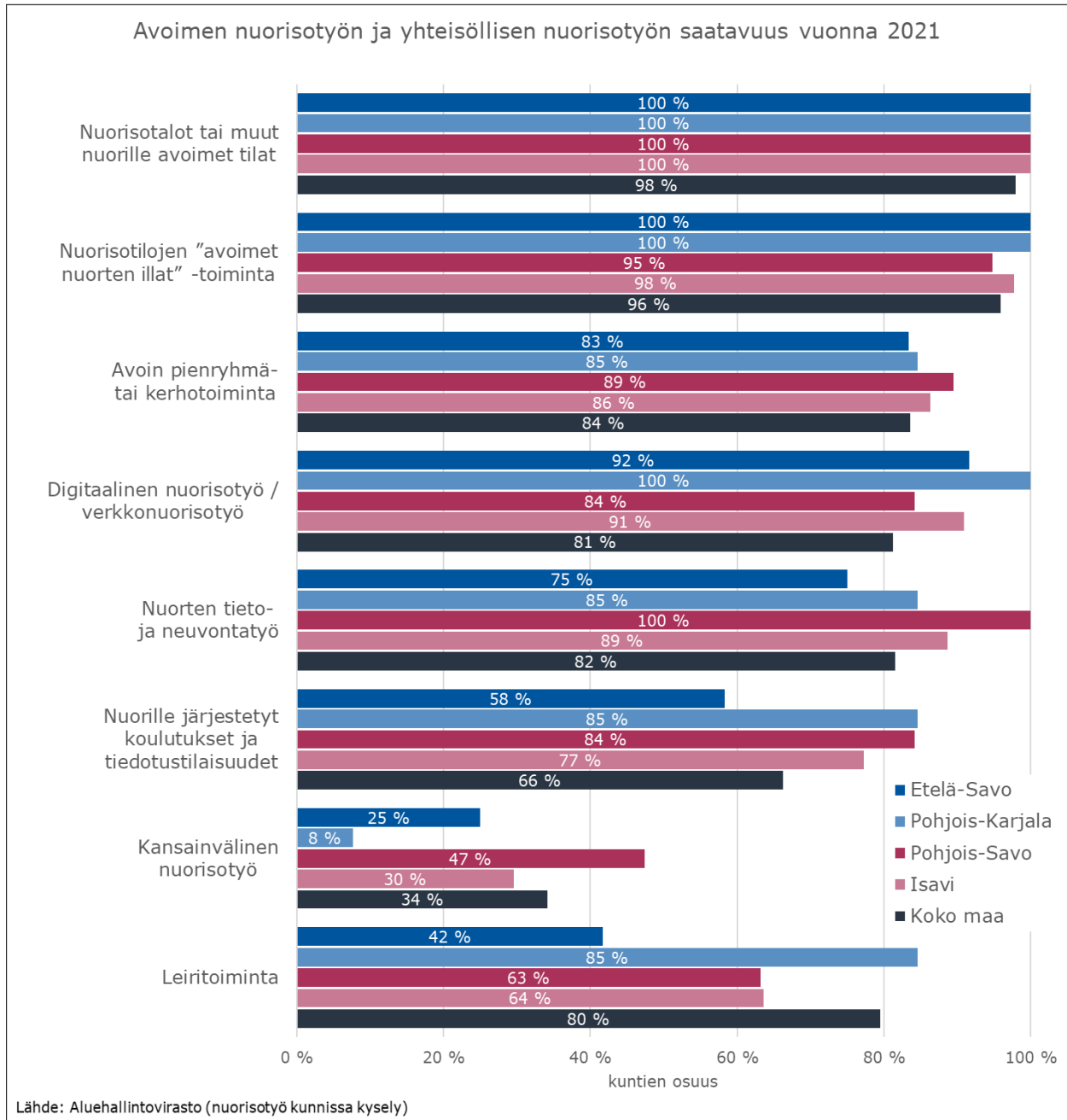
Nuorille järjestettiin koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia yli kahdessa kolmasosassa kuntia. Selkeästi vähiten näitä tilaisuuksia järjestettiin Etelä-Savossa vain 58 prosentissa kuntia. Avovastauksissa mainittiin erilaiset teemapäivät – ja illat nuorisotiloissa esimerkkinä päihde- ja seksuaalivalistus yhteistyössä eri tahojen kanssa, ja lisäksi mainittiin perinteiset ehkäisevän päihdetyöviikon koulutukset ja oppitunnit sekä kuulemistilaisuudet.

Kansainvälistä nuorisotyötä oli tarjolla Itä-Suomessa alle kolmasosassa kuntia. Kansainvälinen nuorisotyö työmuotona oli kaikista nuorisotyön palveluista vähäisin. Kuntakoolla ei ollut merkitystä kansainvälisen nuorisotyön palvelujen saatavuudessa. Pohjois-Karjalassa vain Nurmeksessa oli mahdollisuus kansainväliseen nuorisotyöhön ja Etelä-Savossa neljännes kunnista oli mukana kansainvälisessä nuorisotyössä. Pohjois-Savossa Savo Grow-alueen kunnat ja Nuoret mukaanhanke oli siivittämässä pikkukuntia mukaan kansainväliseen nuorisotyöhön yhteistyössä Rautavaaran Metsäkartanon kanssa. Tämä on selkeästi nostanut kansainvälisen nuorisotyön saatavuutta Pohjois-Savossa.

Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön, kun perinteisemmän kohtaamistyön muodot olivat tauolla koronarajoitusten vuoksi. Digitaalinen nuorisotyö ja verkkonuorisotyö oli kyselyssä määritelty digitaalisen median ja teknologian hyödyntämiseksi tai käsittelemiseksi nuorisotyössä, mikä voi tapahtua joko fyysisessä tai digitaalisessa ympäristössä. Vain neljässä kunnassa Itä-Suomessa digitaalista nuorisotyötä ei ole saatavilla. Opinnäytetyön koulutustarvekyselyn mukaan (n 115) Itä-Suomen alueen toimijat kokevat tarvitsevansa lisäkoulutusta etenkin nuorten digitaalisesta osallisuudesta ja uusista tavoista vaikuttaa, sekä nuoren digitaalisen identiteetin kehittymisen tukemisesta ja sosiaalisesta vahvistamisesta digitaalisin keinoin. Lisäksi toimijat kokevat tarvitsevansa ajankohtaista tietoa nuorten mediakulttuurista ja mediankäyttötavoista, sekä näihin liittyvistä ilmiöistä. (Oksanen, 2022.)

Kuviossa 8.6.2.1. on esitetty avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus Itä-Suomessa vuonna 2021.

Kuvio 8.6.2.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Vuonna 2021 kaikissa Itä-Suomen kunnissa nuorilla oli mahdollisuus etsivän nuorisotyön palveluihin. Etsivään nuorisotyöhön tuli yhteydenottoja kaiken kaikkiaan 3 959 nuoren osalta. Etsivä nuorisotyö työskenteli pidemmän ajanjakson 2 757 nuoren

kanssa auttaen heitä palvelujen tai muun tuen piiriin, edisti itsenäistymistä ja tuki elämänhallinnan haasteissa. Itä-Suomessa palvelussa olevista nuorista ohjautui etsivän nuorisotyön piiriin kolmasosa pääasiallisesti oppilaitosten ja edelleen kolmasosa nuorten suorien yhteydenottojen tai nuorten läheisten kautta. Seuraavaksi suurin kanava, olivat muut viralliset toimialat kuten Aikalisätoiminta, Ohjaamot ja TE-toimistot. (Etsivän nuorisotyön raportti 2021, alustava tieto)

Nuorille suunnattua työpajatoimintaa tarjosi kaikkiaan 75 prosenttia kunnista. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjänä voi toimia kunta, kuntayhtymä, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys tai säätiö. Kattavinta palvelu oli Pohjois-Karjalassa, jopa 85 prosentissa kunnista oli nuorilla mahdollisuus työpajapalveluun. Pohjois-Savossa työpajapalvelua oli järjestetty 79 prosentissa ja Etelä-Savossa 58 prosentissa kuntia. Vuonna 2021 nuorten työpajatoiminnassa oli mukana 1 364 alle 29-vuotiasta nuorta valmentautujaa. (Nuorten työpajatoiminnan raportti 2021, alustava tieto.) Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun hänen tarvitsemaansa palveluun.

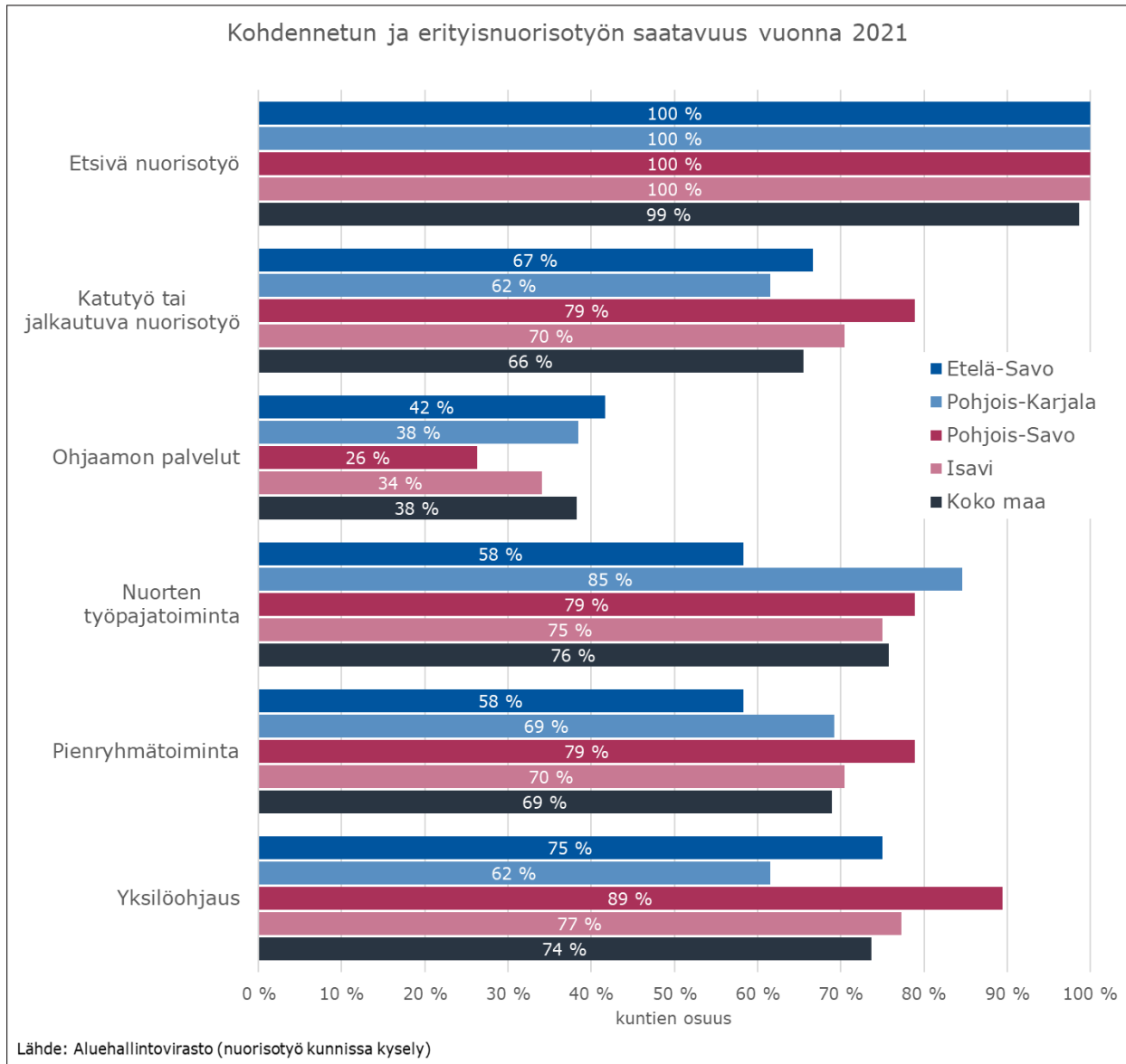
Jalkautuvalla nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten vapaa-ajan ympäristössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehtävää nuorisotyötä, jonka tavoitteena on kohdata nuoria, kartoittaa ilmiöitä ja hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi (Papunen 2021, 9). Koronaviruspandemian myötä jalkautuva nuorisotyö työmuotona lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua. Pohjoissavolaiset nuorisotyöntekijät jalkautuivat reippaimmin, jopa liki 80 prosentissa kunnista tehtiin jalkautuvaa nuorisotyötä tai katutyötä. Nuorisotyöllä on tarve tavoittaa nuoret siellä missä he liikkuvat kuten esimerkiksi kauppakeskuksissa tai jalkautumista tapahtuu satunnaisesti koulujen loppumisen ja juhlapyhien aikaan. Mukana toiminnassa oli myös nuorten asioista kiinnostuneita vapaaehtoisia aikuisia, järjestöjä ja seurakuntia. Lisäksi Itä-Suomessa on Saapas-, Walkers- ja WAUTO-toimintaa jalkautuvan nuorisotyön toimintamalleina.

Ohjaamo on paikka, johon on pyritty kokoamaan erilaisia alle 30-vuotiaille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Nuoret voivat saada tietoa ja ohjausta omien tarpeidensa mukaan työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. Reilussa kolmanneksessa kaikista kunnista oli saatavilla ohjaamon palveluja. Tähän kyselyyn vastanneista kunnista yhteensä 15 ilmoitti, että palvelu on käytettävissä, vaikka ohjaamo.fi -sivuston mukaan Itä-Suomessa toimii virallisesti 7 ohjaamoja. Avovastauksista käykin ilmi, että kunnilla on yhteisiä seutukunnallisia ohjaamoja, tai että kaupunkien ohjaamojen palveluja käytetään kuntarajojen yli, lisäksi hankkeilla pyritään saamaan ohjaamopalveluja pienille kunnille esim. Ohjaamo 2.0 -hanke Mikkelin seudulla.

Pienryhmätoimintaa eli suljettuja nuorten ryhmätoimintoja järjesti 70 prosenttia kunnista. Useimmiten se oli erityisnuorisotyön, etsivän nuorisotyön tai koulujen kanssa tehtävän yhteistyön merkeissä toteutettu työmuoto, joka kohdentui erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Nuorten yksilöohjausta puolestaan tarjosi 77 prosenttia kunnista. Pohjois-Savossa yksilöohjauksen osuus nousi jopa liki 90 prosenttiin. Yksilöohjaus oli palveluna käytössä Etelä- ja Pohjois-Savossa yli valtakunnallisen keskiarvon. Etelä-Savossa yksilöohjaus oli huomattavasti laajempaa kuin pienryhmätoiminta ja

Pohjois-Karjalassa asetelma oli taas toisinpäin. Kuviossa 8.6.2.3. on esitetty kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus Itä-Suomessa vuonna 2021.

Kuvio 8.6.2.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Nuorisotyö koulussa

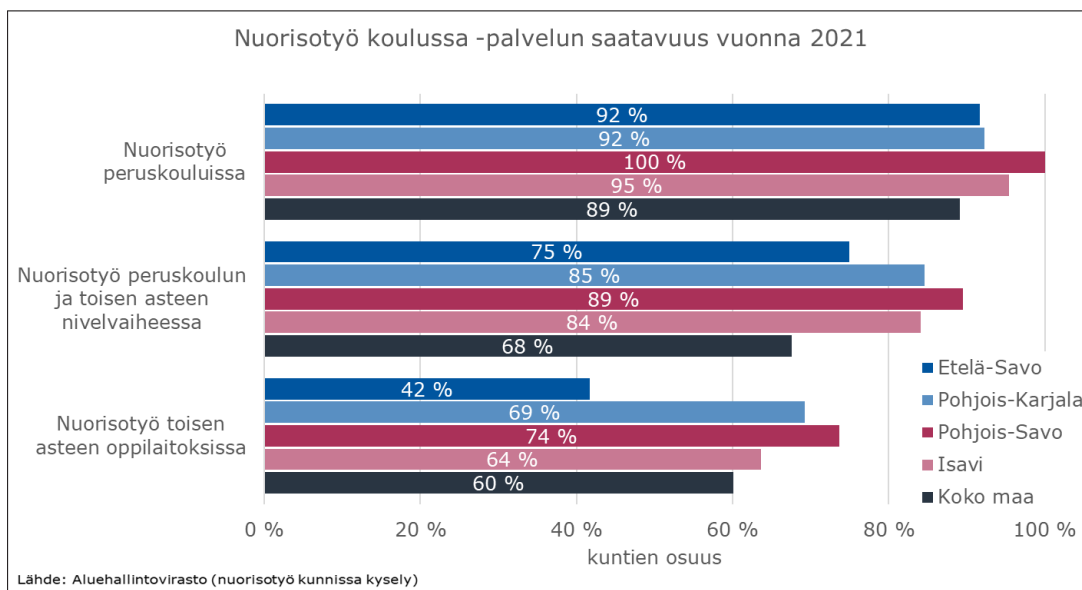
Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava nuorisotyö ei ole uusi työmuoto, vaikka sitä on tällä tavoin eriteltynä kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vasta kolmena viime vuotena. Koulussa työskentelee opettajien lisäksi joukko nuorten hyvinvointia tukevia ammattilaisia, joiden joukkoon ovat 2000-luvulla tulleet mukaan myös kuntien nuorisotyöntekijät. (Jurvanen ym., 2021.) Moniammatillisen yhteistyön ja erityisesti nuorisotyön vahvistaminen perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on yksi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 alatavoitteista

tavoitekokonaisuudessa ”Nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen – syrjäytyminen vähenee” (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 15–16).

Nuorisotyö tunnustetaan toimijaksi, jolla on myös koulun arjessa mahdollisuus tukea nuorten hyvinvointia niin yksilö- kuin ryhmätasolla (Jurvanen ym., 2021).

Kuviosta 8.6.2.3. näkyy, kuinka suuri osuus Itä-Suomen kunnista tarjosi nuorisotyötä koulussa tai oppilaitoksissa vuonna 2021.

Kuvio 8.6.2.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Nuorisotyötä oli peruskouluissa saatavilla kahta kuntaa lukuun ottamatta kaikissa Itä-Suomen kunnissa. Kaikissa maakunnissa nuorisotyötä tehtiin peruskoulussa enemmän kuin valtakunnallisesti. Saman havainnon voi tehdä myös nuorisotyöstä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa. Kunnilta kysyttäessä tämä työmuoto puuttui ainoastaan kuudesta itäsuomalaisesta kunnasta. Muutamassa avovastauksessa mainittiin, että tarvittaessa erityisnuorisotyöntekijä tai etsivä nuorisotyö hoitaa nivelvaihettyötä tai on käytettävissä tässä vaiheessa. Myös toisella asteella nuorisotyötä hoitavat avovastausten mukaan useassa kunnassa etsivät nuorisotyöntekijät.

Nuorisotyöntekijä oli kouluissa mukana pitämässä pop up- nuokkaria, ohjasi liikuntavälillä toimintaa, järjesti tutustumisia ja ryhmäytyksiä. Yksittäisten satunnaisten käyntien lisäksi oli myös säännöllistä tiivistä yhteistyötä:

”Yksi nuorisotiloista on yläkoululla, jossa koulunuorisotyöntekijä ja avoimen nuorisotyön tekijät tekevät tiivistä yhteistyötä koulun arjessa”

” Toisella asteella on säännölliset päivystykset, joissa etsivä nuorisotyö ja Ohjaamo ovat mukana”

Itä-Suomen aluehallintovirasto myönsi vuonna 2020 erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen osana koronaviruskriisin jälkeisiä elvytystoimia yhdeksälle itäsuomalaiselle toimijalle. Hanketoiminta uusine malleineen näyttää jatkuvan lähes jokaisessa hankekunnassa rahoituksen

päätyttyä. Itäsuomalaisien hankkeiden kanssa pidetyissä kehittämistilaisuuksissa pohdittiin, miltä oman kunnan nuorisotyö ja koulun yhteistyö näyttää jatkossa. Tässä muutamia nostoja arvioinnin tueksi:

- koulunuorisotyölle on tarvetta ja tilausta, löytyykö kunnilta rahoitusta työmuodon vakinaistamiseksi?
- koulunuorisotyöllä on mahdollisuus tukea koulun ennaltaehkäisevää työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi
- koulunuorisotyön palvelu on lähellä nuoria
- tiedonkulun sujuvoittaminen on tärkeää
- poliittisille päättäjille on tärkeää kertoa koulunuorisotyön vaikuttavuudesta ja merkityksistä

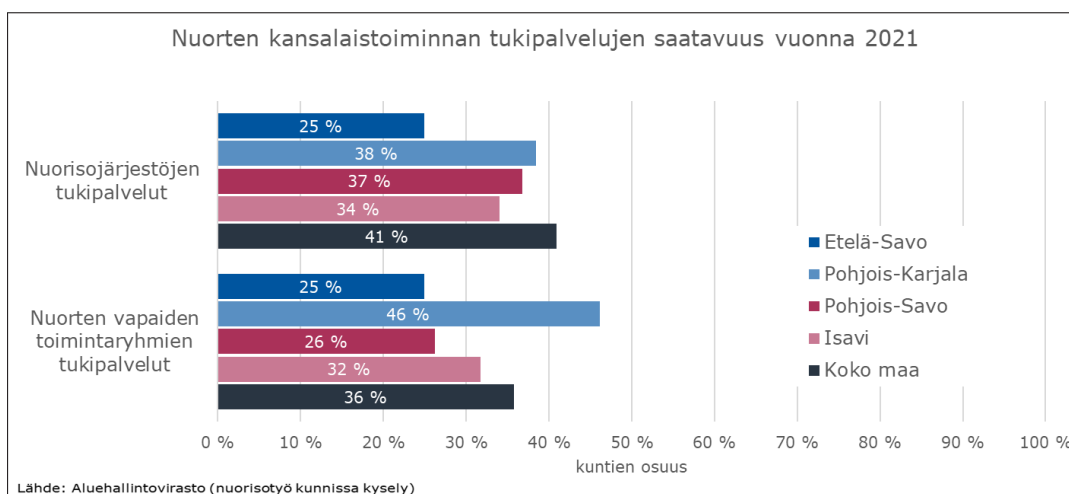
Erään pienen kunnan näkemys koulunuorisotyöstä:

”Tulevaisuus näyttää hyvältä, hankkeen jälkeen koulunuorisotyö vakinaistetaan. Kuntaan tulee toinen nuorisotyöntekijän tehtävä, jossa pääosa työtä tulee olemaan koulu-työhön kytkeytyvää. Kouluyhteistyö sujunut hyvin ja työmuoto on otettu hyvin vastaan. Koulunuorisotyöntekijä ollutkin tähän saakka nuorisotyön alaisuudessa. Välillä haasteita eri hallinnonalojen välillä, mutta toimintojen edettyä yhteistyö on tiivistynyt.”

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että vapaille toimintaryhmille olivat tilojen maksuton käyttö sekä viestintä-, materiaali- ja varustetuki. Lisäksi työntekijät antoivat ohjausta ja neuvontaa avustusten haussa tai järjestivät koulutusta.

Kuvio 8.6.2.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021

Kuvion 8.6.2.4 mukaan valtakunnallisesti 41 prosenttia kunnista ilmoitti, että nuorisoyhdistyksiä tuetaan eri keinoin toteuttamaan nuorisotoimintaa. Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa päästiin melkein valtakunnalliselle tasolle, Etelä-Savon kuntien jää-

dessä 25 prosenttiin. Nuorten vapaiden toimintaryhmiä tuettiin Pohjois-Karjalassa 46 prosentissa kunnista, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon jäädessä noin neljännekseen kunnista. Esimerkkeinä vapaista toimintaryhmistä ovat nuorten bänditoiminta tai nuorten ideoita ja omia projekteja tukevat tilat ja paikat. Lisäksi erilaiset skeitti- ja katutaideprojektit ovat tyypillisiä vapaita nuorten kansalaistoiminnan ryhmittymiä.

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Kaikki avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka. Etsivä nuorisotyö laajentui hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia vähensi kunnallisen nuorisotyön saatavuutta kahtena viime vuotena, vaikka nuorisotoimiala siirtyi nopeasti käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Peruspalvelujen arvioinnin näkökulmasta haluttiin tarkastella, onko vuonna 2017 voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen. Uudistetussa nuorisolaissa ei enää säädetty yksityiskohtaisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu. Muutoksella oli tarkoitus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa itse päättämällään ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Koska kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetty tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta. Suurin yksittäinen olosuhdemuutos tapahtui vuonna 2020 maaliskuun 18. päivä, kun Suomen hallitus julisti poikkeustilan globaalin koronaviruspandemian vuoksi ja lähes kaikki palvelut suljettiin ja muun muassa koulut siirtyivät etäopetukseen. Nuorisotoimiala havahtui nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

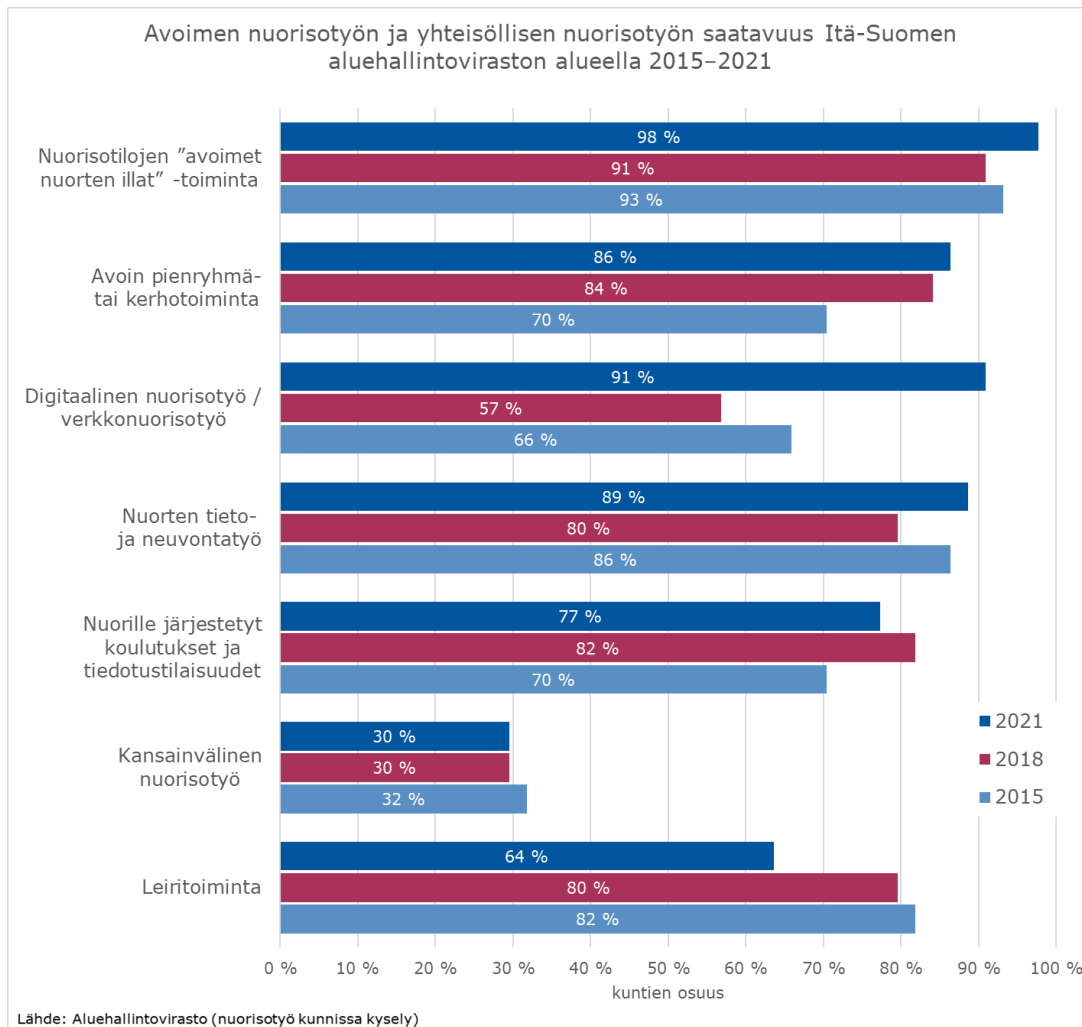
Avoin ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittaisen kyselyn mukaan avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka, vaikka niitä ei enää erikseen lueteltu varsinaisesti nuorisolaissa, vaan jäivät hallituksen esitelyteksteihin esimerkinomaiseksi ja kuntien itsensä määrittelemiksi palveluiksi. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus Itä-Suomessa vuosina 2015–2021 näkyy kuvassa 8.7.2.1. Itä-Suomessa palvelut vähentyivät vain kansainvälisessä nuorisotyössä ja leiritoiminnassa sekä hetkellinen notkahdus tapahtui myös nuorten tieto- ja neuvontatyössä. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää osaltaan nuorisotyön saatavuuden vähenemisen kahtena viime vuotena.

Avointa pienryhmä- ja kerhotoimintaa tarjoavien kuntien määrä on lisääntynyt 70 prosentista 86 prosenttiin vuosina 2015–2019. Kahtena viime vuotena saatavuus on pudonnut vain pari prosenttia. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen saatavuus putosi myös hieman vuoden 2019 jälkeen, vaikka palveluilla oli todennäköisesti kysyntää koronaviruspandemian vuoksi.

Nuorten leiritoiminnan saatavuus kunnallisena palveluna on Itä-Suomessa vähentynyt erityisesti vuoden 2018 jälkeen 80 prosentista 64 prosenttiin. Muutosta on tapahtunut erityisesti Etelä- ja Pohjois-Savossa. Pohjois-Savossa leiritoimintaa oli vuonna 2015 jopa 84 prosentissa kuntia, kun tällä hetkellä vain 64 prosentissa kunnista toteutetaan leiritoimintaa. Etelä-Savossa leiritoiminta kunnallisessa nuorisotyössä on ollut pidemmän aikaa matalalla tasolla. Digitaalista nuorisotyötä ja verkkonuorisotyötä oli vuonna 2015 saatavilla 66 prosentissa kunnista. Palvelu kuitenkin väheni vuosina 2016 ja 2017, lisääntyen sitten erityisen voimakkaasti koronaviruspandemian myötä. Silloin nuorisotyön digitalisaation avulla toteutettiin muita nuorisotyön muotoja, kuten yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa etäyhteyksillä, järjestettiin tapaamisia chatissa ja Discord-alustalla sekä käytettiin sosiaalista mediaa eri tavoin nuorten tavoittamisessa. Itä-Suomessa lisättiin myös digitaalisen ja verkkonuorisotyön tunnettuutta erillisillä hankkeilla ja nuorisotyöntekijöille suunnatulla koulutussarjalla.

Kuvio 8.7.2.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että kunnallisen nuorisotyön kansainvälisiä yhteyksiä tulee lisätä kansainvälisten kokemusten tarjoamiseksi nuorille. Lisäksi tulee tarjota mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen nuorisotyöhön ja EU:n nuorisotoimintaohjelman hyötyjä tulee käyttää aktiivisemmin

hyödyksi. Itäsuomalaisissa kunnissa ei edelleenkään järjestetä kansainvälistä nuorisotyötä kuntien nuorisotyön palveluna. Kansainvälinen nuorisotyö on ollut kaikkein vähiten tarjottu palvelu koko tarkastelujakson aikana. Erityisesti Pohjois-Karjalassa on tapahtunut merkittävä muutos, sillä palvelua tarjoaa tällä hetkellä vain Nurmeksen kaupunki ja siellä kaupungin nuorisotyöstä vastaava Hyvärilän nuorisokeskus.

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

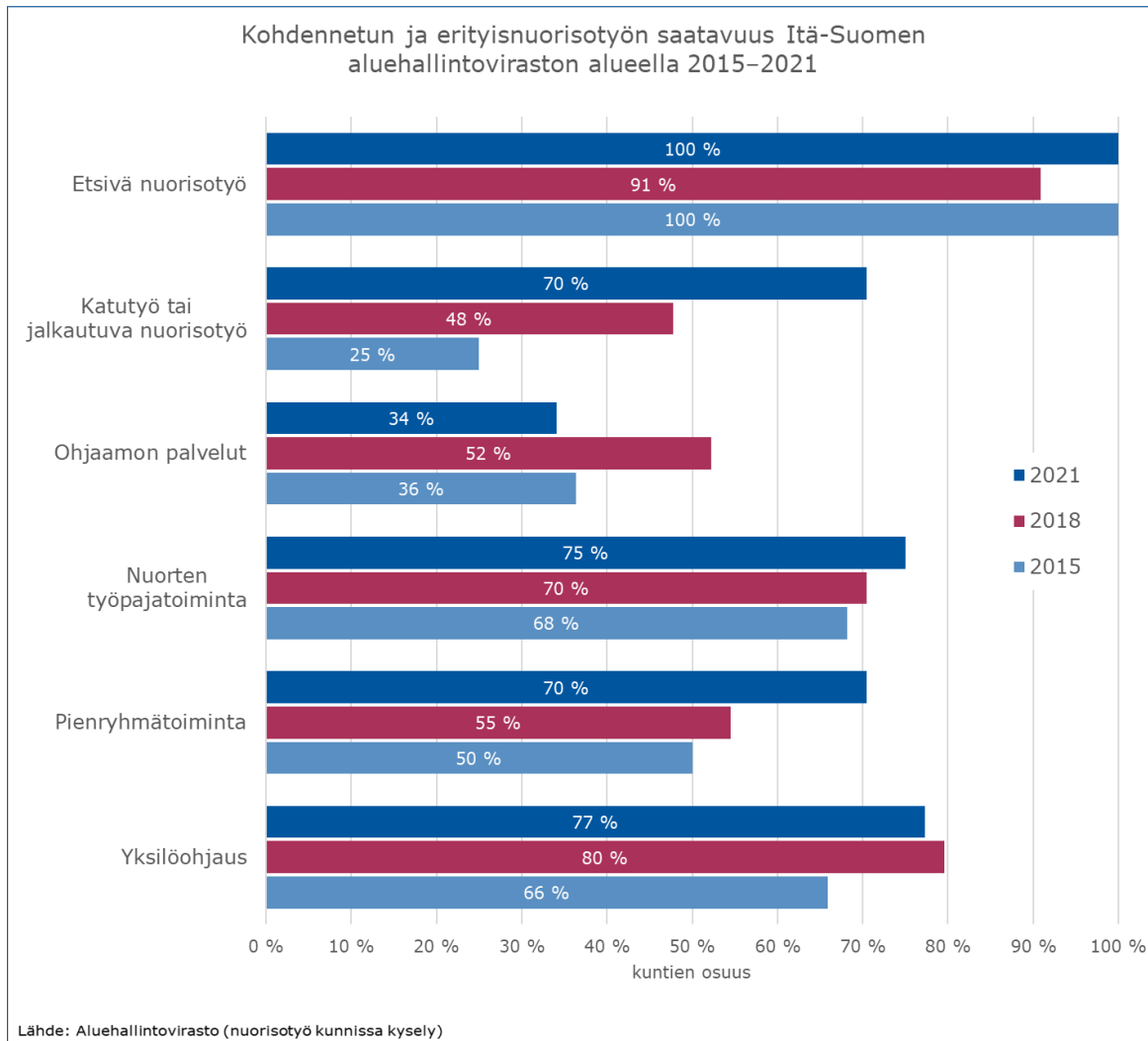
Kuntakyselyyn vastanneiden mukaan etsivää nuorisotyötä on ollut saatavilla hyvin koko tarkastelujakson ajan vuosina 2015–2021 kaikissa kunnissa Itä-Suomessa. Osassa kunnista palvelun on tuottanut yhdistys, säätiö tai osakeyhtiö ostopalveluna. Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä valtakunnalliseen tapaan koko Itä-Suomen kattavaksi toiminnaksi.

Nuorten työpajatoiminta ja toiminnan valtionapukelpoisuus kirjattiin nuorisolakiin ja -asetukseen nuorisolain uudistamisen myötä vuonna 2016. Työpajaverkosto on vuosien ajan ollut lähes muuttumaton ja palvelun kattavuus on säilynyt korkeana. Pohjois-Karjalassa näytti olevan vähiten muutoksia tarkastelujakson aikana ja työpajapalveluja oli tarjolla noin 85 prosentissa kunnista useana vuonna. Nuorten työpajatoiminnan kirjaaminen nuorisolakiin vakiinnutti osaltaan palvelua osaksi kohdennetun nuorisotyön. Etelä-Savossa jäätiin alle valtakunnallisen keskiarvon 58 prosenttiin, kun valtakunnallisesti palvelua oli tarjolla noin 76 prosentissa kuntia. Myös Pohjois-Savon tilanne on säilynyt vakiintuneena.

Itä-Suomessa Ohjaamo-toimintaa on ollut tarjolla Etelä-Savossa (Mikkelissä, Pieksämäellä ja Savonlinnassa), Pohjois-Savossa (Iisalmessa, Kuopiossa ja Varkaudessa) sekä Pohjois-Karjalassa eri kunnissa, mutta erityisesti Joensuussa. Pohjois-Karjalassa kehitettiin ohjaamoja eri puolille Pohjois-Karjalaa erillisellä Ohjaamo 2.0 - ESR-hankkeella. Hankkeen päätyttyä ohjaamotoiminta hupeni voimakkaasti ja toiminta on jäänyt elämään Joensuuhun, josta lähikunnilla on mahdollisuus hakea tarvitsemiansa palveluja nuorille. Uusimpana ohjaamona Itä-Suomessa on käynnistynyt Kuopion ohjaamo. Nuorten monialaisten palvelujen tarve on tunnistettu, ja parasta aikaa käydään ministeriöiden välisiä keskusteluja, miten jatkossa ohjaamopalvelut toteutetaan ja turvataan nuorille matalan kynnyksen palvelut eri kunnissa. Myös Etelä-Savossa käynnistettiin ohjaamo 2.0 – ESR-hanke pohtimaan, miten tulevaisuudessa pienet kunnat hyötyvät Mikkelin ohjaamosta, ja kuinka palvelut uudessa hyvinvointimaakunnassa järjestetään parhaiten nuoria palvelevaksi kokonaisuudeksi.

Jalkautuva nuorisotyö ja katutyö nuorisotyön työmuotona on tarkasteltavien vuosien mittaan selkeästi kasvanut koko ajan. Jalkautuvaa nuorisotyötä on alettu mallintaa ja luoda työmuodolle periaatteet. Turvallisen aikuisen läsnäololla pyritään ennaltaehkäisemään haasteiden kärjistymistä, tunnistamaan ilmiöitä ja kohtaamaan nuoret. Kunnista 2/3 järjestää pienryhmätoimintaa Itä-Suomessa. Pienryhmätoiminta on lisääntynyt työmuotona voimakkaimmin Pohjois-Karjalassa, sillä vuonna 2015 sitä järjestettiin liki 31 prosentissa kuntia, kun nykyisellään palvelua on saatavilla 70 prosentissa kuntia. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 on esitetty kuviossa 8.7.2.2.

Kuvio 8.7.2.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-aikana, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

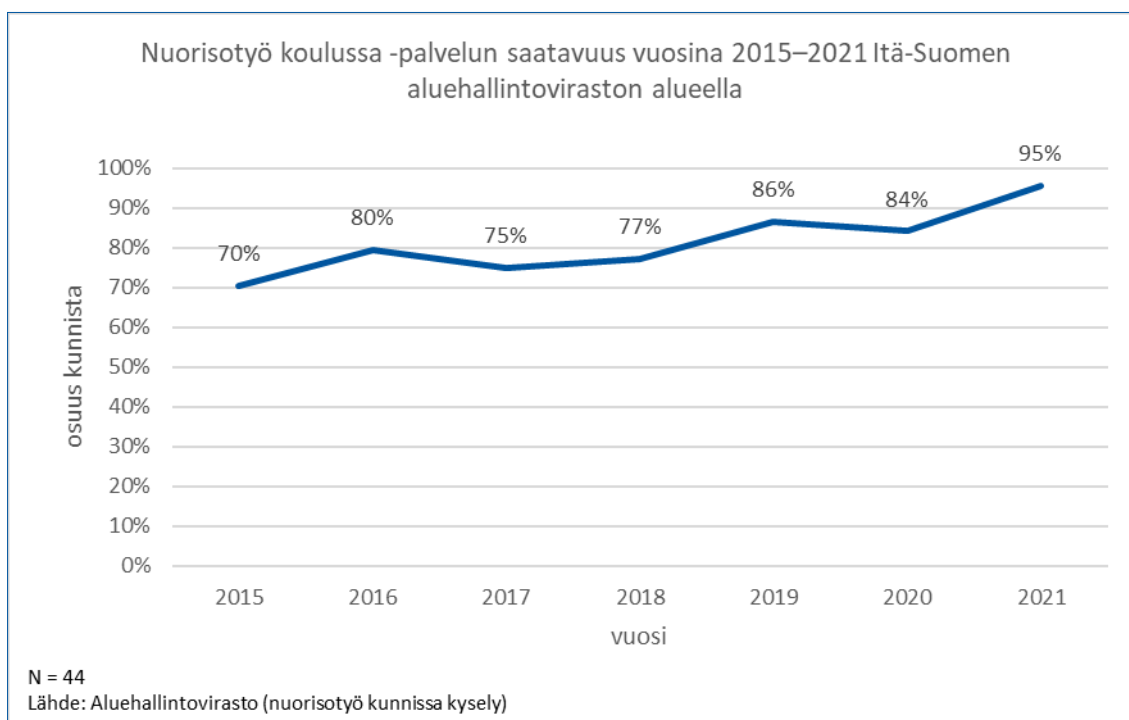
Vuosina 2015–2018 kuntakyselyssä kysyttiin vain yleisesti, onko kunnassa saatavilla koulunuorisotyötä erittelemättä sitä mitenkään. Tämän arvioinnin kohteena olevana aikana, vuosina 2015–2021, kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on kasvanut (kuvio 8.7.2.3.). Vuonna 2021 kunnista lähes 96 prosenttia ilmoitti peruskouluissa tehtävän nuorisotyön olevan nuorten käytettävissä Itä-Suomessa. Nuorisotyö peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa on myös lisääntynyt merkittävästi parin viimeisen vuoden aikana.

Nuorisotyö on hakenut paikkaansa ja toimintatapojaan yhteistyössä kuntien koulujen kanssa ilman erillistä valtiovallan panostusta tai tunnustusta toimintaan jo 2000-luvun

alusta alkaen (Jurvanen ym., 2021). Parhaimmillaan nuorisotyön menetelmät on nähty arvokkaana koulun arjessa ja nuorisotyöntekijät nuorten kohtaamisessa tärkeänä osana koulun moniammatillista työyhteisöä. Parhailaan eletään kouluissa tehtävän nuorisotyön asemoinnin aikaa. Nuorisotyö kouluissa on vakiintunut, mutta sen asemasta ja paikasta keskustellaan jatkuvasti. Nuorisotyön arvona on olla nuorelle vapaaehtoista, mutta miten se soveltuu säänneltyyn kouluympäristöön. Säilyykö nuorisotyö koulussa ”piipahtelevana” lisäaikuisena vai kehittykö ympärille pysyviä rakenteita koulu yhteisössä? Myös tilojen osalta on haettu yhteisiä ratkaisuja uusien koulukeskusten rakentamisen yhteydessä, kuten Itä-Suomessa mm. Heinävedellä, Kuopiossa ja Liperissä.

Erityisesti ammatillisella toisella asteella nuorisotyön saatavuuden kasvu on ollut huomattavaa johtuen luultavasti etsivän nuorisotyön painottuessa erityisesti peruskoulun päättäneisiin ja nivelvaiheeseen. Aluehallintovirastojen kyselyssä ei ole eritelty toista astetta lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen, mutta on yleisesti tiedossa, ettei lukioissa juurikaan ole nuorisotyön palveluja saatavissa. Esimerkiksi etsivään nuorisotyöhön ohjautui lukioista valtakunnallisesti noin 3 prosenttia asiakkaista vuonna 2021. Etelä-Savossa ja Pohjois-Savossa ohjautuvuus on samaa tasoa, sen sijaan Pohjois-Karjalassa lukiolaisia on alle kaksi prosenttia.

Kuvio 8.7.2.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

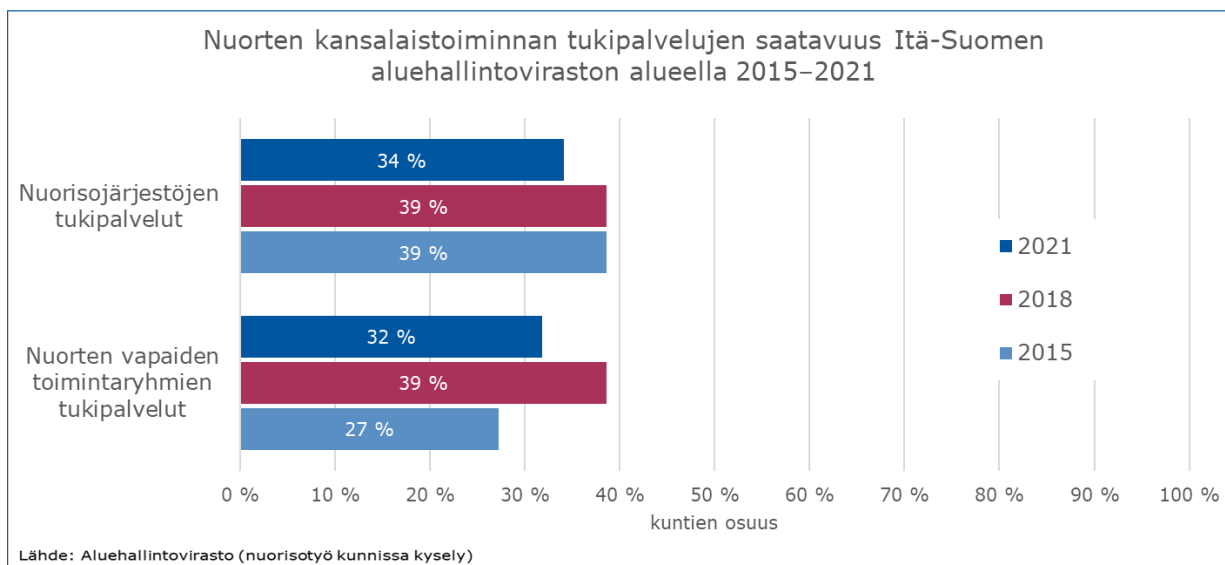

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Nuorisoyhdistyksille annettavien tukipalvelujen saatavuus (pois lukien avustustoiminta) ei ole vuosien saatossa juurikaan muuttunut valtakunnallisesti, sen sijaan Itä-Suomessa pudotusta on tapahtunut hiukan (kuvio 8.7.2.4.). Vuonna 2015 nuorten vapaita toimintaryhmiä tuettiin vain neljäsosassa kuntia, sittemmin nuorten toimintaryhmät

eli ei rekisteröidyt -yhdistykset ovat alkaneet saada toiminnallista tukea ja ne ovat tunnistettu toimijoiksi perinteisen yhdistystoiminnan rinnalla.

Kuvio 8.7.2.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

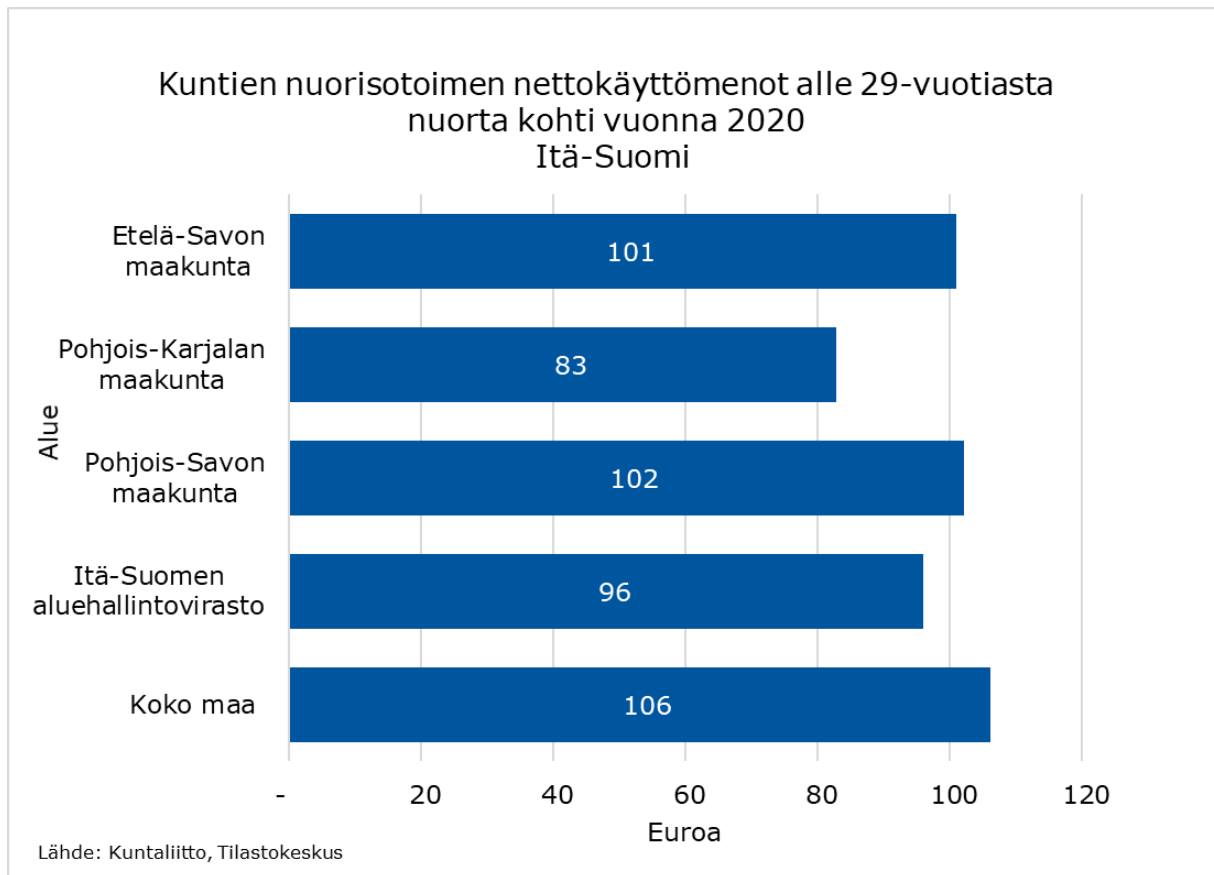
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2021 Itä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 96 euroa nuorta kohden. Yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden oli 827 nuorta. Jokaisesta kunnasta löytyy vähintään yksi nuorisotila.

Nuorisotyön käyttömenot

Kunnan oman verotuloista saatavan rahoituksen lisäksi, kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuorisohjelmat (Erasmus+ nuorisotalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön. Kuntien taloustiedot vuodelta 2021 eivät ole vielä tätä arviointia tehdessä käytettävissä, joten uusimmat tiedot nuorisotoimen nettokäyttömenoista ovat vuodelta 2020. Vuonna 2020 Itä-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 96 euroa alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenoista nuorta kohden Itä-Suomessa on esitetty kuviossa 8.8.2.1

Kuvio 8.8.2.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden vuonna 2020 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

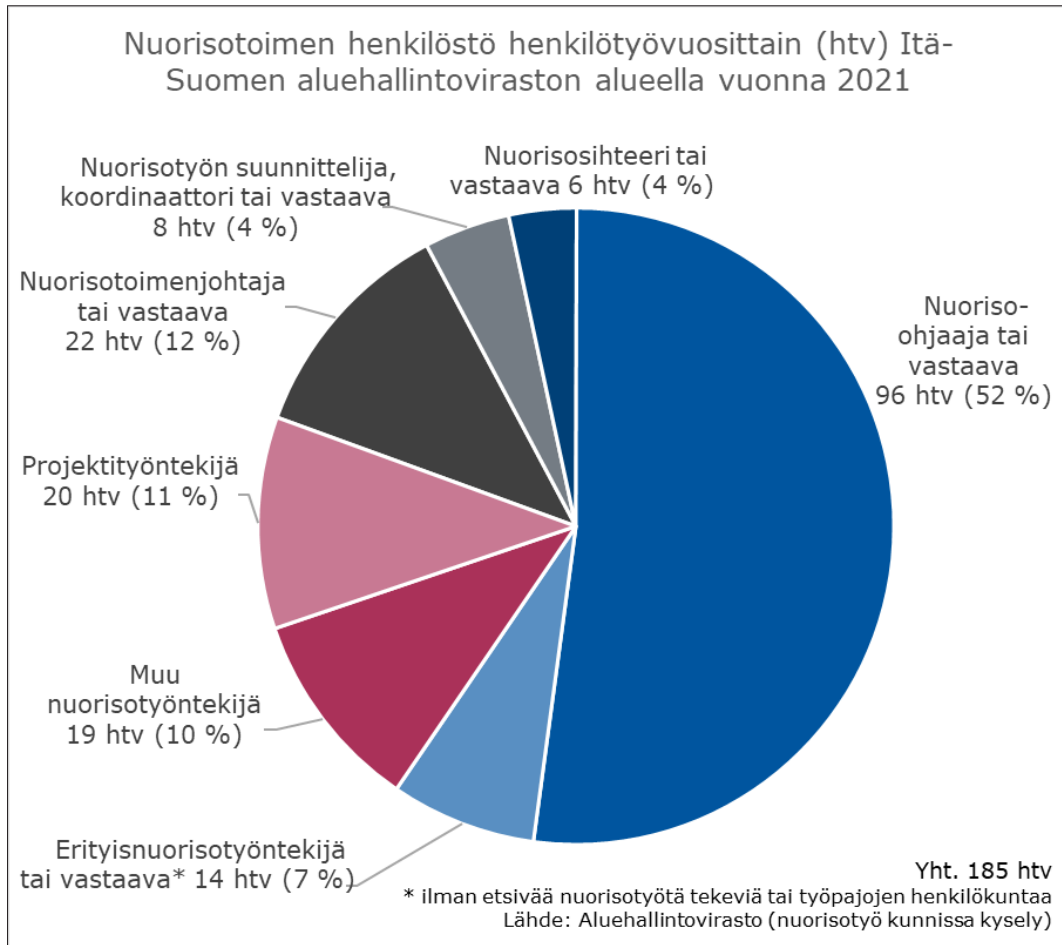

Henkilöstön määrä

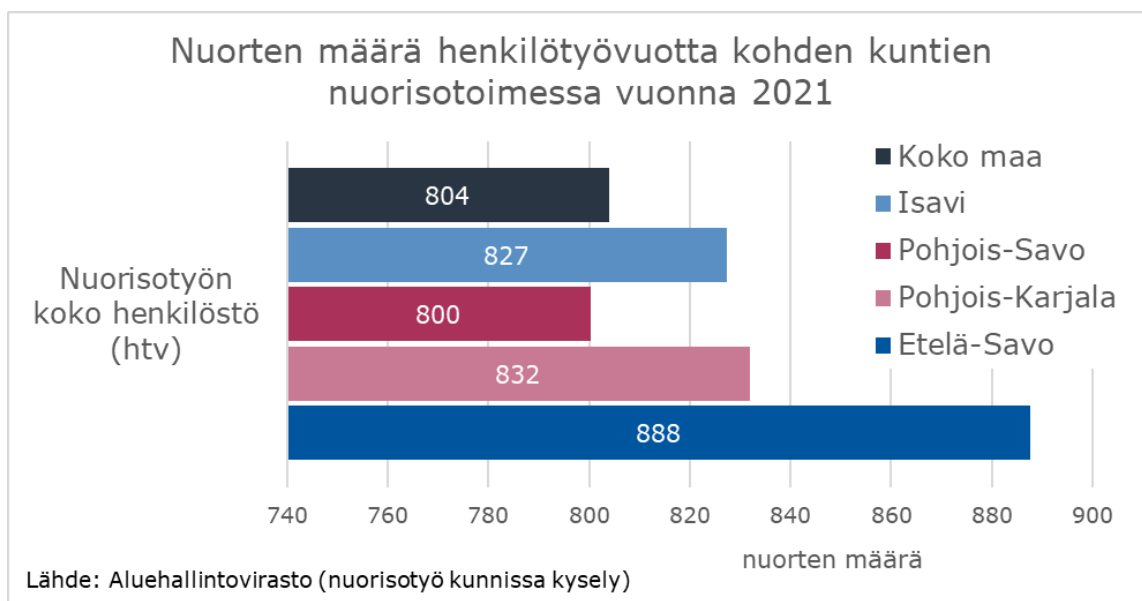
Itä-Suomessa kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 185 henkilötyövuotta. Tähän määrään on laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esim. vapaa-aikasihteerit. Nuorten työpajoissa työskentelevät ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ole mukana luvuissa.

Kuntien nuorisotoimen henkilöstöstä reilut 50 prosenttia työskenteli vuonna 2021 nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat nuorisotoimenjohtajat tai vastaavat, joita oli 12 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Muiden henkilöstöryhmien osuus oli tasainen. Pienin oli nuorisosihteerien osuus, sillä heitä oli vain neljä prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Toisaalta taas saman verran työskenteli suunnittelijana tai koordinaattorina, joka työn sisällöltään vastaa jonkin verran nuorisosihteerin työtä. Itä-Suomessa on 9 kuntaa, joissa nuorisotyöhön oli varattuna alle yksi henkilötyövuosi. Kuviossa 8.8.2.2. näkyy kuntien nuorisotoimen henkilöstö koko Itä-Suomessa henkilötyövuosittain vuonna 2021.

Kuvio 8.8.2.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

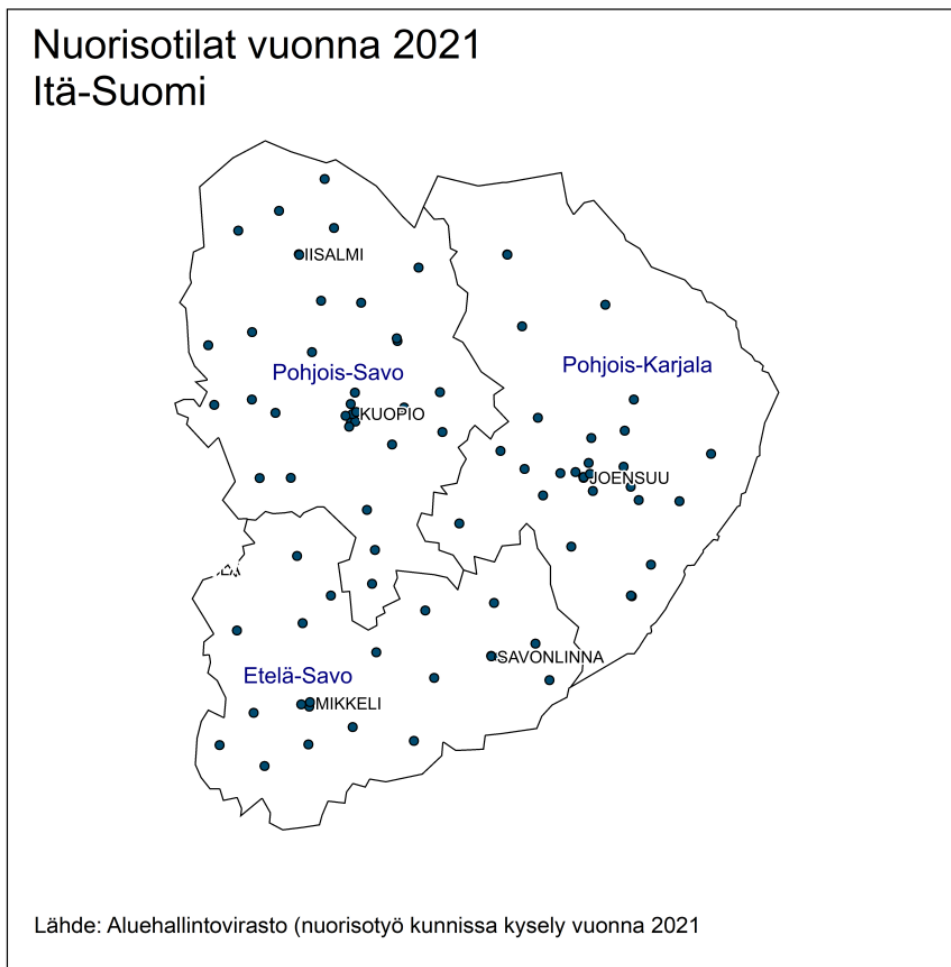
Kuvio 8.8.2.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Keskimäärin koko maassa oli 804 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Itä-Suomessa vastaava luku oli 827 nuorta. Etelä-Savon tilanne poikkeaa huomattavasti muista maakunnista (kuvio 8.8.2.3.). Etelä-Savossa haasteellisin tilanne on Savonlinnassa, jossa on yhtä nuorisotyöntekijää kohden 1460 nuorta. Lisää kuntakohtaisia tarkasteluja voi hakea nuorisotilastot.fi -sivustolta.

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kartta 8.8.2.1. Nuorisotilat Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021

Kuntakyselyn mukaan jokaisessa itäsuomalaisessa kunnassa on nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. (Kartta 8.8.2.1.) Edellisessä peruspalvelujen arvioinnissa 2019 erityisesti nuorisotalo- ja siellä tehtävä avoin toiminta koettiin olevan kaikista riittäväntä alle 18-vuotiaille nuorille. Sen sijaan edellisen arvioinnin mukaan nuorten ”olohuoneita”, nuorisokahviloita ja muita erilaisia tiloja vapaaseen hengailuun kaivattiin enemmän. Ikä nousi keskeisesti esille nuorten vapaa-ajan viettoon liittyvissä puutteissa. Yli 18-vuotiaille nuorille aikuisille tarvittaisiin kohtaamispaikkoja ja päihdeettäviä tiloja yhdessäoloon sekä myös ohjattua toimintaa. Tässä arviointikyselyssä ei tarkemmin kysytty aukioloaikoja tai palvelun riittävyttä tai mille ikäryhmälle nuorisotilat on tarkoitettu. Kehittämisehdotuksissa todettiin myös aiemmin, että jatkossa tulee osoittaa

lisäresursseja riittävästi ilta- ja viikonloppuaikaan tapahtuvaan nuorisotyöhön, erityisesti talotoimintaan. Vaikka tilanne tilojen suhteen näyttää kaikkien kuntien osalta kattavalta, on toiminnan sisältöihin ja palvelun riittävyyteen kiinnitettävä jatkossakin lisää huomiota. Itä-Suomessa on tällä hetkellä 95 kunnallista nuorisotilaa – Etelä-Savossa 23, Pohjois-Karjalassa 28 ja Pohjois-Savossa 44.

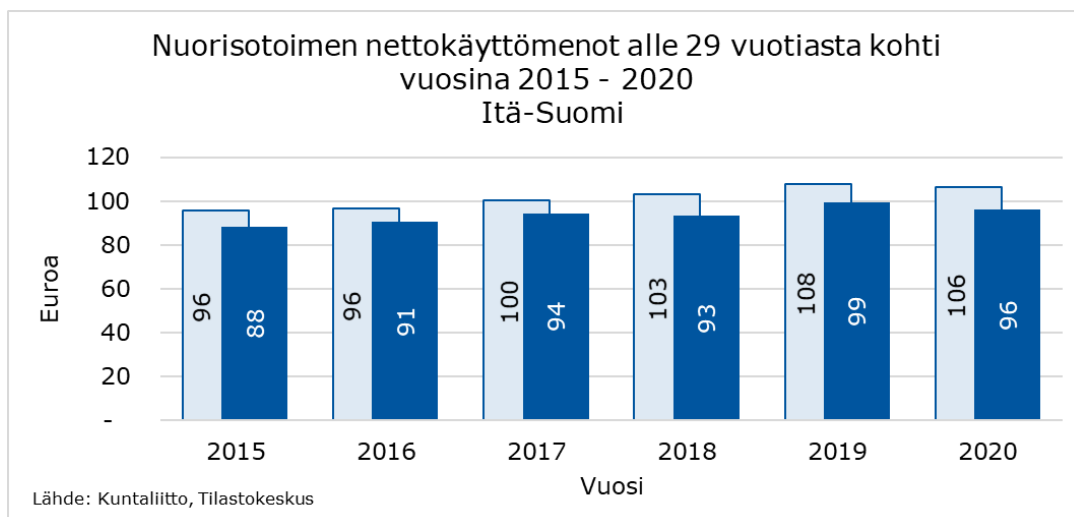
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista on säilynyt 0,4–0,5 prosentissa. Nuorisotoimen menot nuorta kohden ovat nousseet hieman lukuun ottamatta Pohjois-Karjalaa, jossa ollaan vuoden 2015 tasolla. Nuorisotoimen henkilöstön määrä on suurempi kuin vuonna 2015, erityisesti projektihenkilöstön ja muiden nuorisotyöntekijöiden osuus on lisääntynyt parina viimeisenä vuonna. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt.

Nuorisotyön käyttömenot

Kuntien nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista on ollut 0,4 prosenttia Etelä-Savossa ja 0,5 prosenttia Pohjois-Savossa vuosien 2015–2020 aikana. Pohjois-Karjalan osuus on pudonnut vuonna 2020 myös 0,4 prosenttiin. Nuorisotoimialan nettokäyttömenoissa säästettiin siis Pohjois-Karjalassa eniten. Itä-Suomessa nettokäyttömenoja ovat tarkasteluvuosina aina olleet alle valtakunnallisen keskiarvion (Kuvio 8.9.2.1.).

Kuvio 8.9.2.1 Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenoja alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

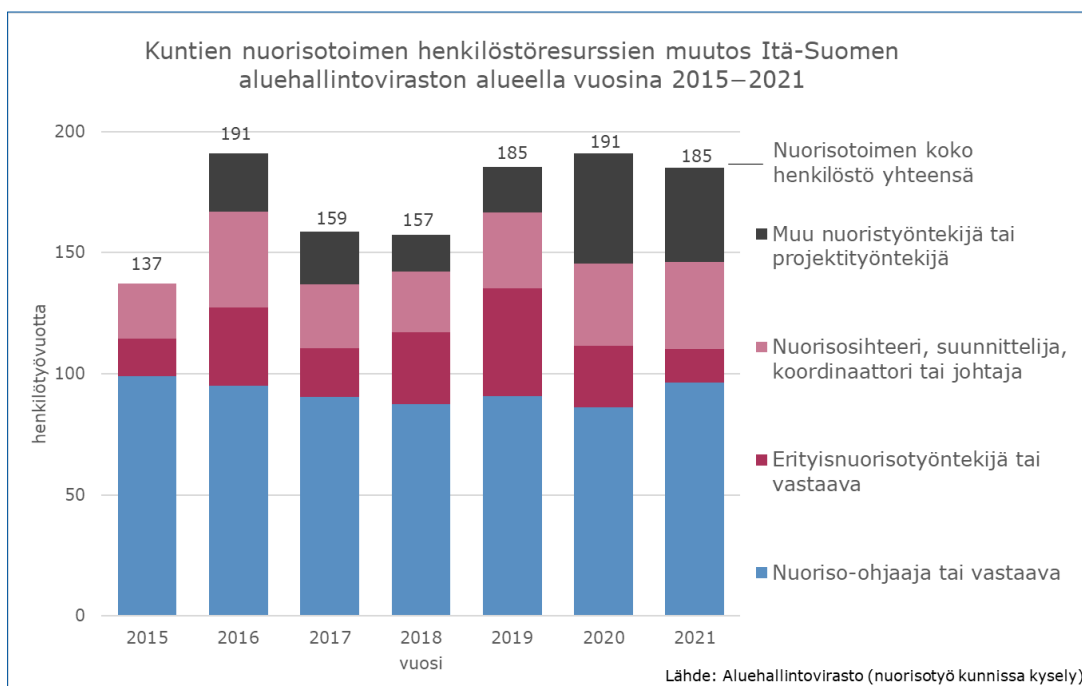
Alueellisesti tarkasteltuna käyttömenojen muutos vuosien 2015 ja 2020 välillä näkyy selkeästi. Pohjois-Karjalan maakunnassa käyttömenoja ovat pienentyneet -2% ja Etelä-Savossa sekä Pohjois-Savossa kasvaneet 13 prosenttia ajalla 2015-2021.

Henkilöstön määrä

Nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä vuoteen 2015 verrattuna oli noussut. Korkeimmillaan nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli vuosina 2016 ja 2020. Henkilöstön

kokonaismäärässä ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia viimeisen kolmen vuoden aikana. Nuoriso-ohjaajien tai vastaavien määrä on Pohjois-Savossa säilynyt lähes ennallaan tarkasteluajanjaksolla, kun taas Pohjois-Karjalassa nuoriso-ohjaajien määrä on noussut 13 henkilötyövuodella. Erityisnuorisotyöntekijänä tai vastaavana työskentelevien määrä on laskenut erityisesti vuonna 2021 ollen pienimmillään tällä hetkellä. Esimiestason työntekijöiden, suunnittelijoiden ja koordinaattoreiden määrä on hiukan kasvanut vuosien varrella. Kuviossa 8.9.2.2. on näkyvillä kuntien nuorisotoimen henkilöresurssien muutos vuosina 2015–2021.

Kuvio 8.9.2.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

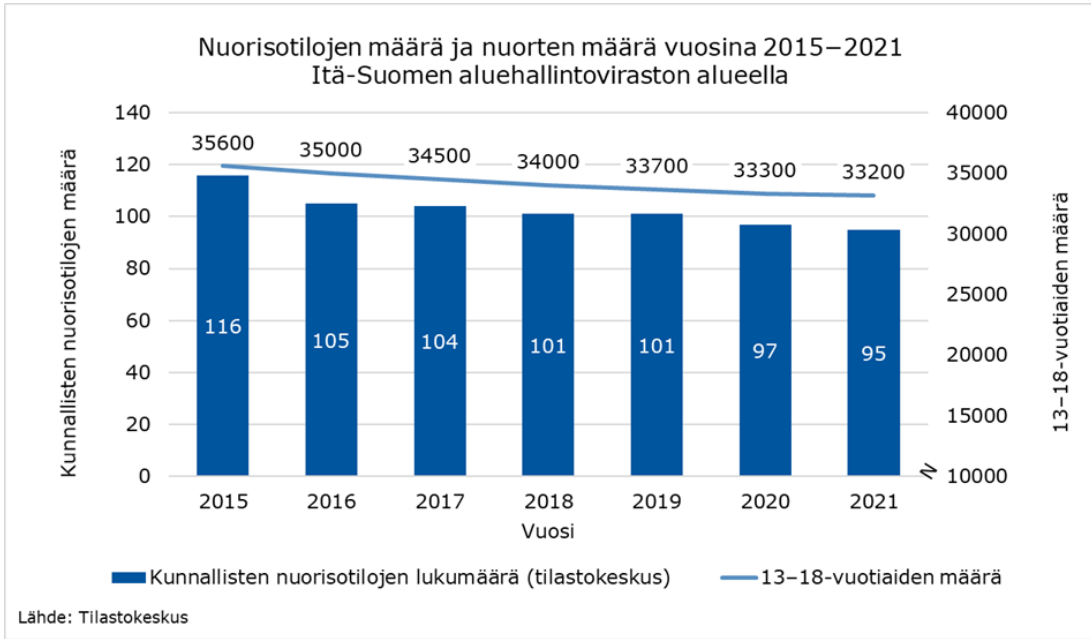
Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt Itä-Suomessa vuodesta 2015 alkaen (kuviot 8.9.2.3). Vuonna 2021 nuorisotiloja oli 95, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 116. Kuntaliiton tilastoista löytyy kunnallisten nuorisotilojen määrä, mutta näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja.

Itä-Suomessa nuorisotilojen määrä on vähentynyt melko voimakkaasti vuonna 2016. Pudotusta nuorisotilojen määrässä on ollut 18 prosenttia. Sen jälkeen tilojen vähentyminen on tasoittunut, ja myös uusia tiloja on perustettu, vaikka ne eivät näy tilastoissa lisäyksenä kokonaismäärässä, koska myös samaan aikaan tiloja on lakkautettu. Kunnallisten nuorisotilojen määrän muutos suhteessa nuorten määrään näyttää hieman vaihtelevan maakunnasta riippuen (taulukko 8.9.2.1.). Maakunnittaisia vertailuja tehdessä on huomioitava, että Etelä-Savosta Heinävesi oli siirtynyt Pohjois-Karjalaan ja Joroinen Pohjois-Savo, mikä osaltaan voi vaikuttaa siihen, että Etelä-Savossa näyttäisi prosentuaalisesti tapahtuneen eniten tilojen vähentymistä. Poikkeusoloissa koronaviruspandemian aikaan nuorisotiloja jouduttiin väliaikaisesti sulkemaan ja ke-

hittämään muita nuorisotyön muotoja. Tällä hetkellä yleinen havainto on kuitenkin se, että nuoret ovat pikkuhiljaa löytäneet takaisin tiloille sulkupäätösten purkaututtua, ja nuorisotilatoiminta on käynnistynyt entisiin volyymeihin (Itä-Suomen nuorisotyöntekijöiden alueelliset TEAMS-kokoukset maakunnittain).

Kuvio 8.9.2.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Taulukko 8.9.2.1. Nuorisotilojen ja nuorten määrä vuosina 2015-2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Alue	Mittari	2015	2018	2021	Muutos 2015–2021
		määrä			%
Etelä-Savo	13–18-vuotiaiden määrä	8 628	8 150	7 775	-10 %
	Nuorisotilat*	31	26	23	-26 %
	Nuoret/nuorisotila	278	313	338	21 %
Pohjois-Karjala	13–18-vuotiaiden määrä	10 619	9 907	9 822	-8 %
	Nuorisotilat*	32	26	28	-13 %
	Nuoret/nuorisotila	332	381	351	6 %
Pohjois-Savo	13–18-vuotiaiden määrä	16 327	15 904	15 569	-5 %
	Nuorisotilat*	53	49	44	-17 %
	Nuoret/nuorisotila	308	325	354	15 %
Itä-Suomi	13–18-vuotiaiden määrä	35 574	33 961	33 166	-7 %
	Nuorisotilat*	116	101	95	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	307	336	349	14 %
Koko Maa	13–18-vuotiaiden määrä	352 116	354 084	366 245	4 %
	Nuorisotilat*	959	821	787	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	367	431	465	27 %

Arviointiryhmä

Nuorisotoimen ylitarkastaja, sosionomi (YAMK) Kirsi Kohonen,
puhelin +358 295 016 514, kirsi.kohonen@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esityksessä eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Kysely Manner-Suomen kunnille tammikuussa 2022. Vastausprosentti sata (293 kuntaa).

Kuntaliitto: Kustannusrakenne ja nuorisotilatiedot.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö.

Tilastokeskus: Väestörakenne.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmas-
ta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Jurvanen ym., 2021. Mitä koulunuorisotyö on? Tutkimuskatsaus koulunuorisotyön
määritelmiin ja tavoitteisiin. Nuorisotutkimusseura ry.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja
kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Kuntaliitto 2022. Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Suomen Kuntaliitto
ry. <https://www.kuntaliitto.fi/kunnallisen-nuorisotyon-dokumentaatio-hanke>

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät,
paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 119.
Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Helsinki.

Oksanen, L. 2022. Itä-Suomen nuorisotyöntekijöiden digiosaamisen kehittäminen.
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli. Julkaistaan kesäkuussa 2022

Papunen, Tiina 2021. Yhteisin askelin - Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Espoon,
Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.

Peruspalvelujen arviointi 2019. Aluehallintovirastot. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren
merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön
julkaisuja 2020:2.

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.4.2.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.2.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.2.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.2.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.2.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021

Kuvio 8.7.2.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.2.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.2.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.2.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.8.2.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden vuonna 2020 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.8.2.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.8.2.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.9.2.1 Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.9.2.3. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.9.2.4. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Taulukko 8.9.2.1. Nuorisotilojen ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kartta 8.8.2.1. Nuorisotilat Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021

Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Lapin
aluehallintovirasto

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Lapin aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	96
Arviointiasetus.....	98
Johdanto	98
Toimintaympäristö	99
Tiivistelmä.....	100
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	101
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	105
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?	109
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	112
Arviointiryhmä	115
Tietolähteet	115
Kuvat ja taulukot.....	116

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot ovat yleistyneet kuntien palveluvalikoimassa, vaikka niitä ei enää määritellä vuoden 2017 alusta voimaan astuneessa nuorisolaissa. Vuonna 2021 jokaisessa Lapin kunnassa oli nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila ja niissä järjestettiin nuorille avointa tilatoimintaa. Kansainvälistä nuorisotyötä oli tarjolla kaikkein vähiten avoimen nuorisotyön palveluista, ainoastaan kolmasosassa kuntia. Lapin kunnissa oli tarjolla avointa pienryhmä- tai kerhotoimintaa useammin kuin koko maassa keskimäärin, muuten tarjonta kutakuinkin vastasi koko maan tilannetta.

Lapin avoimen nuorisotyön palveluissa selkein ero vuoteen 2015 nähden oli digitaalisessa nuorisotyössä, joka on lisääntynyt erityisesti koronaviruspandemian myötä. Kun pandemian vuoksi suljettiin tiloja ja palveluja, nuorisotoimiala reagoi nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Lapissa kaikki 21 kuntaa tarjoavat etsivän nuorisotyön palveluja. Nuorten työpajatoiminnan tarjonnassa on ollut vuosien mittaan pientä vaihtelua, mutta sitäkin on ollut jo pitkään tarjolla suurimmassa osassa kuntia. Jalkautuva nuorisotyö on viime vuosina eniten laajentunut kohdennetun nuorisotyön työmuoto Lapissa. Toinen suuresti laajennut työmuoto on pienryhmätoiminta. Ohjaamotoimintaa lukuun ottamatta kaikkia kohdennetun tai erityisnuorisotyön työmuotoja oli vuonna 2021 tarjolla Lapissa laajemmin kuin koko maassa.

Nuorisotyötä peruskouluissa, peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa oli Lapissa tarjolla jopa paremmin kuin koko maassa keskimäärin. Kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on kasvanut viime vuosina niin Lapissa kuin koko maassakin. Erityisesti ammatillisella toisella asteella nuorisotyön saatavuuden kasvu on ollut huomattavaa.

Lapissa nuorten vapaille toimintaryhmille tarjottiin tukipalveluja harvemmin kuin koko maassa. Sen sijaan nuorisojärjestöjen tukipalveluja oli tarjolla hieman kattavammin kuin koko maassa keskimäärin. Molempia tukipalveluja oli tarjolla kuitenkin alle puolessa kuntia sekä Lapissa että koko maassa.

Lapissa kuntien nuorisotoimet käyttivät vuonna 2020 kahdeksan euroa enemmän nuorta kohden kuin viisi vuotta aiemmin. Tämä tarkoittaa, että käyttömenojen suuruus nuorta kohden on kasvanut kahdeksan prosenttia, joka on hieman vähemmän kuin maassa keskimäärin.

Lapissa nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä on viime vuosina kasvanut toisin kuin koko maassa, jossa henkilötyövuosien määrä pieneni vuonna 2021. Nuoriso-ohjaajat ovat nuorisotoimen suurin työntekijäryhmä, sillä he tekevät yli puolet kaikista nuorisotoimen henkilötyövuosista.

Lapissa oli vuonna 2021 yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden 512 nuorta, mikä

on selvästi vähemmän kuin koko maassa. Lapissa suurin osa kunnista on pieniä, alle 5 000 asukkaan kuntia, joissa nuorten määrä henkilötyövuotta kohden oli merkittävästi pienempi kuin isommissa kunnissa. Tilanne oli samanlainen koko maassa. Pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu oli kuitenkin suurinta. Useassa pienessä kunnassa oli nuorisotyöhön varattu henkilöresursseja reilusti alle yksi henkilötyövuosi. Kannattaa muistaa myös se, että vaikka isommissa kunnissa on nuorisotyön resurssia suhteessa nuorten määrään vähemmän kuin pienissä kunnissa, isommissa kunnissa on enemmän toimijoita ja todennäköisesti monipuolisemmin tarjolla myös muita nuorten palveluja.

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt Lapissa ja koko Suomessa vuodesta 2015 alkaen. Viime vuosina tilojen määrä ei kuitenkaan ole enää paljoa laskenut. Tämä todennäköisesti kertoo siitä, että useimmissa kunnissa on saavutettu minimitaso eikä viimeisiä nuorille avoimia tiloja voida sulkea.

Toimenpide-ehdotukset

Kuntien nuorisopalveluja koskevan monialaisen yhteistyön tulee jatkua rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuoret tulee jatkossakin ottaa mukaan kunnan nuorisopalvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä sekä peruskouluissa että ammatillisella toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivelvaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Vapaaehtoisuus on nuorisotyön keskeinen eettinen periaate. Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyön digitalisoituminen tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja tulee kehittää ja lisätä. Nuorisotyön tulee tukea vahvemmin nuorten omaehtoista nuorisotoimintaa ja edistää nuorten osallisuutta ja edellytyksiä toimia yhteisöissä, kunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa.

Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Tilojen vähentämisen ja sulkemisen sijaan tulee edistää tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää. Esimerkkejä tästä ovat pop-up -nuorisotilat ostoskeskuksissa ja nuorille suunnatut tilat kirjastoissa.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Lähitulevaisuuden näkymät

Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia, sota Ukrainassa – ajankohtainen maailmantilanne tuo nuorten näköpiiriin monenlaisia uhkakuvia. Nuorisobarometrin 2021 tulosten mukaan nuorten tyytyväisyys elämäänsä ei koronaviruspandemiasta huolimatta ole kuitenkaan laskenut dramaattisesti. Nuorten tulevaisuususkon on jopa ennätysellisen korkealla tasolla. Tämä viestii nuorisobarometrin tekijöiden mielestä sitä, että tulevaisuususkon ja toivon säilyttäminen on mahdollista myös tilanteessa, jossa yhteiskunta kohtaa muutoksia ja jossa erityisesti ilmastoasioissa näköpiirissä on vaikeita valintoja ja mahdollisia vaaratilanteita. Tämän toivon ylläpitämisessä onnistuminen on yksi nuorisopolitiikan keskeisiä tehtäviä. (Kiilakoski 2022, 6–7.) Koska haastattelut nuorisobarometriä varten suoritettiin vuoden 2020 lopulla ja vuoden 2021 alussa, Ukrainan sodan vaikutukset nuorten elämään ja tulevaisuususkoon eivät luonnollisestikaan vielä olleet tiedossa.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen ja toimintojen järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. Tällaisia ovat muun muassa nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, nuorisolain mukainen ohjaus- ja palveluverkosto, hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ja ehkäisevä päihdetyö. (Ahonen-Walker 2022.) Erittäin toivottavaa on, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeistä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat.

Sote-uudistuksen lisäksi TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitettu siirtämään kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä. Isoista, nuoria ja siten myös nuorisotyötä koskevista muutoksista on vielä mainittava oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen. Korotus astui voimaan vuonna 2021.

Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden

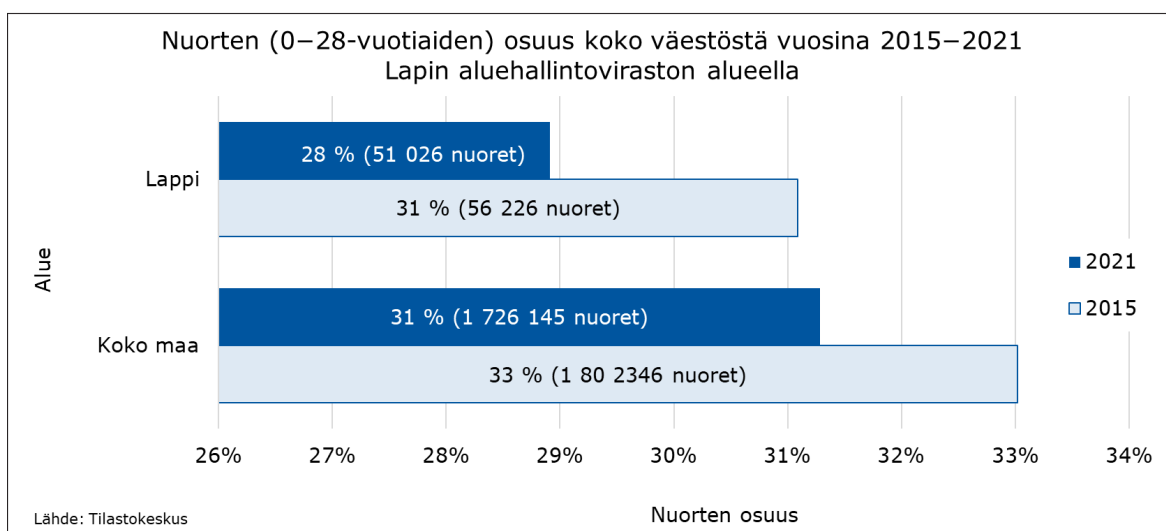
kehityskulkua. Tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa ensinnäkin siltä, että nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää ja toiseksi sille on keskeistä vahvistuva moniammatillinen yhteistyö. Kolmantena keskeisenä kehityskulkuna nousee esiin nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukailleen. Neljänneksi nuorisotyössä kasvavat sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi. Malmi mukaan nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat viisi nuorisotyön ulkopuolelta nousevaa kehityskulkua: teknologian kehitys, ilmastonmuutos, nuoruuden paineistuminen, polarisaatio ja alueelliset erot. Hänen mielestään on kuitenkin tärkeää tiedostaa, että näidenkin kohdalla nuorisotyö omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa tulevaisuutta, ei ainoastaan kohtaa sitä. Kymmenentenä ja viimeisenä tulevaisuuden nuorisotyötä koskevana havaintona Malmi nostaa esille nuorten osallisuuden, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoiman ytimessä. Hän arvioi, että nuorten osallisuus on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

Toimintaympäristö

Lapissa on 21 kuntaa. Näistä väkimmäältään selvästi suurimpana erottuu Rovaniemi yli 60 000 asukkaallaan. Kemissä ja Torniossa on noin 20 000 asukasta. Kaikki muut kunnat ovat pienempiä, alle 5 000 asukkaan kuntia Lapissa on 13.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien. Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tämä tapahtuu nuorisolain tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat ovat tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Kuvio 8.4.3.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä Lapissa vuosina 2015–2021

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Lapissa alle 29-vuotiaiden määrä laski 5 200 henkilöllä eli hieman yli yhdeksän prosenttia vuosina 2015–2021. Lapissa nuorten määrä laski selvästi enemmän kuin maassa keskimäärin, sillä koko maassa nuorten määrä laski mainittuna aikana noin neljä prosenttia. Kuviossa 8.4.3.1. näkyy nuorten lukumäärän muutos vuosien 2015 ja 2021 välillä Lapissa ja koko maassa. Samasta kuvioista myös selviää, miten nuorten osuus koko väestöstä on muuttunut mainittuna aikana. Myös nuorten osuus koko väestöstä on pienentynyt Lapissa hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

On hyvä ottaa huomioon, että nuorisolain mukainen ikäryhmä ei ole kokonaisuudessaan pienentynyt. Tilastokeskuksen tietojen mukaan 10–14-vuotiaiden ikäryhmä on kasvanut Lapissa vuoden 2015 jälkeen. Eniten eli 12 prosenttia on kasvanut 10-vuotiaiden määrä. Toisaalta taas alle kouluikäisten ikäluokat ovat niin paljon pienentyneet, että tulevaisuudessa myös nyt kasvussa olleet ikäluokat tulevat pienenemään. Maahanmuutto voi tätä kehitystä toki jonkin verran tasoittaa. Vaikka ikäluokkien kohdalla on alueellisia eroja, kehitys on ollut samantyyppistä koko maassa.

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki 21 Lapin kuntaa.

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihteli kunnittain, mutta kaikissa Lapin kunnissa oli vuonna 2021 tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyö peruskouluissa oli myös hyvin yleistä, samoin kuin koronaviruspandemian myötä nopeasti laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö. Myös jalkautuva nuorisotyö lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua koronaviruspandemian myötä.

Vuonna 2020 Lapin kuntien nuorisotoimet käyttivät 112 euroa jokaista alle 29-vuotiaasta nuorta kohden, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2015. Summa on myös jonkin verran isompi kuin koko maassa keskimäärin. Kunnan nuorten määrällä on vaikutusta siihen, kuinka paljon kunnat käyttävät varoja nuorisotyöhön. Nuorisotyön käyttömenot nuorta kohden olivat vuonna 2020 suurimmat pienissä kunnissa, joita suurin osa Lapin kunnista on.

Lapin kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä sata henkilötyövuotta. Lapissa nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä on kasvanut vuodesta 2015 lähtien, joskin kasvu on parina viime vuotena ollut hitaampaa. Nuorisotoimen henkilöstöstä hieman yli puolet työskenteli nuoriso-ohjaajana tai vastaavana.

Lapissa oli 512 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden, mikä on huomattavasti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Lapissa on suuri määrä pieniä, alle 5 000 asukkaan kuntia, joissa nuorten määrä henkilötyövuotta kohden oli merkittävästi pienempi kuin isommissa kunnissa. Pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu oli kuitenkin suurinta. Useassa pienessä kunnassa nuorisotyöhön oli varattu henkilöresursseja reilusti alle yksi henkilötyövuosi.

Kunnallisia nuorisotiloja oli Lapissa 35 vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 49. Viime vuosina tilojen määrä ei ole enää juurikaan vähentynyt. Tämä voi kertoa siitä, että monissa kunnissa on saavutettu minimitaso eikä viimeisiä nuorille avoimia tiloja voida sulkea. Kunnallisten nuorisotilojen lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja.

Lapissa on 13–18 -vuotiaiden nuorten määrä jonkin verran vähentynyt vuodesta 2015, mutta nuorisotilojen määrä on vähentynyt paljon nopeammin kuin nuorten määrä. Tiloja löytyy kuitenkin edelleen vähintään yksi jokaisesta Lapin kunnasta.

Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Kaikissa Lapin kunnissa on tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyö peruskouluissa on myös hyvin yleistä, samoin kuin koronaviruspandemian myötä nopeasti laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

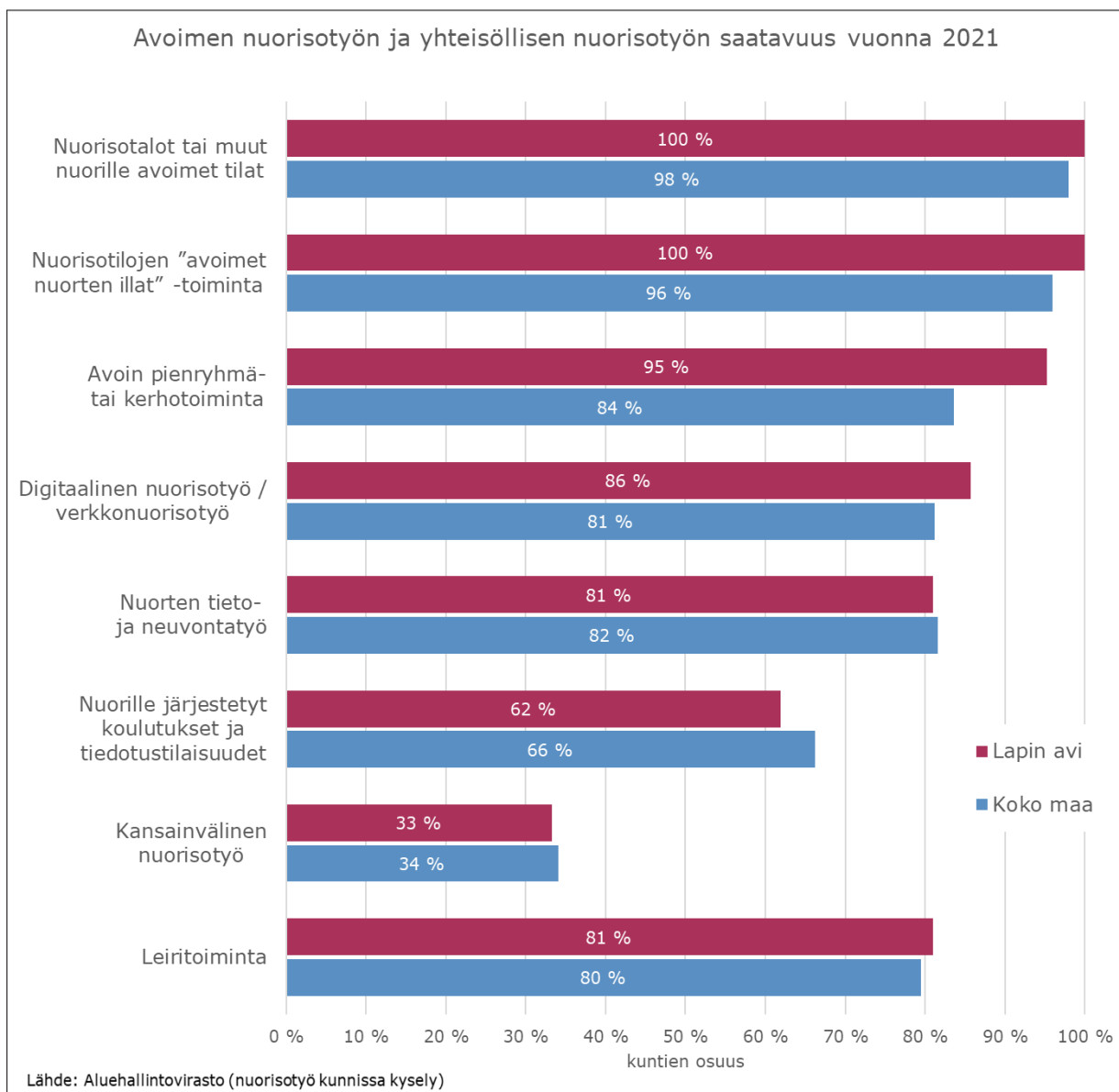
Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Avoin ja yhteisöllinen nuorisotyö

- Aluehallintovirastojen kyselyssä avoimeksi tai yhteisölliseksi nuorisotyöksi oli määritelty:
- Nuorisotalot tai muut nuorille avoimet tilat
- Nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta
- Avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta
- Digitaalinen nuorisotyö/verkkonuorisotyö
- Nuorten tieto- ja neuvontatyö
- Nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet
- Kansainvälinen nuorisotyö
- Leiritoiminta

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kuntien nuorisotoimilta kysyttiin, saavatko kunnan nuoret tarvitessaan kyseisiä palveluja. Kuviossa 8.6.3.1. on esitetty avoimen nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021. Jokaisessa Lapin kunnassa oli nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila ja niissä järjestettiin nuorille avointa tilatoimintaa. Kansainvälistä nuorisotyötä oli tarjolla kaikkein vähiten avoimen nuorisotyön palveluista, ainoastaan kolmasosassa kuntia. Tilanne oli sama kaikkialla maassa. Tosin järjestöt tai koulut voivat järjestää kansainvälistä toimintaa, vaikka nuorisopalveluissa sitä ei olisikaan tarjolla. Koronaviruspandemia on luonnollisesti vaikeuttanut kaikkea kansainvälistä toimintaa. Lapin kunnissa on tarjolla avointa pienryhmä- tai kerhotoimintaa useammin kuin koko maassa keskimäärin, muuten tarjonta kutakuinkin vastaa koko maan tilannetta.

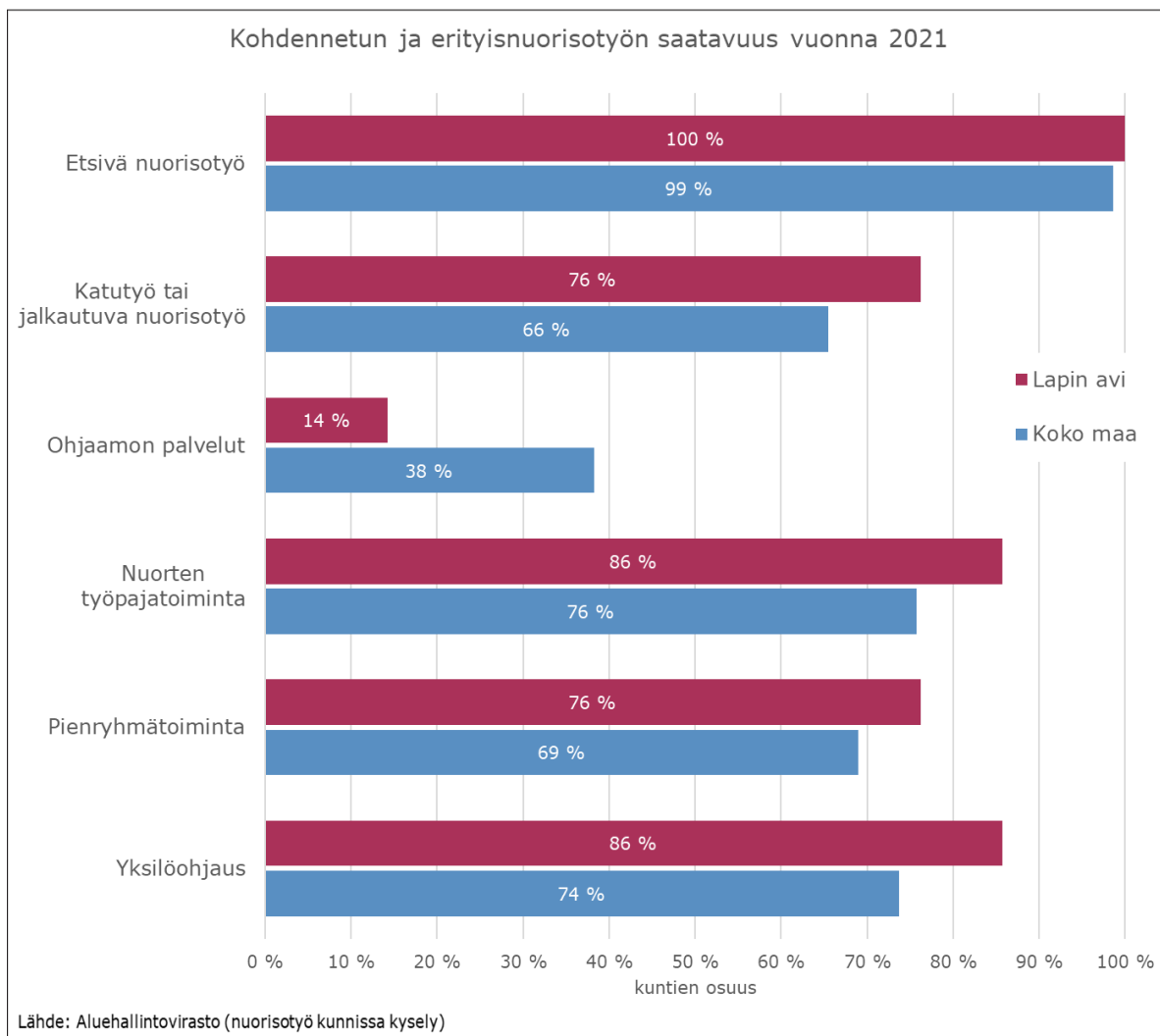
Kuvio 8.6.3.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kohdennetuksi ja erityisnuorisotyöksi on määritelty seuraavat nuorisotyön muodot: etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, jalkautuva nuorisotyö, pienryhmätoiminta ja yksilöohjaus. Etsivää nuorisotyötä tehtiin kaikissa Lapin kunnissa, ja ohjaamotoimintaa lukuun ottamatta kaikki muutkin edellä mainitut työmuodot olivat vuonna 2021 tarjolla Lapissa laajemmin kuin koko maassa (kuviot 8.6.3.2.). Varsinaisia Ohjaamoja toimii Lapissa kaksi, Kemissä ja Rovaniemellä. Ohjaamotyypistä, matalan kynnyksen monialaista palvelua löytyy kuitenkin muistakin kunnista, esimerkkinä tästä voi mainita Tornion Tohjaamon.

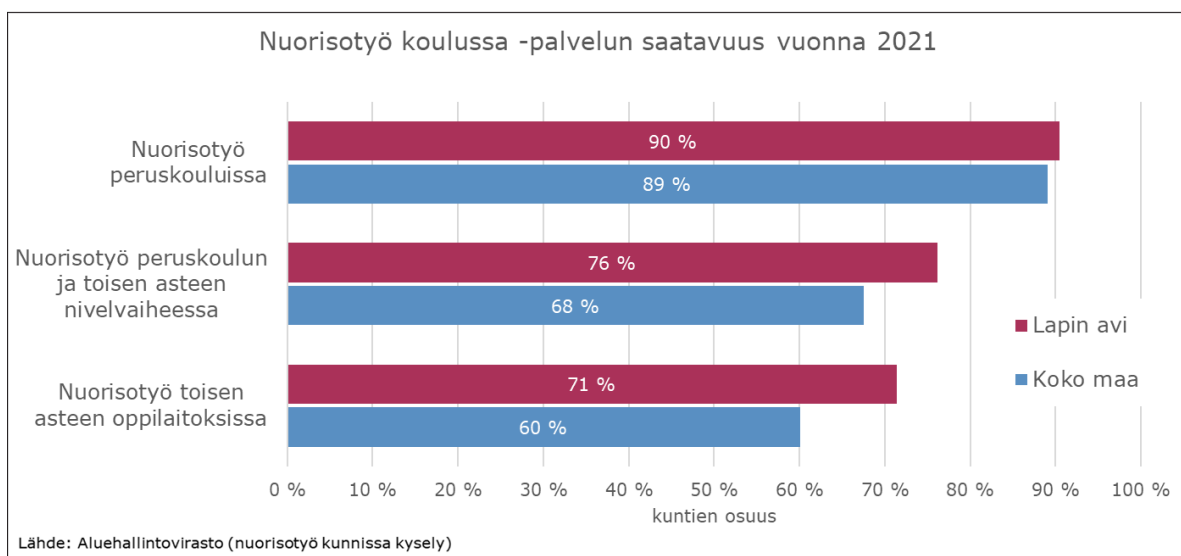
Kuvio 8.6.3.2. Kohdennetun nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Nuorisotyö koulussa

Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava nuorisotyö ei ole uusi työmuoto, vaikka sitä on tällä tavoin eriteltynä kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vasta kolmena viime vuotena. Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti aluehallintovirastojen jaettavaksi erityisavustuksen kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen osana koronaviruskriisin jälkeisiä elvytystoimia. Lapissa jaettiin 610 000 euroa 13 kunnalle. Nuorisotyötä peruskouluissa, peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa oli Lapissa tarjolla vuonna 2021 jopa paremmin kuin koko maassa keskimäärin (kuviot 8.6.3.3.).

Kuvio 8.6.3.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

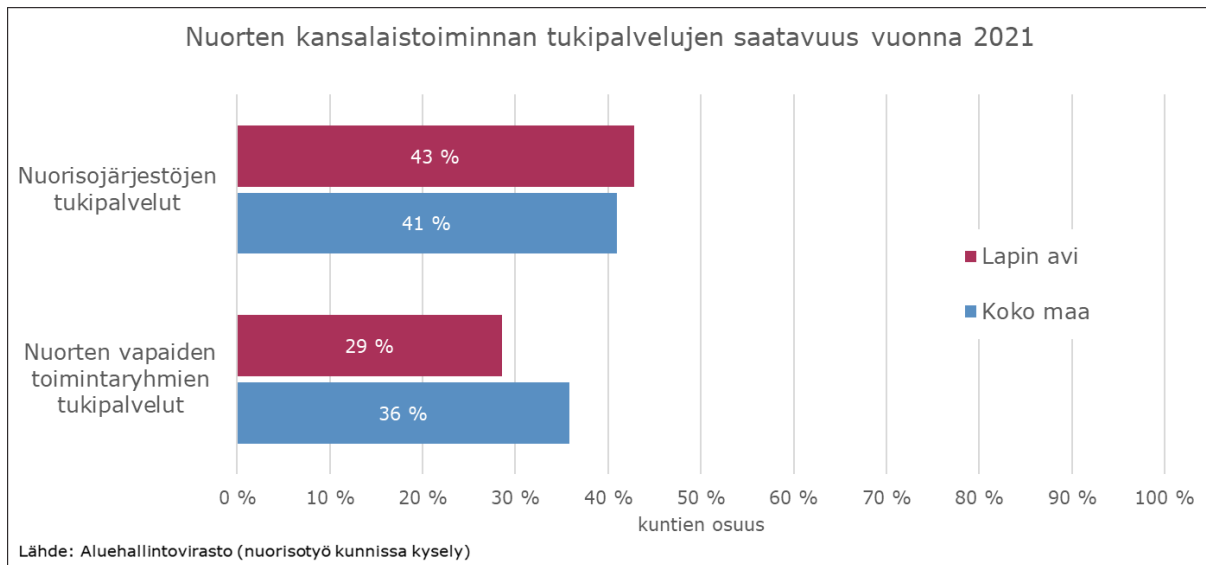

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että nuorten vapaille toimintaryhmille ovat tilojen maksuton käyttö sekä viestintä-, materiaali- ja varustetuki. Lisäksi työntekijät voivat antaa ohjausta ja neuvontaa avustusten haussa tai järjestää koulutusta. Avustustoiminta jätettiin tämän arvioinnin ulkopuolelle.

Lapissa tarjottiin vuonna 2021 nuorten vapaille toimintaryhmille tukipalveluja harvemmin kuin koko maassa. Sen sijaan nuorisojärjestöjen tukipalveluja oli tarjolla hieman kattavammin kuin koko maassa keskimäärin. Molempia tukipalveluja oli tarjolla kuitenkin alle puolessa kuntia. Tilanne oli sama sekä Lapissa että koko maassa. Kuviossa 8.6.3.4. on esitetty nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021.

Kuvio 8.6.3.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot ovat yleistyneet kuntien palveluvalikoimassa, vaikka niitä ei enää määritellä vuoden 2017 alusta voimaan astuneessa nuorisolaissa. Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Lapin kattavaksi toiminnaksi. Jalkautuva nuorisotyö ja pienryhmätoiminta sekä koronaviruspandemian myötä nopeasti yleistynyt verkkonuorisotyö ovat viime vuosina eniten laajentuneet nuorisotyön työmuodot Lapissa.

Peruspalvelujen arvioinnilla selvitettiin, mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla. Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Palvelujen muutoksen arviointiajaksi valittiin vuodet 2015–2021, koska haluttiin tarkastella, onko vuoden 2017 alusta voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen. Uudistetussa nuorisolaissa ei enää säädetä yksityiskohdaisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu.

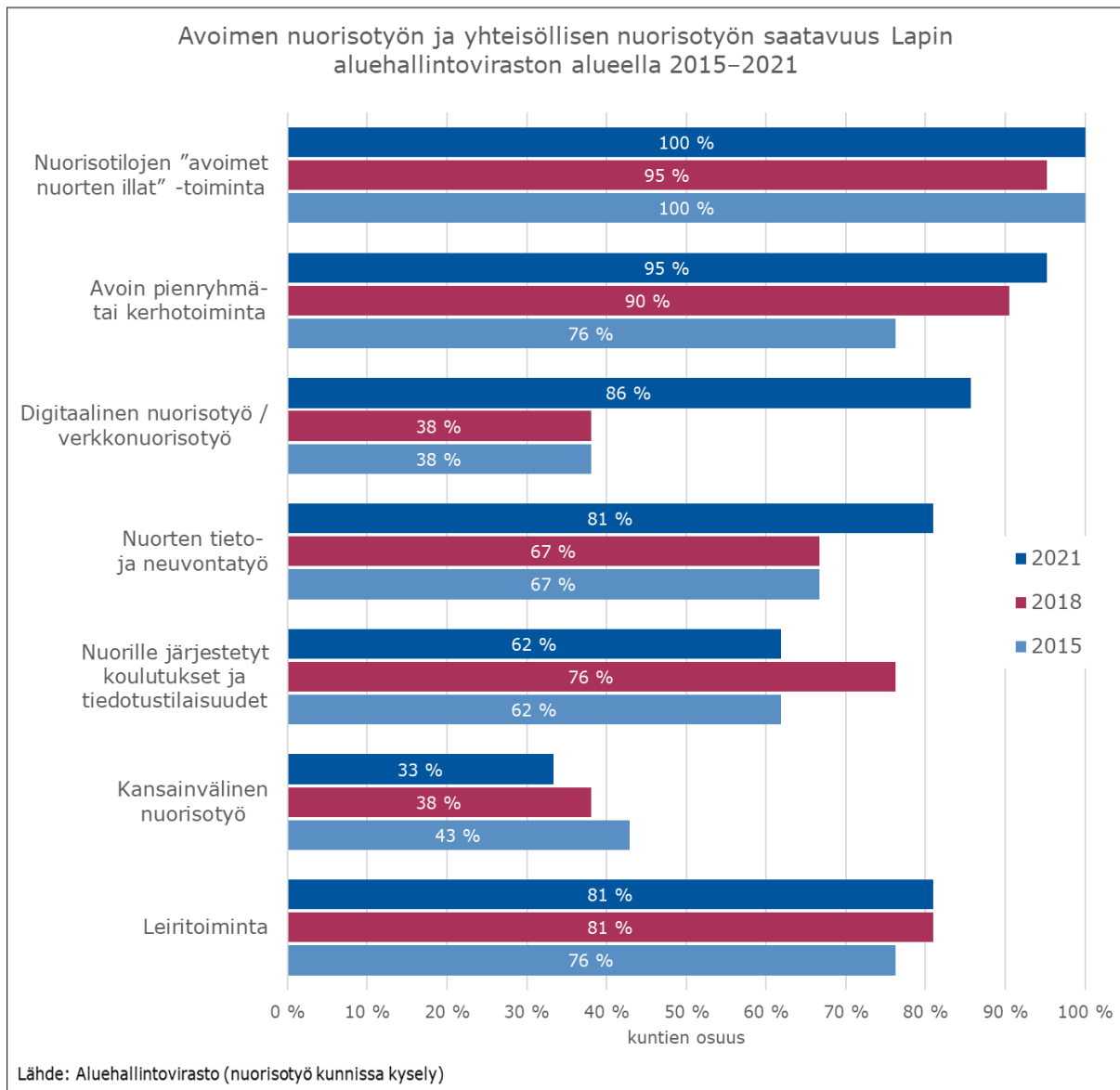
Suurin yksittäinen olosuhdemuutos tapahtui vuonna 2020 maaliskuun 18. päivä, kun Suomen hallitus julisti poikkeustilan globaalien koronaviruspandemian vuoksi. Tuolloin kaikki palvelut suljettiin ja muun muassa koulut siirtyivät etäopetukseen. Nuorisotoimiala reagoi nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Lapin avoimen nuorisotyön palveluissa selkein ero vuoteen 2015 nähden on digitaalisessa nuorisotyössä/verkkonuorisotyössä, joka lisääntyi erityisesti koronaviruspandemian myötä. Nuorisotyön digitalisaation avulla toteutettiin muita nuorisotyön muotoja, kuten yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa etäyhteyksillä, järjestettiin tapaamisia chatissa ja Discord-alustalla sekä käytettiin sosiaalista mediaa eri tavoin nuorten tavoit-

tamisessa ja yhteydenpidossa. Muutokset avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuudessa Lapissa vuosina 2015–2021 ovat nähtävissä kuviossa 8.7.3.1. Ainoa avoimen nuorisotyön työmuoto, joka väheni vuoteen 2015 nähden oli kansainvälinen nuorisotyö, jota erityisesti koronaviruspandemia vaikeutti.

Kuvio 8.7.3.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

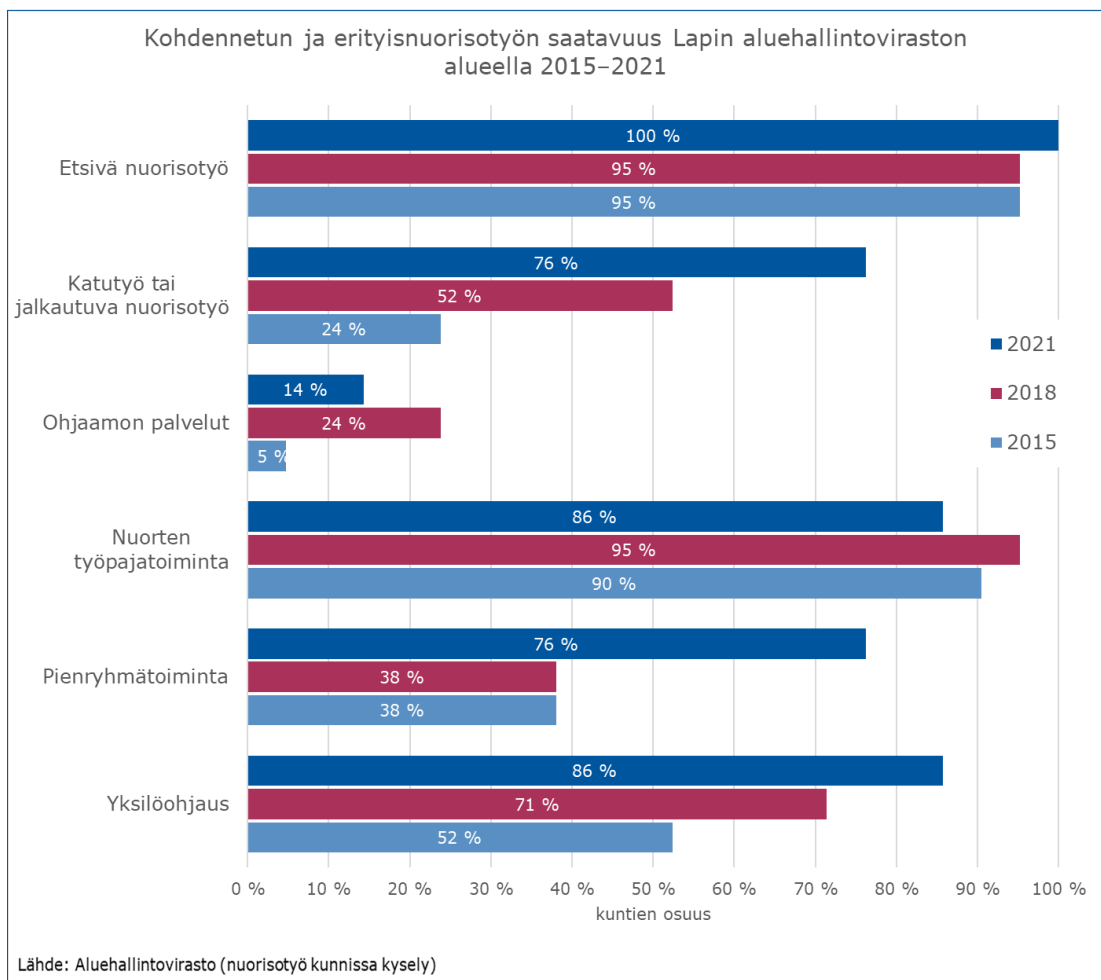
Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Lapissa kaikki 21 kuntaa tarjoavat etsivän nuorisotyön palveluja. Nuorten työpajatoiminnan tarjonnassa on ollut vuosien mittaan pientä vaihtelua, mutta sitäkin on ollut jo pitkään tarjolla suurimmassa osassa kuntia.

Jalkautuva nuorisotyö on viime vuosina eniten laajentunut kohdennetun nuorisotyön työmuoto Lapissa. Jalkautuvalla nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten vapaa-ajan ympä-

ristössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehtävää nuorisotyötä, jonka tavoitteena on kohdata nuoria, kartoittaa ilmiöitä ja hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi (Papunen 2021, 9). Vuonna 2015 jalkautuvaa nuorisotyötä harjoitti vain viisi kuntaa, kun vuonna 2021 palvelu kuului jo 16 kunnan valikoimaan. Toinen suuresti laajentunut työmuoto Lapissa on pienryhmätoiminta, joka lisääntyi erityisesti koronaviruspandemian myötä. Kuviossa 8.7.3.2. on näkyvissä kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021.

Kuvio 8.7.3.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

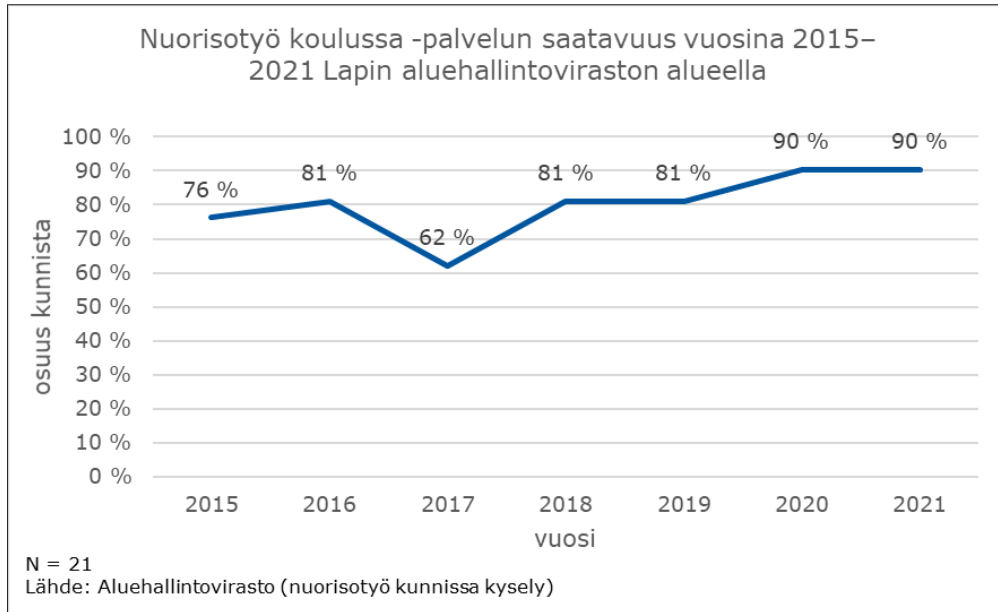

Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-aikalla, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on kasvanut viime vuosina niin Lapissa kuin koko maassakin (kuviot 8.7.3.3.). Sitä tarjoavat nykyään lähes kaikki Lapin kunnat. Vuoden 2020 lopulla aluehallintoviraston myöntämällä avustuksella palkattiin kouluihin uusia nuorisotyöntekijöitä lieventämään koronaviruspandemian aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia.

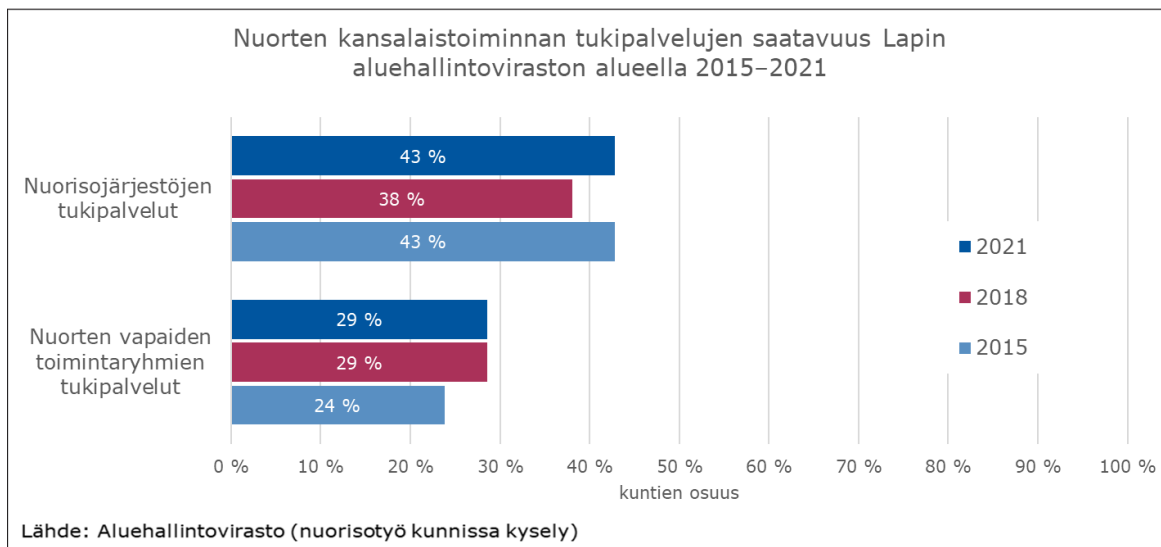
Kuvio 8.7.3.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

Erityisesti ammatillisella toisella asteella nuorisotyön saatavuuden kasvu on ollut huomattavaa. Lapissa tehtiin vuonna 2021 koulunuorisotyötä toisella asteella 15 kunnassa, kun edellisenä vuonna sitä tarjosi vain yhdeksän kuntaa. Aluehallintovirastojen kyselyssä ei ole eritelty toista astetta lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen, mutta on yleisesti tiedossa, ettei lukioissa juurikaan ole nuorisotyön palveluja saatavissa.

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuvio 8.7.3.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

Nuorisojärjestöjen tai nuorten vapaiden toimintaryhmien tukipalvelujen (esimerkiksi tilat ja varusteet) saatavuus ei ole Lapissa juurikaan muuttunut viime vuosina. Nuorisojärjestöjen tukipalveluja on ollut saatavilla Lapissa noin 10 kunnassa. Nuorten vapaiden toimintaryhmien tukipalveluja on tarjottu vähemmän. (Kuvio 8.7.3.4.)

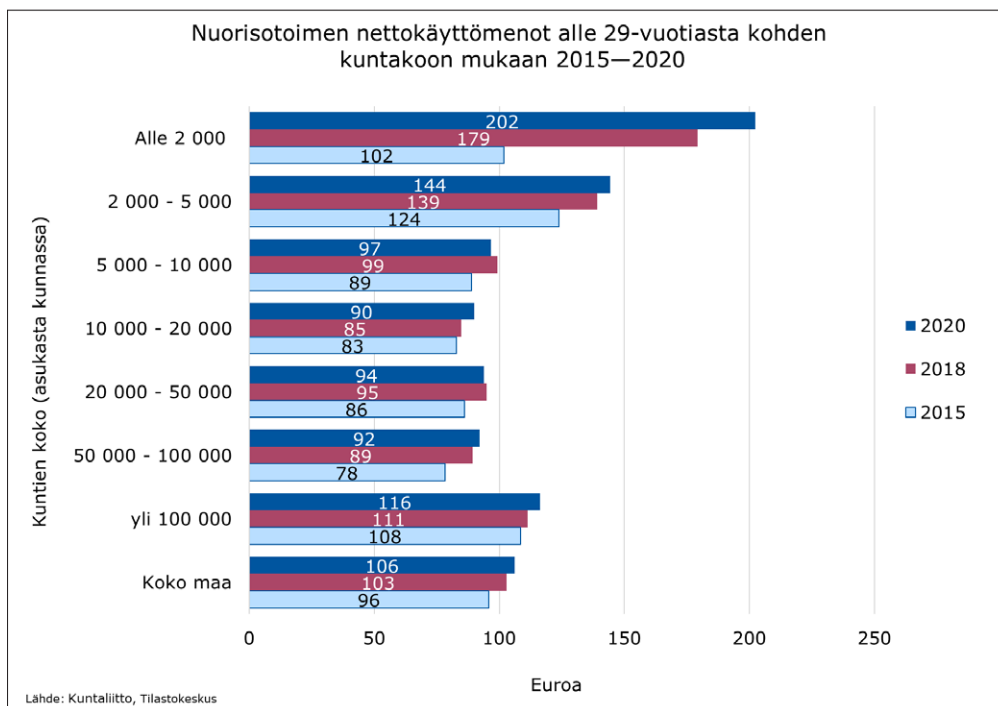
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2021 Lapin kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 112 euroa nuorta kohden. Yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden oli 512 nuorta. Jokaisesta kunnasta löytyy vähintään yksi nuorisotila.

Nuorisotyön käyttömenot

Kunnan oman, verotuloista saatavan, rahoituksen lisäksi kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuorisohjelmat (Erasmus+ nuorisotalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön.

Kuvio 8.8.3.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden kuntakoon mukaan vuosina 2015–2020

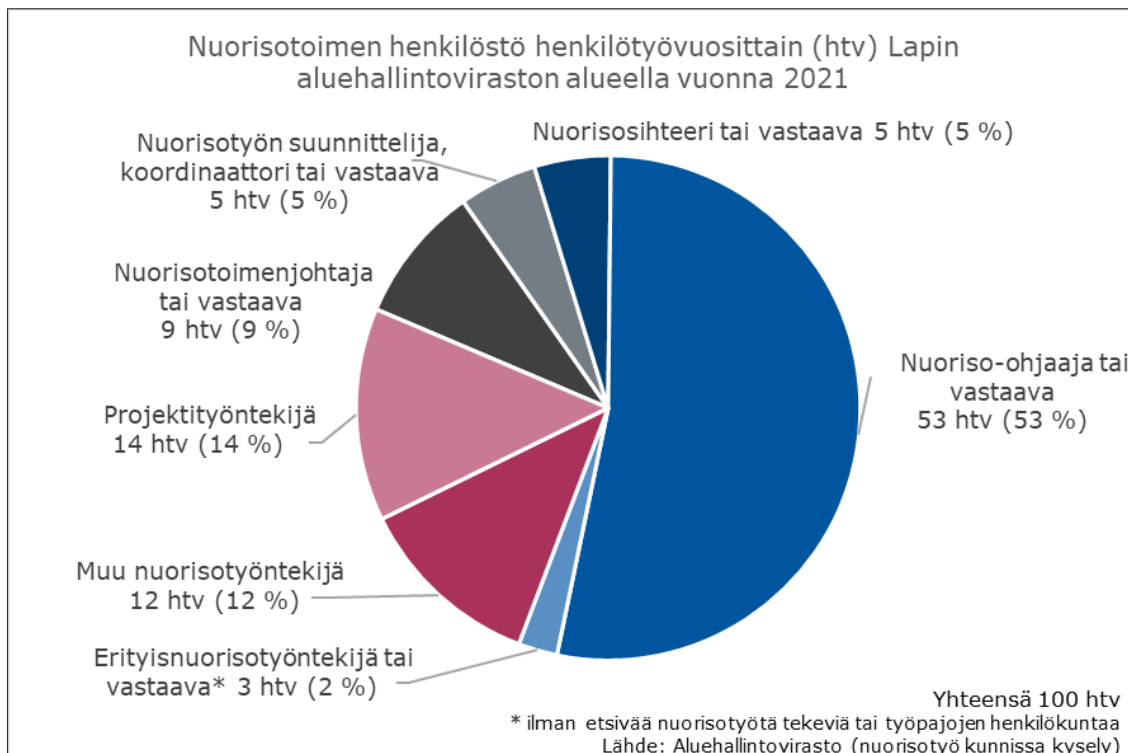
Kuntien taloustiedot vuodelta 2021 eivät olleet vielä tätä arviointia tehdessä käytettävissä, joten uusimmat tiedot nuorisotoimen käyttömenoista ovat vuodelta 2020. Vuonna 2020 Lapin kuntien nuorisotoimet käyttivät 112 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Summa on jonkin verran isompi kuin koko maassa. Kunnan nuorten määrällä on vaikutusta siihen, kuinka paljon kunnat käyttävät varoja nuorisotyöhön (kuvio 8.8.3.1.). Nuorisotyön käyttömenot ovat suurimmat pienissä kunnissa, joita suurin osa Lapin kunnista on.

Henkilöstön määrä

Lapin kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä sata henkilötyövuotta. Tähän määrään on laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esim. vapaa-aikasihteereitä. Nuorten työpajoissa työskentelevä ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ole mukana luvuissa.

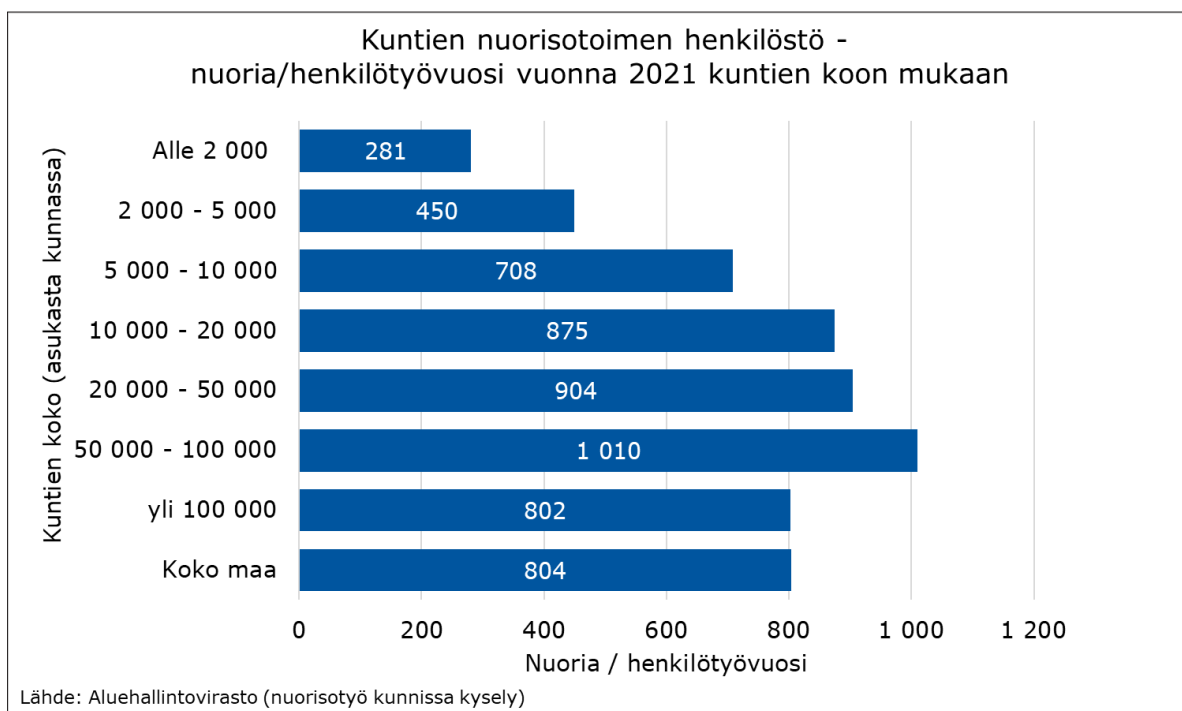
Kuntien nuorisotoimen henkilöstöstä valtaosa työskenteli vuonna 2021 nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Heitä oli Lapissa hieman yli puolet (53 prosenttia) nuorisotoimen henkilötyövuosista. Koko maassa heitä oli vielä jonkin verran suurempi osuus. Seuraavaksi suurin ryhmä Lapissa olivat projektityöntekijät ja muu henkilöstö. Nuorisotoimenjohtajien, nuorisotyön suunnittelijoiden tai koordinaattorien sekä nuorisosihteerien osuus jäi alle 10 henkilötyövuoteen. Pienin oli erityisnuorisotyöntekijöiden osuus, Lapissa vain vajaan kolme henkilötyövuotta. Tämä on selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Tosin koko maassakaan ei erityisnuorisotyöntekijöiden osuus ollut iso, sillä heitä oli vain kuusi prosenttia nuorisotoimen henkilöstöstä. Lapin kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain on esitetty kuviossa 8.8.3.2.

Kuvio 8.8.3.2. Lapin kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain

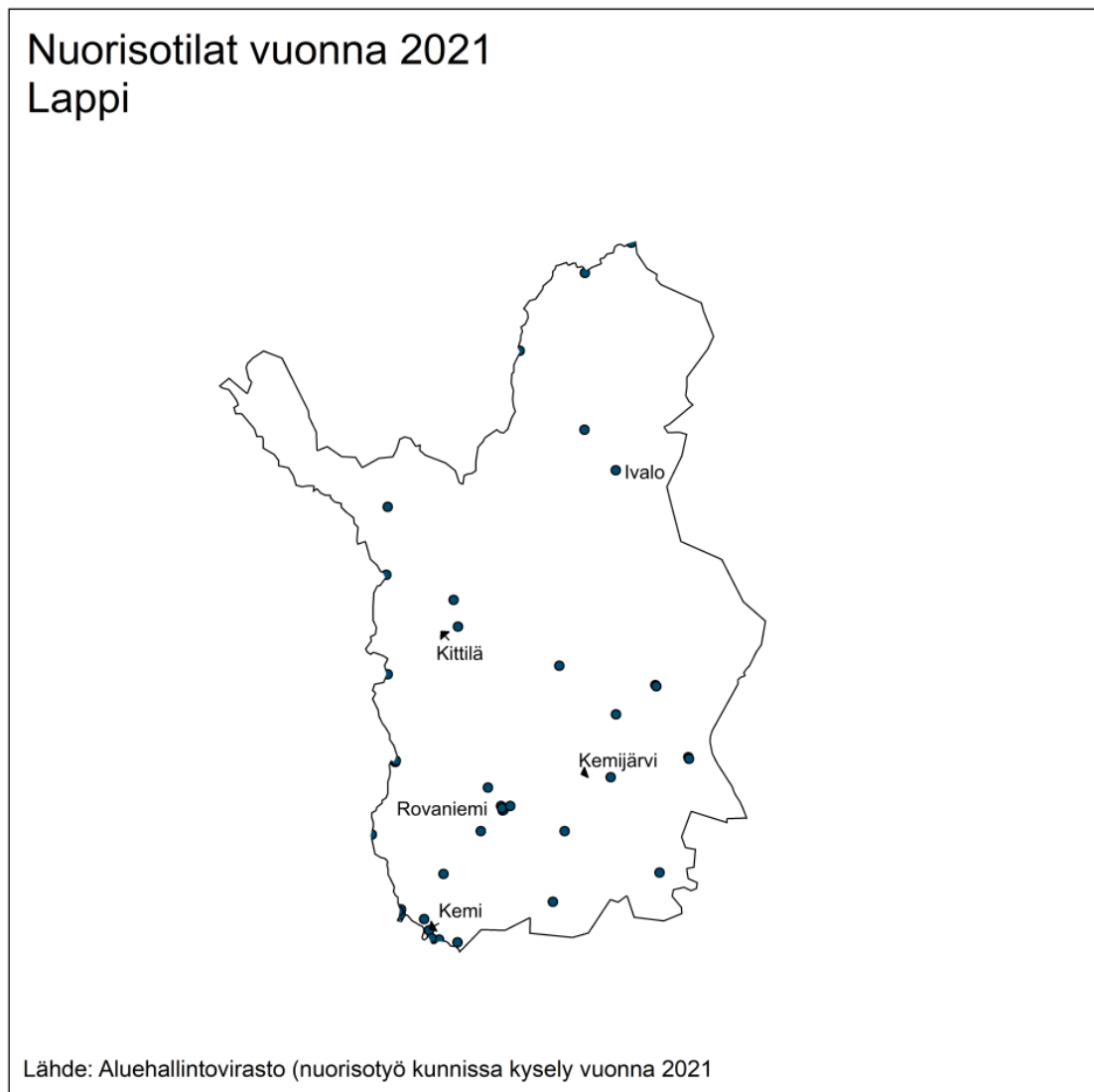
Keskimäärin koko maassa oli 804 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Lapissa vastaava luku oli 512 nuorta. Lapin kunnista suurin osa on pieniä, alle 5 000 asukkaan kuntia, joissa nuorten määrä henkilötyövuotta kohden oli kaikkialla maassa merkittävästi pienempi kuin isommissa kunnissa (kuviot 8.8.3.3.). Pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu oli kuitenkin suurinta. Useassa pienessä kunnassa oli nuorisotyöhön varattu henkilöresursseja reilusti alle yksi henkilötyövuosi. Kannattaa muistaa myös se, että vaikka isommissa kunnissa on nuorisotyön resurssia suhteessa nuorten määrään vähemmän kuin pienissä kunnissa, isommissa kunnissa on enemmän toimijoita ja todennäköisesti monipuolisemmin tarjolla myös muita nuorten palveluja.

Kuvio 8.8.3.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa kuntien koon mukaan vuonna 2021

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Lapin jokaisessa kunnassa oli vuonna 2021 vähintään yksi nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila (kartta 8.8.3.1.). Puolet kunnista on sellaisia, joissa on yksi kuntakeskuksessa sijaitseva nuorisotila.

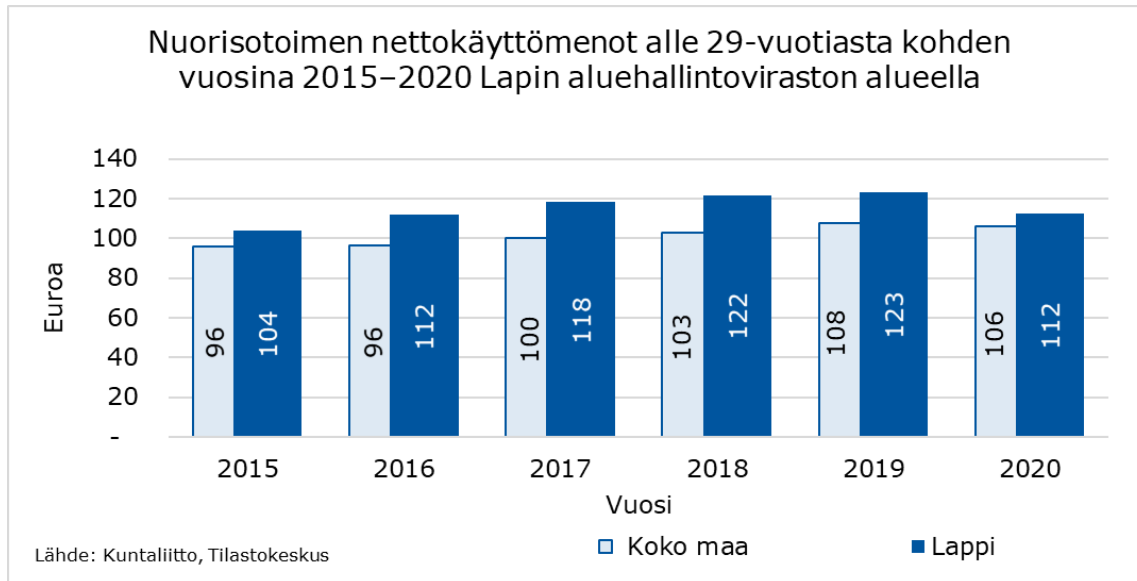
Kartta 8.8.3.1. Nuorisotilat Lapissa vuonna 2021**Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?**

Lapin kuntien nuorisotoimen menot nuorta kohden olivat suuremmat kuin vuonna 2015, mutta ne olivat selvästi laskeneet vuoteen 2019 nähden. Lapissa nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä on viime vuosina kasvanut. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt.

Nuorisotyön käyttömenot

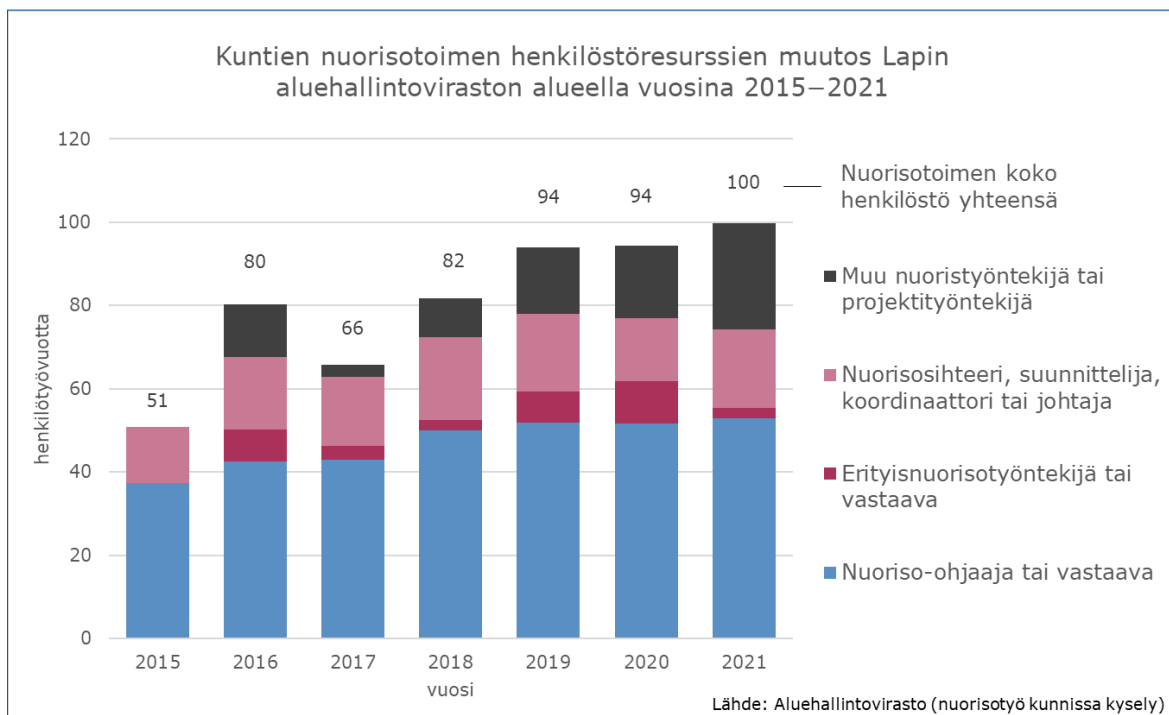
Nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana sekä Lapissa että valtakunnallisesti. (Kuvio 8.9.3.1.) Kuntien nuorisotoimet käyttivät koko maassa vuonna 2020 alle 29-vuotiasta nuorta kohden keskimäärin kymmenen euroa enemmän kuin vuonna 2015. Lapissa vastaava summa oli kahdeksan euroa. Tämä tarkoittaa, että käyttömenojen suuruus nuorta kohden on Lapissa kasvanut kahdeksan prosenttia, joka on hieman vähemmän kuin maassa keskimäärin.

Kuvio 8.9.3.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden Lapissa ja koko maassa vuosina 2015–2020

Henkilöstön määrä

Kuvio 8.9.3.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos Lapissa vuosina 2015–2021

Lapissa nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä on kasvanut selvästi vuoteen 2015 verrattuna. Kasvu on jatkunut arviointivuoteen asti, joskin parina viime vuotena se on ollut hitaampaa. Koko maassa henkilötyövuosien määrä pieneni vuonna 2021 edelliseen

vuoteen verrattuna.

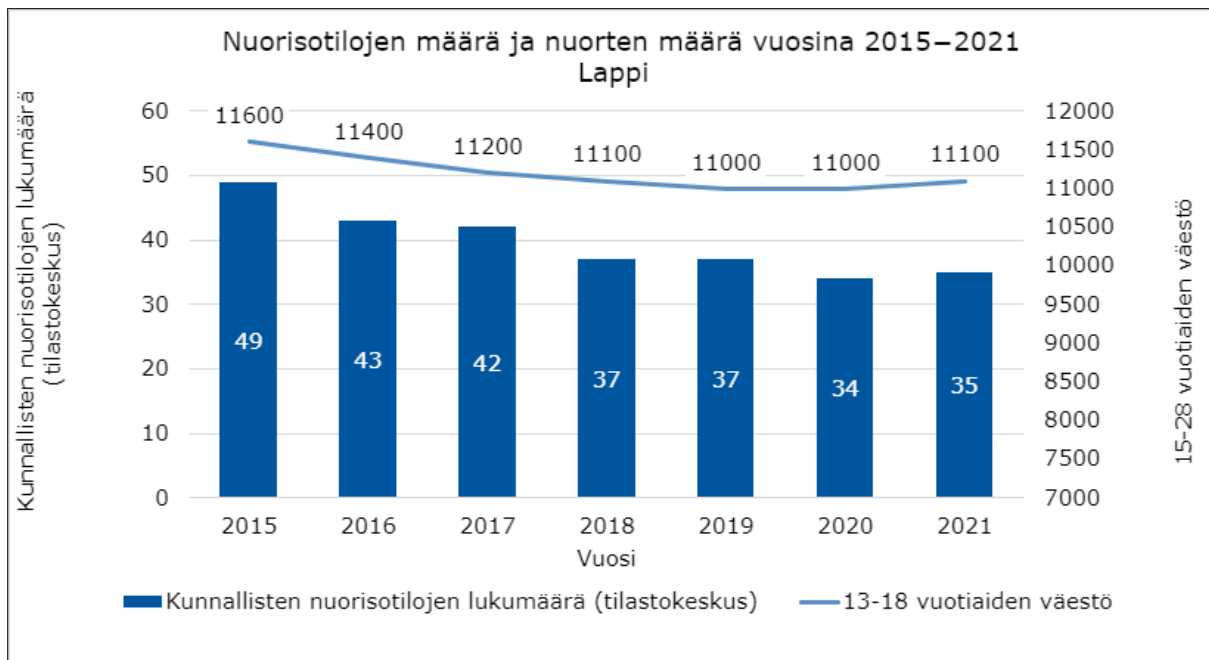
Nuoriso-ohjaajien tai vastaavien määrä on Lapissa kasvanut joka vuosi vuodesta 2015 lähtien. Huomionarvoista on, että jonakin muuna nuorisotyöntekijänä (tähän ryhmään on yhdistetty myös projektityöntekijät) työskentelevien määrä on kasvanut lähes vuosittain vuodesta 2015. Erityisnuorisotyöntekijänä tai vastaavana työskentelevien määrä on laskenut, erityisesti vuonna 2021. Kuviossa 8.9.3.2. on näkyvillä Lapin kuntien nuorisotoimen henkilöresurssien muutos vuosina 2015–2021.

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt Lapissa (kuviot 8.9.3.3.) vuodesta 2015 lähtien. Samoin on käynyt koko maassa. Nuorisotiloja oli Lapissa 35 vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 49. Viime vuosina tilojen määrä ei ole enää juurikaan vähentynyt. Tämä todennäköisesti kertoo siitä, että monessa kunnassa on saavutettu minimitaso eikä viimeisiä nuorille tarkoitettuja avoimia tiloja voida sulkea. Lapissa puolet kunnista on sellaisia, joissa on vain yksi nuorisotila.

Tässä arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton tilastoja, joista löytyy kunnallisten nuorisotilojen määrä. Näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja.

Kuvio 8.9.3.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä Lapissa vuosina 2015–2021

Lapissa on 13–18 -vuotiaiden nuorten määrä jonkin verran vähentynyt vuodesta 2015, mutta nuorisotilojen määrä on vähentynyt vielä paljon nopeammin. Tämä on lisännyt nuorisotilojen käyttöastetta. Muualla maassa nuorten määrä on hieman lisääntynyt. Tästä huolimatta nuorisotilojen määrä on koko maassakin vähentynyt, tosin

hitaammin kuin Lapissa. Taulukossa 8.9.3.1. on näkyvissä nuorisotilojen ja nuorten määrä Lapissa ja koko maassa vuosina 2015–2021.

Taulukko 8.9.3.1 Nuorisotilojen määrä ja 13–18 -vuotiaiden nuorten määrä Lapissa vuosina 2015–2021

Alue	Mittari	2015	2018	2021	Muutos 2015–2021
		määrä			%
Lappi	13–18 -vuotiaiden väestö	11 566	11 113	11 131	-4 %
	Nuorisotilat	49	37	35	-29 %
	Nuoret/nuorisotila	236	300	318	35 %
Koko Maa	13–18 -vuotiaiden väestö	352 116	354 084	366 245	4 %
	Nuorisotilat*	959	821	787	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	367	431	465	27 %

Lähde: Kuntaliitto, Tilastokeskus

*Kunnallisten nuorisotilojen lukumäärä (Tilastokeskus)

Arviointiryhmä

Nuorisotoimen ylitarkastaja, KM Marja Hanni,
puhelin +358 295 017 393, marja.hanni@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolain (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Kysely Manner-Suomen kunnille tammikuussa 2022. Vastausprosentti sata (293 kuntaa).

Kuntaliitto: Kustannusrakenne ja nuorisotilatiedot.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö.

Tilastokeskus: Väestörakenne.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmasta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 119. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Helsinki.

Papunen, Tiina 2021. Yhteisin askelin - Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.

Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.4.3.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä Lapissa vuosina 2015–2021

Kuvio 8.6.3.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Kuvio 8.6.3.2. Kohdennetun nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Kuvio 8.6.3.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Kuvio 8.6.3.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lapissa ja koko maassa vuonna 2021

Kuvio 8.7.3.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

Kuvio 8.7.3.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

Kuvio 8.7.3.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

Kuvio 8.7.3.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lapissa vuosina 2015–2021

Kuvio 8.8.3.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden kuntakoon mukaan vuosina 2015–2020

Kuvio 8.8.3.2. Lapin kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain

Kuvio 8.8.3.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa kuntien koon mukaan vuonna 2021

Kuvio 8.9.3.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden Lapissa vuosina 2015–2020

Kuvio 8.9.3.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021

Kuvio 8.9.3.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä Lapissa vuosina 2015–2021

Taulukko 8.9.3.1 Nuorisotilojen määrä ja 13–18 -vuotiaiden nuorten määrä Lapissa vuosina 2015–2021

Kartta 8.8.3.1. Nuorisotilat Lapissa vuonna 2021

Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Lounais-Suomen
aluehallintovirasto

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	119
Arviointiasetelma.....	120
Johdanto	120
Toimintaympäristö	122
Tiivistelmä.....	123
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	123
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	129
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?.....	133
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	136
Arviointiryhmä	139
Tietolähteet	139
Kuvat ja taulukot.....	140

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Lähes kaikkia avoimen nuorisotyön palveluja Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa keskimäärin hieman heikommin saatavilla. Ainoastaan nuorille avointen nuorisotilojen saatavuudessa alue oli hieman koko maan keskiarvoa edellä. Palvelujen saatavuudessa oli myös maakunnallisia eroja, Satakunnassa on pääsääntöisesti tarjolla hieman vähemmän palveluja. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää osittain nuorisotyön saatavuuden vähenemisen kahtena viime vuotena. Avoimen ja yhteistöllisen nuorisotyön työmuodoista ainoastaan digitaalisen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön saatavuus on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuoteen 2021 saakka. Tämä on ymmärrettävää, koska koronaviruspandemian aikana nuorisotyötä kaikinensa toteutettiin paljolti digitaalisen ja verkkonuorisotyön keinoin.

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelman kirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Lounais-Suomessa 95 prosenttia kunnista tarjoavat etsivän nuorisotyön palveluja. Nuorten työpajatoimintaa on tarjolla 79 prosenttia kunnista ja se on hieman kasvanut vuodesta 2015 alkaen.

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaaajalla, jonne se on perinteisesti kohdistunut. Esimerkiksi kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on vuosien varrella lisääntynyt. Nuorisotyötä peruskouluissa oli Lounais-Suomessa tarjolla 91 prosentissa kunnista, mikä on hieman korkeampi kuin koko maan keskiarvo. Nuorisotyötä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa oli Lounais-Suomessa tarjolla vain hieman alle puolessa, mikä on huomattavasti vähemmän kuin koko Suomessa keskimäärin. Nuorisoyhdistysten tukipalveluja tarjoaa 42 prosenttia Lounais-Suomen kunnista, mikä on hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät vuonna 2020 kaksitoista euroa enemmän nuorta kohden kuin vuonna 2015. Tämä tarkoittaa, että käyttömenojen suuruus nuorta kohden on Lounais-Suomessa kasvanut kolmetoista prosenttia, joka on hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä on pienentynyt Lounais-Suomessa vuodesta 2020. Nuoriso-ohjaajat ovat nuorisotoimen suurin työntekijäryhmä, sillä he tekevät yli puolet kaikista nuorisotoimen henkilötyövuosista.

Lounais-Suomessa oli 2021 yhtä nuorisotyön henkilövuotta kohden 770 nuorta, mikä on jonkin verran vähemmän kuin koko maassa. Satakunnan ja Varsinais-Suomen osalta oli merkittäviä eroja. Satakunnassa henkilötyövuotta kohden oli 992 nuorta, mikä on merkittävästi enemmän kuin keskiarvallisesti Lounais-Suomessa tai koko maassa. Varsinais-Suomessa oli yhtä nuorisotyön henkilövuotta kohden 706 nuorta, mikä on huomattavasti alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin.

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt Lounais-Suomessa ja koko Suomessa vuodesta 2015 alkaen. Samaan aikaan 13-18-vuotiaiden määrä on kuitenkin hieman kasvanut Lounais-Suomen alueella. Viime vuosina tilojen määrä on laskenut vain

hieman, mikä kertonee siitä, että pienissä kunnissa on saavutettu minimitaso, eikä viimeistä nuorille avointa tilaa voida sulkea.

Toimenpide-ehdotukset

Kuntien nuorisopalveluja koskevan monialaisen yhteistyön tulee jatkua rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuoret tulee jatkossakin ottaa mukaan kunnan nuorisopalvelujen suuntaamiseen ja kehittämiseen.

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä sekä peruskouluissa että ammatillisella toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivelvaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Vapaaehtoisuus on nuorisotyön keskeinen eettinen periaate. Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyön digitalisoituminen tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja tulee kehittää ja lisätä. Nuorisotyön tulee tukea vahvemmin nuorten omaehtoista nuorisotoimintaa ja edistää nuorten osallisuutta ja edellytyksiä toimia yhteisöissä, kunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa.

Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Tilojen vähentämisen ja sulkemisen sijaan tulee edistää tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää. Esimerkkejä tästä ovat pop-up -nuorisotilat ostoskeskuksissa ja nuorille suunnatut tilat kirjastoissa.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Lähitulevaisuuden näkymät

Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia, sota Ukrainassa – ajankohtainen maailmantilanne tuo nuorten näköpiiriin monenlaisia uhkakuvia. Nuorisobarometrin 2021 tulosten mukaan nuorten tyytyväisyys elämäänsä ei koronaviruspandemiasta huolimatta ole kuitenkaan laskenut dramaattisesti. Nuorten tulevaisuususkon on jopa ennätyskellisen

korkealla tasolla. Tämä viestii nuorisobarometrin tekijöiden mielestä sitä, että tulevaisuudenuskon ja toivon säilyttäminen on mahdollista myös tilanteessa, jossa yhteiskunta kohtaa muutoksia ja jossa erityisesti ilmastoasioissa näköpiirissä on vaikeita valintoja ja mahdollisia vaaratilanteita. Tämän toivon ylläpitämisessä onnistuminen on yksi nuorisopolitiikan keskeisiä tehtäviä. (Kiilakoski 2022, 6–7.) Koska haastatellut nuorisobarometriä varten suoritettiin vuoden 2020 lopulla ja vuoden 2021 alussa, Ukrainan sodan vaikutukset nuorten elämään ja tulevaisuususkoon eivät luonnollisesti vielä olleet tiedossa.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen ja toimintojen järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. Tällaisia ovat muun muassa nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, nuorisolain mukainen ohjaus- ja palveluverkosto, hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ja ehkäisevä päihdetyö. (Ahonen-Walker 2022.) Erittäin toivottavaa on, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeistä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat.

Sote-uudistuksen lisäksi TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitus siirtää kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä. Isoista, nuoria ja siten myös nuorisotyötä koskevista muutoksista on vielä mainittava oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen. Korotus astui voimaan vuonna 2021.

Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden kehityskulkua. Tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa ensinnäkin siltä, että nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää ja toiseksi sille on keskeistä vahvistuva moniammatillinen yhteistyö. Kolmantena keskeisenä kehityskulkuna nousee esiin nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukaillen. Neljänneksi nuorisotyössä kasvavat sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi. Malmin mukaan nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat viisi nuorisotyön ulkopuolelta nousevaa kehityskulkua: teknologian kehitys, ilmastonmuutos, nuoruuden paineistuminen, polarisaatio ja alueelliset erot. Hän pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa, että näidenkin kohdalla nuorisotyö omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa tulevaisuutta, ei ainoastaan kohtaa sitä. Kymmenentenä ja viimeisenä tulevaisuuden nuorisotyötä koskevana havaintona Malm nostaa esille nuorten osallisuuden, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoiman ytimessä. Hän arvioi, että nuorten osallisuus on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

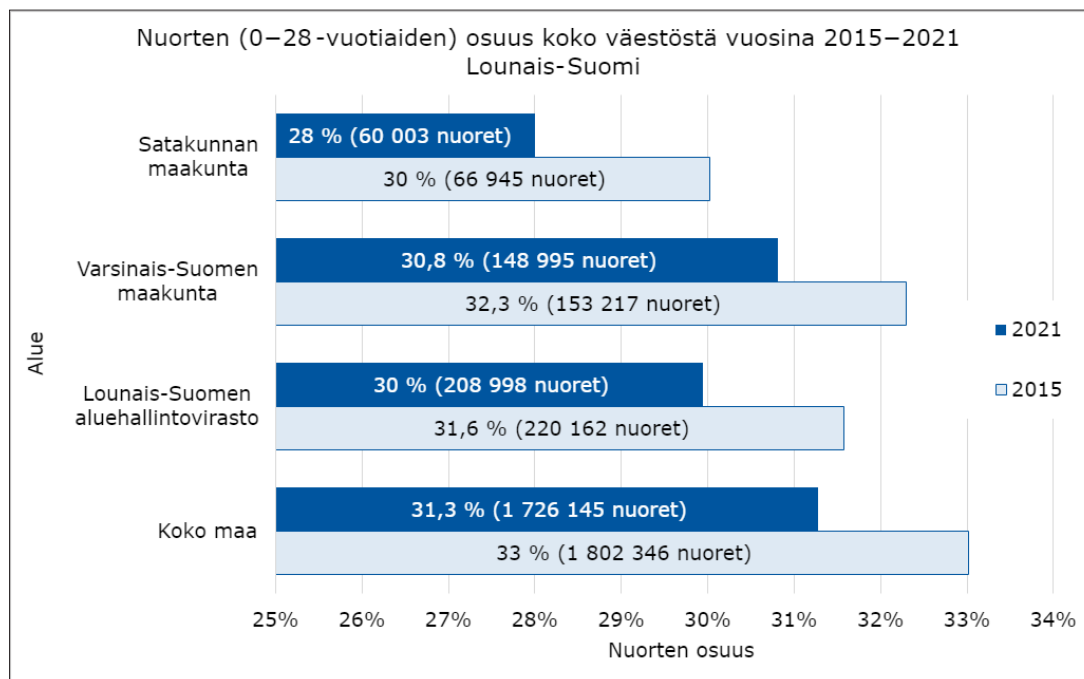
Toimintaympäristö

Lounais-Suomessa on 43 kuntaa. Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien. Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalais-toimintaa. Tämä tapahtuu nuorisolain tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat ovat tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Lounais-Suomessa alle 29-vuotiaiden määrä on alentunut 11 164 hengellä Varsinais-Suomessa 4 222 hengellä ja Satakunnassa 6 942 hengellä.

Kuviossa 8.4.4.1. näkyy nuorten lukumäärän muutos vuosien 2015 ja 2021 välillä Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella sekä koko Suomessa. Samasta kuvioista myös selviää, miten nuorten osuus koko väestöstä on muuttunut mainittuna aikana. Nuorten osuus koko väestöstä on pienentynyt viimeisen kuuden vuoden aikana 1,7 prosenttiyksikköä. Lounais-Suomessa nuorten osuus koko väestöstä on pienentynyt 1,6 prosenttiyksikköä, Varsinais-Suomessa 1,5 prosenttiyksikköä ja Satakunnassa 2 prosenttiyksikköä. Nuorten osuus väestöstä on Lounais-Suomessa hieman alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin.

Kuvio 8.4.4.1. Nuorten (0-28 -vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015-2021 Lounais-Suomessa.

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki Lounais-Suomen aluehallintoviraston 43 kuntaa.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Lähes kaikkia avoimen nuorisotyön palveluja Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa keskimäärin hieman heikommin saatavilla. Ainoastaan nuorille avointen nuorisotilojen saatavuudessa alue oli hieman koko maan keskiarvoa edellä. Palvelujen saatavuudessa oli myös maakunnallisia eroja, Satakunnassa on pääsääntöisesti tarjolla hieman vähemmän palveluja. lähes kaikissa (95 prosenttia) oli tarjolla etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyö peruskouluissa oli myös yleistä, samoin kuin koronaviruspandemian myötä nopeasti laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö sekä jalkautuva nuorisotyö.

Vuonna 2020 Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät 108 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohden, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2015, mutta hieman vähemmän kuin vuonna 2019. Summa on hieman suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 273 henkilötyövuotta. Nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä on kasvanut Lounais-Suomessa vuodesta 2015 verrattuna, tosin vuonna 2020 henkilötyövuosia oli hieman enemmän kuin vuonna 2021. Nuorisotoimen henkilöstöstä yli puolet työskenteli nuorisohjaajina tai vastaavana.

Lounais-Suomessa oli vuonna 2021 yhtä henkilötyövuotta kohden 770 nuorta, mikä on jonkin verran vähemmän kuin maassa keskimäärin. Maakunnittain katsottuna määrä on huomattavasti erilainen Satakunnassa (992) ja Varsinais-Suomessa (706).

Lounais-Suomessa on kunnallisia nuorisotiloja vuonna 2021 113, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 144. Viime vuosina tilojen määrä on vähentynyt hieman, vaikka nuorten (13-18-vuotiaiden) määrä on hieman kasvanut. Kunnallisten nuorisotilojen lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja.

Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihtelee kunnittain, mutta kaikissa Lounais-Suomen kunnissa on tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja. Etsivää nuorisotyötä on tarjolla 95 prosentissa alueen kunnista. Nuorisotyö kouluissa on hyvin yleistä, samoin kuin

koronaviruspandemian myötä laajentunut digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Kuntien nuorisotoimilta kysyttiin, saavatko kunnan nuoret tarvitessaan kyseisiä palveluja. Palvelu voi olla myös jonkin muun toimijan tuottamaa, kunhan se on kunnassa asuvien nuorten saatavilla. Palvelujen saatavuutta tarkasteltiin alueellisessa arvioinnissa maakuntakohtaisesti.

Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen kyselyssä avoimeksi tai yhteisölliseksi nuorisotyöksi oli määritelty

- nuorisotalot tai muut nuorille avoimet tilat
- nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta
- avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta
- digitaalinen nuorisotyö/verkkonuorisotyö
- nuorten tieto- ja neuvontatyö
- nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet
- kansainvälinen nuorisotyö
- leiritoiminta.

Nuorisotaloja ja nuorten avoimia iltoja oli tarjolla kaikissa Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista. Kunnat ovat siis pystyneet pitämään tiloja auki koronarajoituksista huolimatta.

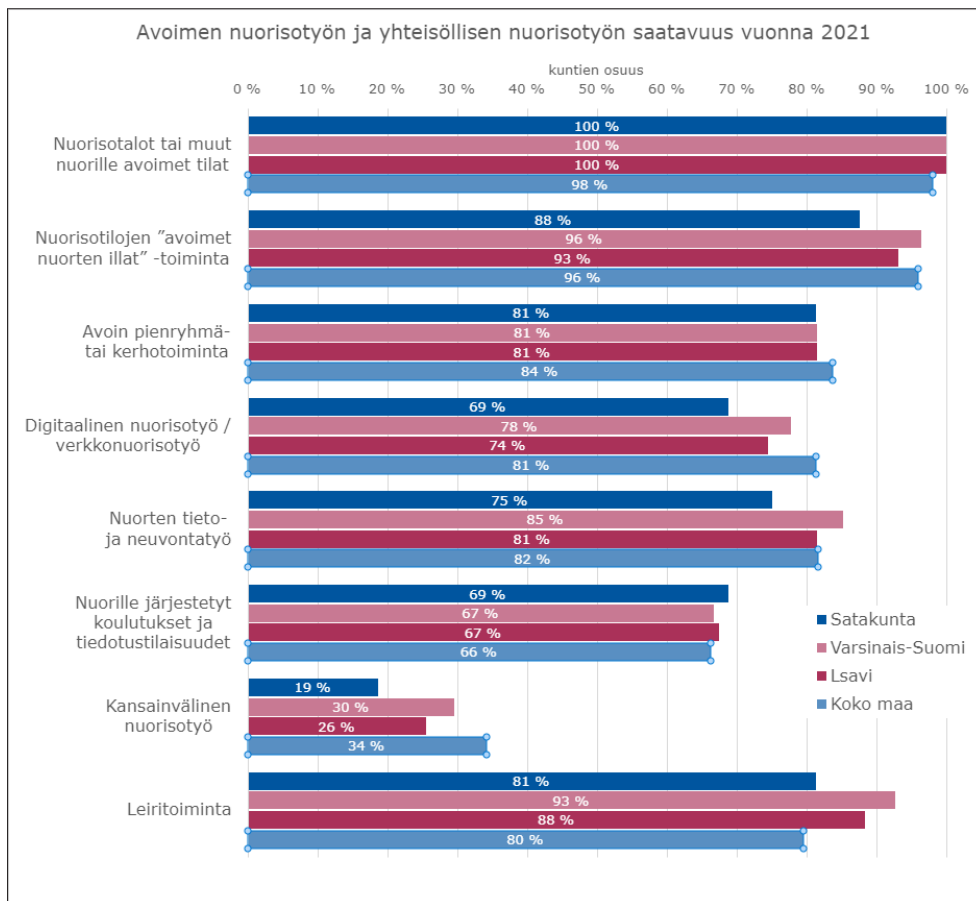
Kuviosta 8.6.4.1 näkyy että nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat”- toimintaa on alueella tarjolla hieman vähemmän koko maan keskiarvoon nähden. Varsinais-Suomessa iltoja oli tarjolla hieman enemmän kuin Satakunnassa. Myös digitaalisessa- ja verkko- nuorisotyössä oli eroa maakuntien välillä, sekä hieman vähemmän koko maan keskiarvoon nähden. Satakunnan kunnista 64 prosenttia kertoi tarjoavansa tätä palvelua koko maan keskiarvon ollessa 81 prosenttia.

Avointa pienryhmätoimintaa tai kerhotoimintaa oli tarjolla yhtä paljon molemmissa maakunnissa lähes samassa mittakaavassa kuin koko maassa. Nuorten tieto- ja neuvontatyötä oli Varsinais-Suomen alueella tarjolla paremmin kuin Satakunnassa. Verrattuna koko maan keskiarvoon, Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella palvelua tarjottiin kuitenkin lähes samassa mittakaavassa.

Kaksi kolmasosaa alueen kunnista kertoo järjestävänsä nuorille suunnattuja koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia, mikä on linjassa maan keskiarvoon. Kansainvälinen nuorisotyö on toiminta, jota vain 26 prosenttia alueen kunnista kertovat järjestävänsä, koko maan keskiarvon ollessa 34 prosenttia. Selvää eroa maakuntien välillä on myös havaittavissa, Satakunnassa 19 prosenttia, ja Varsinais-Suomessa 30 prosenttia kunnista kertovat järjestävänsä toimintaa. Nuorille suunnattua leiritoimintaa on Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa tarjolla hyvin, etenkin Varsinais-Suomen alueella.

Verrattuna koko maan keskiarvoon oli lähes kaikkia avoimen nuorisotyön palveluja Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa keskimäärin hieman heikommin saatavilla. Ainoastaan nuorille avointen nuorisotilojen saatavuudessa alue oli hieman koko maan keskiarvoa edellä. Palvelujen saatavuudessa oli myös maakunnallisia eroja, Satakunnassa on pääsääntöisesti tarjolla hieman vähemmän palveluja.

Kuvio 8.6.4.1. Avoimen nuorisotyön ja yhteisöllisen nuorisotyön saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

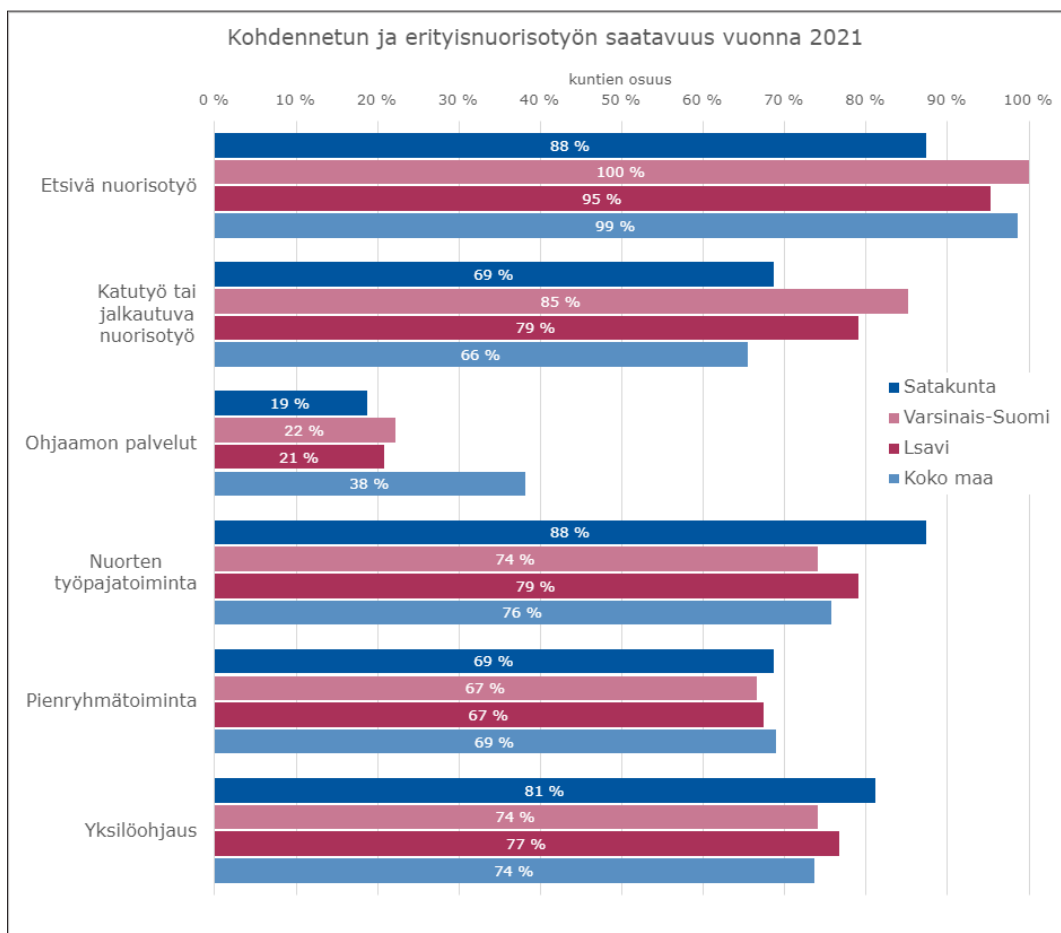
Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kohdennetuksi ja erityisnuorisotyöksi oli määriteltä

- etsivä nuorisotyö
- nuorten työpajatoiminta
- ohjaamatoiminta
- jalkautuva nuorisotyö, katutyö
- pienryhmätoiminta
- yksilöohjaus

Vuonna 2021 etsivä nuorisotyö tavoitti Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella 1 964 alle 29-vuotiasta nuorta. (Aluehallintovirasto, nuorisotilastot.fi) Etsivää nuorisotyötä oli saatavilla 95 prosentissa Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnassa. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivää nuorisotyötä toteutetaan eri tavoin: kunnan omana työnä, useamman kunnan yhteistyönä tai ostopalveluna.

Kuvio 8.6.4.2. Kohdennettu ja erityisnuorisotyön saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten työpajatoimintaa oli tarjolla 79 prosentissa kunnista (kuviota 8.6.4.2). Lounais-Suomen osalta määrä on hieman korkeampi kuin koko Suomessa keskimäärin. Maakuntia vertailtaessa huomataan, että Satakunnassa nuorten työpajatoimintaa on 74 prosentissa alueen kuntia, mikä on hieman alhaisempi kuin koko Suomessa keskimäärin ja merkittävästi alhaisempi kuin

Varsinais-Suomessa. Varsinais-Suomessa vastaava luku on 88 prosenttia, mikä on merkittävästi korkeampi kuin koko Suomessa keskimäärin.

Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään Lounais-Suomessa merkittävästi enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Lounais-Suomen kunnista 79 prosenttia ilmoittaa toteuttavansa jalkautuvaa nuorisotyötä, kun vastaava luku koko Suomessa on 66 prosenttia. Maakunnittain katsottuna Satakunnassa osuus on 69 prosenttia, ja Varsinais-Suomessa 85 prosenttia.

Ohjaamo on paikka, johon on pyritty kokoamaan erilaisia alle 30-vuotiaille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Ohjaamon palveluja on Lounais-Suomen alueella huomattavasti vähemmän kuin koko Suomessa keskimäärin. Lounais-Suomessa 21 prosenttia kunnista tarjoaa ohjaamopalveluja, maakunnittain katsottuna alueella ei ole merkittäviä eroja. Ohjaamopalvelujen saatavuudessa on myös merkkejä siitä, että palvelun saatavuus vähenee pienemmissä kunnissa ja keksitty lähinnä isompiin kaupunkeihin.

Pienryhmätoimintaa eli suljettuja nuorten ryhmätoimintoja järjesti 67 prosenttia kunnista. Useimmiten se oli erityisnuorisotyön, etsivän nuorisotyön tai koulujen kanssa tehtävän yhteistyön merkeissä toteutettu työmuoto, joka kohdentui erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Yksilönohjausta oli saatavilla 77 prosenttia kunnista.

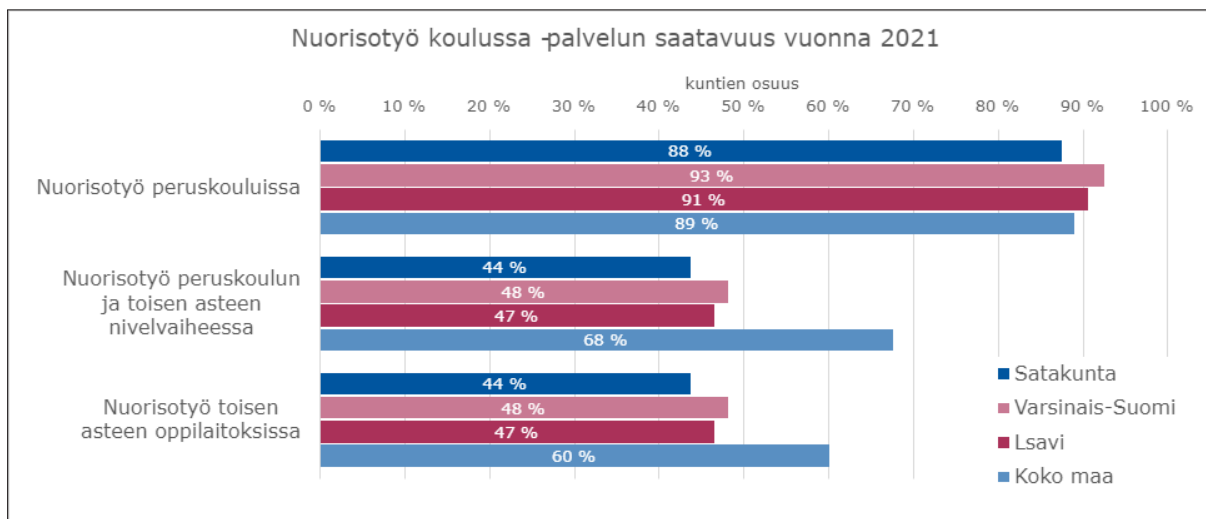
Nuorisotyö kouluissa

Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava nuorisotyö ei ole uusi työmuoto, vaikka sitä on tällä tavoin eriteltynä kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vasta kolmena viime vuotena. Koulussa työskentelee opettajien lisäksi joukko nuorten hyvinvointia tukevia ammattilaisia, joiden joukkoon ovat 2000-luvulla tulleet mukaan myös kuntien nuorisotyöntekijät. (Jurvanen ym., 2021.)

Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti Lounais-Suomen aluehallintoviraston jaettavaksi 820 000 euron erityisavustuksen kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen osana koronaviruskriisin jälkeisiä elvytystoimia. Avustus jaettiin Lounais-Suomessa 20 kunnalle. Avustuksen tarkoituksena oli lievittää etäopetuksen kielteisiä vaikutuksia sekä sujuvoittaa lasten ja nuorten paluuta lähiopetukseen sekä mahdollista uudelleensiirtymistä etäopetukseen, mikäli koronavirustilanne pahenisi. (Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.)

Kuviosta 8.6.4.3. näkyy nuorisotyön saatavuus kouluissa ja oppilaitoksissa 2021. Lounais-Suomessa oli tarjolla nuorisotyötä peruskouluissa 91 prosentista kunnissa, mikä on linjassa koko Suomen keskiarvon kanssa. Lounais-Suomen alueella peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa oli tarjolla nuorisotyötä alle puolessa (47 prosentissa) kunnista, mikä on huomattavasti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Satakunnassa tilanne on vielä heikompi (44 prosenttia) kuin Varsinais-Suomessa (48 prosenttia). Myös nuorisotyö toisen asteen oppilaitoksissa on nähtävillä samankaltaisia tuloksia. Nuorisotyö toisen asteen oppilaitoksissa on merkittävästi alhaisempaa Lounais-Suomessa (47 prosenttia) kuin koko Suomessa keskimäärin (60 prosenttia).

Kuvio 8.6.4.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

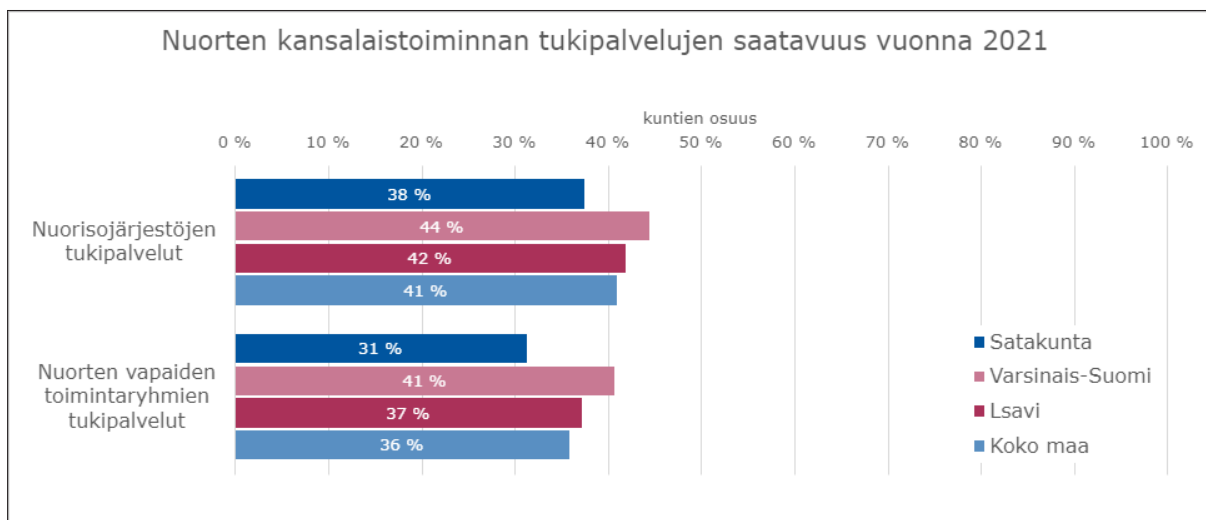

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että vapaille toimintaryhmille olivat tilojen maksuton käyttö sekä viestintä-, materiaali- ja varustetuki. Lisäksi työntekijät antoivat ohjausta ja neuvontaa avustusten haussa tai järjestivät koulutusta. Avustustoiminta jätettiin tämän arvioinnin ulkopuolelle.

Lounais-Suomessa tarjottiin vuonna 2021 nuorten vapaille toimintaryhmille sekä nuorisojärjestöille tukipalveluja hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Molempia tukipalveluja oli tarjolla kuitenkin alle puolessa kuntia. Tilanne on sama sekä Lounais-Suomessa että koko maassa. Kuviossa 8.6.4.4. on esitetty nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.6.4.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodot vaihtelevat Lounais-Suomen kuntien palveluvalikoimassa. Niitä ei enää määritellä vuoden 2017 alusta voimaan astuneessa nuorisolaissa. Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten myötä lähes koko Lounais-Suomen kattavaksi toiminnaksi. Jalkautuva nuorisotyö, pienryhmätöiminta, yksilöohjaus sekä koronaviruspandemian myötä yleistynyt verkkonuorisotyö ovat viime vuosia laajentuneet nuorisotyön työmuodoissa Lounais-Suomessa.

Peruspalvelujen arvioinnilla selvitettiin, mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla. Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Palvelujen muutoksen arviointiajaksi valittiin vuodet 2015–2021, koska haluttiin tarkastella, onko vuonna 2017 voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen.

Vuonna 2017 tuli voimaan uudistettu nuorisolaki, jossa ei enää säädetty yksityiskohteisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu. Muutoksella oli tarkoitus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa itse päättämällään ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Koska kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädettyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

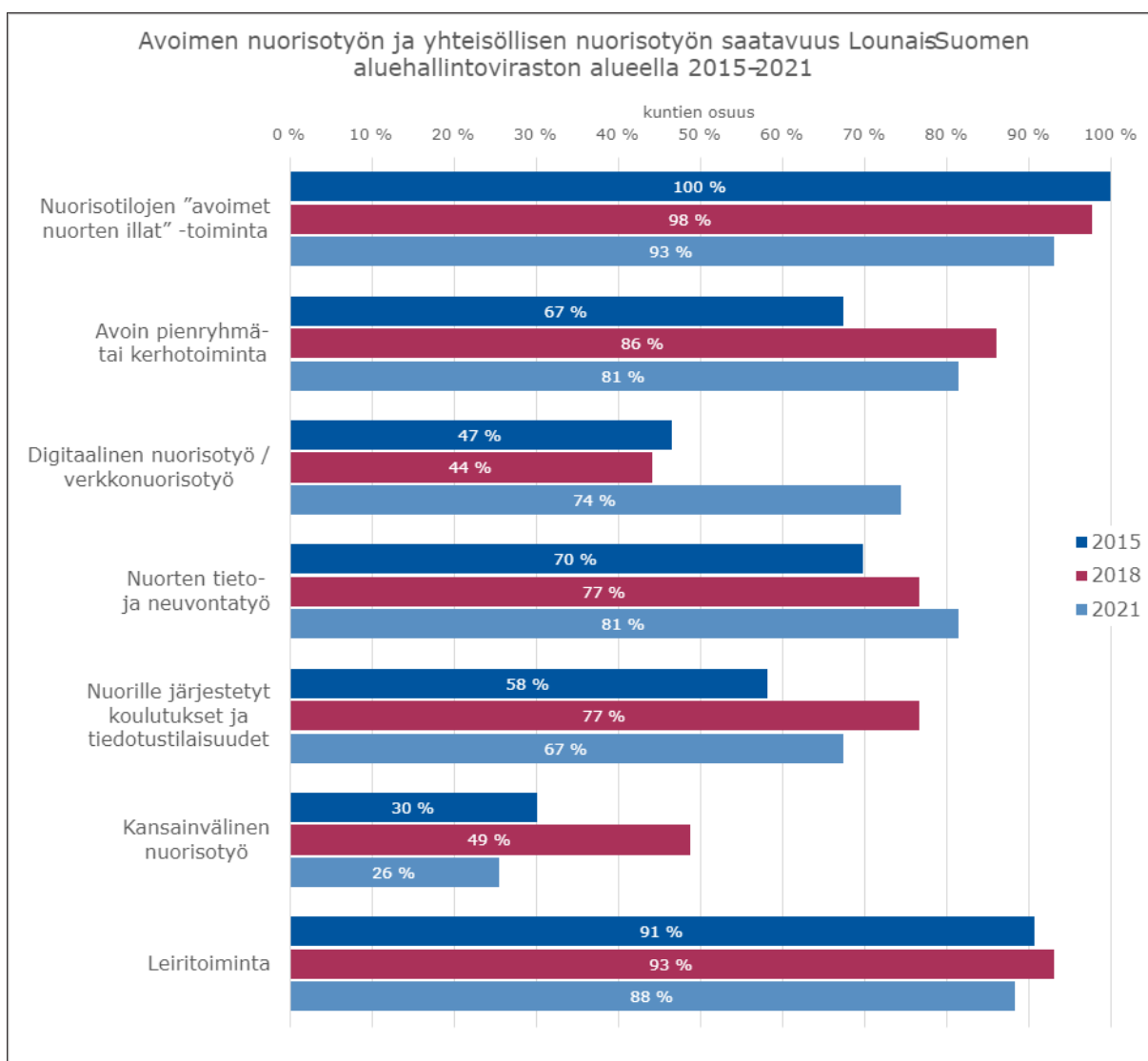
Avoin ja Yhteisöllinen nuorisotyö

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella avoin pienryhmä tai kerhotoiminta, digitaalinen- ja verkkonuorisotyö, nuorten tieto- ja neuvontatyö sekä nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet ovat lisääntyneet kuntien tarjoamana vuodesta 2015 vuoteen 2021.(kuvio 8.7.4.1)

Nuorisotilojen ”avointen nuorten iltojen” saatavuus on laskusuunnassa. Alueen kunnista 93 prosenttia kertovat kuitenkin tuottavansa tätä palvelua vuonna 2021. Sama hieman laskeva trendi näkyy myös leiritoiminnassa vaikka valtaosa kunnista, 88 prosenttia, ilmoittaa kuitenkin toteuttaneensa leiritoimintaa 2021.

Kansainvälinen nuorisotyö kasvoi voimakkaasti vuodesta 2015 vuoteen 2018, myönteinen kehitys on kuitenkin katkennut vuoteen 2021 tultaessa. Keskeinen syy tähän kehitykseen lienee koronapandemian tuomat rajoitukset liikkuvuuteen.

Kuvio 8.7.4.1. Avoimen nuorisotyön ja yhteisöllisen nuorisotyön saatavuus Lounais-Suomessa vuosina 2015-2021.

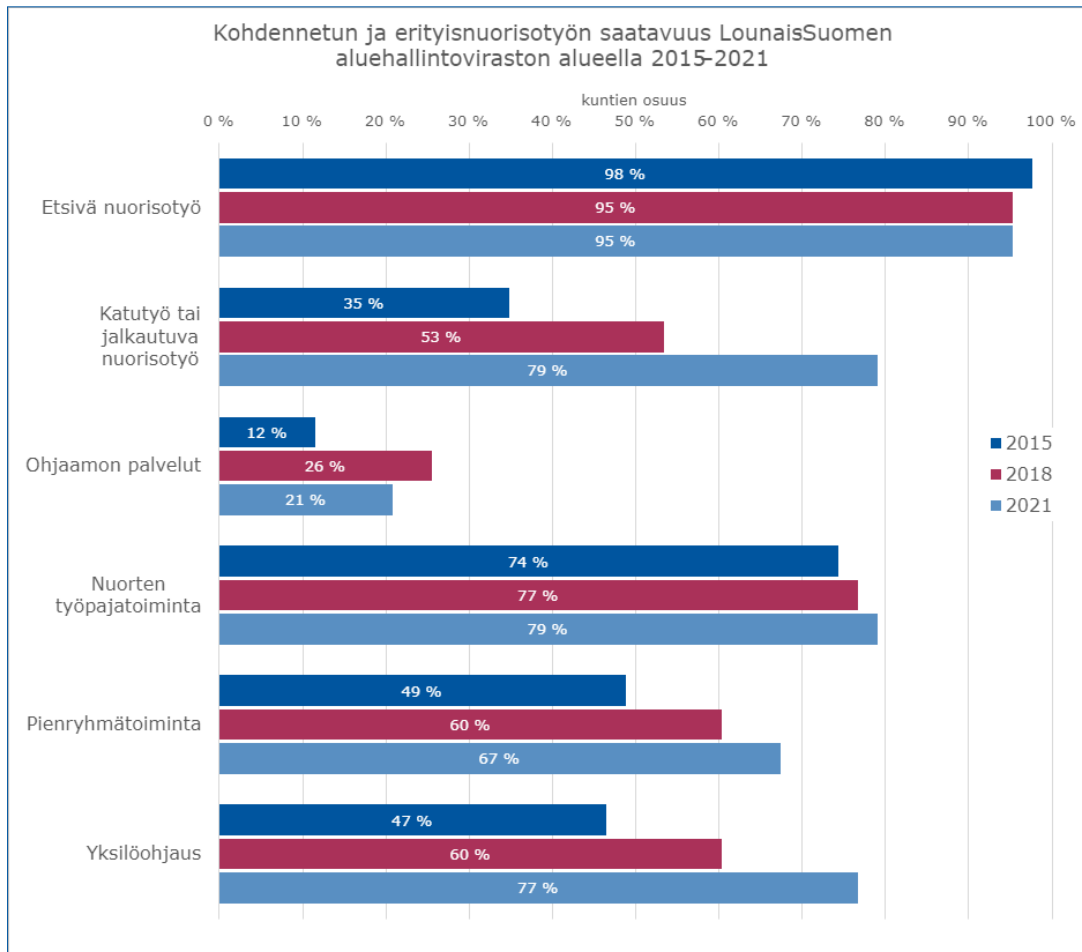

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Lounais-Suomessa lähes kaikki kunnat (95 prosenttia) tarjoavat etsivän nuorisotyön palveluja. Nuorten työpajatoiminta on lievästi kasvanut vuodesta 2015 alkaen.

Jalkautuva nuorisotyö ja katutyö nuorisotyön työmuotona on tarkasteltavien vuosien mittaan kasvanut 44 prosenttiyksikköä Lounais-Suomessa. Myös työmuotoina pienryhmätoiminta sekä yksilönohjaus ovat lisääntyneet merkittävästi Lounais-Suomessa. Pienryhmätoiminta on kasvanut 18 prosenttiyksikköä vuodesta 2015 vuoteen 2021. Yksilönohjaus on kasvanut vieläkin enemmän, 30 prosenttiyksikköä vuosien 2015-2021 aikana.

Kuvio 8.7.4.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön saatavuus Lounais-Suomessa vuosina 2015-2021.

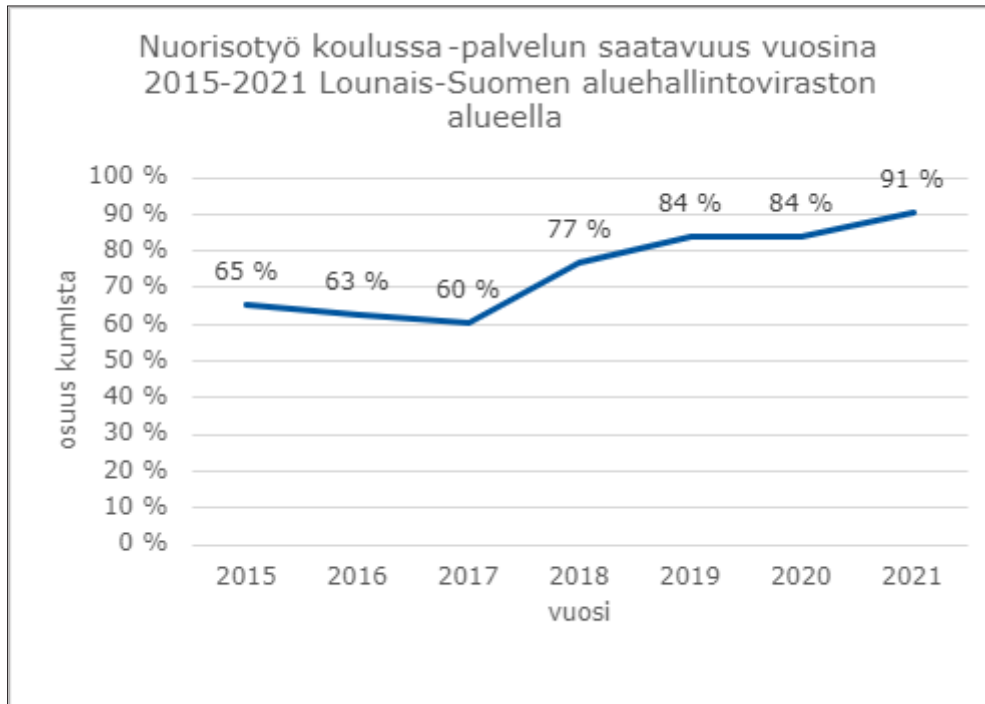

Nuorisotyö kouluissa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-aikana, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on kasvanut Lounais-Suomessa vuosina 2015-2021 (kuvio 8.7.4.3.). Vuoden 2020 lopulla aluehallintoviraston myöntämällä avustuksella palkattiin kouluihin uusia nuorisotyöntekijöitä lieventämään koronaviruspandemian aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia. Parhaillaan eletään kouluissa tehtävän nuorisotyön vakiinnuttamispyrkimysten aikaa, mutta vielä on epävarmaa, kuinka moni kunta jatkaa toimintaa työhön myönnetyn erityisavustuksen päätyttyä.

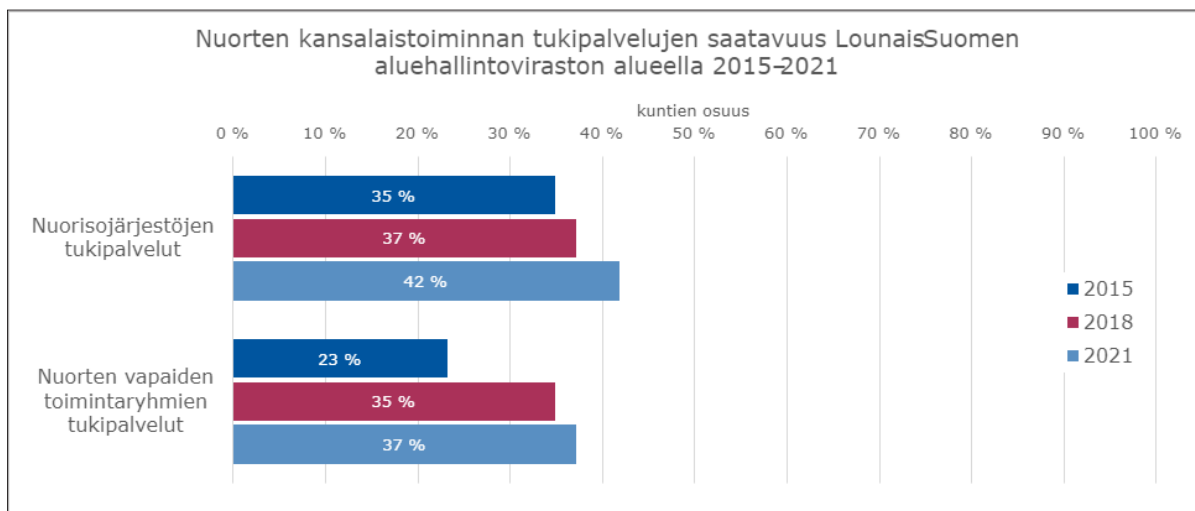
Kuvio 8.7.4.3. Nuorisotyö kouluissa –palvelun saatavuus vuosina 2015-2021 Lounais-Suomessa.

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Nuorisoyhdistyksille annettavien tukipalvelujen saatavuus on kasvanut hieman Lounais-Suomen alueella vuodesta 2015. (kuvio 8.7.4.4.). Kuntien harjoittama yhdistysten avustustoiminta jää tämän arvioinnin ulkopuolelle. Noin 42 prosenttia kunnista ilmoitti, että nuorisoyhdistyksiä tuetaan eri keinoin toteuttamaan nuorisotoimintaa.

Kuvio 8.7.4.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lounais-Suomessa vuosina 2015-2021.

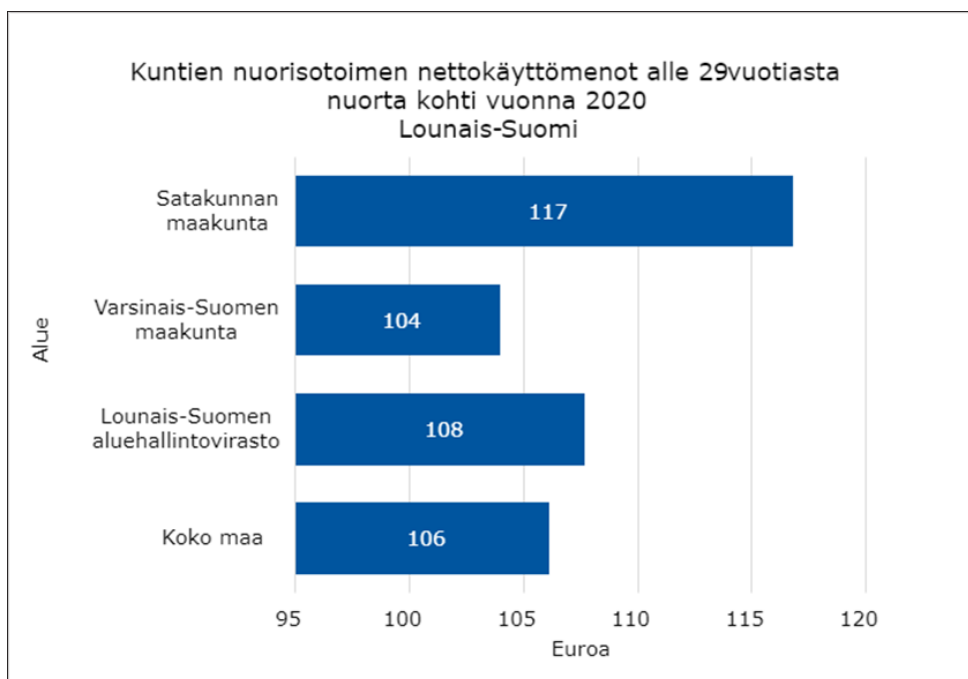
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2020 Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 108 euroa jokaista nuorta kohden. Yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden Lounais-Suomessa oli 770 nuorta. Jokaisesta kunnasta löytyy vähintään yksi nuorisotila.

Nuorisotyön käyttömenot

Kunnan oman verotuloista saatavan rahoituksen lisäksi, kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuorisohjelmat (Erasmus+ nuorisotalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön.

Kuvio 8.8.4.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiaista nuorta kohden vuonna 2020 Lounais-Suomessa.

Kuntien taloustiedot vuodelta 2021 eivät ole vielä tätä arviointia tehdessä käytettävissä, joten uusimmat tiedot nuorisotoimen käyttömenoista ovat vuodelta 2020. Vuonna 2020 Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 108 euroa alle 29-vuotiaista nuorta kohden. Summa on hieman isompi kuin koko maassa. Vastaava luku Varsinais-Suomessa on 104 euroa ja Satakunnassa 117 euroa. Varsinais-Suomessa käytettiin vuonna 2020 keskimäärin alle 29-vuotiaista kohden siis hieman vähemmän kuin koko Suomessa. Satakunnassa sitä vastoin käytetään jonkin verran

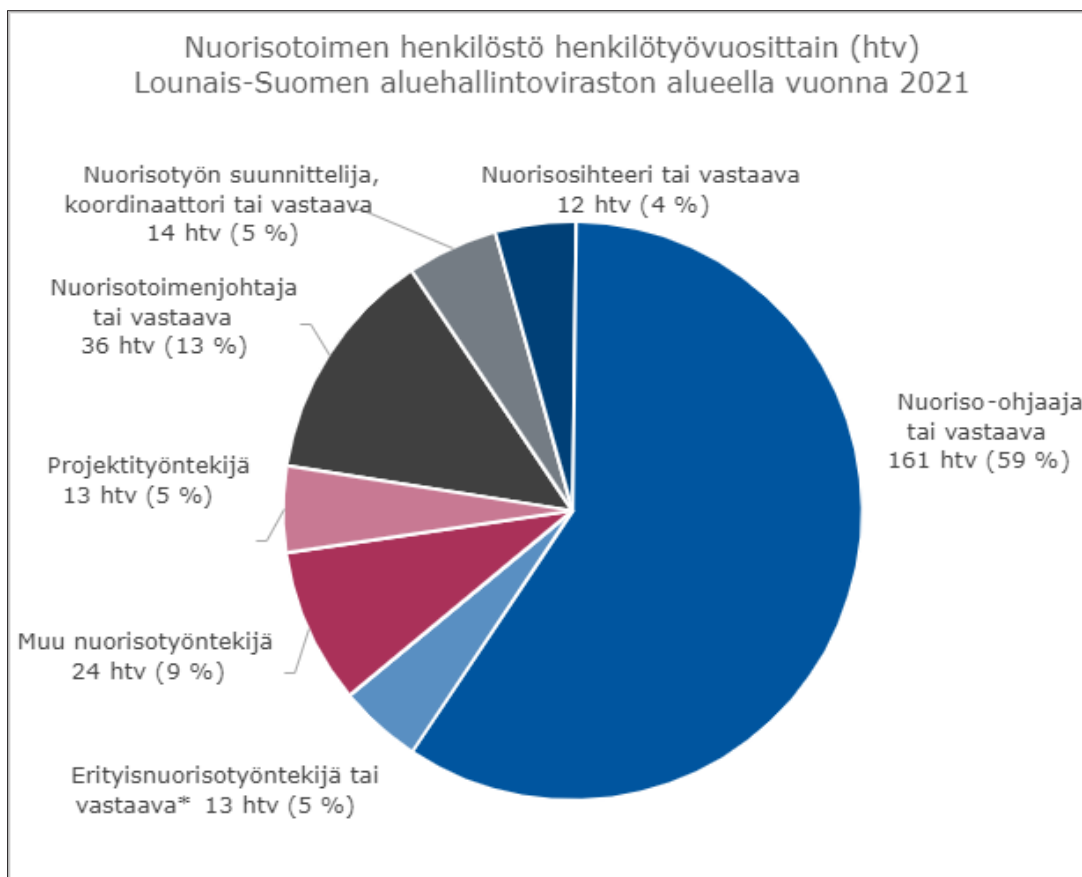
enemmän kuin Varsinais-Suomessa tai koko Suomessa keskimäärin. Kunnan nuorten määrällä oli vaikutusta siihen, kuinka paljon kunta käytti varoja nuorisotyöhön. (kuvio 8.8.4.1.) Nuorisotyön käyttömenot olivat suurimmat pienissä kunnissa.

Henkilöstön määrä

Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 273 henkilötyövuotta. Tähän määrään on laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esimerkiksi vapaa-aikasihteereitä. Nuorten työpajoissa työskentelevä ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ole mukana luvuissa.

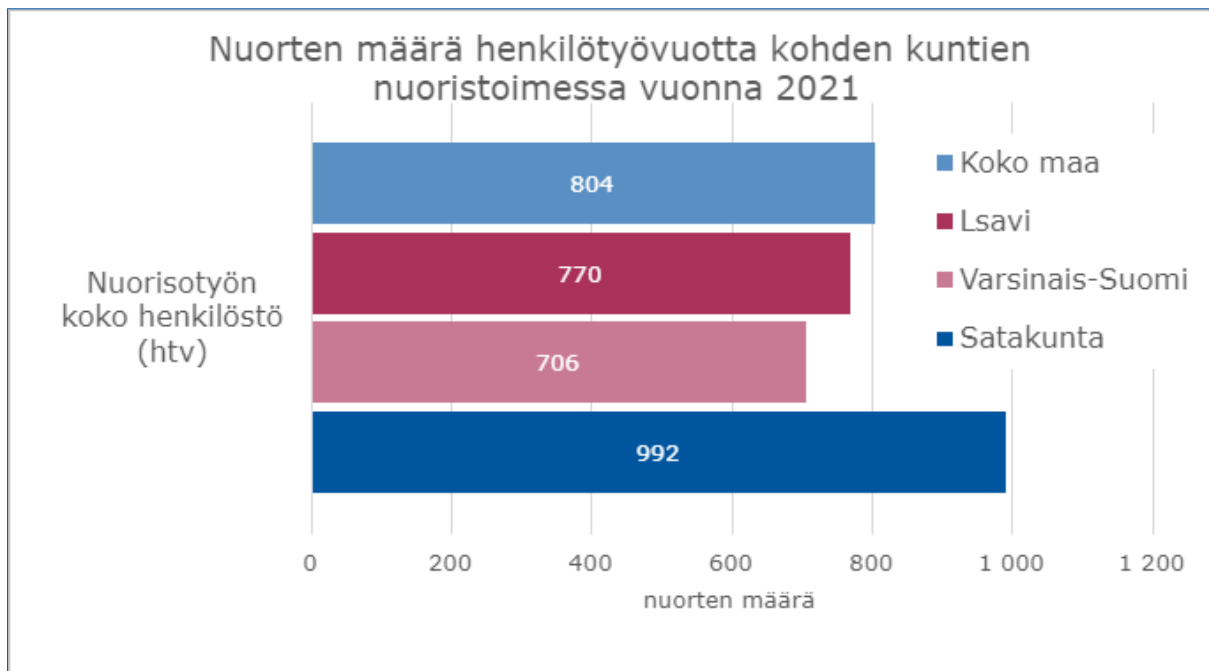
Kuntien nuorisotoimen henkilöstöstä valtaosa työskenteli vuonna 2021 nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Heitä oli 59 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat nuorisotoimenjohtajat tai vastaavat, joita oli 13 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Muiden henkilöstöryhmien osuus jäi alle kymmeneen prosenttiin. Pienin oli nuorisosihteerien osuus, sillä heitä oli vain neljä prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Kuviossa 8.8.4.2. näkyy Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimen henkilöstö henkilötyövuosittain vuonna 2021.

Kuvio 8.8.4.2. Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain.

Keskimäärin koko Lounais-Suomessa oli 770 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Satakunnassa nuorten määrä yhtä henkilötyövuotta kohden oli 992. Verrattuna koko maan keskiarvoon Satakunnassa on huomattavasti enemmän nuoria yhtä henkilötyövuotta kohden. Varsinais-Suomessa nuoria oli 706 yhtä henkilötyövuotta kohden, mikä on hieman alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin. Kuviossa 8.8.4.3. on esitetty nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021.

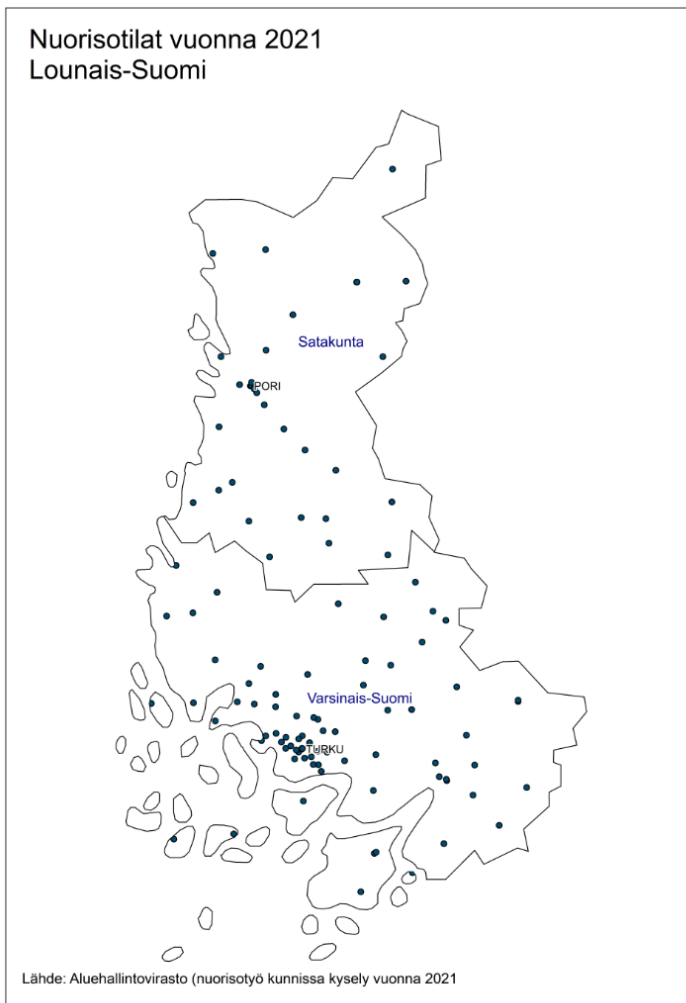
Kuvio 8.8.4.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021.

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kuntakyselyn mukaan jokaisessa Lounais-Suomen kunnassa on nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. (kartta 8.8.4.1.) Myös valtakunnallisesti katsottuna nuorisotiloja oli saatavilla kattavasti.

Kartta 8.8.4.1. Nuorisotilat Lounais-Suomessa vuonna 2021.

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

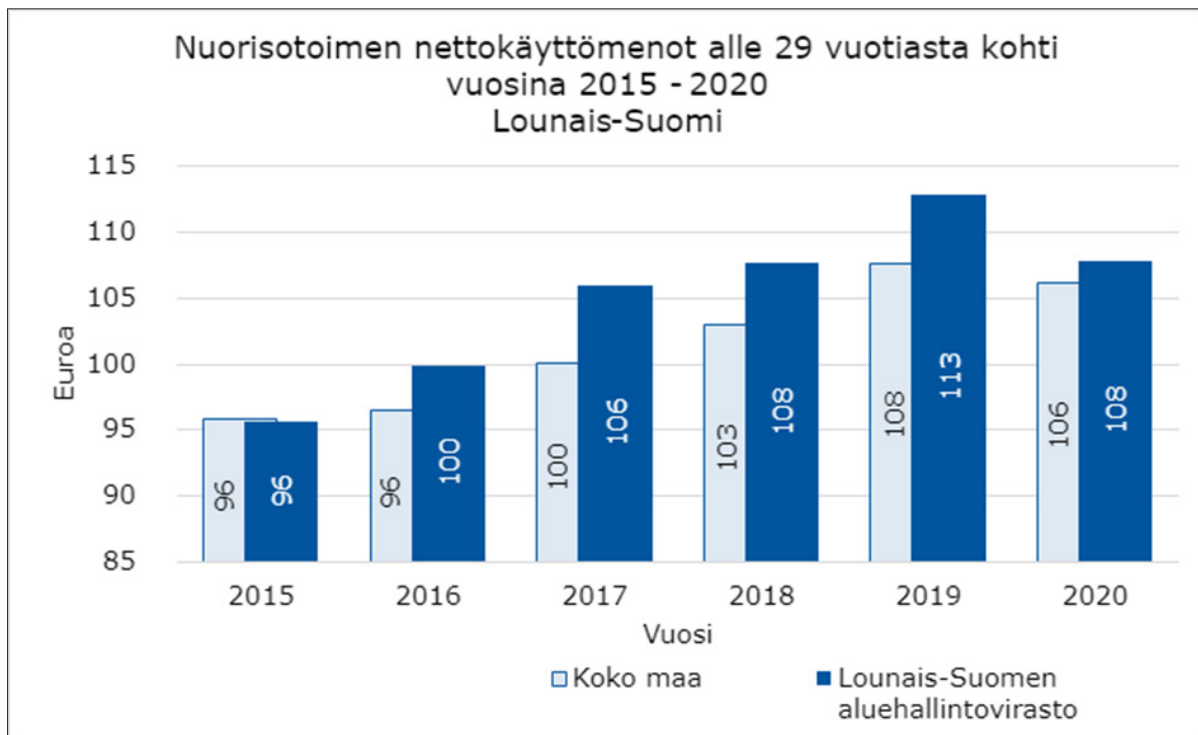
Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimen menot nuorta kohden olivat suuremmat kuin vuonna 2015, mutta ne olivat hieman laskeneet vuoteen 2019 nähden. Lounais-Suomessa nuorisotyön henkilötyövuosimäärä on suurempi kuin vuonna 2015, mutta se on pienentynyt vuodesta 2020. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt.

Nuorisotyön käyttömenot

Nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015-2020 aikana sekä Lounais-Suomessa että valtakunnallis-

ti. (Kuvio 8.9.4.1.) Kuntien nuorisotoimet käyttivät koko maassa vuonna 2020 alle 29-vuotiasta nuorta kohden keskimäärin kymmenen euroa enemmän kuin vuonna 2015. Lounais-Suomessa vastaava summa oli kaksitoista euroa. Tämä tarkoittaa, että käyttömenojen suuruus nuorta kohden on Lounais-Suomessa kasvanut kolmetoista prosenttia, joka on hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Kuvio 8.9.4.1. Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015-2020.

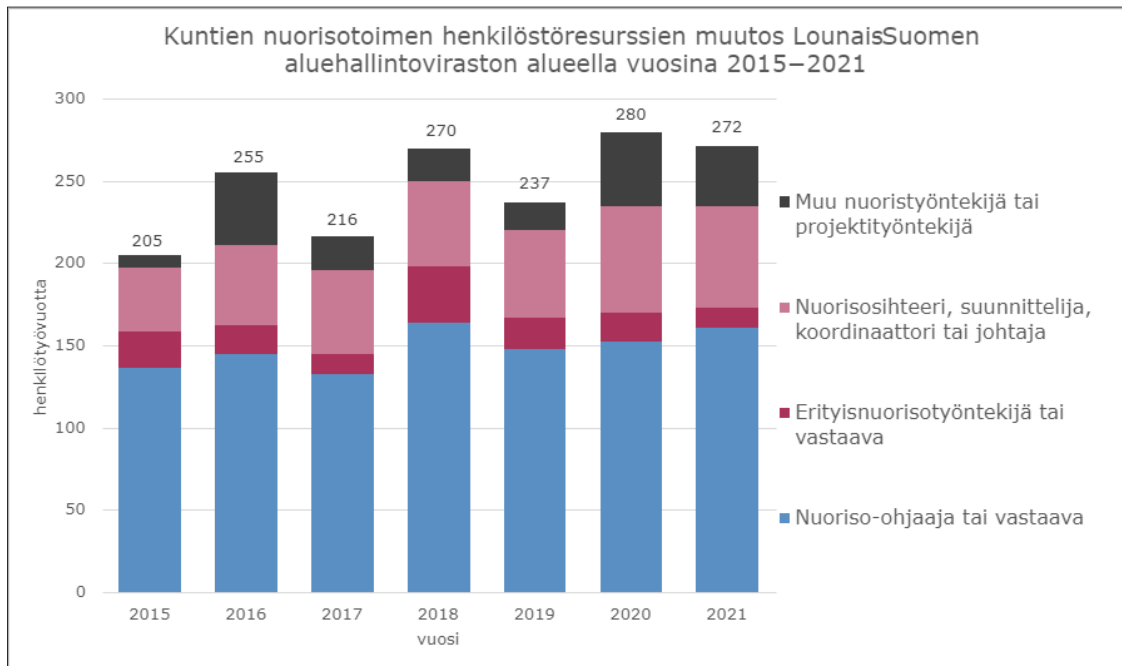

Henkilöstön määrä

Lounais-Suomessa nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä vuonna 2021 oli pienentynyt edelliseen vuoteen nähden. Vuoteen 2015 verrattuna nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli noussut. Henkilöstön kasvu ei ole ollut tasaista, vaan se on vaihdellut vuosittain Lounais-Suomessa melko paljon. Korkeimmillaan nuorisotoimen henkilötyövuosien määrä oli vuonna 2020, jonka osittain selittää se, että projektityöntekijöiden henkilötyövuosimäärää on kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vuodesta 2020 alkaen.

Huomion arvoista on, että jonakin muuna nuorisotyöntekijänä (tähän ryhmään on yhdistetty myös projektityöntekijät) työskentelevien määrä on kasvanut lähes vuosittain vuodesta 2015. Erityisnuorisotyöntekijänä tai vastaavana työskentelevien määrä on laskenut hieman vuonna 2021. Esimiestason työntekijöiden, suunnittelijoiden ja koordinaattoreiden määrä on hiukan kasvanut vuosien varrella, mutta laskenut hieman vuonna 2021. Nuoriso-ohjaajien tai vastaavien määrä on jonkin verran kasvanut vuodesta 2020 vuoteen 2021, ja määrä on ollut lievässä kasvusuunnassa jo vuodesta 2015 lähtien. Kuviossa 8.9.4.2. on näkyvillä kuntien nuorisotoimen henkilöresurssien muutos vuosina 2015–2021.

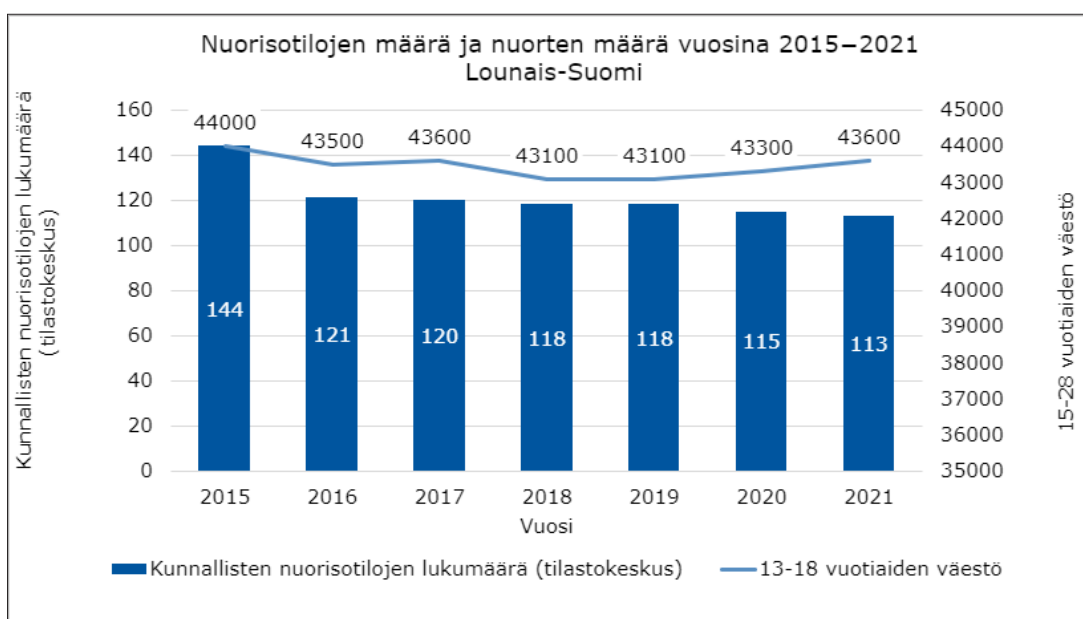
Kuvio 8.9.4.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos Lounais-Suomessa vuosina 2015-2020.

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt Lounais-Suomessa (kuvio 8.8.4.3.) vuodesta 2015 lähtien. Samoin on käynyt koko maassa. Nuorisotiloja oli Lounais-Suomessa 113 vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 144. Viime vuosina tilojen määrä on vähentynyt vain hieman. Tämä kertoo todennäköisesti siitä, että monessa kunnassa on saavutettu minimitaso, eikä viimeistä nuorille avointa tilaa voida sulkea. Tässä arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton tilastoja, joista löytyy kunnallisten nuorisotilojen määrä. Näiden lisäksi kunnassa voi olla myös muita, esimerkiksi seurakunnan nuorisotiloja.

Kuvio 8.8.4.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä Lounais-Suomessa vuosina 2015-2021.

Lounais-Suomessa 13–18-vuotiaiden nuorten määrä on molemmissa maakunnissa hieman kasvanut, tästä huolimatta nuorisotilojen määrä on laskenut. Tämä on lisännyt nuorisotilojen käyttöastetta. Taulukossa 8.9.4.1. näkyy Lounais-Suomen nuorisotilojen ja 13–18-vuotiaiden nuorten määrät vuosina 2015, 2018 ja 2021.

Taulukko 8.9.4.1. Nuorisotilojen määrä ja 13–18-vuotiaiden nuorten määrä Lounais-Suomessa vuosina 2015-2021.

Alue	Mittari	2015	2018	2021	Muutos 2015–2021
		määrä			%
Satakunta	13–18-vuotiaiden määrä	14 009	13 648	13 737	-2 %
	Nuorisotilat	42	29	29	-31 %
	Nuoret/nuorisotila	334	471	474	42 %
Varsinais-Suomi	13–18-vuotiaiden määrä	29 992	29 410	29 869	0 %
	Nuorisotilat	102	89	84	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	294	330	356	21 %
Lounais-Suomi	13–18-vuotiaiden määrä	44 001	43 058	43 606	-1 %
	Nuorisotilat	144	118	113	-22 %
	Nuoret/nuorisotila	306	365	386	26 %
Koko Maa	13–18-vuotiaiden määrä	352 116	354 084	366 245	4 %
	Nuorisotilat*	959	821	787	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	367	431	465	27 %

Arviointiryhmä

Suunnittelija, KM Elli-Noora Rinne,
puhelin +358 295 018 085,
elli-noora.rinne@avi.fi

Nuorisotoimen ylitarkastaja, PeM Niclas Risku,
puhelin +358 295 018 051,
niclas.risku@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esityksessä eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Kysely Manner-Suomen kunnille tammikuussa 2022. Vastausprosentti sata (293 kuntaa).

Kuntaliitto: Kustannusrakenne ja nuorisotilatiedot.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö.

Tilastokeskus: Väestörakenne.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmasta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.

Jurvanen ym., 2021. Mitä koulunuorisotyö on? Tutkimuskatsaus koulunuorisotyön määritelmiin ja tavoitteisiin. Nuorisotutkimusseura ry.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Kuntaliitto 2022. Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Suomen Kuntaliitto ry. <https://www.kuntaliitto.fi/kunnallisen-nuorisotyon-dokumentaatio-hanke>

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 119. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Helsinki.

Papunen, Tiina 2021. Yhteisin askelin - Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.

Peruspalvelujen arviointi 2019. Aluehallintovirastot.

Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2.

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.4.4.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015-2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.6.4.1. Avoimen nuorisotyön ja yhteisöllisen nuorisotyön saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.6.4.2. Kohdennettu ja erityisnuorisotyön saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.6.4.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.6.4.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.7.4.1. Avoimen nuorisotyön ja yhteisöllisen nuorisotyön saatavuus Lounais-Suomessa vuosina 2015–2021.

Kuvio 8.7.4.2. kohdennetun ja erityisnuorisotyön saatavuus Lounais-Suomessa vuosina 2015–2021.

Kuvio 8.7.4.3. Nuorisotyö kouluissa –palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Lounais-Suomessa.

Kuvio 8.7.4.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus Lounais-Suomessa vuosina 2015–2021.

Kuvio 8.8.4.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiaista nuorta kohden vuonna 2020.

Kuvio 8.8.4.2. Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain.

Kuvio 8.8.4.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimessa vuonna 2021.

Kartta 8.8.4.1. Nuorisotilat Lounais-Suomessa vuonna 2021.

Kuvio 8.9.4.1. Lounais-Suomen kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiaista kohden vuosina 2015–2020.

Kuvio 8.9.4.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos Lounais-Suomessa vuosina 2015–2020.

Kuvio 8.9.4.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä Lounais-Suomessa vuosina 2015–2021.

Taulukko 8.9.4.1. Nuorisotilojen määrä ja 13–18-vuotiaiden nuorten määrä Lounais-Suomessa vuosina 2015–2021.

Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Länsi- ja Sisä-Suomen
aluehallintovirasto

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	144
Arviointiasetus.....	145
Johdanto	145
Toimintaympäristö	146
Tiivistelmä.....	148
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	149
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	156
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?	161
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	165
Arviointiryhmä	169
Tietolähteet	169
Kuvat ja taulukot.....	170

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kunnissa on saatavilla nuorisolain määrittämiä nuorisotyön palveluja. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella oli kuitenkin koko maahan nähden lähes kaikkia avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön sekä kohdennetun ja erityisnuorisotyön palveluja hieman heikommin saatavilla. Saatavuudessa oli eroja maakunnittain.

Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodoista ainoastaan digitaalisen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön sekä nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen saatavuus on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2015 alkaen arviointivuoteen 2021 saakka. Avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta ja nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet sekä kansainvälinen nuorisotyö yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka. Nuorisotilojen avoimet nuorten illat ja leiritoiminta vähenivät hiukan vuoden 2015 jälkeen. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön saatavuuden vähenemisen kahtena viime vuotena sekä toisaalta erityisesti digitaalisen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön merkittävän lisääntymisen vuoteen 2021.

Kohdennetun nuorisotyön työmuodoista etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko alueen kattavaksi toiminnaksi. Työpajaverkosto on hiukan muuttunut vuosien varrella, mutta nuorten työpajatoiminnan kattavuus on säilynyt silti suhteellisen korkeana. Koronavuodet lisäsivät jalkautuvaa työtettä kaikissa maakunnissa. Ohjaamon palveluja oli myös saatavilla jopa enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalta, jonne se on perinteisesti kohdistunut. Kouluissa tehtävän nuorisotyön saatavuus on vuosien varrella lisääntynyt. Kouluissa tehtävän nuorisotyön saatavuus ei kuitenkaan ole koko maan tasolla.

Nuorisojärjestöjen tukipalveluja (pois lukien avustustoiminta) sekä nuorten vapaiden toimintaryhmien tukemista tarjoaa molempia noin 40 prosenttia kunnista. Tämä noudattelee koko maan keskiarvoa. Nuorisojärjestöille annettavien tukipalvelujen saatavuus oli hiukan heikentynyt kaikissa maakunnissa, kun taas nuorten vapaiden toimintaryhmien tukeminen oli lisääntynyt. On mahdollista, että koronaviruspandemia on vähentänyt yhdistysten tarvetta tukipalveluihin, esimerkiksi tiloihin.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella nettokäyttömenot nuorta kohden ovat kasvaneet 16 prosenttia vuodesta 2015, joka on suhteellisesti eniten koko maassa. Joissain maakunnissa nettokäyttömenojen kasvu on ollut vieläkin suurempaa. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kuitenkaan kasvanut.

Nuoria oli koko maan keskiarvoon nähden 114 enemmän yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Maakunnittain oli suuria eroja. Pienissä kunnissa resursoinnin vaihtelu oli suurinta. Yhdessä kunnassa ei ollut lainkaan nuoristoimen henkilöstöä. Nuorisotilojen ja nuorille avoimien tilojen määrä oli vähentynyt. Resurssointia voidaan pitää kunnan omana valintana.

Toimenpide-ehdotukset

Kuntien tulee parantaa nuorisotyön palvelujen saatavuutta.

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä sekä peruskouluissa että toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivelvaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Digitaalinen nuorisotyö tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja tulee kehittää ja lisätä. Nuorisotyön tulee tukea vahvemmin nuorten omaehtoista nuorisotoimintaa ja edistää nuorten osallisuutta ja edellytyksiä toimia yhteisöissä, kunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa.

Nuorisotyön riittävään resurssointiin tulee kunnissa kiinnittää huomiota ja sitä tulee parantaa.

Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Tilojen vähentämisen ja sulkemisen sijaan tulee edistää tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Lähitulevaisuuden näkymät

Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia, sota Ukrainassa – ajankohtainen maailmantilanne tuo nuorten näköpiiriin monenlaisia uhkakuvia. Nuorisobarometrin 2021 tulosten mukaan nuorten tyytyväisyys elämäänsä ei koronaviruspandemiasta huolimatta ole kuitenkaan laskenut dramaattisesti. Nuorten tulevaisuususkon on jopa ennätyskallisen korkealla tasolla. (Nuorisobarometri 2021). Koska haastattelut nuorisobarometriä varten suoritettiin vuoden 2020 lopulla ja vuoden 2021 alussa, Ukrainan sodan vaikutukset nuorten elämään ja tulevaisuususkoon eivät luonnollisestikaan vielä olleet tiedossa.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen ja toimintojen järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. Tällaisia ovat muun muassa nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, nuorisolain mukainen ohjaus- ja palveluverkosto, hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ja ehkäisevä päihdetyö. (Ahonen-Walker 2022.) Erittäin toivottavaa on, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeistä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat.

Sote-uudistuksen lisäksi TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitettu siirtämään kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä. Isoista, nuoria ja siten myös nuorisotyötä koskevista muutoksista on vielä mainittava oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen. Korotus astui voimaan vuonna 2021.

Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden kehityskulkua. Tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa siltä, että nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää ja toiseksi sille on keskeistä vahvistuva moniammatillinen yhteistyö. Kolmantena keskeisenä kehityskulkuna nousee esiin nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukailleen. Neljänneksi nuorisotyössä kasvavat sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi. Malmin mukaan nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat viisi nuorisotyön ulkopuolelta nousevaa kehityskulkua: teknologian kehitys, ilmastonmuutos, nuoruuden paineistuminen, polarisaatio ja alueelliset erot. Hän pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa, että näidenkin kohdalla nuorisotyö omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa tulevaisuutta, ei ainoastaan kohtaa sitä. Kymmentenä ja viimeisenä tulevaisuuden nuorisotyötä koskevana havaintona Malm nostaa esille nuorten osallisuuden, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoiman ytimessä. Hän arvioi, että nuorten osallisuus on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

Toimintaympäristö

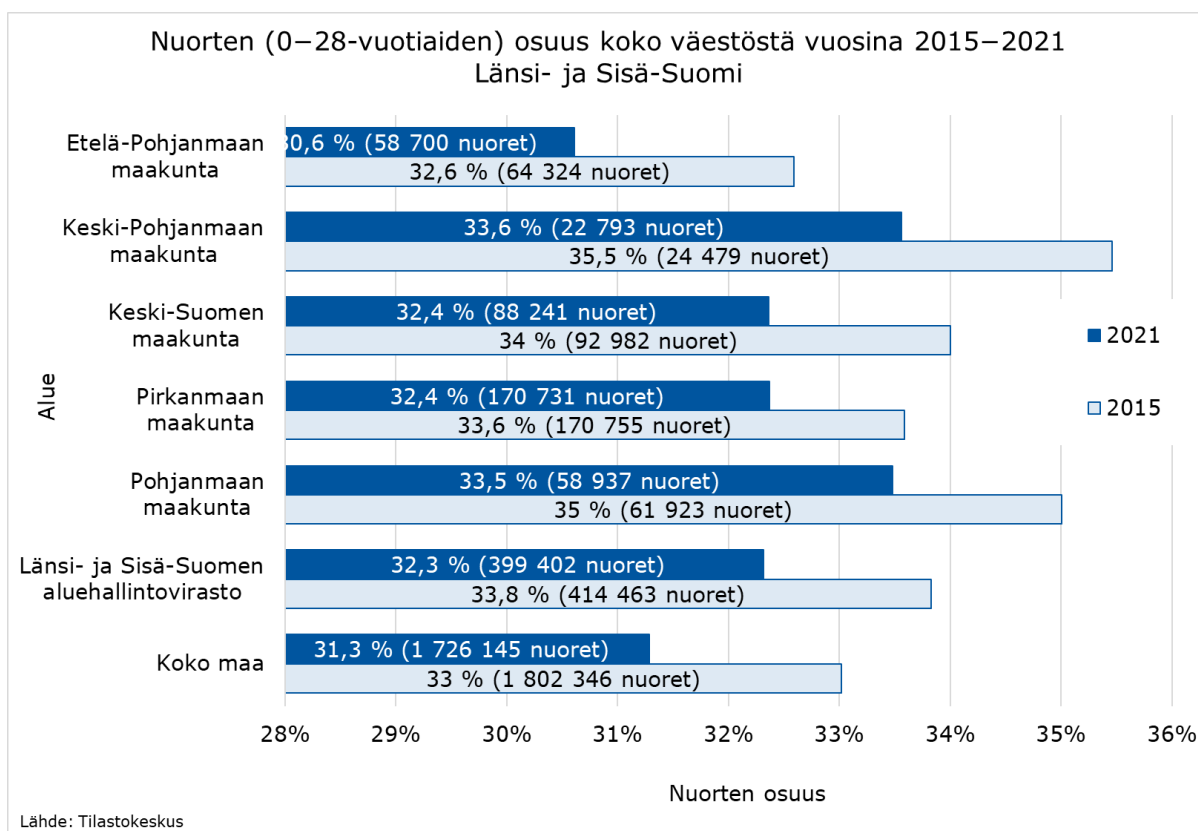
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella on 85 kuntaa sekä viisi maakuntaa: Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pirkanmaa ja Pohjanmaa. Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat ovat kaksikielisiä. Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta hyvinvointi-

alueille vuoden 2023 alusta (soteuudistus.fi).

Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tämä tapahtuu nuorisolain (1285/2016) tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat tekevät tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyötä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Alle 29 -vuotiaita oli vuonna 2021 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella 399 402 henkilöä. Alle 29-vuotiaiden osuus väestöstä oli 32,3 prosenttia. Eniten nuoria alle 29-vuotiaita on Pirkanmaalla ja vähiten Keski-Pohjanmaalla. Kuviossa 8.4.5.1. näkyy, että alle 29-vuotiaiden määrä on laskenut 15 061 henkilöllä eli 1,5 prosenttiyksikköä vuosina 2015–2021. Vähennemistä on tapahtunut kaikissa maakunnissa. Suurinta vähenemisen on ollut Etelä-Pohjanmaalla (2 prosenttia) ja pienintä Pohjanmaalla (1,5 prosenttia). Kuvioista 8.4.5.1. näkee, että nuorten osuus väestöstä on pienentynyt myös koko maassa.

Kuvio 8.4.5.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vuoden 2021 kyselyyn vastasivat kaikki 85 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kuntaa.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kunnissa on saatavilla nuorisolain määrittämiä nuorisotyön palveluja. Koko maahan nähden oli kuitenkin lähes kaikkia avoimen ja yhteisöllisen sekä kohdennetun ja erityisnuorisotyön palveluja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella hieman heikommin saatavilla. Myös koulussa tehtävän nuorisotyön saatavuus on alhaisempaa kuin koko maassa keskimäärin. Maakuntien välillä on joidenkin palvelujen osalta isojaakin maakunnallisia eroja. Pirkanmaan maakunnassa lähes kaikkia nuorisotyön palveluja on saatavilla koko maan keskiarvon mukaisesti tai paremmin.

Nuorisotyön saatavuus vaihteli kunnittain ja maakunnittain, mutta lähes kaikissa kunnissa oli tarjolla nuorisotaloja tai muita nuorille avoimia tiloja, nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön. Myös jalkautuva nuorisotyö lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua koronaviruspandemian myötä. Ohjaamopalveluja oli saatavilla parhaiten pohjalaismaakunnissa.

Kansainvälistä nuorisotyötä oli melko vähäisesti tarjolla vuonna 2021, mutta Keski-Pohjanmaan ja Pirkanmaan kunnista kuitenkin noin puolet tarjosi sitä. Ymmärrettävästi tämä toiminta oli monessa kunnassa tauolla koronaviruspandemian vuoksi. Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli lisätä kansainvälistä nuorisotyötä kunnissa. Tämä toteutuikin vuoteen 2019 saakka, jonka jälkeen saatavuus kääntyi laskuun kuten kävi muillekin avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palveluille lukuun ottamatta digitaalista ja verkossa toteutettavaa nuorisotyötä sekä nuorten tieto- ja neuvontapalveluja.

Kunnan nuorten määrällä oli vaikutusta siihen, kuinka paljon kunta käytti varoja nuorisotyöhön. Nuorisotyön käyttömenot nuorta kohden olivat suurimmat pienissä alle 2 000 asukkaan kunnissa. Vuonna 2020 kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 86 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Se on 20 euroa vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Se on kuitenkin 16 prosenttia enemmän kuin vuonna 2015. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kasvanut, vaan on pysynyt noin puolessa prosentissa.

Kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 435 henkilötyövuotta. Nuorisotoimen henkilöstöstä valtaosa työskenteli nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Keskimäärin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella oli 918 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Se on 114 nuorta enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Nuorisotyön henkilötyövuosimäärät lisääntyivät kuitenkin lähes joka maakunnassa vuodesta 2015.

Kunnallisia nuorisotiloja oli 195 vuonna 2021, kun vuonna 2015 niitä oli vielä 248. Kuudessa kunnassa ei ollut lainkaan nuorisotilaa tai muuta nuorille avointa tilaa. Nuorisotilojen määrä oli vähentynyt 21 prosenttia vuoteen 2015 nähden mikä on hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Vuoden 2019 peruspalvelujen arviointikyselyssä kysyttiin palvelujen riittävyttä palvelujen saatavuuden lisäksi. Kyselyn asetelma rajoittaa vertailukelpoisuutta.

Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Nuorisotyön palveluja on saatavilla Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kunnissa. Saatavuus on kuitenkin lähes kaikissa palveluissa alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin. Etsivä nuorisotyö on yleistä, samoin kuin digitaalinen ja verkkonuorisotyö ja koulussa tehtävä nuorisotyö.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

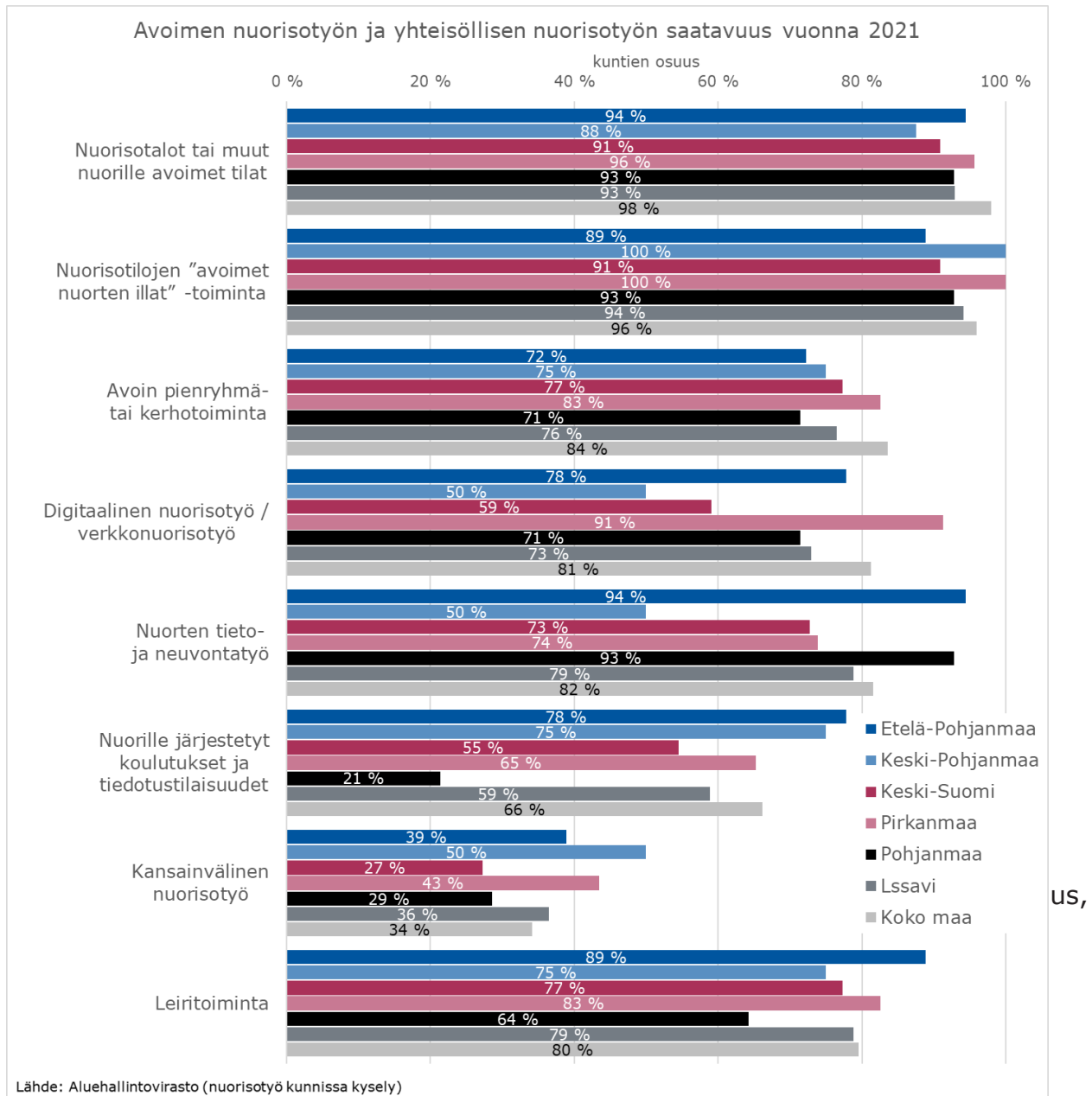
Kuntien nuorisotoimilta kysyttiin, saavatko kunnan nuoret tarvitessaan kyseisiä palveluja. Palvelujen saatavuutta tarkasteltiin alueellisessa arvioinnissa maakuntakohtaisesti.

Avoin ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä avoimeksi tai yhteisölliseksi nuorisotyöksi oli määritelty:

- Nuorisotalot tai muut nuorille avoimet tilat
- Nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta
- Avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta
- Digitaalinen nuorisotyö /verkkonuorisotyö
- Nuorten tieto- ja neuvontatyö
- Nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet
- Kansainvälinen nuorisotyö
- Leiritoiminta

Kuvio 8.6.5.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus

Nuorisotaloja ja nuorten avoimia iltoja oli tarjolla suurimmassa osassa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista. Kuudessa kunnassa ei ollut saatavilla nuorisotaloa ja viidessä kunnassa nuorten avoimia iltoja. Keski-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla nuorten avoimia iltoja oli joka kunnassa. Avovastausten perusteella nuorisotaloja on jouduttu pitämään koronan takia paljon suljettuina.

Avointa pienryhmä- tai kerhotoimintaa oli saatavilla 76 prosentissa, nuorten tieto- ja neuvontatyötä 79 prosentissa ja leiritoimintaa 79 prosentissa kaikista kunnista. Nuorten tieto- ja neuvontatyön palveluja oli saatavilla etenkin Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla reilusti koko maan keskiarvoa enemmän. Leiritoimintaa oli koko maan tasoon nähden saatavilla reilummin Etelä-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla.

Digitaalista nuorisotyötä tai verkkonuorisotyötä oli saatavilla 73 prosentissa kunnista. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen, verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti laajasti nuorisopalveluissa käyttöön, kun perinteisemmän kohtaamistyön muodot olivat tauolla koronarajoitusten vuoksi. Digitaalinen nuorisotyö ja verkkonuorisotyö oli kyselyssä määritelty digitaalisen median ja teknologian hyödyntämiseksi tai käsittelemiseksi nuorisotyössä, mikä voi tapahtua joko fyysisessä tai digitaalisessa ympäristössä. Maakunnallisesti tarkasteltuna digitaalista nuorisotyötä tai verkkonuorisotyötä oli saatavilla lähes kaikissa Pirkanmaan kunnissa, kun taas Keski-Suomessa ja Keski-Pohjanmaalla sitä oli saatavilla vain noin puolessa maakuntien kunnista.

Nuorille järjestettyjä koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia oli saatavilla 59 prosentissa kunnista. Nuorille järjestettiin esim. leiri- ja kerho-ohjaajakoulutuksia sekä kesätyö-infoja. Toisaalta tiedottamista tehtiin paljon sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla, ei niinkään erillisissä tilaisuuksissa.

Kansainvälistä nuorisotyötä oli saatavilla 36 prosentissa kunnista eli 31 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnassa. Maakunnallisesti kansainvälistä nuorisotyötä oli saatavilla eniten Keski-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla. Koronan takia myös kansainvälinen toiminta on ollut tauolla.

Koko maan keskiarvoon nähden oli lähes kaikkia avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palveluja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa hieman heikomminkin saatavilla. Ainoastaan kansainvälisen nuorisotyön palveluja oli koko maan keskiarvoon nähden enemmän saatavilla. Pirkanmaan maakunta erottui kuitenkin muista maakunnista siten, että lähes kaikkia avoimen nuorisotyön palveluja oli saatavilla koko maan keskiarvon mukaisesti tai paremmin. Myös Etelä-Pohjanmaalla useita palveluja oli saatavilla koko maan keskiarvon mukaisesti tai hieman paremmin. Maakunnallisia eroja palvelujen saatavuudessa oli.

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kohdennetuksi ja erityisnuorisotyöksi oli määritelty:

- etsivä nuorisotyö
- työpajatoiminta
- ohjaamatoiminta
- jalkautuva nuorisotyö, katutyö
- pienryhmätoiminta
- yksilöohjaus

Nuorisolain (1285/2016) 10§:n mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Etsivää nuorisotyötä toteutetaan eri tavoin: kunnan omana työnä, useamman kunnan yhteistyöllä tai ostopalveluna. Vuonna 2021 etsivä nuorisotyö tavoitti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella 5956 alle 29-vuotiasta nuorta (Suomen nuorisotyön tilastot). Etsivää nuorisotyötä oli saatavilla 98 prosentissa eli 83 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnassa. Kaikissa Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pirkanmaan kunnissa oli saatavilla etsivää nuorisotyötä.

Nuorisolain (1285/2016) 13§:n mukaan nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun hänen tarvitsemaansa palveluun. Vuonna 2021 nuorten työpajatoiminnassa oli mukana Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella 3180 alle 29-vuotiasta valmentautujaa. (Suomen nuorisotyön tilastot). Nuorten työpajatoimintaa tarjosi kaikkiaan 68 prosenttia kunnista. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjänä voi toimia kunta, kuntayhtymä, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys tai säätiö. Useat toimijat toteuttavat nuorten työpajatoimintaa usean kunnan alueella, joten nuorten työpajatoiminta ulottui 69 kunnan alueelle (Suomen nuorisotyön tilastot). Parhaiten nuorten työpajatoimintaa oli saatavilla Pohjanmaalla.

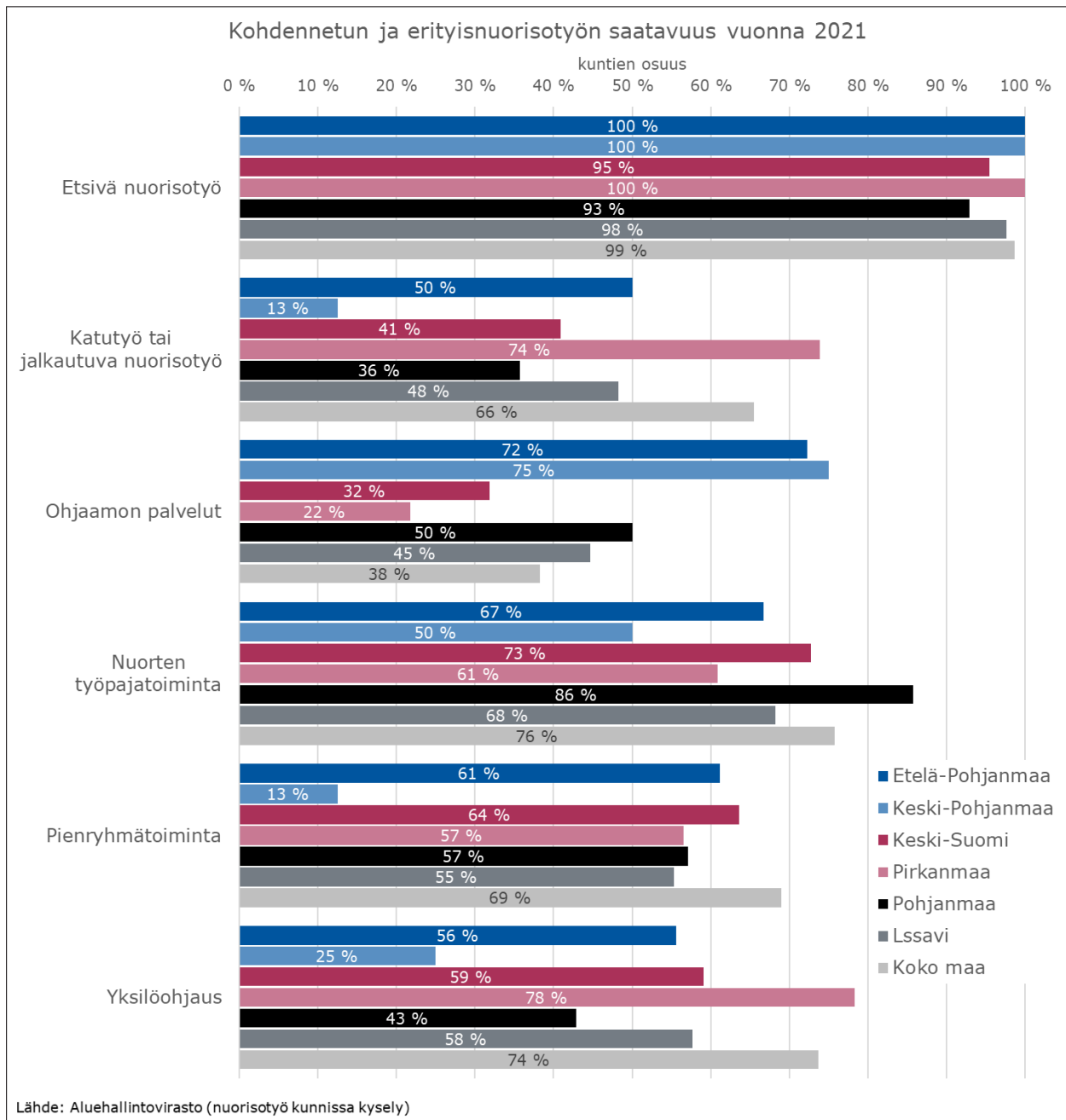
Jalkautuvalla nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten vapaa-ajan ympäristössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehtävää nuorisotyötä, jonka tavoitteena on kohdata nuoria, kartoittaa ilmiöitä ja hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi (Papunen ym. 2020, 9). Jalkautuvaa nuorisotyötä tehtiin vajaassa puolessa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista. Eniten jalkautuvaa nuorisotyötä tehtiin Pirkanmaalla. Jalkautuva nuorisotyö on tyypillisempi työmuoto isoissa kaupungeissa. Avovastauksissa todettiin, että on tärkeää jalkautua sinne missä nuoret ovat.

Ohjaamo on paikka, johon on pyritty kokoamaan erilaisia alle 30-vuotiaille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Nuoret voivat saada tietoa ja ohjausta omien tarpeidensa mukaan työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. (Ohjaamo). Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kunnista 38 eli 45 prosenttia ilmoittaa, että Ohjaamon palvelut ovat kunnan nuorten käytettävissä. Ohjaamon palveluja oli saatavilla eniten Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kunnissa. Kuitenkin avovastauksissa tuotiin esiin, että alueilla oli maakunnallisia Ohjaamoja, jotka eivät todellisuudessa näy aktiivisesti paikkakunnilla.

Pienryhmätoimintaa eli suljettuja nuorten ryhmätoimintoja järjesti 55 prosenttia kunnista. Useimmiten se oli erityisnuorisotyön, etsivän nuorisotyön tai koulujen kanssa tehtävän yhteistyön merkeissä toteutettu työmuoto, joka kohdentui erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Pienryhmätoimintaa oli saatavilla yli 60 prosentissa Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan kunnista sekä reilussa puolessa Pirkanmaan ja Pohjanmaan kunnista. Keski-Pohjanmaalla pienryhmätoimintaa oli saatavana vain 12 prosentissa kunnista eli yhdessä kunnassa.

Nuorten yksilöohjausta puolestaan tarjosi 58 prosenttia kunnista. Yksilöohjausta oli saatavilla 78 prosentissa Pirkanmaan, 59 prosentissa Keski-Suomen, 55 prosentissa Etelä-Pohjanmaan ja 43 prosentissa Pohjanmaan kunnista. Keski-Pohjanmaalla yksilöohjauksesta oli saatavilla 25 prosentissa kunnista eli kahdessa kunnassa. Yksilöohjausta tehtiin esimerkiksi nuorisotiloilla, nuorten työpajoilla ja etsivässä nuorisotyössä.

Kuvio 8.6.5.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella kohdennetun ja erityisnuorisotyön nuorisotyön palveluista etsivää nuorisotyötä oli saatavilla lähes koko maan keskiarvon mukaisesti ja ohjaamon palveluja koko maan keskiarvoon nähden enemmän. Muuta kohdennetun nuorisotyön palveluja oli koko maan keskiarvoon nähden saatavilla heikommin. Maakunnittain tarkasteltuna Länsi- ja Sisä-Suomen alueella oli havaittavissa eroja erityisesti katutyön tai jalkautuvan nuorisotyön, ohjaamon palveluiden, pienryhmätoiminnan ja yksilöohjauksen osalta. Katutyötä tai jalkautuvaa nuorisotyötä oli saatavilla hyvin erityisesti Pirkanmaalla, kun taas ohjaamon palveluja oli saatavilla paremmin pohjalaismaakunnissa. Pienryhmätoimintaa ja yksilöohjausta oli saatavilla Keski-Pohjanmaan maakunnassa selvästi heikoimmin.

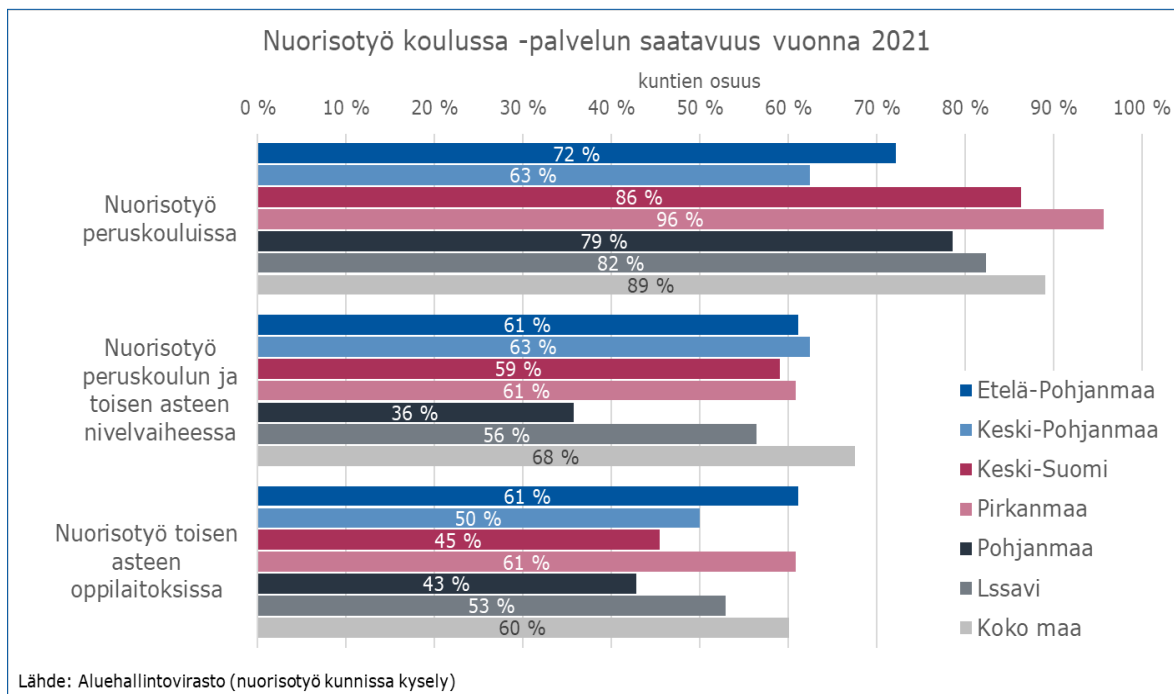
Nuorisotyö koulussa

Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava nuorisotyö ei ole uusi työmuoto, vaikka sitä on tällä tavoin eriteltynä kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vasta kolmena viime vuotena. Nuorisotyö koulu- ja oppilaitosyhteisössä antaa nuorille mahdollisuuden kohdata kuunteleva aikuinen ilman arvioivaa tai sanktioivaa roolia formaalin opetustilanteen ulkopuolella (Kantonen & Hännikäinen – Uutela 2021,6).

Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston jaettavaksi noin 1,6 miljoonan erityisavustuksen kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen osana koronaviruskriisin jälkeisiä elvytystoimia. Avustuksen tarkoituksena oli lievittää etäopetuksen kielteisiä vaikutuksia sekä sujuvoittaa lasten ja nuorten paluuta lähiopetukseen ja jos koronavirustilanne uudelleen pahenisi, se voisi olla helpottamassa mahdollista uudelleensiirtymistä etäopetukseen. (Erityisavustus kuntien nuorisotyöhön kouluissa ja oppilaitoksissa Hakuohje 2020).

Vuosille 2020–2023 on nimetty nuorisualan osaamiskeskus Nuoska, jonka tehtävänä on kehittää alueellisesti ja valtakunnallisesti sovellettavia nuorisotyön toimintamalleja kouluihin ja oppilaitoksiin. Osaamiskeskusten tehtävät on määritelty valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 painopisteiden mukaisesti.

Kuvio 8.6.5.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa, Länsi- ja Sisä-Suomi 2021

Kuviosta 8.6.5.3. näkyy, kuinka suuri osuus Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista tarjosi nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021. Nuorisotyötä peruskouluissa tehtiin 82 prosentissa kunnista. Nuorisotyötä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa tehtiin 56 prosentissa ja toisen asteen oppilaitoksissa 53 prosentissa kunnista. Nuorisotyötä peruskouluissa, peruskoulun ja toisen asteen

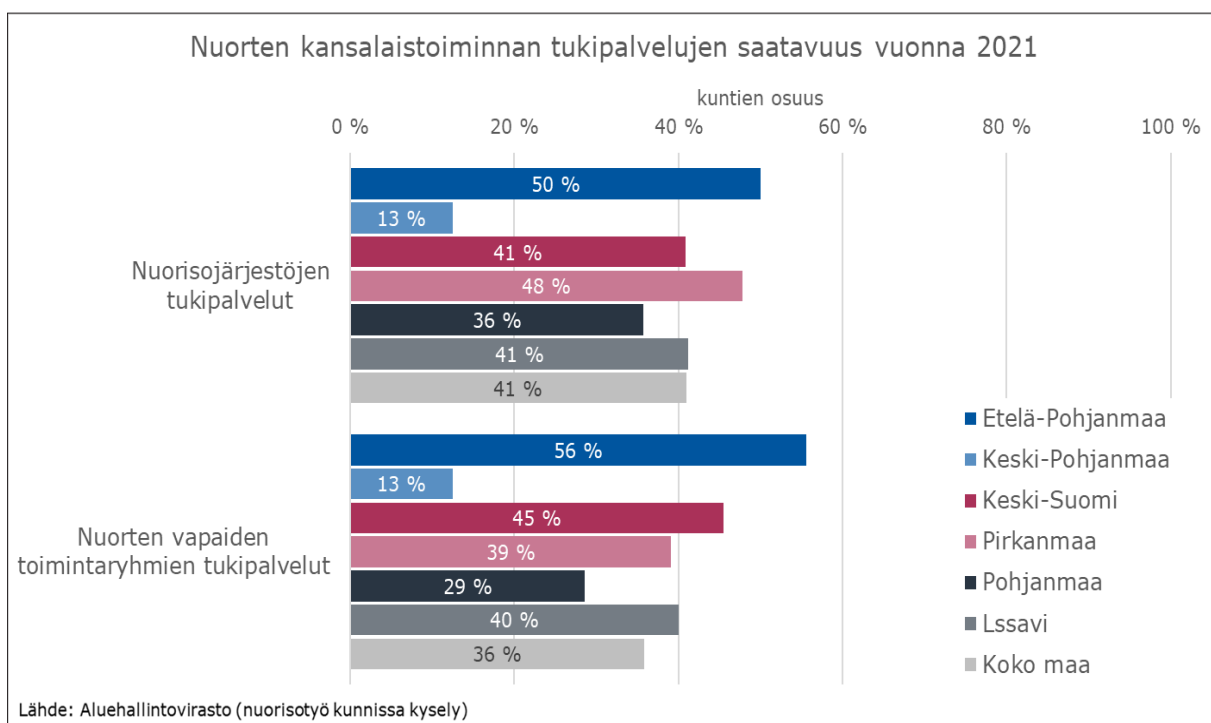
nivelvaiheessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa oli saatavilla Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella hieman heikommin kuin koko maassa keskimäärin.

Pirkanmaalla yhtä kuntaa lukuun ottamatta jokaisessa kunnassa tehtiin nuorisotyötä peruskoulussa, kun taas pohjalaismaakunnissa oli useampia kuntia, joissa peruskouluissa ei tehdä nuorisotyötä lainkaan. Kunnilta kysyttiin erikseen myös peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa tehtävästä nuorisotyöstä. Useassa avovastauksessa mainittiin, että etsivä nuorisotyö hoitaa nivelvaihteyden tai on käytettävissä tässä vaiheessa. Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla tehtiin nuorisotyötä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa ja Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla nuorisotyötä toisen asteen oppilaitoksissa yli 60 prosentissa kunnista. (Kuvio 8.6.5.3.). Nuorisotyötä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa ja toisella asteen oppilaitoksissa tehtiin vähemmän kuin nuorisotyötä peruskouluissa. Huomionarvoista on tässä myös se, että kaikissa kunnissa ei ole toisen asteen oppilaitosta. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että vapaille toimintaryhmille olivat tilojen maksuton käyttö, erilaiset tuet sekä ohjaus- ja neuvonta.

Nuorisojärjestöjen tukipalvelua ilmoitti tarjoavansa 41 prosenttia ja nuorten vapaiden toimintaryhmien tukipalveluja 40 prosenttia Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista. Nämä noudattelivat suunnilleen koko maan keskiarvoa. Eniten nuorille nuorisojärjestöjen tukipalvelua sekä nuorten vapaiden toimintaympäristöjen tukipalveluja oli saatavilla Etelä-Pohjanmaalla. Keski-Pohjanmaalla näitä palveluja oli saatavilla yhdessä kunnassa. (Kuvio 8.6.5.4.).

Kuvio 8.6.5.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus, Länsi- ja Sisä-Suomi 2021

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä lähes kaikkiin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntiin. Koulussa tehtävä nuorisotyö, digitaalinen ja verkkonuorisotyö sekä jalkautuva nuorisotyö ovat yleistyneet viime vuosina.

Peruspalvelujen arvioinnilla selvitettiin, mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla. Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Palvelujen muutoksen arviointiajaksi valittiin vuodet 2015–2021, koska haluttiin tarkastella, onko vuonna 2016 voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen.

Vuonna 2016 tuli voimaan uudistettu nuorisolaki, jossa ei enää säädetty yksityiskohteisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu. Muutoksella oli tarkoitus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa itse päättämällään ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Koska kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädettyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

Suurin yksittäinen olosuhdemuutos tapahtui vuonna 2020 maaliskuun 18. päivä, kun Suomen hallitus julisti poikkeustilan globaalien koronaviruspandemian vuoksi ja lähes kaikki palvelut suljettiin ja muun muassa koulut siirtyivät etäopetukseen. Nuorisotoimiala havahtui nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Avoin ja yhteisöllinen nuorisotyö

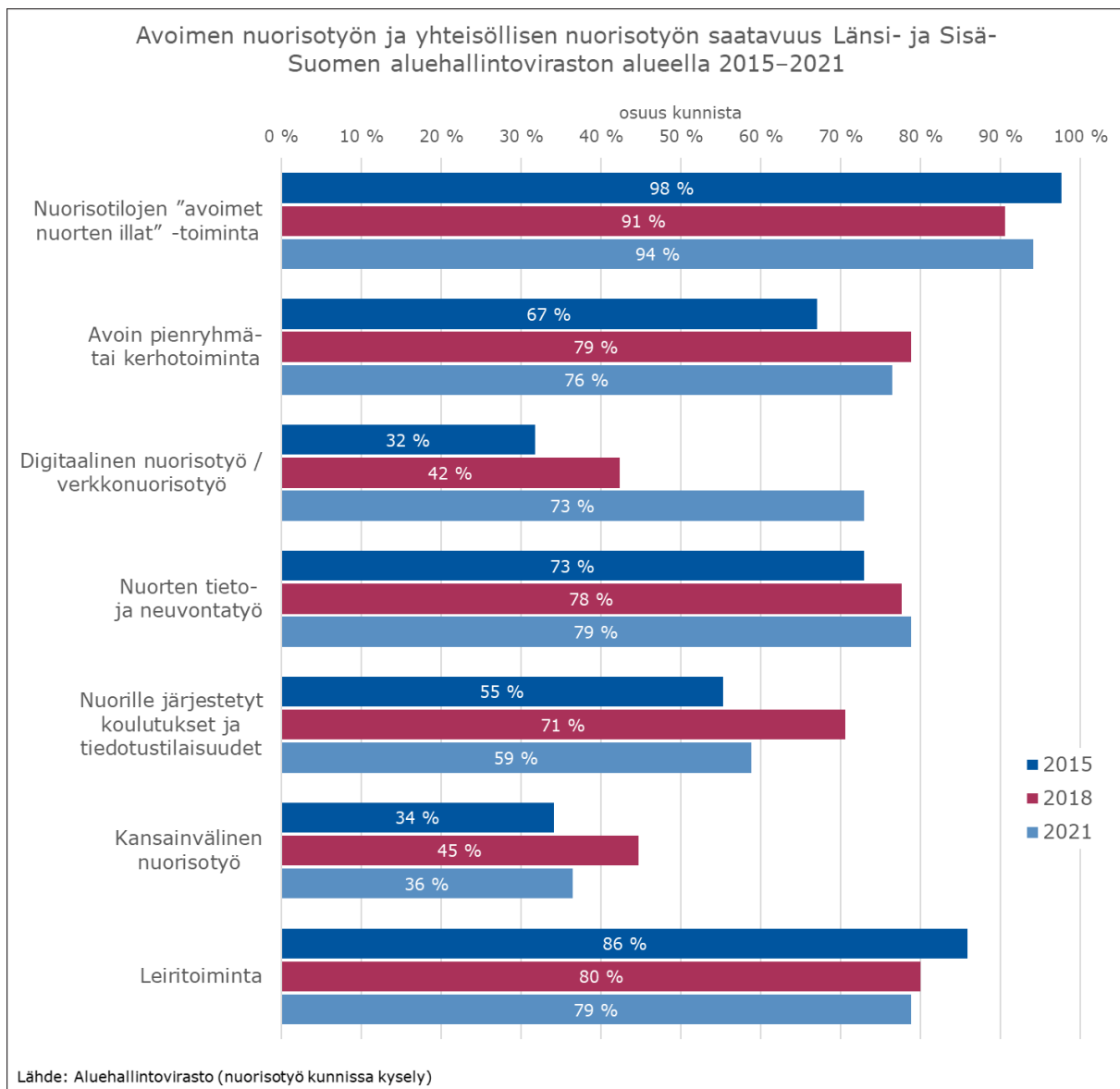
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta, digitaalinen nuorisotyö, nuorten tieto- ja neuvontatyö, nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet sekä kansainvälinen nuorisotyö yleistyivät kuntien palveluvalikoimassa vuoteen 2019 saakka. Nuorisotilojen avoimet nuorten illat ja leiritoiminta vähenivät hiukan vuoden 2015 jälkeen. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön saatavuuden vähenemisen kahtena viime vuotena. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 näkyy kuviossa 8.7.5.1.

Toisaalta nuorisotilojen avoimet illat, digitaalinen nuorisotyö sekä nuorten tieto- ja neuvontatyö lisääntyivät vuodesta 2019. Eryteisesti digitaalinen nuorisotyö lisääntyi merkittävästi vuodesta 2019 koronaviruspandemian seurauksena. On mahdollista, että myös nuorille järjestettyjä koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia siirrettiin verkkoon. Koronaviruspandemian myötä nuorisotyön digitalisaation avulla toteutettiin muita nuorisotyön muotoja, kuten yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa etäyhteyksillä, järjestettiin tapaamisia chatissa ja Discord-alustalla sekä käytettiin sosiaalista mediaa eri tavoin nuorten tavoittamisessa.

Vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että kunnallisen nuorisotyön kansainvälisiä yhteyksiä tulee lisätä kansainvälisten kokemusten tarjoamiseksi nuorille. Kansainvälinen nuorisotyö oli kunnissa noususuunnassa vuoteen 2019 saakka. Vuonna 2019 sitä oli saatavissa hiukan vajaassa puolessa kaikista kunnista, mutta saatavuus kääntyi sitten jälleen laskuun. Kansainvälistä nuorisotyötä on saatavilla yleisemmin Keski-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla.

Nuorten leiritoiminnan saatavuus on pysynyt vuodesta toiseen melko vakaana. Vuosien 2015–2021 senkin saatavuudessa on ollut pudotusta.

Kuvio 8.7.5.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

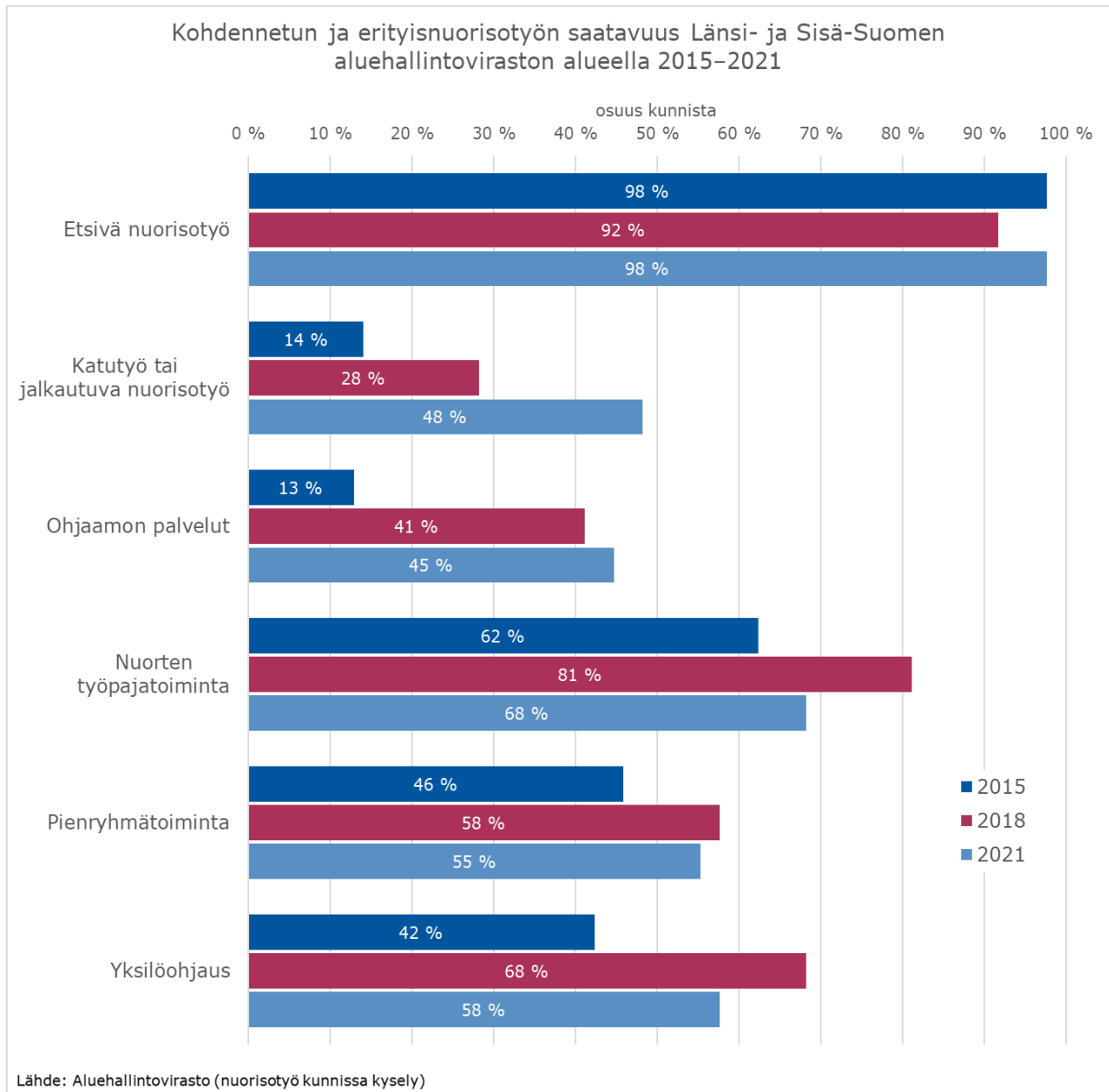

Kohdennettu nuorisotyö

Kuntakyselyn mukaan etsivää nuorisotyötä on ollut saatavilla hyvin, lähes kaikissa kunnissa vuosina 2015 – 2021. Pientä laskua tapahtui vuonna 2019. Etsivä nuorisotyö on laajentunut hallitusohjelmakirjausten siivittämänä koko Suomen kattavaksi toiminnaksi.

Nuorten työpajatoiminnassa on tapahtunut liikahtelua vuosien 2015–2021 aikana. Nuorten työpajatoiminnan saatavuudessa palattiin vuonna 2021 vuoden 2015 tasolle, mikä johtuu siitä, että yksi maakunnallinen nuorten työpajatoimija ajautui konkurssiin Keski-Pohjanmaalla ja sen seurauksena nuorten työpajatoiminta loppui koko maakunnasta.

Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 on esitetty kuviossa 8.7.5.2.

Ohjaamoiden tukena työn kehittämisessä, käynnistämisessä ja vakiinnuttamisessa toimi Kohtaamo -hanke, joka oli osa nuorisotakuun toimeenpanoa ja sai rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta hankekaudella 2014–2020. Ohjaamo -verkosto laajenikin merkittävästi erityisesti vuosien 2015–2019 aikana ja kasvua oli tapahtunut hiukan myös vuoteen 2021. Parhaiten Ohjaamo-palveluja oli saatavilla pohjalaismaakunnissa.

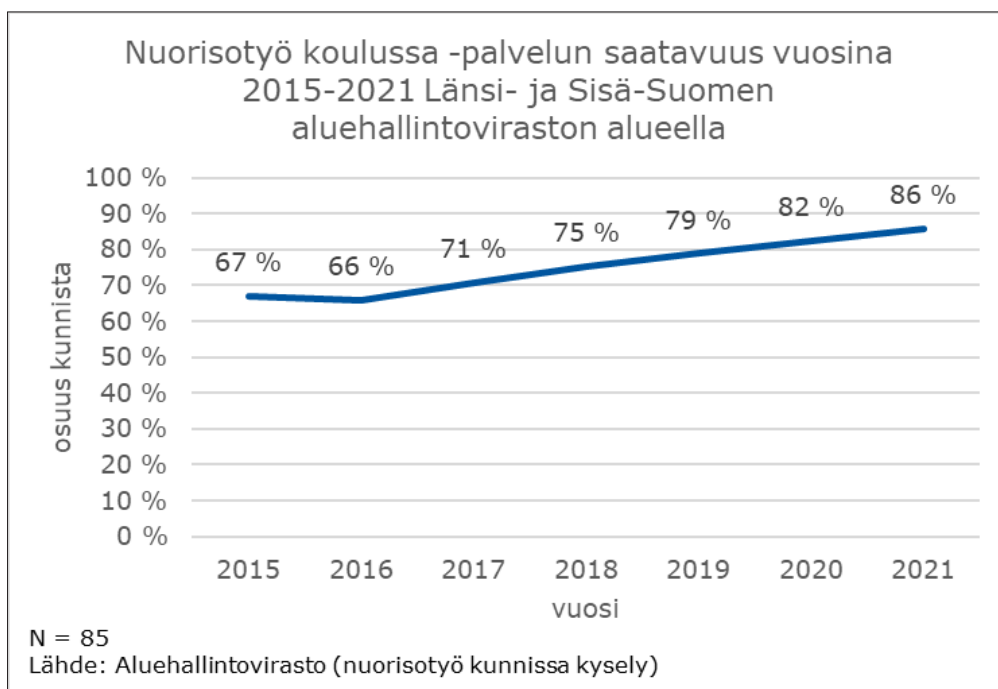
Jalkautuva nuorisotyö ja katutyö nuorisotyön työmuotona oli kasvanut merkittävästi vuosien 2015-2021 aikana. Koronavuodet lisäsivät työmuotoa kaikissa maakunnissa. Työmuoto on ollut erityisen suosittua Pirkanmaalla. Pienryhmätoiminta ja yksilöohjaus lisääntyvät vuoteen 2019, mutta laskua oli tapahtunut vuoteen 2021. Koronapandemiasta johtuvat rajoitukset saattoivat vaikuttaa näihin palveluihin ja näitä toteuttiin digitaalisen nuorisotyön avulla. Myös Ohjaamo -verkoston laajenemisella on saattanut olla vaikutusta näiden palvelujen vähenemiseen.

Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalta, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Vuosina 2015–2018 kuntakyselyssä kysyttiin vain yleisesti, onko kunnassa saatavilla koulunuorisotyötä erittelemättä sitä mitenkään. Tämän arvioinnin kohteena olevana aikana, vuosina 2015–2021, kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on kasvanut (kuvio 8.7.5.3.). Vuonna 2021 kunnista 86 prosenttia ilmoitti kouluissa tehtävän nuorisotyön olevan nuorten käytettävissä oleva palvelu. Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Pirkanmaalla kouluissa tehtävä nuorisotyö on lisääntynyt vuosina 2015–2021. Pohjanmaalla saatavuus on hieman heikentynyt vuodesta 2015.

Kuvio 8.7.5.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Vuosittaisia heilahteluja on saatavuudessa ollut joka maakunnassa. Vuoden 2020 lopulla aluehallintoviraston myöntämällä avustuksella palkattiin kouluihin uusia nuorisotyöntekijöitä lieventämään koronaviruspandemian aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia. Tämä näkyy myös koulussa tehtävän nuorisotyön saatavuuden kasvussa vuosina 2020

ja 2021. Erityisesti ammatillisella toisella asteella nuorisotyön saatavuuden kasvu on ollut huomattavaa. Aluehallintovirastojen kyselyssä ei ole eritelty toista astetta lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen, mutta on yleisesti tiedossa, ettei lukioissa juuri-kaan ole nuorisotyön palveluja saatavilla.

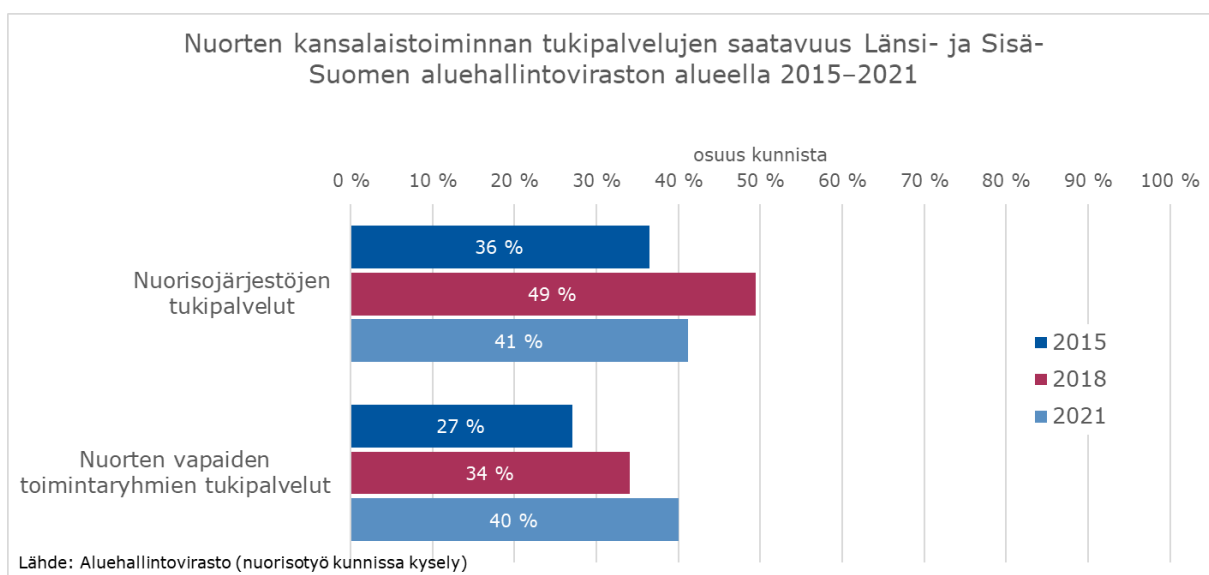
Nuorisotyö on hakenut paikkaansa ja toimintatapojaan yhteistyössä kuntien koulujen kanssa ilman erillistä valtiovallan panostusta tai tunnustusta toimintaan jo 2000-luvun alusta alkaen (Jurvanen ym., 2021). Parhaimmillaan nuorisotyön menetelmät on nähty arvokkaana koulun arjessa ja nuorisotyöntekijät nuorten kohtaamisessa tärkeänä osana koulun moniammatillista työyhteisöä. Parhailaan eletään kouluissa tehtävän nuorisotyön vakiinnuttamispyrkimysten aikaa, mutta vielä on epävarmaa, kuinka moni kunta jatkaa toimintaa työhön myönnetyn erityisavustuksen päätyttyä.

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Nuorisojärjestöille annettavien tukipalvelujen saatavuus on hiukan muuttunut vuosien 2015–2021 aikana (Kuvio 8.7.5.4.). Avustustoiminta jää tämän arvioinnin ulkopuolelle. Noin puolet kunnista ilmoitti, että nuorisojärjestöjä tuetaan eri keinoin toteuttamaan nuorisotoimintaa. Tukipalvelut kasvoivat mukavasti vuoteen 2019, mutta heikentyivät taas hiukan vuoteen 2021 kaikissa maakunnissa.

Nuorten vapaiden toimintaryhmien tukeminen oli taas lisääntynyt hiljalleen vuosien 2015–2021 aikana. Vapaista toimintaryhmiä voivat olla esim. nuorten bänditoiminta tai nuorten ideoita ja omia projekteja tukevat tilat ja paikat. Lisäksi erilaiset skeitti- ja katutaideprojektit ovat tyypillisiä vapaita nuorten kansalaistoiminnan ryhmittymiä.

Kuvio 8.7.5.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2020 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 86 euroa nuorta kohden, joka on vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2021 yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden oli 918 nuorta, joka on enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Kuudessa kunnassa ei ollut lainkaan nuorisotilaa.

Nuorisotyön käyttömenot

Kunnan oman verotuloista saatavan rahoituksen lisäksi, kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuorisohjelmat (Erasmus+ nuorisotalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön.

Kuvio 8.8.5.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden vuonna 2020, Länsi- ja Sisä-Suomi

Etsivän nuorisotyön valtionavustus kohdentui 98 prosenttiin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista vuonna 2021. Nuorten työpajatoimintaa toteuttaa aluehallintoviraston myöntämällä valtionavustuksella 68 prosenttia kunnista. Aluehallintovirastot myönsivät vuonna 2021 lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustusta lähes jokaisen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntaan. Harrastus- ja päiväleiritoimintaa kunnissa järjestävät järjestöt, kunnat ja seurakunnat.

Kuntien taloustiedot vuodelta 2021 eivät ole vielä tätä arviointia tehdessä käytävissä, joten uusimmat tiedot nuorisotoimen käyttömenoista ovat vuodelta 2020. Kuviossa 8.8.5.1. näkyy, että vuonna 2020 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 86 euroa alle 29-vuotiasta nuorta kohta. Alle 29-vuotiasta nuorta kohden käytettiin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella 20 euroa vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Nuorisotoimen nettokäyttömenojen osuus kunnan toimintakuluista oli keskimäärin 0,5 prosenttia.

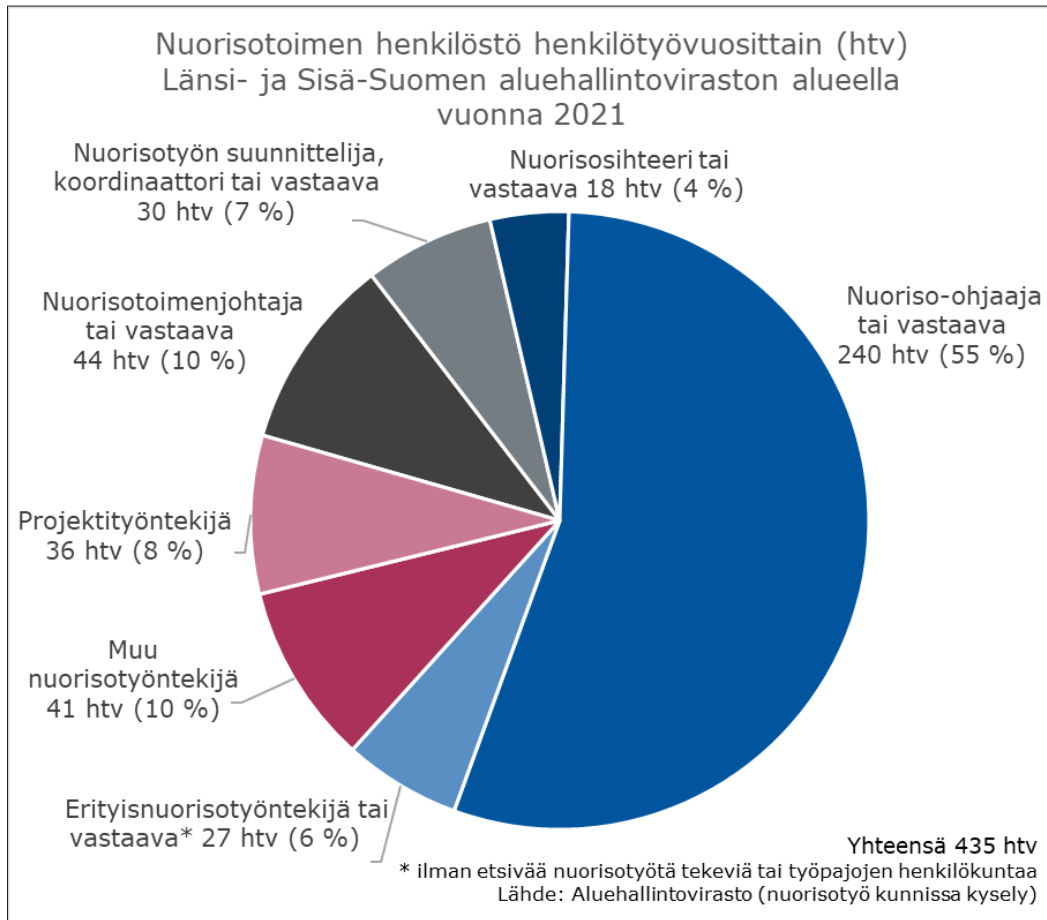
Maakuntien välillä on isoja eroja. Keski-Suomessa alle 29-vuotiasta nuorta kohden käytettiin 115 euroa, joka on yli koko maan keskiarvon. Pohjanmaalla taas käytettiin alle 29-vuotiasta kohden 67 euroa, joka taas on reilusti alle koko maan keskiarvon. (Kuvio 8.8.5.1.). Kunnan nuorten määrällä on myös vaikutusta siihen, kuinka paljon kunta käyttää varoja nuorisotyöhön.

Henkilöstön määrä

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 435 henkilötyövuotta. Tähän määrään oli laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esim. vapaa-aikasihteereitä. Nuorten työpajoissa työskentelevä ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ole mukana luvuissa.

Kuntien nuorisotoimen henkilöstöstä reilu puolet (55 prosenttia) työskenteli vuonna 2021 nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat projektityöntekijät, joita oli 11 prosenttia. Nuorisotoimenjohtajana tai vastaavana tai muuna nuorisotyöntekijänä työskenteli molemmissa 10 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Muiden henkilöstöryhmien osuus jäi alle kymmeneen prosenttiin. Pienin oli nuorisosihteerien osuus, sillä heitä oli vain neljä prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Pohjalaismaakunnissa nuorisosihteereitä oli kuitenkin koko maahan nähden enemmän eli noin 10 prosenttia. Projektityöntekijöitä oli taas muihin maakuntiin verrattuna enemmän Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla. Kuviossa 8.8.5.2. näkyy kuntien nuorisotoimen henkilöstö henkilötyövuosittain vuonna 2021.

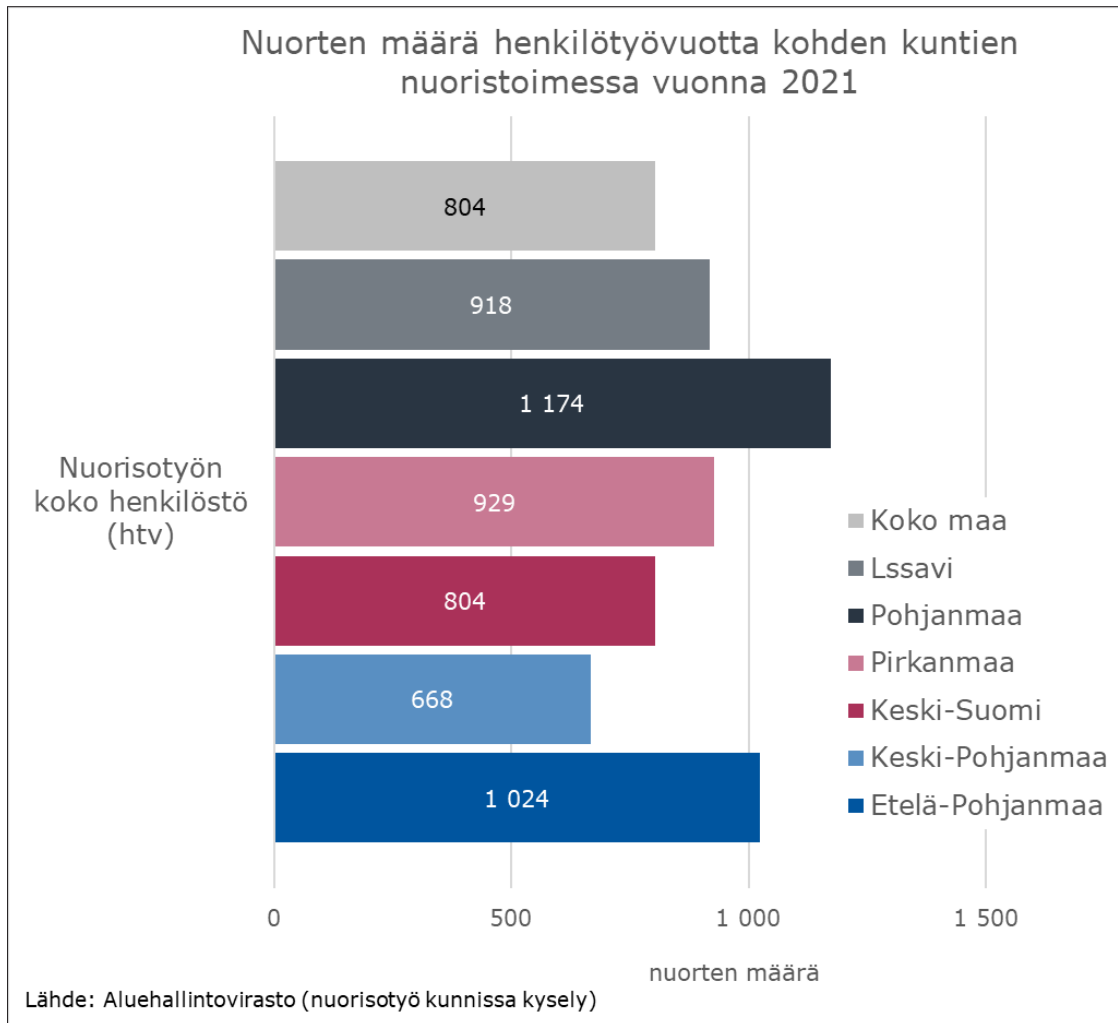
Kuvio 8.8.5.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilö-työvuosittain, Länsi- ja Sisä-Suomi

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella oli keskimäärin 918 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Luku oli 114 nuorta enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Ainoastaan Keski-Pohjanmaalla nuorten määrä yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta (668) oli merkittävästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin ja Keski-Suomessa määrä (804) noudatteli koko maan keskiarvoa. Pirkanmaalla oli keskimäärin 923 nuorta yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden. Eniten nuoria yhtä nuorisotyön henkilötyövuotta kohden oli Pohjanmaalla (1174) ja Etelä-Pohjanmaalla (1024). (Kuvio 8.8.5.3.).

Pienissä, varsinkin alle 2 000 asukkaan kunnissa nuorten määrä henkilötyövuotta kohden oli merkittävästi pienempi kuin isommissa kunnissa. Pienissä kunnissa resurssin vaihtelu oli suurinta. Useassa alle 5 000 asukkaan kunnassa oli nuorisotyöhön varattu henkilöresursseja reilusti alle yksi henkilötyövuosi. Esimerkkinä tällaisesta on kunta, jossa toimii 0,1 henkilötyövuoden resurssilla nuorisotoimenjohtaja tai vastaava eikä muuta nuorisotyön henkilöstöä ole. Yhdessä alle 2 000 asukkaan kunnassa ei ollut lainkaan nuorisotoimen henkilöstöä. Kannattaa muistaa myös se, että vaikka isommissa kunnissa on nuorisotyön resurssia suhteessa nuorten määrään vähemmän kuin pienissä kunnissa, isommissa kunnissa on todennäköisesti monipuolisemmin tarjolla myös muita nuorten palveluja.

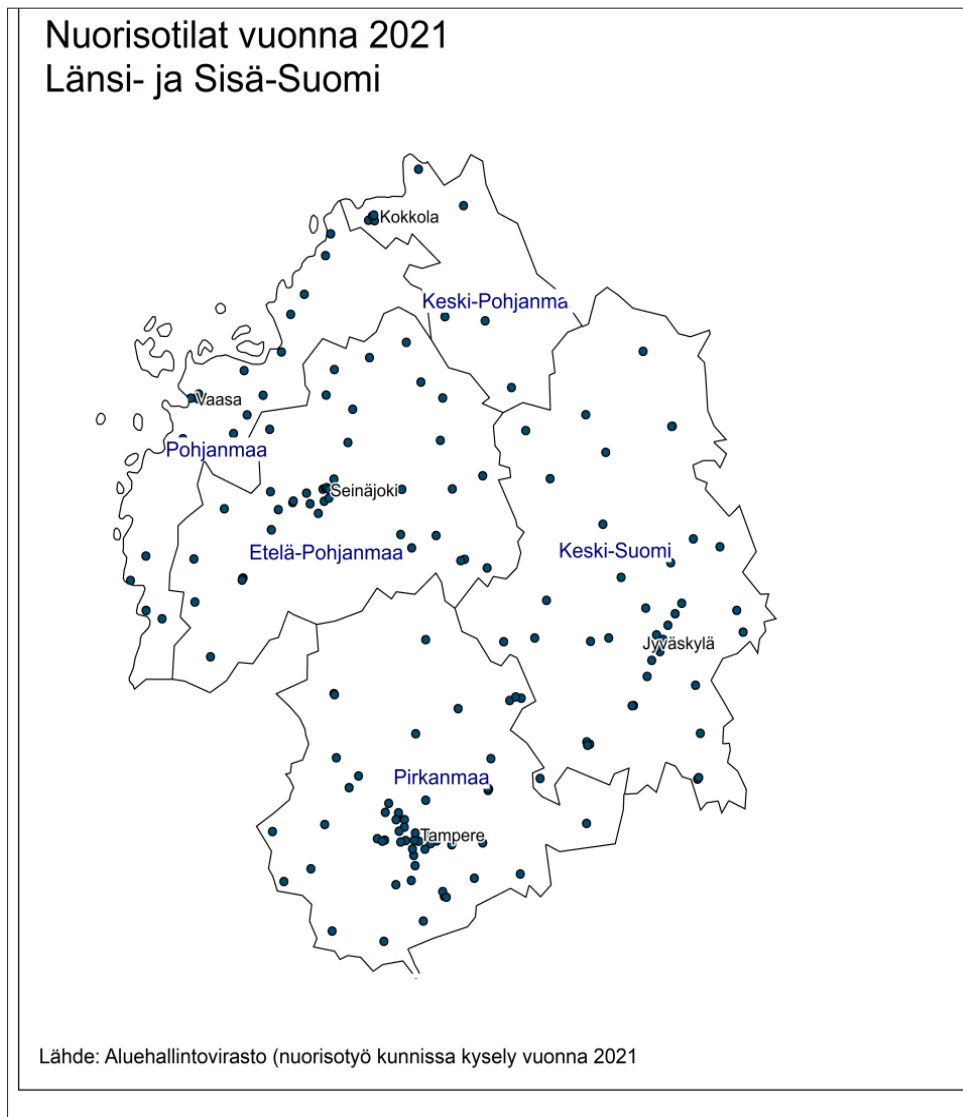
Kuvio 8.8.5.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuori-sotioimessa maakunnittain vuonna 2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella 93 prosentissa kunnista on nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. Koko maahan nähden kattavuus on hieman alhaisempi. Muiden viiden aluehallintoviraston alueella nuorisotalojen tai muiden nuoriille avoimien tilojen kattavuus on 100 prosenttia kyselyyn vastanneista.

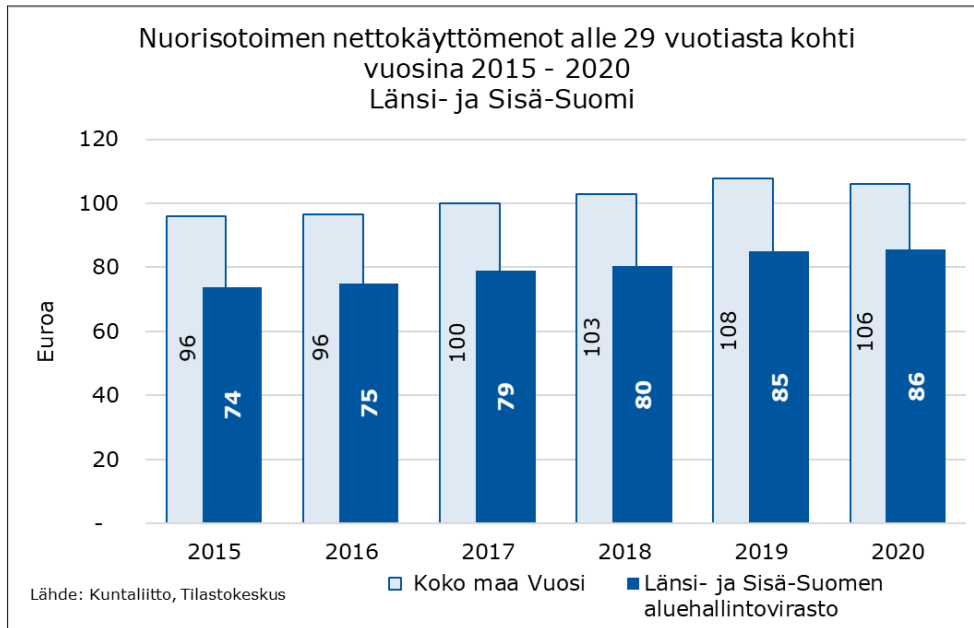
Kuudessa kunnassa ei ole lainkaan nuorisotaloa tai muuta nuorille avointa tilaa. Nuorisotaloja tai muita nuorille avoimia tiloja on saatavilla koko Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella, joskin tiloja on useampia isommissa kaupungeissa. (Kartta 8.8.5.1.). Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä mm. nuorille suunnattuja tiloja.

Kartta 8.8.5.1. Nuorisotilat vuonna 2021, Länsi- ja Sisä-Suomi**Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?**

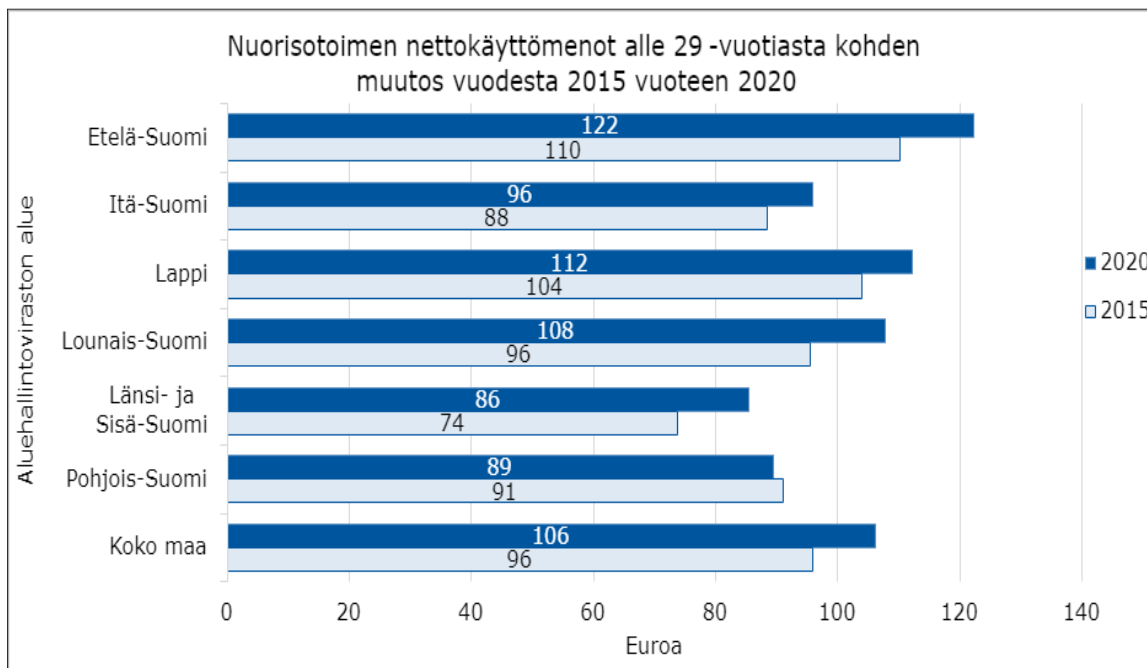
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kuntien nuorisotoimien käyttömenot ovat kasvaneet vuodesta 2015. Nuorisotoimen henkilötöyvuosimäärä oli pysynyt suhteellisen samana. Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien nuorisotoimien nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista on ollut vuosina 2015–2020 0,5 prosenttia. Osuus on pysynyt samana näiden vuosien aikana. Sen sijaan nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. (Kuvio 8.9.5.1.)

Kuvio 8.9.5.1. Nuorisotoimen nettokäyttömönöt alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.9.5.2. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömönöt alle 29-vuotiasta nuorta kohden, muutos vuodesta 2015 vuoteen 2020

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella alle 29-vuotiasta nuorta kohden käytettiin vuosina 2015–2020 koko maahan nähden vähemmän euroja (Kuvio 8.9.5.1.). Kuitenkin taas Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella on tapahtunut suhteellisesti suurin muutos vuodesta 2015, kun käyttömönön osuus nuorta kohden oli kasvanut 16 prosenttia. Maakunnallisesti suurimmat muutokset olivat tapahtuneet Keski-Suomessa, jossa käyttömönön osuus nuorta kohden oli kasvanut 32 prosenttia ja Etelä-Pohjanmaalla, jossa käyttömönön osuus nuorta kohden oli

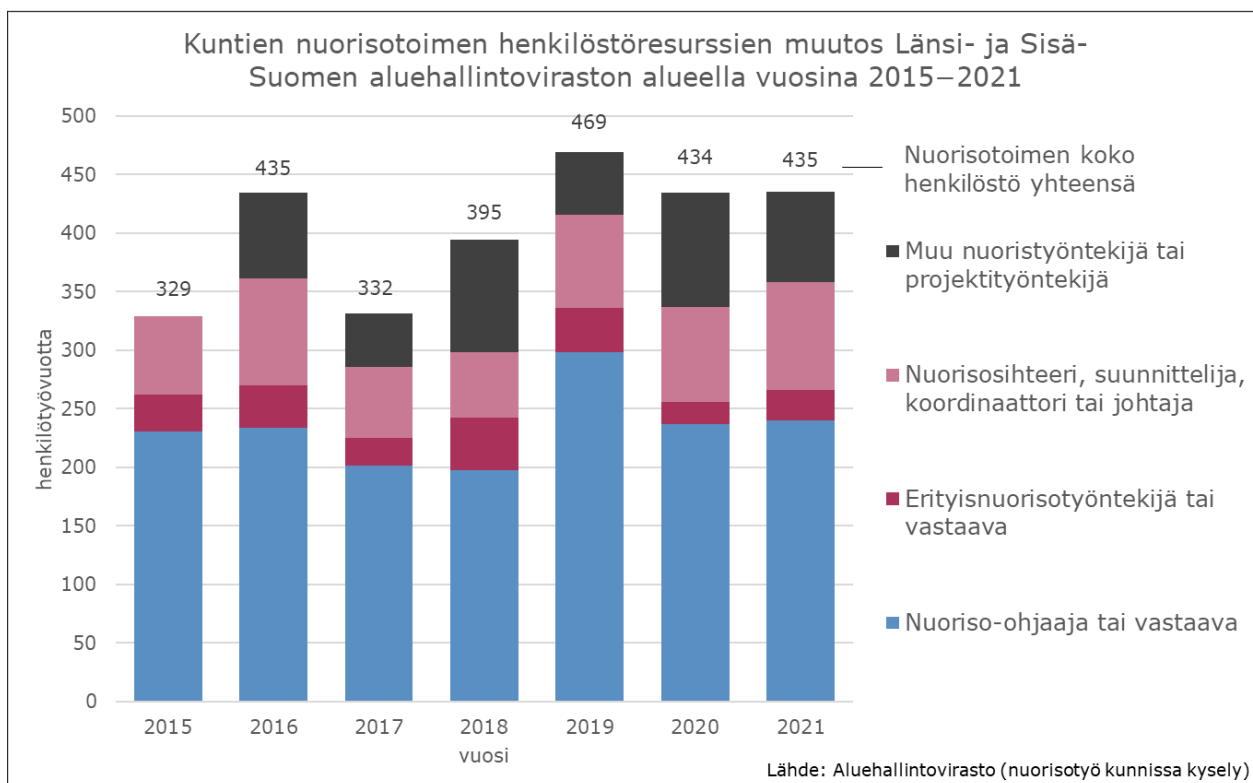
kasvanut 21 prosenttia. Jokaisessa maakunnassa käyttömenojen osuus nuorta kohden oli kasvanut vuodesta 2015. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenojen muutos nuorta kohden on esitetty aluehallintovirastoittain kuviossa 8.9.5.2.

Henkilöstön määrä

Nuorisotoimen henkilötövuosimäärä Länsi- ja Sisä-suomen aluehallintoviraston alueella on vaihdellut vuosina 2015–2021. Kuitenkin vuodesta 2015 henkilötövuosimäärät ovat nousseet. Korkeimmillaan nuorisotoimen henkilötövuosimäärä oli vuonna 2019, joten vähenemistä resursseissa on hiukan tapahtunut vuosiin 2020 ja 2021 nähden. Projektityöntekijöiden henkilötövuosimäärää on kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vuodesta 2020 alkaen, joka selittää isomman nousun henkilötövuosimäärissä vuonna 2019. Erityisesti projektityöntekijöiden ja nuorisotyön suunnittelijoiden, koordinaattoreiden tai johtotason henkilöiden määrä on kasvanut vuodesta 2015. (Kuvio 8.9.5.3.).

Vuodesta 2015 nuorisotoimen henkilötövuosimäärät olivat lisääntyneet kaikissa maakunnissa. Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla ja Pohjanmaalla henkilötövuosimäärät olivat lisääntyneet vuonna 2021, joka poikkeaa koko maan tilanteesta, jossa henkilötövuosimäärät olivat laskeneet. Erityisesti projektityöntekijöiden määrä oli lisääntynyt näissä maakunnissa.

Kuvio 8.9.5.3. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöressurssien muutos vuosina 2015–2021, Länsi ja Sisä-Suomi

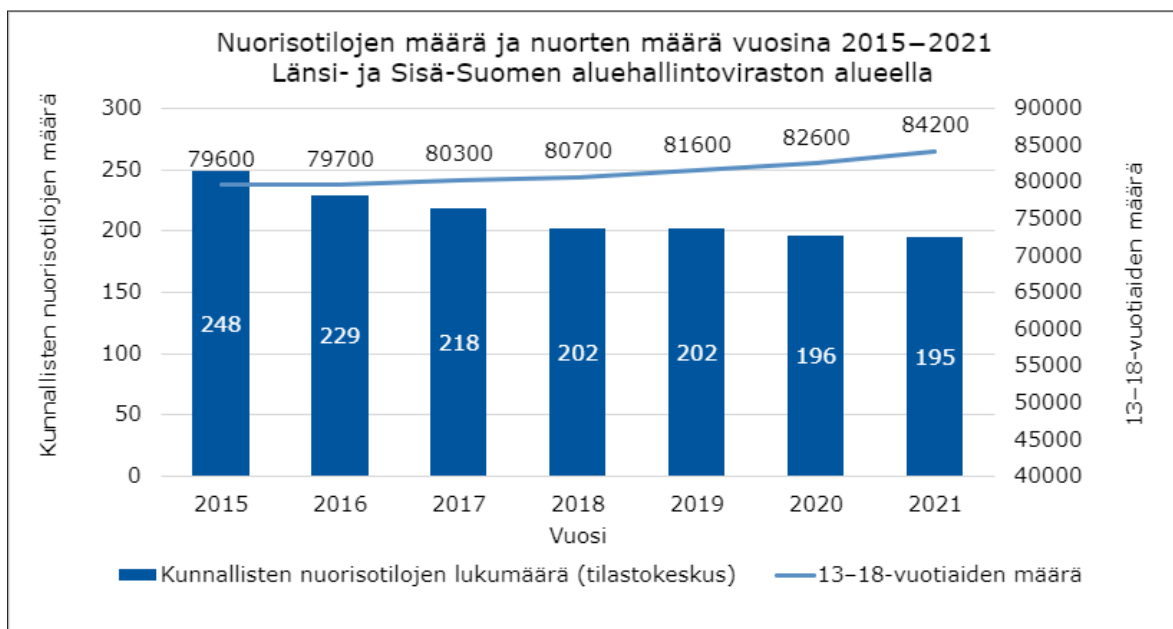

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kunnallisten nuorisotilojen määrä oli vähentynyt Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella vuodesta 2015 alkaen (kuviot 8.9.5.4.). Vuonna 2015 nuorisotiloja oli 248 kappaletta, kun vuonna 2021 niitä oli 195 kappaletta. Kunnallisten nuorisotilojen lisäksi kunnassa voi kuitenkin olla myös muita nuorille avoimia tiloja, kuten seurakunnan nuorisotiloja.

Kuviosta 8.9.5.4. näkyy, että nuorisotilojen määrä on laskenut voimakkaasti vuosina 2016–2018. Myös vuonna 2020 nuorisotilojen määrä laski merkittävämmän, joka saattaa osittain johtua koronaviruspandemiasta. Kun koronaviruspandemia alkoi vuonna 2020, monet tiloista menivät väliaikaisesti kokonaan kiinni. Samaan aikaan kunnat kehittivät voimakkaasti erilaisia nuorisotyön muotoja, kuten digitaalista nuorisotyötä.

Kuvio 8.9.5.4. Nuorisotilojen ja nuorten määrä vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Nuorisotilojen määrä oli vähentynyt 21 prosenttia vuosien 2015-2021 aikana, mikä on hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueelta on vähentynyt 53 nuorisotilaa 6 vuoden aikana. Eniten nuorisotilojen määrä oli vähentynyt Etelä-Pohjanmaalla (31 prosenttia), mutta myös Keski-Pohjanmaalla (25 prosenttia), Keski-Suomessa (22 prosenttia) ja Pirkanmaalla (21 prosenttia) nuorisotilojen määrä oli vähentynyt koko maan keskiarvoon nähden enemmän. Pohjanmaalla (10 prosenttia) nuorisotilojen määrät olivat vähentyneet koko maahan nähden maltillisemmin.

Kunnallisten nuorisotilojen määrä on vähentynyt, kun taas nuorisotilojen pääkohderyhmässä olevien 13–18-vuotiaiden nuorten määrä on lisääntynyt keskimäärin 4 prosenttia ja lähes kaikissa maakunnissa. Toisaalta taas nuorisotilojen käyttöaste on lisääntynyt. (Taulukko 8.9.5.1.).

Taulukko 8.9.5.1. Nuorisotilojen määrä ja 13–18-vuotiaiden nuorten määrä vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Alue	Mittari	2015	2018	2021	Muutos 2015 - 2021
		määrä			%
Etelä-Pohjanmaa	13-18 vuotiaiden väestö	13 834	13 797	13 746	-1 %
	Nuorisotilat*	59	44	41	-31 %
	Nuoret/nuorisotila	234	314	335	43 %
Keski-Pohjanmaa	13-18 vuotiaiden väestö	5 029	5 058	5 236	4 %
	Nuorisotilat*	16	12	12	-25 %
	Nuoret/nuorisotila	314	422	436	39 %
Keski-Suomi	13-18 vuotiaiden väestö	17 510	17 664	18 539	6 %
	Nuorisotilat*	54	38	42	-22 %
	Nuoret/nuorisotila	324	465	441	36 %
Pirkanmaa	13-18 vuotiaiden väestö	31 411	32 280	34 306	9 %
	Nuorisotilat*	67	54	53	-21 %
	Nuoret/nuorisotila	469	598	647	38 %
Pohjanmaa	13-18 vuotiaiden väestö	11 777	11 876	12 354	5 %
	Nuorisotilat*	52	54	47	-10 %
	Nuoret/nuorisotila	226	220	263	16 %
Länsi- ja Sisä-Suomi	13-18 vuotiaiden väestö	79 561	80 675	84 181	6 %
	Nuorisotilat*	248	202	195	-21 %
	Nuoret/nuorisotila	321	399	432	35 %
Koko Maa	13-18 vuotiaiden väestö	352 116	354 084	366 245	4 %
	Nuorisotilat*	959	821	787	-18 %
	Nuoret/nuorisotila	367	431	465	27 %

Lähde: Tilastokeskus

*Kunnallisten nuorisotilojen lukumäärä edellisen vuoden lopussa

Arviointiryhmä

Nuorisotoimen ylitarkastaja, FM Annika Palola,
puhelin +358 295 018 817,
annika.palola@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esityksessä eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Kysely Manner-Suomen kunnille tammikuussa 2022. Vastausprosentti sata (293 kuntaa).

Kuntaliitto: Kustannusrakenne ja nuorisotilatiedot.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö.

Tilastokeskus: Väestörakenne.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmasta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Ahonen-Walker, Mari 2022. Kunnallinen nuorisotyö poikkeusoloissa, kuntien kokemuksia ja näkemyksiä. Yhteenveto/nuorisotyö. 27.3.2020.

Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.

Jurvanen ym., 2021. Mitä koulunuorisotyö on? Tutkimuskatsaus koulunuorisotyön määritelmiin ja tavoitteisiin. Nuorisotutkimusseura ry.

Kantonen, H., Hännikäinen-Uutela, AL, Kiilakoski, T. Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa. 2021. Xamk kehittää 165 Kantonen verkkojulkaisu (theseus.fi).

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Kuntaliitto 2022. Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Suomen Kuntaliitto ry. <https://www.kuntaliitto.fi/kunnallisen-nuorisotyon-dokumentaatio-hanke>

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 119. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Helsinki.

Ohjaamo. <https://ohjaamot.fi/mika-on-ohjaamo->

Papunen, Tiina 2021. Yhteisin askelin - Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.

Peruspalvelujen arviointi 2019. Aluehallintovirastot.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus. <https://soteuudistus.fi/uudistus-lyhyesti->

Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2.

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.5.4.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.6.5.1. Avoimen nuorisotyön/yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus, Länsi- ja Sisä-Suomi 2021

Kuvio 8.6.5.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus, Länsi- ja Sisä-Suomi 2021

Kuvio 8.6.5.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa, Länsi- ja Sisä-Suomi 2021

Kuvio 8.6.5.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus, Länsi- ja Sisä-Suomi 2021

Kuvio 8.7.5.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.7.5.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.7.5.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.7.5.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.8.5.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden vuonna 2020, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.8.5.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.8.5.3. Nuorten määrä henkilötyövuotta kohden kuntien nuorisotoimessa maakunnittain vuonna 2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.9.5.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.9.5.2. Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta nuorta kohden, muutos vuodesta 2015 vuoteen 2020

Kuvio 8.9.5.3. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöressurssien muutos vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kuvio 8.9.5.4. Nuorisotilojen ja nuorten määrä vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Taulukko 8.9.5.1. Nuorisotilojen määrä ja 13–18-vuotiaiden nuorten määrä vuosina 2015–2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

Kartta 8.8.5.1. Nuorisotilat vuonna 2021, Länsi- ja Sisä-Suomi

**Kunnallisen nuorisotyön
saatavuus**

**Pohjois-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	174
Arviointiasetelma.....	175
Johdanto	175
Toimintaympäristö	176
Tiivistelmä.....	177
Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?	178
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	184
Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?	188
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?	191
Arviointiryhmä	193
Tietolähteet	193
Kuvat ja taulukot.....	193

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia lisäsi etäyhteyksien kautta toteutettavan nuorisotyön tarvetta ja digitaaliset nuorisopalvelut yleistyivät nopeasti Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla.

Etsivää nuorisotyötä toteutettiin kyselyn mukaan kaikissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa. Nuorten työpajatoiminnan osuus pieneni vuodesta 2015 alkaen, mutta jalkautuvan nuorisotyön osuus kasvoi huomattavasti.

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalla, jonne se on perinteisesti kohdistunut. Esimerkiksi kouluissa tehtävän nuorisotyön määrä on vuosien varrella lisääntynyt.

Nuorisoyhdistysten tukipalveluja (pois lukien avustustoiminta) tarjoaa alle 40 prosenttia kunnista Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Vuoden 2019 peruspalvelujen arviointiin verrattuna nämä tukipalvelut ovat vähentyneet. On mahdollista, että koronaviruspandemia on vähentänyt yhdistysten tarvetta tukipalveluihin, esimerkiksi tiloihin.

Nuorisotoimialan nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. Nuorisotoimialan nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista ei ole kuitenkaan kasvanut.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien nuorisotoimen henkilötövuosimäärä oli vuonna 2021 yhteensä 189 henkilötövuotta. Vuoteen 2015 verrattuna nuorisotoimen henkilötövuosimäärä oli kasvanut 17 prosenttia. Työntekijöiden määrä nuorisotyön eri työmuodoissa on vaihdellut vuosien varrella jonkin verran.

Vaikka kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa onkin nuorisotila, on niiden lukumäärä vähentynyt 18 prosenttia. Pienissä kunnissa lasku on kuitenkin ollut maltillisempaa. Tämä saattaa kertoa siitä, että näissä kunnissa on saavutettu minimitaso eikä viimeistä nuorille avointa tilaa voida sulkea.

Toimenpide-ehdotukset

Koulunuorisotyö tulee vakiinnuttaa osaksi nuorisotoimen ja koulujen yhteistyötä sekä peruskouluissa että toisella asteella. Erityisesti on otettava huomioon nivelvaihe. Koulunuorisotyö lukioissa tulee ottaa pohdittavaksi.

Vapaaehtoisuus on nuorisotyön keskeinen eettinen periaate. Nuorisotyön palvelujen tulee aina olla nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyön digitalisoituminen tulee yleistymään edelleen. On varmistettava, että työntekijöiden osaaminen ja käytettävät välineet ovat asianmukaisia.

Nuorten kohtaaminen verkossa tai kasvokkain tulee nähdä yhtä arvokkaana. Tilanne ja toiminnan tavoite ratkaisevat, miten ja millä välineillä nuorisotyötä tehdään.

Nuorille suunnatut avoimet tilat ovat edelleen tärkeitä kohtaamispaikkoja. Tilojen

vähentämisen ja sulkemisen sijaan tulee edistää tilojen yhteiskäyttöä. Tilojen tehokkaampi hyödyntäminen säästää resursseja ja mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja eri toimijoiden välillä. Muiden julkisten tilojen mukauttamista nuorten käyttöön tulee edistää. Esimerkkejä tästä ovat pop-up -nuorisotilat ostoskeskuksissa ja nuorille suunnatut tilat kirjastoissa.

Nuorten vapaiden ryhmien tukipalveluja tulee kehittää ja lisätä. Nuorisotyön tulee tukea vahvemmin nuorten omaehtoista nuorisotoimintaa ja edistää nuorten osallisuutta ja edellytyksiä toimia yhteisöissä, kunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa sivulla 14

Lähitulevaisuuden näkymät

Ilmastonmuutos, koronaviruspandemia, sota Ukrainassa – ajankohtainen maailmantilanne tuo nuorten näköpiiriin monenlaisia uhkakuvia. Nuorisobarometrin 2021 tulosten mukaan nuorten tyytyväisyys elämäänsä ei koronaviruspandemiasta huolimatta ole kuitenkaan laskenut dramaattisesti. Nuorten tulevaisuususkon on jopa ennätyskellisen korkealla tasolla. Tämä viestii nuorisobarometrin tekijöiden mielestä sitä, että tulevaisuudenuskon ja toivon säilyttäminen on mahdollista myös tilanteessa, jossa yhteiskunta kohtaa muutoksia ja jossa erityisesti ilmastoasioissa näköpiirissä on vaikeita valintoja ja mahdollisia vaaratilanteita. Tämän toivon ylläpitämisessä onnistuminen on yksi nuorisopolitiikan keskeisiä tehtäviä. (Kiilakoski 2022, 6–7.) Koska haastatellut nuorisobarometriä varten suoritettiin vuoden 2020 lopulla ja vuoden 2021 alussa, Ukrainan sodan vaikutukset nuorten elämään ja tulevaisuususkoon eivät luonnollisesti vielä olleet tiedossa.

Vuoden 2023 alusta lähtien vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille. Nuorisolain mukainen nuorisotyö ja -politiikka jäävät edelleen kunnan tehtäväksi. Tiettyjen nuorisotyön palvelujen ja toimintojen järjestäminen ja tuottaminen tapahtuu kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalla. Tällaisia ovat muun muassa nuorten työpajatoiminta, ohjaamotoiminta, nuorisolain mukainen ohjaus- ja palveluverkosto, hyvinvointialueen nuorisovaltuusto ja ehkäisevä päihdetyö. (Ahonen-Walker 2022.) Erittäin toivottavaa on, että kuntien nuorisopalveluja koskeva moniammatillinen yhteistyö jatkuu rakennemuutoksesta huolimatta myös niiden toimijoiden kanssa, jotka siirtyvät hyvinvointialueille. Nuorisotyön tärkeistä yhteistyökumppaneista hyvinvointialueille siirtyvät esimerkiksi koulukuraattorit ja -terveydenhoitajat.

Sote-uudistuksen lisäksi TE-hallinnon uudistus tulee vaikuttamaan nuorten saamiin palveluihin ja kohdennettuun nuorisotyöhön. TE-palvelut on tarkoitus siirtää kuntien

vastuulle vuoden 2024 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja. Jo ennen TE-hallinnon uudistusta järjestetään työllisyyden kuntakokeiluja vuosina 2021–2023, jolloin tietyt asiakasryhmät, kuten alle 30-vuotiaat nuoret, ovat kuntien järjestämien työllisyyspalvelujen piirissä. Isoista, nuoria ja siten myös nuorisotyötä koskevista muutoksista mainittakoon oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen. Korotus astui voimaan vuonna 2021.

Malm (2021, 102) on hahmotellut tutkimuksessaan, millaiselta nuorisotyö mahdollisesti näyttää tulevaisuudessa. Hän nostaa esiin kymmenen mahdollista tulevaisuuden kehityskulkua. Tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa ensinnäkin siltä, että nuorisotyö tulee lähitulevaisuudessa olemaan entistäkin monikenttäisempää ja toiseksi sille on keskeistä vahvistuva moniammatillinen yhteistyö. Kolmantena keskeisenä kehityskulkuna nousee esiin nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukailleen. Neljänneksi nuorisotyössä kasvavat sanoittamisen ja arvioinnin merkitys muun muassa nuorisotyön resurssien takaamiseksi. Malmin mukaan nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat viisi nuorisotyön ulkopuolelta nousevaa kehityskulkua: teknologian kehitys, ilmastonmuutos, nuoruuden paineistuminen, polarisaatio ja alueelliset erot. Hän pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa, että näidenkin kohdalla nuorisotyö omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa tulevaisuutta, ei ainoastaan kohta sitä. Kymmenentenä ja viimeisenä tulevaisuuden nuorisotyötä koskevana havaintona Malm nostaa esille nuorten osallisuuden, joka on nuorisotyössä piilevän muutosvoiman ytimessä. Hän arvioi, että nuorten osallisuus on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

Toimintaympäristö

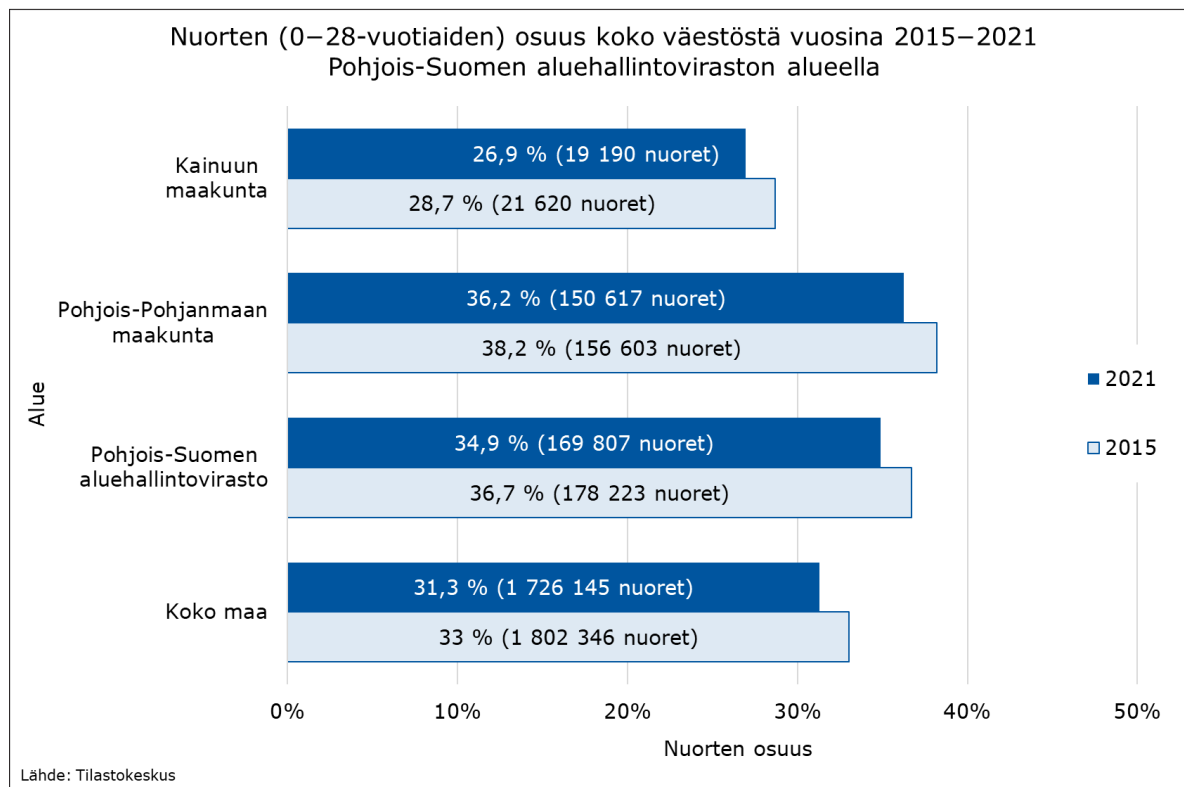
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston toiminta-alueella on kaksi maakuntaa: Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaa. Kainuussa on 8 kuntaa ja Pohjois-Pohjanmaalla 30. Manner-Suomen keskimääräinen kuntakoko vuonna 2021 oli 17 955 asukasta. Kainuussa vain Kajaanin kaupungin kuntakoko on suurempi kuin maan keskiarvo. Pohjois-Pohjanmaan kunnista 90 prosentilla on vähemmän asukkaita kuin Suomen kunnissa keskimäärin. Osa kunnista on kuitenkin pinta-alaltaan suuria, joten välimatkat kuntien välillä ovat pitkiä. Pitkät välimatkat ja julkisen liikenteen rajallisuus tuovat haasteita palvelujen saatavuuteen.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja tulevat kuulumaan myös sen jälkeen, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien. Kunnat luovat edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tämä tapahtuu nuorisolain tavoitteiden ja lähtökohtien pohjalta sekä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Kunnat ovat tehtävää hoitaessaan tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien toimijoiden sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Nuorten määrä on vähentynyt kaikkialla Suomessa. Pohjois-Pohjanmaalla nuorten määrä on vähentynyt 3,8 prosent-

tia ja Kainuussa 11,24 prosenttia vuodesta 2015 lähtien. Pohjois-Pohjanmaalla nuorten osuus väestöstä on korkeampi kuin muissa Suomen maakunnissa, vaikka nuorten määrä onkin vähentynyt. (Kuvio 8.4.6.1.)

Kuvio 8.4.6.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

On hyvä ottaa huomioon, että nuorisolain mukainen ikäryhmä ei ole kokonaisuudessaan pienentynyt. Tilastokeskuksen tietojen mukaan kunnallisen nuorisotyön kannalta keskeinen 10–17-vuotiaiden ikäryhmä on kasvanut vuoden 2015 jälkeen. Eniten eli noin kymmenen prosenttia on kasvanut 13-vuotiaiden määrä. Toisaalta taas alle 6-vuotiaiden ikäluokat ovat niin paljon pienentyneet, että tulevaisuudessa myös nyt kasvussa olleet ikäluokat tulevat pienenemään. Maahanmuutto voi tätä kehitystä toki jonkin verran tasoittaa.

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 arvioinnissa nuorisotoimen arviointikohteena oli kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Arvioinnissa tarkasteltiin nuorisotyön palvelujen saatavuuden nykytilaa sekä sitä, kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021.

Arvioinnin pääasiallisena tiedonlähteenä käytettiin aluehallintovirastojen vuosittain tekemästä kuntakyselystä saatuja tietoja. Vastaukset saatiin kaikista kunnista.

Nuorisolain (1285/2016, 8 §) mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Nuorisopalvelujen saatavuus vaihteli kunnittain, mutta lähes kaikissa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kunnissa oli tarjolla nuorisotilojen avoimia nuorten iltoja ja etsivää nuorisotyötä. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön. Myös jalkautuva nuorisotyö lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua koronaviruspandemian myötä.

Kyselyn mukaan etsivää nuorisotyötä toteutettiin kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Muutoin nuorisopalvelujen saatavuus vaihtelee kunnittain. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön. Digitaalisen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön saatavuus parani vuodesta 2015 ja 2018 huomattavasti sekä Kainuussa että Pohjois-Pohjanmaalla, kun koronaepidemian vuoksi nuorisotyö siirtyi digitaalisille alustoille. Kaikkien muiden avoimien ja yhteisöllisten nuorisotyömuotojen osuus väheni vuodesta 2015. Kyselyn mukaan etsivää nuorisotyötä tehtiin kaikissa kunnissa.

Vuonna 2021 Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 89 euroa nuorta kohden. Kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa oli nuorisotila ja kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli yhteensä 189 henkilötyövuotta eri nuorisotyön työmuodoissa. Kuntien nuorisotoimien nettokäyttömenojen osuus kuntien toimintakuluista on pysynyt noin puolessa prosentissa, mutta menot nuorta kohden ovat vaihdelleet vuosittain. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan nuorisotoimen henkilöstön määrä on vaihdellut jonkin verran vuosien 2015 ja 2021 välillä. Suurimmillaan se oli vuonna 2016.

Mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla?

Kyselyn mukaan etsivää nuorisotyötä toteutettiin kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Muutoin nuorisopalvelujen saatavuus vaihtelee kunnittain. Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

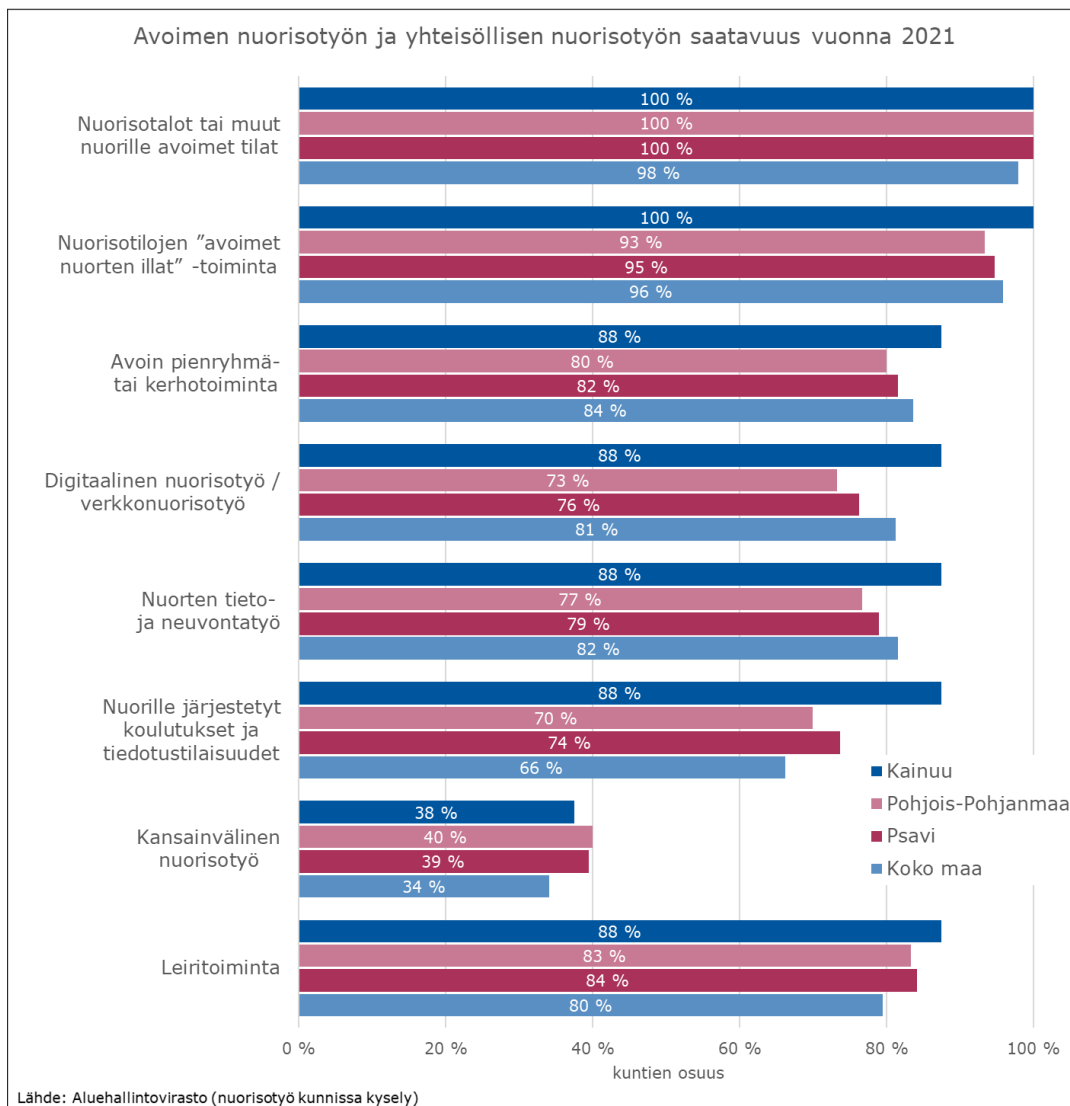
Nuorisolain taustalla olevassa hallituksen esityksessä (HE 111/2016) on mainittu, että kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Avoim ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen kyselyssä avoimeksi tai yhteisölliseksi nuorisotyöksi oli määritelty

- nuorisotalot tai muut nuorille avoimet tilat
- nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta
- avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta
- digitaalinen nuorisotyö/verkkonuorisotyö
- nuorten tieto- ja neuvontatyö
- nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet
- kansainvälinen nuorisotyö
- leiritoiminta.

Kuvio 8.6.6.1. Avoimen nuorisotyön ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa on nuorisotila tai muu avoin tila nuorille. Kaikissa Kainuun kunnissa järjestettiin tiloissa nuorille avointa toimintaa ja Pohjois-Pohjanmaallakin lähes kaikissa kunnissa.

Kainuun kunnista 88 prosentissa oli tarjolla avointa pienryhmä- ja kerhotoimintaa, nuorten tieto- ja neuvontapalveluja, nuorille järjestettyjä koulutuksia ja leiritoimintaa. Kansainvälistä nuorisotyötä tarjosi 38 prosenttia Kainuun kunnista. (Kuvio 8.6.6.1.)

Pohjois-Pohjanmaan kunnista 83 prosenttia järjesti leiritoimintaa. Avointa pienryhmä- tai kerhotoimintaa järjesti 80 prosenttia ja nuorten tieto- ja neuvontapalveluja 77 prosenttia Pohjois-Pohjanmaan kunnista. Nuorille järjestettyjä koulutuksia tarjosi 70 prosenttia kunnista. Kansainvälistä nuorisotyötä Pohjois-Pohjanmaan tarjottiin enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Koronaviruspandemian alussa kaksi vuotta sitten digitaalinen ja verkossa toteutettava nuorisotyö otettiin nopeasti kaikkialla nuorisopalveluissa käyttöön, kun perinteisemmän kohtaamistyön muodot olivat tauolla koronarajoitusten vuoksi. Digitaalinen nuorisotyö ja verkkonuorisotyö oli kyselyssä määritelty digitaalisen median ja teknologian hyödyntämiseksi tai käsittelemiseksi nuorisotyössä, mikä voi tapahtua joko fyysisessä tai digitaalisessa ympäristössä. Kainuussa 88 prosenttia kunnista tarjosi digitaalista nuorisotyötä ja Pohjois-Pohjanmaan kunnista 73 prosenttia.

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

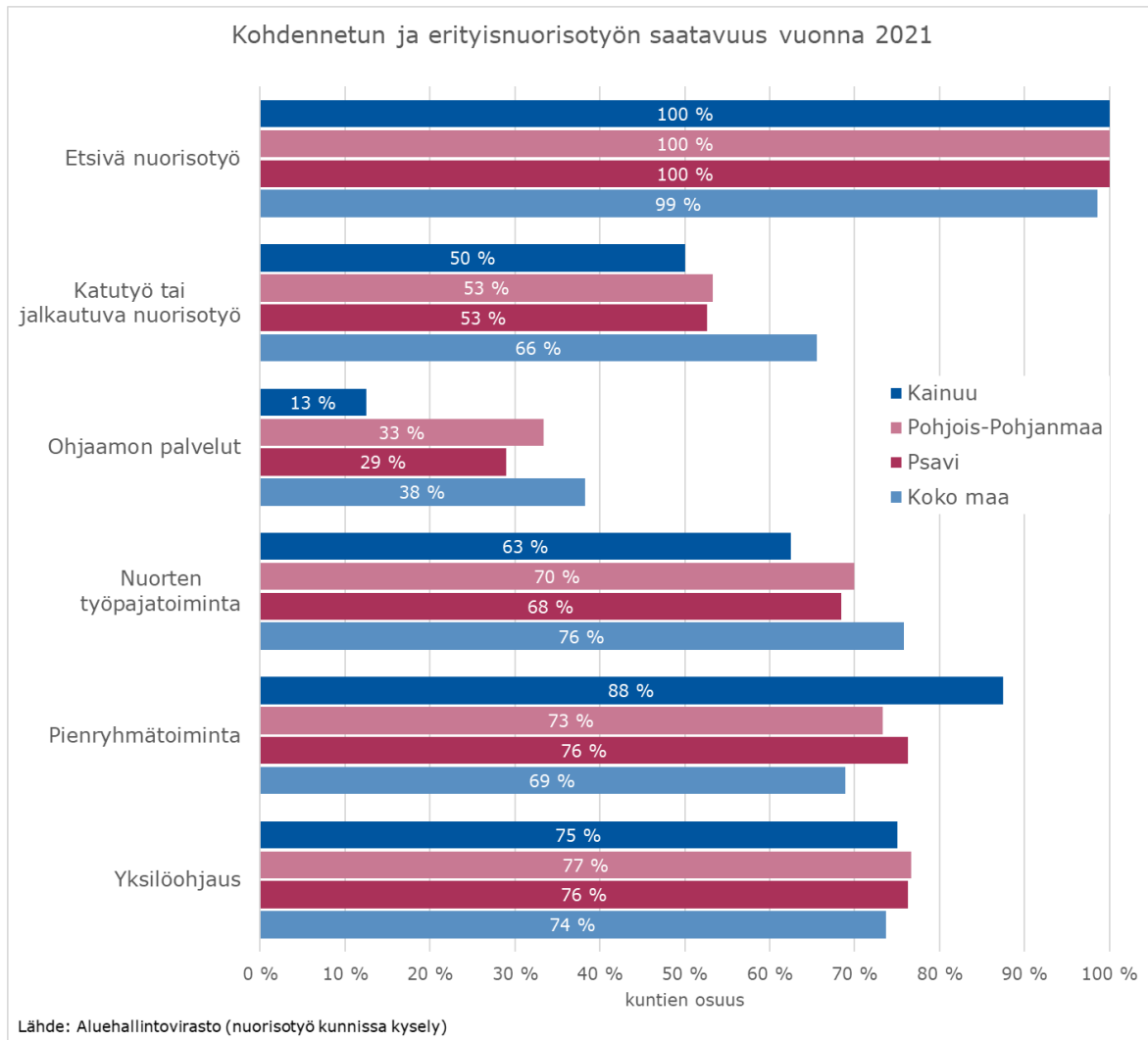
Aluehallintovirastojen vuosittain kunnille tekemässä kyselyssä kohdennetuksi ja erityisnuorisotyöksi oli määritelty

- etsivä nuorisotyö
- nuorten työpajatoiminta
- ohjaamatoiminta
- jalkautuva nuorisotyö, katutyö
- pienryhmätoiminta
- yksilöohjaus.

Nuorisolain mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivää nuorisotyötä toteutetaan eri tavoin: kunnan omana työnä, useamman kunnan yhteistyönä tai ostopalveluna. Kyselyn vastausten mukaan vuonna 2021 etsivää nuorisotyötä oli jokaisessa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kunnassa.

Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun hänen tarvitsemaansa palveluun. Vuonna 2021 nuorten työpajatoiminnan palveluja tarjottiin 63 prosentissa Kainuun kunnista ja 70 prosentissa Pohjois-Pohjanmaan kunnista. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi harkinnanvaraista valtionavustusta 25 nuorten työpajatoiminnan järjestäjälle, joista viisi toimi Kainuussa. (Kuvio 8.6.6.2.)

Kuvio 8.6.6.2. Kohdennettu ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Jalkautuvalla nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten vapaa-ajan ympäristössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehtävää nuorisotyötä, jonka tavoitteena on kohdata nuoria, kartoittaa ilmiöitä ja hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi (Papunen 2021, 9). Koronaviruspandemian myötä jalkautuva nuorisotyö työmuotona lisääntyi nuorisotilojen sulkeuduttua. Nuorisotyöllä on tarve tavoittaa nuoret siellä missä he liikkuvat kuten kauppakeskuksissa tai koulujen loppumisen ja juhlapyhien aikaan. Mukana toiminnassa on myös nuorten asioista kiinnostuneita vapaaehtoisia aikuisia, järjestöjä ja seurakuntia. Lisäksi erityisesti Saapas-, Walkers- ja WAUTO-toiminta mainittiin jalkautuvan nuorisotyön toimintamalleina. Puolet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista järjesti jalkautuvaa nuorisotyötä alueellaan.

Ohjaamo on paikka, johon on pyritty kokoamaan erilaisia alle 30-vuotiaille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Nuoret voivat saada tietoa ja ohjausta omien tarpeidensa mukaan työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kolmanneksella kunnista on Ohjaamo.

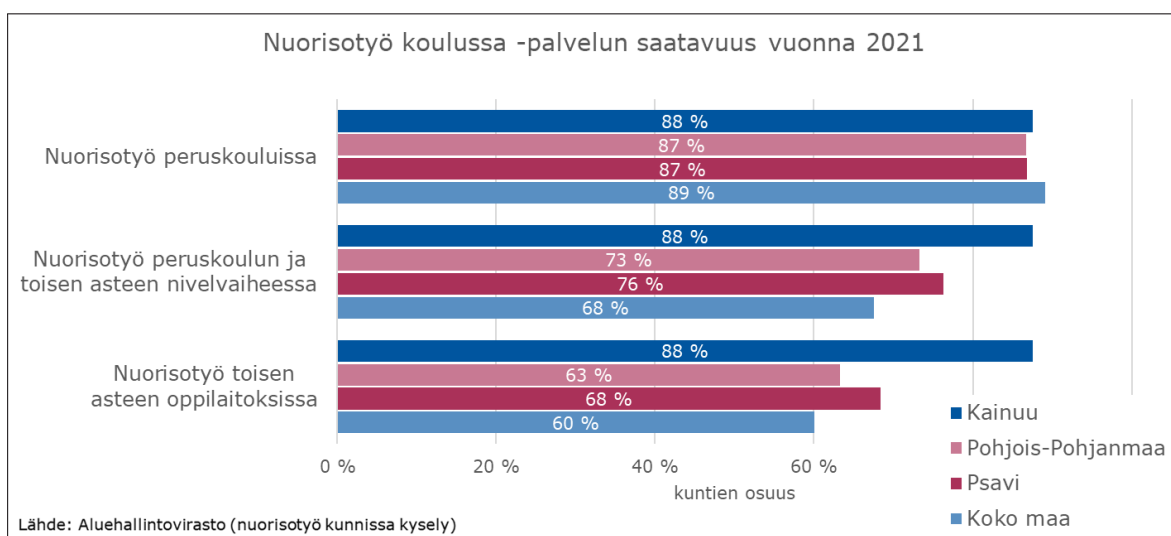
Yli kolme neljäsosaa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista järjesti pienryhmätoimintaa eli suljettuja nuorten ryhmätoimintoja ja nuorten yksilöohjausta

Nuorisotyö koulussa

Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava nuorisotyö ei ole uusi työmuoto, vaikka sitä on tällä tavoin eriteltynä kysytty aluehallintoviraston kuntakyselyssä vasta kolmena viime vuotena. Koulussa työskentelee opettajien lisäksi joukko nuorten hyvinvointia tukevia ammattilaisia, joiden joukkoon ovat 2000-luvulla tulleet mukaan myös kuntien nuorisotyöntekijät. (Jurvanen ym., 2021.) Moniammatillisen yhteistyön ja erityisesti nuorisotyön vahvistaminen perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on yksi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 alatavoitteista tavoitekokonaisuudessa ”Nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen – syrjäytyminen vähenee” (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 15–16).

Nuorisotyö tunnustetaan toimijaksi, jolla on myös koulun arjessa mahdollisuus tukea nuorten hyvinvointia niin yksilö- kuin ryhmätasolla (Jurvanen ym., 2021). Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö asetti aluehallintovirastojen jaettavaksi noin 6,5 miljoonan euron erityisavustuksen kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen osana koronaviruskriisin jälkeisiä elvytystoimia. Avustuksen tarkoituksena oli lievittää etäopetuksen kielteisiä vaikutuksia sekä sujuvoittaa lasten ja nuorten paluuta lähiopetukseen sekä mahdollista uudelleensiirtymistä etäopetukseen, mikäli koronavirustilanne pahenisi. (Erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Hakuilmoitus/ohje 2020.) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi avustusta 16 koulunuorisotyötä toteuttavalle toimijalle yhteensä 810 000 €. Näillä avustusmäärärahoilla toimijat palkkasivat 18 koulunuorisotyöntekijää.

Kuvio 8.6.6.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Peruskouluissa nuorisotyötä tarjosi 87 prosenttia Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista, mikä on muutama prosenttiyksikkö vähemmän kuin valtakunnassa. Nuorisotyötä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa tarjosi kuitenkin yli 70

prosenttia kunnista. Toisella asteella nuorisotyötä tarjosi lähes 70 prosenttia kunnista. (Kuvio 8.6.6.3.)

Vuosille 2020–2023 on nimetty nuorisoalan osaamiskeskus Nuoska, jonka tehtävänä on kehittää alueellisesti ja valtakunnallisesti sovellettavia nuorisotyön toimintamalleja kouluihin ja oppilaitoksiin. Osaamiskeskusten tehtävät on määritelty valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020–2023 painopisteiden mukaisesti.

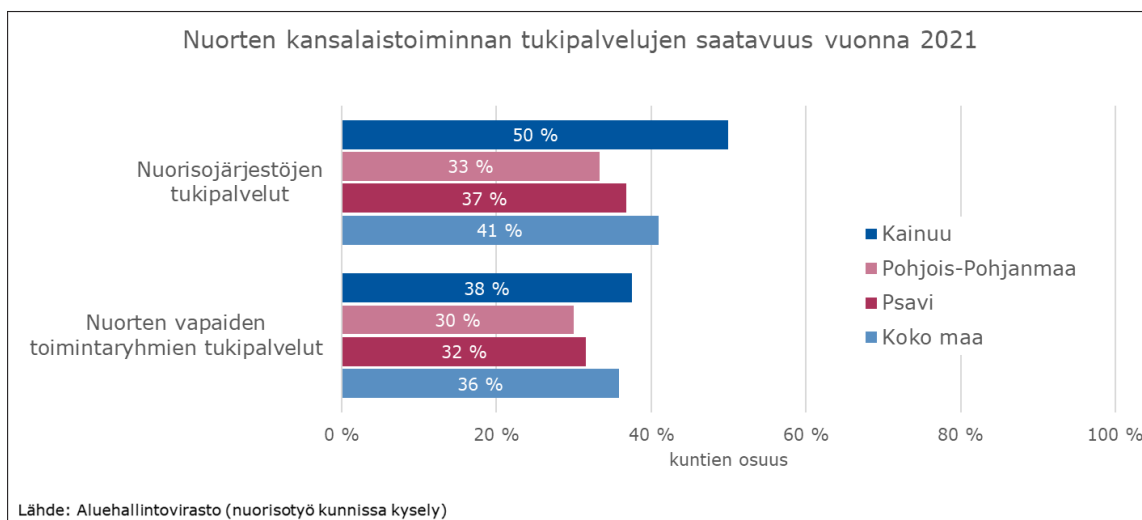
Nuoska määrittelee oman tehtävänsä nettisivuillaan näin:

”Perusasteen, nivelvaiheen ja oppilaitosnuorisotyön tarkoituksena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamista luomalla valmiuksia ja mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Nuorisotyö vahvistaa oppilaitosten kasvattajayhteisöä, jonka tehtävänä on tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista. Osaamiskeskus Nuoska kartoittaa nykytilan ja kehittää sen perusteella alueellisesti ja valtakunnallisesti sovellettavia toimintamalleja.” (<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/osaamiskeskus-nuoska-nuorisotyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa/23.3.2022>)

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nuorisotoimi on tehnyt tiivistä yhteistyötä Nuoskan kanssa. Nuoska on osallistunut ja toiminut sisällöntuottajana aluehallintoviraston koulunuorisotyön alueellisissa verkostoissa.

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Kuvio 8.6.6.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuntien tarjoamia tyypillisiä tukipalveluja sekä nuorisoyhdistyksille että vapaille toimintaryhmille olivat tilojen maksuton käyttö sekä viestintä-, materiaali- ja varustetuki. Lisäksi työntekijät antoivat ohjausta ja neuvontaa avustusten haussa tai järjestivät koulutusta.

Nuorisoyhdistysten tukipalveluja (tässä tapauksessa muu kuin avustustoiminta) tarjottiin 37 prosentissa Pohjois-Suomena aluehallintoviraston kunnista. Nuorten vapaiden toimintaryhmien eli ei rekisteröityjen nuorisoryhmien tukipalveluja oli tarjolla noin kolmasosassa kunnista. (Kuvio 8.6.6.4.)

Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Digitaalisen nuorisotyön ja verkkonorisotyön saatavuus parani vuodesta 2015 ja 2018 huomattavasti sekä Kainuussa että Pohjois-Pohjanmaalla, kun koronaepidemian vuoksi nuorisotyö siirtyi digitaalisille alustoille. Kaikkien muiden avoimien ja yhteisöllisten nuorisotyömuotojen osuus väheni vuodesta 2015. Kyselyn mukaan etsivää nuorisotyötä tehtiin kaikissa kunnissa.

Peruspalvelujen arvioinnilla selvitettiin, mitä nuorisotyön palveluja kunnassa on saatavilla. Aluehallintovirasto on toteuttanut vuosittain kuntakyselyn, jonka tuloksia ja mahdollisia muutoksia vertailtiin tässä arvioinnissa vuosina 2015–2021. Palvelujen muutoksen arviointiajaksi valittiin vuodet 2015–2021, koska haluttiin tarkastella, onko vuonna 2016 voimaan astuneella nuorisolain muutoksella ollut vaikutusta nuorisopalvelujen saatavuuteen.

Vuonna 2016 tuli voimaan uudistettu nuorisolaki, jossa ei enää säädetty yksityiskohteisesti, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu. Muutoksella oli tarkoitus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa itse päättämällään ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Koska kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädettyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

Suurin yksittäinen olosuhdemuutos tapahtui vuonna 2020 maaliskuun 18. päivä, kun Suomen hallitus julisti poikkeustilan globaalien koronaviruspandemian vuoksi ja lähes kaikki palvelut suljettiin ja muun muassa koulut siirtyivät etäopetukseen. Nuorisotoimiala havahtui nopeasti ja sopeutti toimintaansa siirtymällä käyttämään digitaalisia alustoja verkossa.

Avoin ja yhteisöllinen nuorisotyö

Aluehallintovirastojen vuosittaisen kyselyn mukaan osa avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön työmuodoista yleistyi kuntien palveluvalikoimassa Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla vuoteen 2018 saakka, vaikkei työmuotoja määritelty enää nuorisolaissa. Vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia selittää nuorisotyön saatavuuden vähenemisen vuonna 2021. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 on esitetty kuvassa 8.7.6.1.

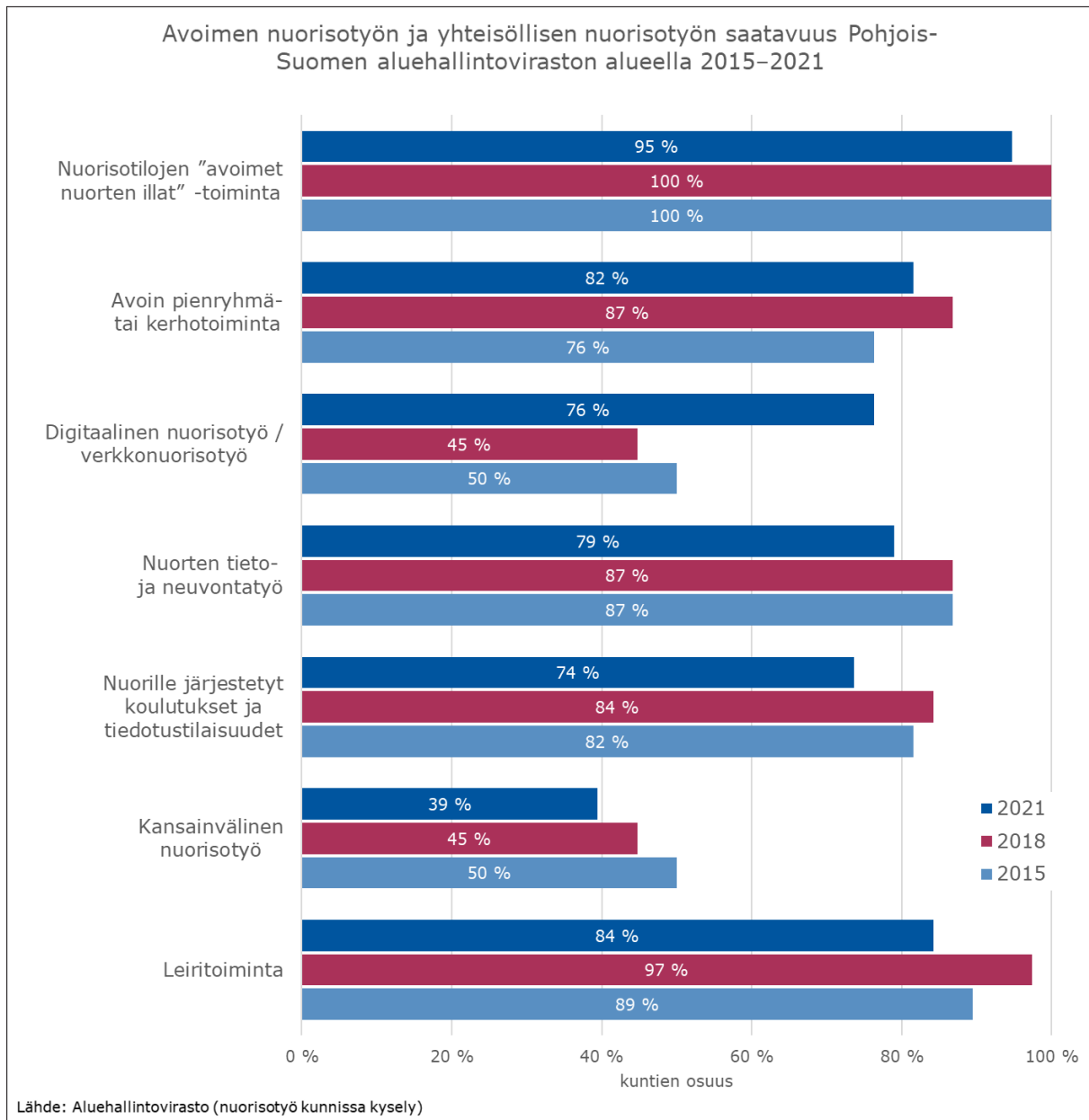
Digitaalisen nuorisotyön ja verkkonorisotyön saatavuus parani vuodesta 2015 ja 2018 huomattavasti. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista 76 prosenttia tarjosi digitaalista nuorisotyötä tai verkkonorisotyötä vuonna 2021. Koronavirusepidemia loi tarpeita etäyhteyksillä toimivalle nuorisotyölle ja niinpä yksilö- ja ryhmätoimintoja järjestettiin muun muassa Discord-alustalla ja muiden sosiaalisen median kautta.

Vaikka vuoden 2016 peruspalvelujen arvioinnin yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että kunnallisen nuorisotyön kansainvälisiä yhteyksiä tulee lisätä kansainvälisten ko-

kemusten tarjoamiseksi nuorille, on kansainvälisen nuorisotyön tarjonta hiipunut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella. Enää 39 prosenttia alueen kunnista tarjoaa kansainvälisen nuorisotyön palveluja.

Leiritoiminta kasvoi vuoteen 2018 saakka niin, että lähes jokainen kunta tarjosi leiritoimintaa nuorilleen. Lienee ollut jälleen koronavirusepidemian syytä, että tarjonta väheni 97 prosentista 84 prosenttiin. On kuitenkin hienoa, että leiritoimintaa järjestetään kuitenkin useimmissa kunnissa.

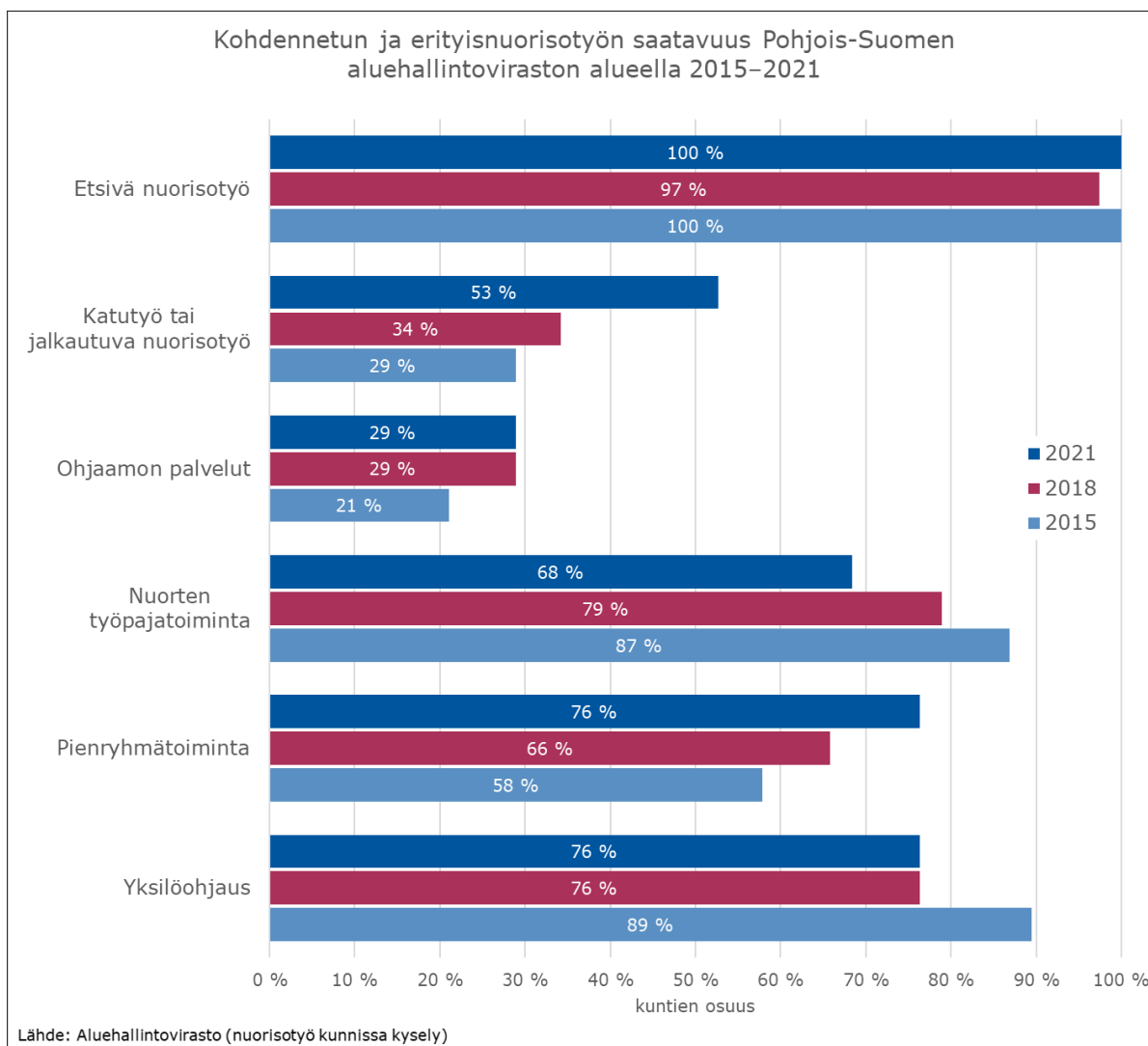
Kuvio 8.7.6.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kohdennettu ja erityisnuorisotyö

Kuntakyselyyn vastanneiden mukaan etsivää nuorisotyötä on ollut saatavilla kaikissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kunnissa vuonna 2015 ja 2021. Hallitusohjelma-kirjausten siivittämänä etsivä nuorisotyötä tarjotaan kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. (Kuvio 8.7.6.2.)

Kuvio 8.7.6.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Jalkautuva nuorisotyö on lisääntynyt huomattavasti Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella. Vuonna 2015 noin kolmannes kunnista tarjosi jalkautuvan nuorisotyön palveluja, mutta vuonna 2021 yli puolet kunnista näki tämän työmuodon tärkeäksi.

Nuorten työpajatoiminta ja toiminnan valtionapukelpoisuus kirjattiin nuorisolakiin ja -asetukseen nuorisolain uudistamisen myötä vuonna 2016. Nuorten työpajatoiminnan valtionavustuskelpoisuushaku on tarkoitettu niille nuorten työpajoille, jotka järjestävät työpajatoimintaa ja aikovat hakea valtionavustusta toimintaansa. Valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt nuorten työpajan valtionavustuskelpoiseksi. Kyselyn mukaan nuorten työpajatoiminnan tarjon-

ta olisi vähentynyt vuodesta 2015, vaikka Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nuorten työpajatoiminnan valtionavustusten myönteisten päätösten määrä ei ole juurikaan muuttunut.

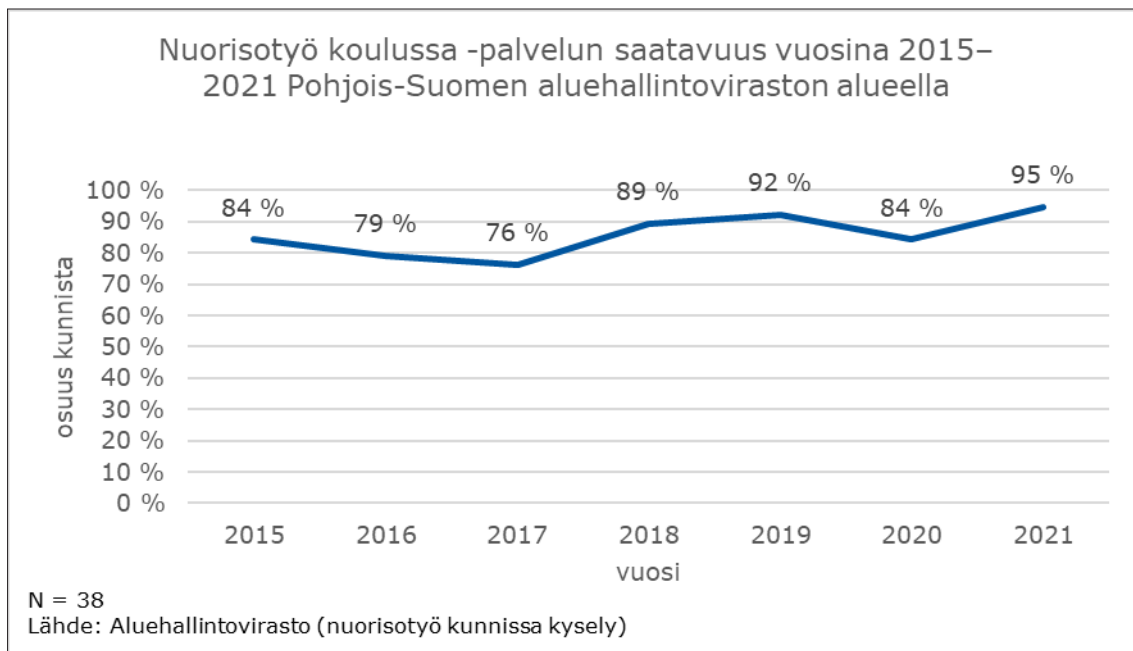
Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyötä tehdään entistä useammin myös muuna aikana kuin nuorten vapaa-ajalla, mihin se on perinteisesti kohdistunut. Nuorisotyön palvelujen tulee lähtökohtaisesti olla aina nuorelle vapaaehtoisia, vaikka ne sijoittuisivatkin esimerkiksi kouluun.

Nuorisotyö on hakenut paikkaansa ja toimintatapojaan yhteistyössä kuntien koulujen kanssa ilman erillistä valtiovallan panostusta tai tunnustusta toimintaan jo 2000-luvun alusta alkaen (Jurvanen ym., 2021). Parhaimmillaan nuorisotyön menetelmät on nähty arvokkaana koulun arjessa ja nuorisotyöntekijät nuorten kohtaamisessa tärkeänä osana koulun moniammatillista työyhteisöä. Parhaillaan eletään kouluissa tehtävän nuorisotyön vakiinnuttamispyrkimysten aikaa, mutta vielä on epävarmaa, kuinka moni kunta jatkaa toimintaa työhön myönnetyn erityisavustuksen päättyttyä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorisotyötä tekevien kuntien osuus on vaihdellut hieman vuosien 2015 ja 2021 välillä. Vuonna 2021 osuus on korkeimmillaan. (Kuvio 8.7.6.3.)

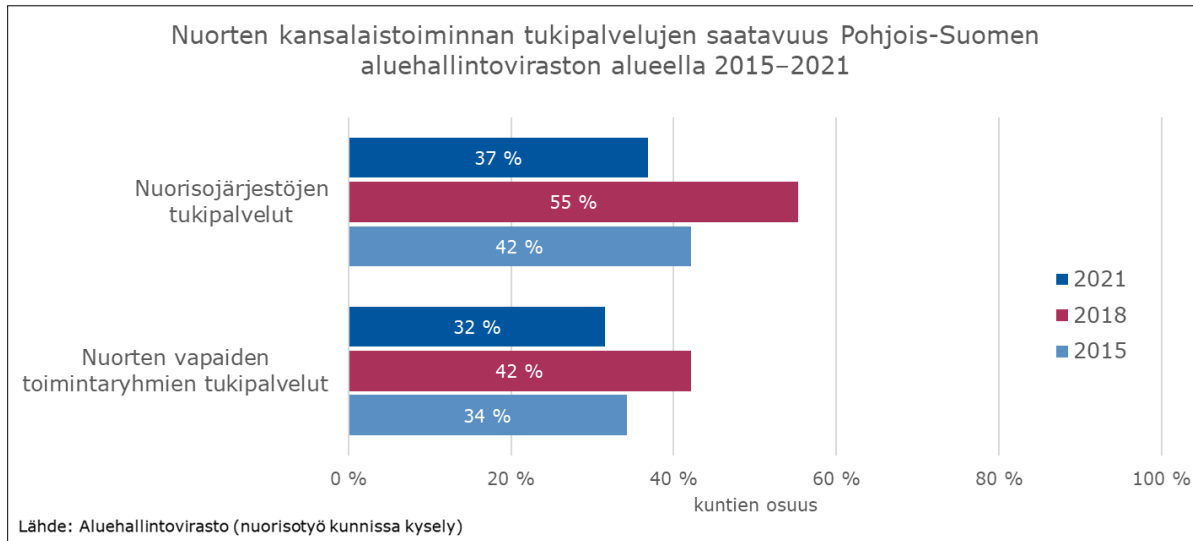
Kuvio 8.7.6.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut

Nuorisoyhdistyksille annettavien tukipalvelujen saatavuus on vaihdellut jonkin verran vuosien 2015 ja 2021 aikana. Avustustoiminta jää tämän arvioinnin ulkopuolelle. Tukipalveluja tarjoavien kuntien osuus oli korkeimmillaan vuonna 2018. Melkein 40 prosenttia kunnista tarjosi vuonna 2021 tukipalveluja nuorisojärjestöille ja hieman yli 30 prosenttia kunnista tarjosi tukipalvelua nuorten vapaille ryhmille. (Kuvio 8.7.6.4.)

Kuvio 8.7.6.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Mitkä ovat nuorisotyön käyttömenot, henkilöstön määrä ja nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat?

Vuonna 2021 Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien nuorisotoimet käyttivät keskimäärin 89 euroa nuorta kohden. Kaikissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa oli nuorisotila ja kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli yhteensä 189 henkilötyövuotta eri nuorisotyön työmuodoissa.

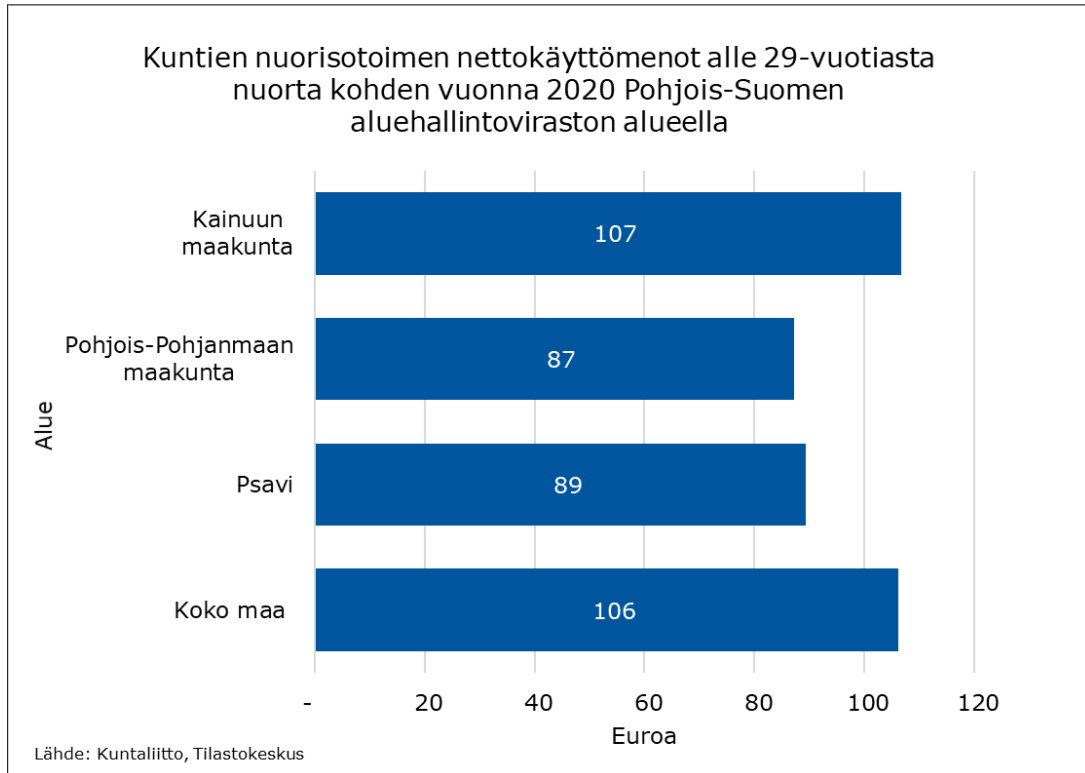
Nuorisotyön käyttömenot

Kunnan oman verotuloista saatavan rahoituksen lisäksi, kunnat saavat nuorisopalvelujen järjestämiseen valtionosuutta. Valtionosuus lasketaan kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden määriteltävän yksikköhinnan perusteella ja maksetaan vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Lisäksi kunnat voivat hakea toimintaansa valtionavustusta aluehallintovirastoilta etsivään nuorisotyöhön, nuorten työpajatoimintaan, nuorisotoimialan kehittämiseen sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Kunnat voivat myös hyödyntää EU-rahoitusta. Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voi hakea tukea esimerkiksi nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin. EU:n nuorisohjelmat (Erasmus+ nuorisotalle ja Euroopan solidaarisuusjoukot) puolestaan tarjoavat tukea kansainväliseen nuorisotyöhön.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista 92 prosentissa toteutettiin etsivää nuorisotyötä harkinnanvaraista valtionavustusta hyödyntäen vuonna 2021. Hakijoina olivat joko kunnat tai kuntien hyväksymät palveluntuottajat. Nuorten työpajatoimintaa toteutti aluehallintoviraston myöntämällä valtionavustuksella 74 prosenttia kunnista. Aluehallintovirasto myönsi vuonna 2021 lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan valtionavustusta 84 prosenttiin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kunnista.

Kuntien taloustiedot vuodelta 2021 eivät ole vielä tätä arviointia tehdessä käytävissä, joten uusimmat tiedot nuorisotoimen käyttömenoista ovat vuodelta 2020. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien käyttömenot olivat vuonna 2020 keskimäärin 89 euroa alle 29-vuotiasta nuorta kohden. Kainuun maakunnassa käytettiin enemmän rahaa nuorta kohden kuin koko maassa. Pohjois-Pohjanmaalla käytettiin sen sijaan 19 euroa vähemmän nuorta kohden. (kuvio 8.8.6.1.)

Kuvio 8.8.6.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

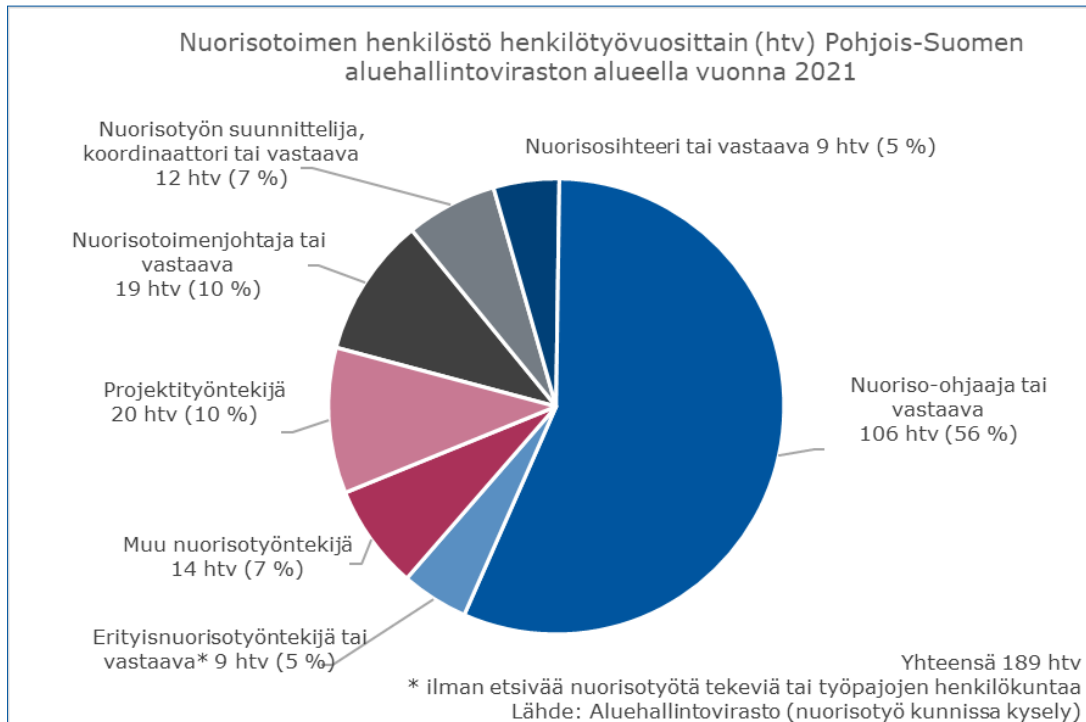

Henkilöstön määrä

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien nuorisotoimien käytettävissä oli vuonna 2021 yhteensä 189 henkilötyövuotta. Tähän määrään on laskettu mukaan nuorisotoimenjohtajat ja vastaavat päällikkö- ja esimiestyötä tekevät, nuorisotyön suunnittelijat tai koordinaattorit, nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, nuorisotoimessa työskentelevä projektihenkilöstö sekä jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät. Jonakin muuna nuorisotyöntekijänä työskentelevät voivat olla esim. vapaa-aikasihteeireitä. Nuorten työpajoissa työskentelevä ja etsivää nuorisotyötä tekevä henkilöstö ei ole mukana luvuissa.

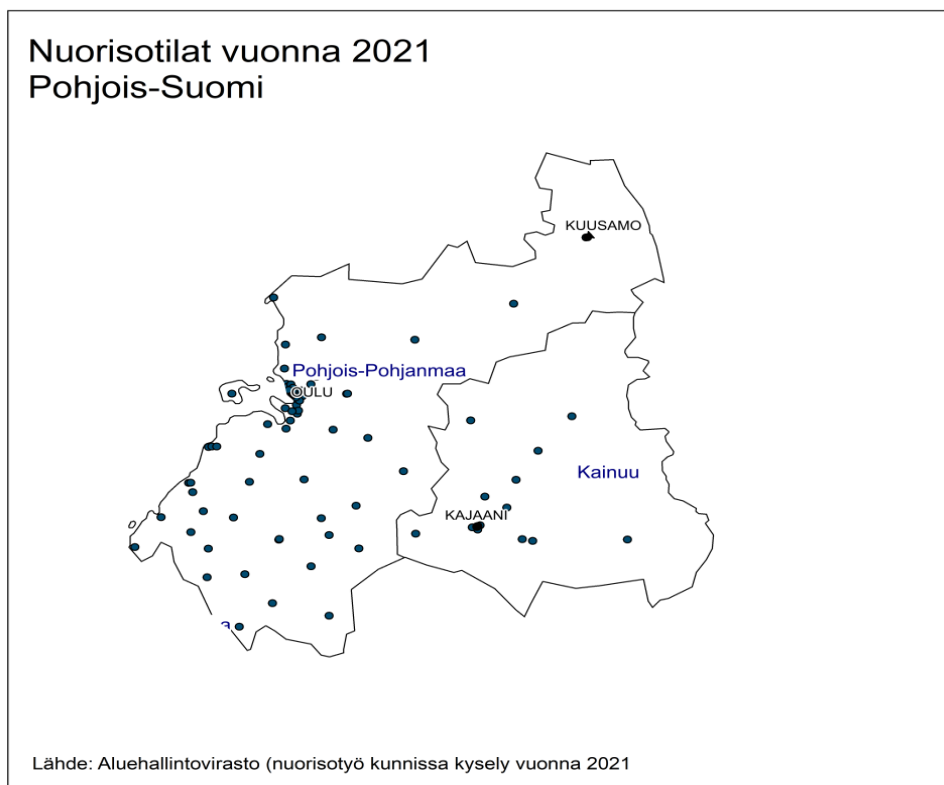
Kuntien nuorisotoimen henkilöstöstä valtaosa työskenteli vuonna 2021 nuoriso-ohjaajana tai vastaavana. Heitä oli 56 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Nuorisotoimenjohtajia tai vastaavia ja projektityöntekijöitä oli 10 prosenttia nuorisotoimen henkilötyövuosista. Muiden henkilöstöryhmien osuus jäi alle kymmeneen prosenttiin. Kuviossa 8.8.6.2. näkyy kuntien nuorisotoimen henkilöstö henkilötyövuosittain vuonna 2021.

Kuvio 8.8.6.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kartta 8.8.6.1. Nuorisotilat Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa vuonna 2021

Lähde: Aluehallintovirasto (nuorisotyö kunnissa -kysely vuonna 2021)

Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikissa kunnissa oli nuorisotalo tai muu nuorille avoin tila. Yhteensä nuorisotiloja oli Tilastokeskuksen mukaan 85 ja kunnille tehdyn kyselyn mukaan 82. (Kartta 8.8.6.1.)

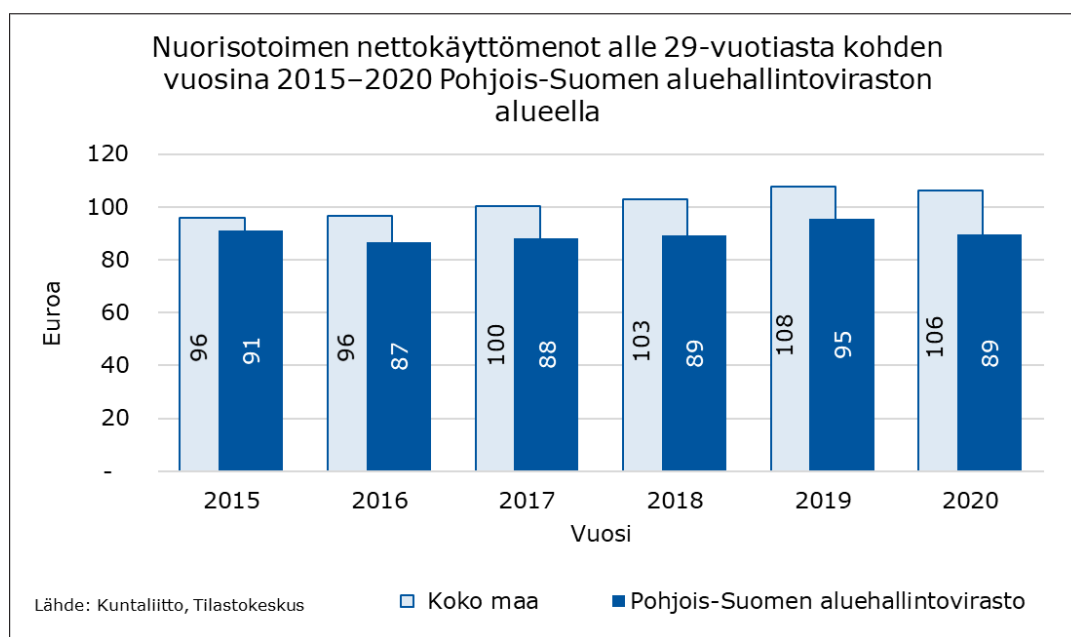
Kuinka tilanne on muuttunut vuosina 2015–2021?

Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömien osuus kuntien toimintakuluista on pysynyt noin puolessa prosentissa, mutta menot nuorta kohden ovat vaihdelleet vuosittain. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan nuorisotoimen henkilöstön määrä on vaihdellut jonkin verran vuosien 2015 ja 2021 välillä. Suurimmillaan se oli vuonna 2016.

Nuorisotyön käyttömenot

Kuntien nuorisotoimialan nettokäyttömien osuus kuntien toimintakuluista on ollut 0,5–0,6 prosenttia vuosien 2015–2020 aikana. Osuus on pysynyt siis lähes samana. Sen sijaan nuorisotoimialan nettokäyttömien alle 29-vuotiasta kohden ovat muuttuneet jonkin verran vuosien 2015–2020 aikana. (Kuvio 8.9.6.1.)

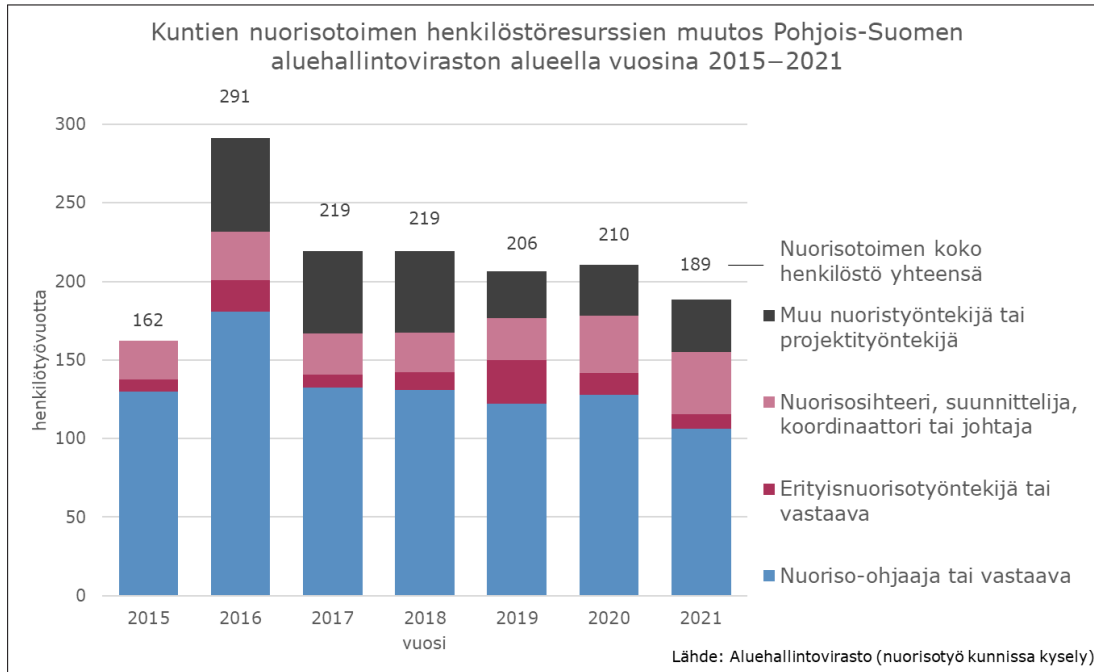
Kuvio 8.9.6.1 Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömien alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Henkilöstön määrä

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kuntien nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli korkeimmillaan vuonna 2016 aikavälillä 2015–2021. (Kuvio 8.9.6.2.) Vuoteen 2015 verrattuna nuorisotoimen henkilötyövuosimäärä oli kasvanut 17 prosenttia. Työntekijöiden määrä nuorisotyön eri työmuodoissa on vaihdellut vuosien varrella jonkin verran. Erityisnuorisotyöntekijöitä tai vastaavia oli 27,5 henkilötyövuotta vuonna 2019, mutta vuonna 2021 tätä työtä tehtiin vain 9 henkilötyövuoden turvin. Nuoriso-ohjaajia tai vastaavia oli parhaimmillaan vuonna 2016 yhteensä 180,85 henkilötyövuotta. Vuonna 2021 nuoriso-ohjaajan työhön oli osoitettu enää 106,3 henkilötyövuotta.

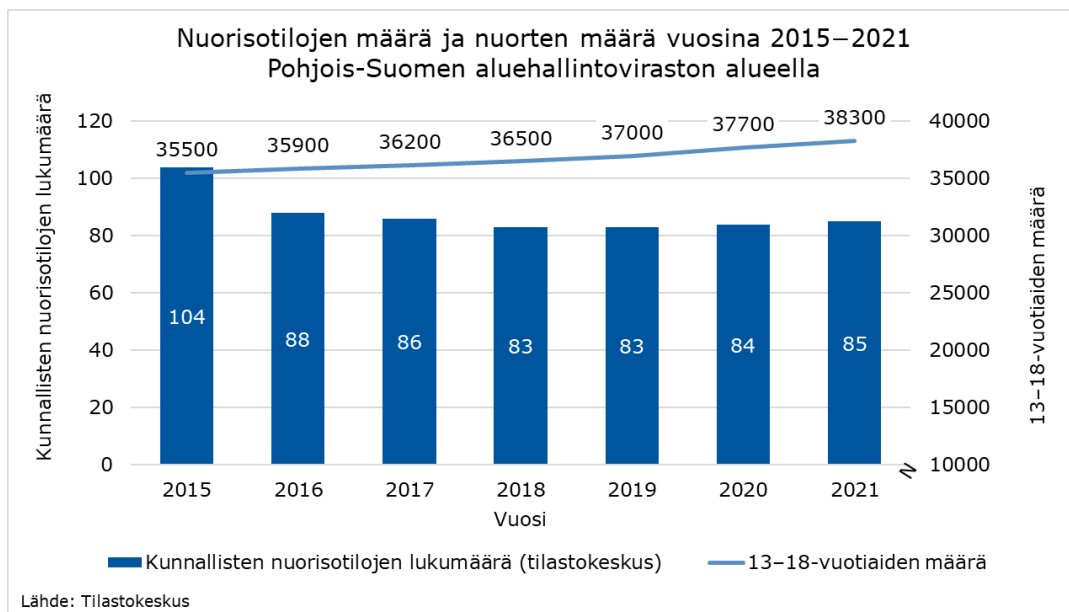
Kuvio 8.9.6.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöresurssien muutos vuosina 2015–2021

Nuorten käytettävissä olevat nuorisotilat

Kunnallisten nuorisotilojen määrä vähentyi tasaisesti vuodesta 2015 vuoteen 2019 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella. Tämän jälkeen määrä on kasvanut muutamalla nuorisotilalla. Kunnissa voi olla myös muita nuorille tarkoitettuja tiloja kuten seurakuntien nuorisotilat. Samaan aikaan, kun tilojen määrä on vähentynyt, on käyttäjien määrä kuitenkin noussut. Vuoteen 2015 verrattuna nuorisotilojen määrä on vähentynyt 18 prosenttia. (Kuvio 8.9.6.3.)

Kuvio 8.9.6.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Arviointiryhmä

Nuorisotoimen ylitarkastaja, KTM Kirsi-Marja Stewart,
puhelin +358 295 017 652,
kirsimarja.stewart@avi.fi

Suunnittelija, FM Jaana Tuuttu,
puhelin +358 295 017 565,
jaana.tuuttu@avi.fi

Tietolähteet

Hallituksen esityksessä eduskunnalle nuorisolaiksi (HE 111/2016)

Kuntalaki (410/2015)

Nuorisolaki (1285/2016)

Kuntaliitto 2022. Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio -hanke. Suomen Kuntaliitto ry. <https://www.kuntaliitto.fi/kunnallisen-nuorisotyön-dokumentaatio-hanke>

Nuorisotyö kunnissa ja peruspalveluarviointi vuonna 2021. Manner-Suomen kunnille suunnattu kysely. Vastausprosentti 100.

Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyö. <https://nuorisotilastot.fi/101/visualisoinnit/kuntien-nuorisotyö/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Ahonen-Walker, Mari 2022. Ajankohtaista soteuudistuksessa nuorisotyön näkökulmasta, Lapin nuorisotoimesta vastaavien työkokous 1/2022, 22.2.2022.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2022. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto.

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 119. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2021, Helsinki

Kuvat ja taulukot

Kuvio 8.4.6.1. Nuorten (0–28-vuotiaiden) määrä ja osuus koko väestöstä vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.6.1. Avoimen nuorisotyön ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.6.2. Kohdennettu ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.6.3. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.6.6.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.6.1. Avoimen ja yhteisöllisen nuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.6.2. Kohdennetun ja erityisnuorisotyön palvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.6.3. Nuorisotyö koulussa -palvelun saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.7.6.4. Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelujen saatavuus vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.8.6.1. Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden kuntakoon mukaan vuosina 2015–2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.8.6.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstö vuonna 2021 henkilötyövuosittain Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.9.6.1 Kuntien nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden vuosina 2015–2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 8.9.6.2. Kuntien nuorisotoimen henkilöstöressurssien muutos vuosina 2015–2021

Kuvio 8.9.6.3. Nuorisotilojen määrä ja nuorten määrä vuosina 2015–2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kartta 8.8.6.1. Nuorisotilat Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa vuonna 2021

Peruspalvelujen arviointi 2021 (1-8)

Utvärdering av basservicen 2021

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

1/8 Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 138/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-62-0

2/8 Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt

Aluehallintovirastojen julkaisuja 139/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-63-7

3/8 Erityisopetuksen tila

Aluehallintovirastojen julkaisuja 140/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-64-4

4/8 Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 141/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-65-1

5/8 Kulttuuripalvelut

Aluehallintovirastojen julkaisuja 142/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-66-8

6/8 Käyttömaksu- ja käyttövuoropoliitiikan vaikutukset liikuntapaikkojen tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen saavutettavuuteen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 143/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-67-5

7/8 Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Aluehallintovirastojen julkaisuja 144/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-68-2

8/8 Pelastustoimen nopean avun saanti

Aluehallintovirastojen julkaisuja 145/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-69-9

Unvärdering av basservicen 2021 Regionförvaltningsverkens utvärdering 2021 av den regionala tillgången till basservice

Aluehallintovirastojen julkaisuja 146/2022

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-70-5

Aluehallintovirastot

**Oulu
2022**